

การให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในคดีอาญา:
ศึกษากรณีสถานีตำรวจนครบาลลุมพินี

ร้อยตำรวจเอก ลีจิต ถนนมเชื้อ

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสังคมวิทยามหาบัณฑิต

สาขาวิชาสังคมวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2548

ISBN 974-14-2489-2

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE COOPERATION TO BE A WITNESS IN CRIMINAL CASES: A CASE STUDY OF THE
LUMPINI POLICE STATION.

Pol.Capt.Likhit Thanomchua

สถาบันวิทยบริการ

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Sociology

Department of Sociology and Anthropology

Faculty of Political Science

Chulalongkorn University

Academic Year 2005

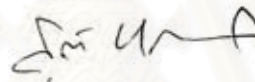
ISBN 974-14-2489-2

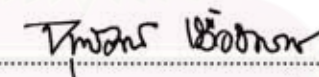
หัวข้อวิทยานิพนธ์	การให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในคดีอาญา: ศึกษากรณี
	สถานีตำรวจนครบาลลุมพินี
โดย	ร้อยตำรวจเอก ถิษิต ถนนอมเชื้อ
สาขาวิชา	สังคมวิทยา
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	อาจารย์ รุติยา เพชรมณี

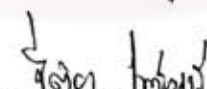
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรปริญญาโท

.... คณะบดีคณะรัฐศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.อมรา พงศาพิชญ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ สุริชัย หวันแก้ว)

.... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย)

.... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(อาจารย์ รุติยา เพชรมณี)

.... กรรมการ
(อาจารย์ สุมนทิพย์ จิตสว่าง)

ลิขิต ถนอมเชื้อ : การให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในคดีอาญา : ศึกษากรณีสถานีตำรวจนครบาลลุมพินี. (THE COOPERATION TO BE A WITNESS IN A CRIMINAL CASES: A CASE STUDY OF THE LUMPINI POLICE STATION) อ.ที่ปรึกษา: ผศ.ดร.จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, อ.ที่ปรึกษาร่วม: อาจารย์ จุติยา เพชรมนี 161 หน้า. ISBN 974-14-2489-2

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาถึงการให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในคดีอาญาของประชาชนในสังคม (2) ศึกษาความเชื่อมั่นของประชาชนต่อประสิทธิภาพของการคุ้มครองความปลอดภัยของพยานบุคคล ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546 และ (3) เพื่อเสนอแนะมาตรการที่เหมาะสมกับการคุ้มครองพยานบุคคลในสังคมไทย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ โดยการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญจากกลุ่มประชาชนผู้เดินทางมาขอรับบริการที่สถานีตำรวจนครบาลลุมพินี จำนวน 400 คน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้รับไปทำการประมวลผลด้วยโปรแกรม SPSS วิเคราะห์หาค่าทางสถิติ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน Chi-Square และ t-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการวิจัย พบว่า เพศชายให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดีอาญามากกว่าเพศหญิง พยานที่ประกอบอาชีพแตกต่างกันให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในระดับที่แตกต่างกัน และพยานที่รู้สึกไม่ปลอดภัยให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในระดับต่ำ นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบต่อไปอีกว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับมาตรการพิเศษในพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546 อันได้แก่ การเปลี่ยนแปลงชื่อ-นามสกุล การเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัย และการจัดหาอาชีพให้ใหม่ แสดงให้เห็นว่ามาตรการพิเศษเหล่านี้ไม่สามารถทำให้พยานรู้สึกปลอดภัย ดังนั้น รัฐควรแสวงหามาตรการที่สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพสังคมไทยด้วย จึงจะมีผลทำให้พยานรู้สึกปลอดภัยอยากให้ความร่วมมือ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมต่อไป

ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
สาขาวิชาสังคมวิทยา
ปีการศึกษา 2548

ลายมือชื่อนิติ.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4681153324 : MAJOR SOCIOLOGY

KEY WORD : WITNESS PROTECTION /COOPERATION/CRIME /THE LUMPINI POLICE STATION

LIKHIT THANOMCHUA : THE COOPERATION TO BE A WITNESS IN CRIMINAL CASES: A CASE STUDY OF THE LUMPINI POLICE STATION. THESIS ADVISOR : ASST.PROF. JUTHARAT UA-AMNOEY, Ph.D., THESIS CO-ADVISOR : THITIYA PETMUNEE, 161 pp. ISBN 974-14-2489-2.

The objectives of this research are to study (1) the cooperation to be a witness in criminal cases of the people. (2) people's confidence toward the safety witness protection programs under the Witness Protection in Criminal Case Act 2003 and (3) to recommend the suitable and practical measures for witness protection in Thai society.

The research is a field research that used quantitative methods. Questionnaires were conducted with 400 people who walk in and asked for some services from police at the Lumpini Police Station, selected by accidental random sampling. The SPSS computer program processed the collected data and described the analyzed data in Percentage, Mean, Standard Deviation, Chi-Square and t-test at the 0.05 level of significance.

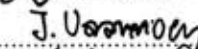
The finding revealed that male gives much more cooperation to be a witness in criminal cases than female gives. The witnesses with different occupations express different level of their cooperation. The witnesses who feel insecure tend to show less cooperation. Furthermore, the research found that most of the samples did not agree with the use of special measures under the Witness Protection in Criminal Case Act 2003, such as establishing a new identity for a witness (name, address and occupation) etc. It seems that these measures are not practical because they could not help witnesses feel much more safety than before. Thus, Thai government should formulate the new measures with regard to the local society that fit to promote safety witnesses protection and cooperation for positive impacts on crime prevention and suppression in the future.

Department of Sociology and Anthropology Student's signature.....

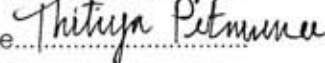
Field of study Sociology

Advisor's signature.....

Academic year 2005

Co-advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่าน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำแนะนำ แก้ไขปัญหา อธิบายให้ความรู้ความเข้าใจ ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ อาจารย์ฐิติยา เพชรมณี อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ช่วยตรวจทาน ให้คำแนะนำ ปรับปรุง และจัดเกล้าเนื้อหาการศึกษาวิจัยให้ถูกต้องเหมาะสม ท่านอาจารย์สุมนทิพย์ จิตสว่าง กรรมการ ผู้ให้ความรู้ความเข้าใจในทุกๆ ปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการศึกษาวิจัย อีกทั้งให้คำแนะนำเกี่ยวกับการนำเอาข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ด้วยสถิติที่เหมาะสมถูกต้อง และท่านรองศาสตราจารย์สุริชัย หวันแก้ว ประธานกรรมการ ที่ได้สละเวลามาให้คำแนะนำและช่วยตรวจสอบปรับปรุงเนื้อหาในการทำวิจัยฉบับนี้ จนสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ผู้สอนทุกท่าน ที่ได้มอบความรู้อันเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่เอื้อเพื่อความรู้ หนังสือตำราวิชาการในการศึกษาค้นคว้า และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ของคณะรัฐศาสตร์ทุกท่าน

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ประชาชนผู้ที่เสียสละเวลาตอบแบบสอบถาม ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย รวมทั้งขอขอบพระคุณสถานีตำรวจนครบาลลุมพินีที่อำนวยความสะดวกและอนุญาติให้ใช้สถานที่ในการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อละ ถนอมเชื้อ และคุณแม่สายทอง ถนอมเชื้อ บิดามารดาของผู้วิจัยที่ได้อบรมสั่งสอน และเป็นกำลังใจที่สำคัญของผู้วิจัย ขอขอบพระคุณ นายสุชาติ กู้เกียรติสกุลม่น ที่ให้คำแนะนำคำปรึกษา และ ขอขอบคุณ นางสาวดาวัลย์ รุ่งเรืองพัฒนา นางสาวบุษญารัตน์ วงศ์ลักษณะพันธ์ ร.ต.ท.ศุภชัย ประไพเทพ และเพื่อนๆ ทุกคนที่ได้ช่วยเหลือผู้วิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูลจัดทำรูปเล่ม เป็นกำลังใจตลอดระยะเวลาที่ศึกษาและทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จในครั้งนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	6
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
2 กรอบแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับพยานบุคคล.....	8
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรม.....	31
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับเหยื่ออาชญากรรม.....	42
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญา.....	46
2.5 งานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง.....	68
2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	74
2.7 สมมุติฐาน.....	74
2.8 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	75
3 ระเบียบวิธีการดำเนินการศึกษาวิจัย.....	79
3.1 ประชากรเป้าหมาย.....	79
3.2 กลุ่มตัวอย่าง.....	80
3.3 การสุ่มตัวอย่าง.....	81
3.4 วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล.....	82
3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	84
3.6 โครงสร้างแบบสอบถาม.....	85
3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	86

บทที่		
4	ผลการศึกษาและการอภิปรายผลการศึกษา.....	87
	ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	87
	ส่วนที่ 2 การให้ความร่วมมือเป็นพยานกรณีผู้กระทำความผิดมีอิทธิพล.....	91
	ส่วนที่ 3 การให้ความร่วมมือเป็นพยานในชั้นพนักงานสอบสวน.....	101
	ส่วนที่ 4 การให้ความร่วมมือเป็นพยานในชั้นพิจารณาคดีของศาล.....	106
	ส่วนที่ 5 การให้ความร่วมมือเป็นพยานเมื่อพยานรู้สึกไม่ปลอดภัย.....	112
5	การพิสูจน์สมมุติฐานและอภิปรายผลการวิจัย.....	119
	สมมุติฐานที่ 1.....	120
	สมมุติฐานที่ 2.....	123
	สมมุติฐานที่ 3.....	124
	สมมุติฐานที่ 4.....	125
6	สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	127
	6.1 สรุปผลการวิจัย.....	127
	6.2 สรุปผลการพิสูจน์สมมุติฐาน.....	132
	6.3 ปัญหาการวิจัย.....	139
	6.4 ข้อเสนอแนะ.....	139
	รายการอ้างอิง.....	145
	ภาคผนวก.....	151
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	161

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	แสดงสถิติคืออาญาที่น่าสนใจทั่วราชอาณาจักร.....	4
2	แสดงจำนวนและร้อยละของเพศของกลุ่มตัวอย่าง.....	87
3	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มอายุของกลุ่มตัวอย่าง.....	88
4	แสดงจำนวนและร้อยละของอาชีพของกลุ่มตัวอย่าง.....	88
5	แสดงจำนวนและร้อยละของรายได้ต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่าง.....	89
6	แสดงจำนวนและร้อยละของประสบการณ์เคยเป็นพยานชั้นพนักงานสอบสวน....	89
7	แสดงจำนวนและร้อยละของประเภทคดีที่เคยเป็นพยานในชั้นพนักงานสอบสวน.	90
8	แสดงจำนวนและร้อยละของระดับการศึกษาสูงสุดของกลุ่มตัวอย่าง.....	91
9	แสดงจำนวนและร้อยละของการให้ความร่วมมือเป็นพยานกรณียังไม่ทราบข้อมูล ของผู้กระทำความผิดของกลุ่มตัวอย่าง.....	92
10	แสดงจำนวนและร้อยละของการให้ความร่วมมือเป็นพยานกรณีเมื่อเป็นพยาน แล้วจึงได้ทราบข้อมูลของผู้กระทำความผิดว่ามีอิทธิพลของกลุ่มตัวอย่าง.....	95
11	แสดงจำนวนและร้อยละของการให้ความร่วมมือเป็นพยานกรณีเมื่อพยานทราบ ข้อมูลของผู้กระทำความผิดอยู่แล้วว่าเป็นผู้มีอิทธิพลของกลุ่มตัวอย่าง.....	98
12	แสดงจำนวนและร้อยละของการให้ความร่วมมือเป็นพยานในชั้นพนักงาน สอบสวนของกลุ่มตัวอย่าง.....	101
13	แสดงจำนวนและร้อยละของการให้ความร่วมมือเป็นพยานในชั้นพิจารณาคดีของ ศาลของกลุ่มตัวอย่าง.....	106
14	แสดงจำนวนและร้อยละของการให้ความร่วมมือเป็นพยานในกรณีที่พยานรู้สึก ไม่ปลอดภัยในชีวิต ร่างกายทรัพย์สิน และครอบครัว.....	112
15	แสดงจำนวนและร้อยละของเพศกับการให้ความร่วมมือเป็นพยานของกลุ่ม ตัวอย่าง.....	120
16	แสดงจำนวนและร้อยละของอายุกับการให้ความร่วมมือเป็นพยานของกลุ่ม ตัวอย่าง.....	121
17	แสดงจำนวนและร้อยละของอาชีพกับการให้ความร่วมมือเป็นพยานของกลุ่ม ตัวอย่าง.....	122
18	แสดงผลการทดสอบสมมติฐานพยานบุคคลในคดีที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้มี อิทธิพลให้ ความร่วมมือในระดับต่ำ ด้วยสถิติแบบ t-test.....	123
19	แสดงผลการทดสอบสมมติฐานพยานในคดีอาญาให้ความร่วมมือขั้นตอนการ พิจารณาคดี ของศาลในระดับต่ำ ด้วยสถิติแบบ t-test	124

20	แสดงผลการทดสอบสมมติฐานพหุพยานในคดีอาญาที่รู้สึกไม่ได้รับความปลอดภัย ให้ความร่วมมือในระดับต่ำ ด้วยสถิติแบบ t-test.....	125
21	แสดงผลสรุปการทดสอบสมมติฐาน.....	126

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

1.1ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสังคมหนึ่งๆ การเปลี่ยนแปลงที่จะไม่ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมนั้นจะต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไป แต่สังคมไทยปัจจุบันนั้นอยู่ในภาวะของการเปลี่ยนแปลงแบบฉับพลัน อันทำให้เกิดความเครียด และส่งผลกระทบต่อคนในสังคม และต่อตัวสังคมเอง (นิเทศ ดินณะกุล, 2547 : 31) กระแสของยุคโลกาภิวัตน์นั้นได้นำพาเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ จากชาติตะวันตกที่เจริญกว่า ผู้สังคมที่ด้อยกว่าซึ่งไม่อาจที่จะปฏิเสธ กีดกันได้ จึงต้องเกิดการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมใหม่ (acculturation) และการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม (assimilation) (สุพัตรา สุภาพ, 2547 : 99) ทำให้สังคมหนึ่งๆ เกิดความขัดแย้งกันเองทางวัฒนธรรม และมีส่วนทำให้สังคมไทยต้องมีการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน ทำให้เกิดเป็นปัญหาที่สร้างความวุ่นวายให้กับคนในสังคม ส่งผลต่อความสงบสุขเรียบร้อยในการดำเนินชีวิต ที่แทบทุกสังคมจะต้องประสบเหมือนกัน

ยุคโลกาภิวัตน์นั้น ทำให้โครงสร้างและกระบวนการพัฒนาเป็นแบบเสรีนิยม (Neoliberalism) เกิดการผลักดันให้เกิดการอพยพเคลื่อนย้ายแรงงานทั้งภายในและภายนอกประเทศ ทั้งที่เป็นแรงงานมีเอกสารถูกต้องและที่สำคัญกว่านั้นก็คือที่เป็นแรงงานนอกระบบ ผิดกฎหมายควบคู่ไปนี้ จึงมีองค์การทางธุรกิจนอกรูปแบบต่างๆ เกิดขึ้นเป็นช่องทางใหม่ๆ ทางเศรษฐกิจธุรกรรมไปในด้านกิจการรูปแบบนอกกฎหมาย เช่น อาชญากรรมข้ามพรมแดน การค้ายาเสพติด ก็มีมากขึ้น (สุริชัย หวันแก้ว, 2546 : 74)

การเปลี่ยนแปลงในสังคมไทยที่ถือเป็นการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างรวดเร็วเกิดขึ้นเมื่อ ไทยจำเป็นต้องเปิดประเทศทำการค้ากับชาติตะวันตก เมื่อไทยได้ทำสนธิสัญญาเบาว์ริง กับอังกฤษ ซึ่งไทยเสียเปรียบทางการค้าแทบทุกด้าน และเป็นเหตุให้ชาติตะวันตกอื่นๆ เช่น ฝรั่งเศส อเมริกา เคนมาร์ก โปรตุเกส ฮอลแลนด์ ฯลฯ เข้ามาทำการค้าเอาเปรียบประเทศไทย (จักษ์ พันธุ์เพชร, 2545 : 54-55)

ต่อมาในช่วงปี พ.ศ. 2431-2451 ไทยก็ถูกข่มเหง ถูกเอาเปรียบ ถูกข่มขู่จากชาติตะวันตกที่มีเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย และเจริญกว่า เช่น อาวุธที่มีศักยภาพดีกว่า เหนือกว่า สูงกว่า เป็นข้อได้เปรียบในการ รุกราน เอาเปรียบไทย เป็นเหตุให้ไทยต้องสูญเสียดินแดนจำนวนหลายส่วนให้กับชาติตะวันตกโดยเฉพาะฝรั่งเศส (จักษ์ พันธ์ชูเพชร, 2545 : 60) การเปลี่ยนแปลงด้านสังคม วัฒนธรรม การเมือง การปกครอง ในครั้งนั้นถือเป็นสถานการณ์กดดันที่ไทยจำเป็นต้องปกป้องตนเองต่อสู้ ส่งผลให้ต้องมีการต่อสู้กัน และส่งผลต่อประชาชนในสังคมที่ต้องเดือดร้อน สูญเสียทั้งชีวิต ร่างกายทรัพย์สิน และเหนือสิ่งอื่นใดคือสูญเสียดินแดนและอธิปไตยของตน สิ่งที่ชาติตะวันตกได้ไปคือดินแดนของไทย แต่สิ่งที่ทิ้งไว้ให้สังคมไทยคือปัญหาสังคม หลากๆ ด้าน เช่น ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง การปกครอง ฯลฯ ซึ่งปัญหาสังคมเหล่านี้เป็นมูลเหตุหนึ่งนำไปสู่ปัญหาอาชญากรรม ที่ประชาชนได้กระทำละเมิดต่อกฎหมายและกติกาสังคม

นับตั้งแต่ที่ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาอาชญากรรม ตั้งแต่ยุคคลาสสิก (Classical School) นีโอ-คลาสสิก (Neo Classical School) ปฏิฐานนิยม (Positive School) เรื่อยมาจนถึงยุคปัจจุบัน สังคมเรายังไม่สามารถทำให้ปัญหาอาชญากรรมลดลง หรือหมดไปจากสังคมได้ หนึ่ง ที่เราทราบดีว่า อาชญากรรมเป็นสิ่งชั่วร้าย เป็นความไม่ราบรื่นในชีวิต สามารถรู้ หรือคาดการณ์ได้ที่จะหาทางป้องกัน (Johnson, 1974 : 538) และจากการศึกษาถึงปัญหาอาชญากรรมของสังคมไทย ก็พบว่าแนวโน้มที่จะเพิ่มสูงขึ้นและจะมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ในอีก 10 ปีข้างหน้า (กมลทิพย์ คติการ และคณะ, 2544 : 189)

สิ่งหนึ่งที่เรามักพบว่าเป็นมาตรการหลักที่นำมาใช้ในการป้องกันปราบปรามปัญหาอาชญากรรมที่สำคัญมาก คือ การลงโทษ เรามีการลงโทษในยุคดั้งเดิมแบบแก้แค้นทดแทน ที่เน้นความรุนแรง เด็ดขาด แบบตาต่อตาฟันต่อฟัน วิวัฒนาการมาเป็นแบบคำนึงถึงตัวบุคคลกับการกระทำความคิดว่าเป็นเด็ก ผู้หญิง คนชรา วิวัฒนาการมาเป็นการคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู แต่ไม่ว่าเราจะนำเอามาตรการใดต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นมาใช้ ก็ไม่ได้ทำให้ปัญหาอาชญากรรมลดลงแต่อย่างใด อันเป็นการสะท้อนให้เห็นว่า เรายังไม่สามารถทำให้ปัญหาอาชญากรรมให้หมดสิ้นไปจากสังคมมนุษย์ได้ (สุพจน์ สุโรจน์, 2544 : 11) ซึ่งต่อมาในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 จนถึงปัจจุบันนี้ สังคมได้ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์เป็นเชิงสมานฉันท์ ที่มุ่งให้เกิดความเอื้อเพื่อเกื้อกูลเยียวยาให้กับเหยื่ออาชญากรรม โดยให้ผู้กระทำความผิดมีส่วนร่วมรับรู้และมีส่วนร่วมด้วย โดยไม่มุ่งเน้นให้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเพียงอย่างเดียว (จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2547 : 111) แต่ถึงอย่างไรเท่าที่ปรากฏแก่สังคมนานาชาติ ก็ไม่ได้ทำให้ปัญหาอาชญากรรมลดลงแต่อย่างใด และยังตอกย้ำและทำให้เราต่างมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า ปัญหาอาชญากรรม เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมไปแล้ว (อัมพน ชูบำรุง, 2527 : 6)

ผู้ศึกษามีความสนใจอย่างมาก ว่าเหตุใดจึงไม่สามารถจัดการกับปัญหาอาชญากรรมได้ จึงอาศัยหลักการคิดแบบง่ายๆ ที่ว่า บุคคลที่ต้องเกี่ยวข้องและทำให้องค์ประกอบของอาชญากรรมสมบูรณ์นั้นมีบุคคลอยู่ 3 ฐานะคือ ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา และพยานบุคคล ดังนั้นหากต้องการลดปัญหาอาชญากรรม ก็ต้องทำลายองค์ประกอบทั้ง 3 ของปัญหาอาชญากรรม

การทำให้ไม่มีผู้เสียหาย และการทำให้ไม่มีผู้กระทำความผิดนั้น ถือเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดในการทำลายองค์ประกอบอาชญากรรม แต่เป็นเรื่องที่ทำได้ยากมาก เพราะเป็นการแก้ไขปัญหาในระดับมหภาค ของภาครัฐ อันเกี่ยวเนื่องกับปัญหาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม ประเพณี ชีวิตความเป็นอยู่ ฯลฯ ซึ่งยังคงอยู่ในสังคมและเรื้อรังมาเป็นเวลานาน จนกลายเป็นความคุ้นเคย

การลดปัญหาอาชญากรรมจึงไม่ควรมุ่งเน้นไปที่การทำให้ไม่มีผู้เสียหาย หรือการทำให้ไม่มีผู้กระทำความผิดเท่านั้น แต่ควรมุ่งเน้นไปที่การเพิ่มจำนวนของ พยานบุคคล เมื่อมีพยานบุคคลก็เท่ากับมีสายตาของคนในสังคมคอยเฝ้าดู สอดส่อง ดูแลความสงบสุขเรียบร้อยของสังคม และคอยจับจ้องจับผิดผู้ที่กระทำความผิดฝ่าฝืนกฎหมาย กฎระเบียบของสังคม จำนวนของพยานที่เพิ่มขึ้น และความเข้มแข็งของชุมชนจะเป็นแนวทางการป้องกัน ปรามปราม และยับยั้ง มิให้เหล่าอาชญากรกล้าที่จะกระทำความผิด เพราะไม่อาจหลบหนีจากสายตาของพยานอันมีจำนวนมากและการที่สังคมประกอบด้วยชุมชนอันเข้มแข็ง ถือเป็น การพิพากษาความผิดโดยสายตาของคนในชุมชนเอง

แนวทางหนึ่งที่ผู้ศึกษาสนใจเป็นอย่างมากก็คือ การได้รับความร่วมมือจากประชาชน ในฐานะ พยานบุคคล ผู้เป็นเจ้าของชุมชน เป็นคนส่วนใหญ่ที่เหล่าอาชญากรควรจะเกรงใจ และเกรงกลัวเป็นที่สุด แต่ในปัจจุบันกลับกลายเป็นว่าคนในสังคมโดยเฉพาะพยานบุคคลต่างหวาดกลัวหากจะต้องมาเป็นพยานยืนยันพิสูจน์ความผิดนำตัวเหล่าอาชญากรมาลงโทษตามความผิด

กระบวนการยุติธรรมของไทยนั้นแทบจะไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากภาคประชาชนในการเป็นพยานบุคคลตั้งแต่อดีตสืบเนื่องจนถึงในยุคปัจจุบัน พยานบุคคลเป็นพยานที่มีความสำคัญที่จะเสริมสร้างควมมีประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม แต่หากพยานบุคคลต้องเผชิญปัญหาและอุปสรรคต่างๆ มากมายในการเข้ามาเป็นพยาน ไม่ว่าจะปัญหาความปลอดภัยของตนเอง บุคคลในครอบครัวและผู้ใกล้ชิด ตลอดจนปัญหาจากการได้รับการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมจากผู้ที่เกี่ยวข้อง พยานบุคคลเหล่านี้ก็เป็นปुरुชน ซึ่งอาจมีความรู้สึกหวาดกลัว ไม่ปลอดภัย และเป็นการเสี่ยงที่จะเข้ามาเป็นพยานให้รัฐ โดยเฉพาะในคดีที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีอิทธิพล หรือเป็นคดีครึกโครม มีผู้กระทำความผิดเป็นเครือข่ายในลักษณะองค์กร ซึ่งรูปคดีมีความซับซ้อน จำเป็นต้องหาพยานที่รู้เห็นเหตุการณ์มาเชื่อมโยงการกระทำ การพยายามกำจัดเพื่อตัดตอนหลักฐานย่อมมีมากขึ้น ความเสี่ยงของพลเมืองดีที่จะเข้ามาเป็นพยานก็ยิ่งเพิ่มมากขึ้น บ่อยครั้งและหลายๆ คดีที่มีลักษณะดังได้

กล่าวไว้ข้างต้น ในตอนแรกๆ ของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น มักจะมีผู้รู้เห็นเหตุการณ์อยู่มาก แต่ต่อมา พยานเหล่านี้ก็จะหายไป หรือมีขณะนั้นก็กลับคำให้การ จนศาลต้องปล่อยตัวผู้ต้องหาที่สังคมเชื่อว่าเป็นผู้กระทำความผิดจริง ซึ่งนั่นหมายถึงว่า ความสำคัญของพยานบุคคลนั้นส่งผลกระทบต่อความไม่ปลอดภัยทั้งด้านชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน ชื่อเสียง หรือแม้แต่บุคคลใกล้เคียง

จากข้อมูลของกระทรวงยุติธรรม ประจำปี 2536-2539 พบว่าศาลชั้นต้นพิพากษาปล่อยตัวผู้ต้องหาเฉลี่ยปีละ 35,353 คน และในจำนวนนี้ ร้อยละ 20 มีสาเหตุมาจากการขาดพยานหลักฐานยืนยันการกระทำความผิดของผู้ต้องหาคังกล่าว สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพปัญหาของกระบวนการยุติธรรมที่ขาดการประสานความร่วมมือกันทั้งระหว่างแต่ละหน่วยงาน และความร่วมมือจากประชาชน (เมทินี ชโลธร, 2543: 2)

ตารางที่ 1 แสดงสถิติคดีอาญาที่นำสำเนาของทั้วราชอาณาจักรเปรียบเทียบระหว่าง มกราคม-มีนาคม พ.ศ.2546 กับ มกราคม-มีนาคม พ.ศ.2547

กองบัญชาการ	คดีอุกฉกรรจ์				คดีร่างกายและเพศ				คดีประทุษร้ายทรัพย์			
	2546		2547		2546		2547		2546		2547	
	แจ้ง	จับ	แจ้ง	จับ	แจ้ง	จับ	แจ้ง	จับ	แจ้ง	จับ	แจ้ง	จับ
บช.น.	380	170	336	155	1696	616	1981	590	4551	1401	3789	1094
บช.ก.	20	16	14	11	32	21	36	26	100	45	105	47
ภูธร ภาค 1	356	119	304	133	1232	455	1460	570	2098	799	2304	777
ภูธร ภาค 2	298	74	194	104	1011	375	923	403	1231	533	1389	648
ภูธร ภาค 3	289	65	127	91	1384	571	1414	672	900	436	1079	543
ภูธร ภาค 4	389	70	148	66	1352	478	1282	623	987	457	1158	528
ภูธร ภาค 5	323	61	124	72	757	356	547	381	795	373	748	434
ภูธร ภาค 6	377	85	89	36	1068	447	1038	430	1069	425	1120	387
ภูธร ภาค 7	339	94	241	117	1199	351	1197	431	1482	446	1581	484
ภูธร ภาค 8	325	96	265	110	1046	338	1159	491	1132	381	1355	457
ภูธร ภาค 9	333	61	384	67	761	202	786	230	1316	352	1159	310
รวม	3429	911	2306	1002	11538	4210	11823	4847	15661	5648	15784	5709

(ที่มา: สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2547)

จากตารางข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า ปัญหาอาชญากรรมนั้นเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทุกๆ สังคมในทุกๆ ภาคของประเทศไทย และมีผู้ที่ได้รับผลเสียหายจากปัญหาอาชญากรรมจำนวนมาก แต่ที่เป็นปัญหายิ่งกว่านั้นก็คือ หากพิจารณาจากผลต่างของคดีที่แจ้งไว้กับจำนวนคดีที่จับผู้กระทำความผิดได้ก็จะพบถึงปัญหาที่ว่า การไม่สามารถจับกุมตัวผู้กระทำความผิดดังกล่าวมาดำเนินคดีได้ครบหมดทุกความผิดและทุกคน อันหมายความว่า ทุกวันนี้ยังมีเหล่าอาชญากรที่ได้กระทำความผิด และสร้างความเสียหายให้กับผู้อื่นอยู่ร่วมกับคนอื่นๆ ในสังคมไทย โดยที่ยังไม่ได้รับการลงโทษ และอาจจะประกอบอาชญากรรมสร้างความเสียหายให้กับผู้บริสุทธิ์ในสังคมได้ต่อไปอีกเรื่อยๆ จนกว่าจะถูกจับกุมตัวดำเนินคดี

ผู้ศึกษามีความเห็นว่ สภาพปัญหาอาชญากรรมในปัจจุบันนี้ถือว่า อยู่ในระบบวงจรหว่งโซ่ โดยพิจารณาจาก หนึ่ง การเกิดของปัญหาอาชญากรรม สอง การที่ไม่สามารถจับกุมตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีได้ และสาม การเกิดปัญหาอาชญากรรมขึ้นมาใหม่ ซึ่งอาจมาจากการเรียนรู้เลียนแบบจากคดีที่รอดพ้นการจับกุม หรือเป็นการกระทำความผิดซ้ำ ลักษณะดังกล่าวนี้จะเกิดเป็นวงจรไปเรื่อยๆ ไม่รู้จบสิ้น อันมีสาเหตุมาจากการที่ภาครัฐโดยกระบวนการยุติธรรมไม่สามารถจับกุมตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีได้ และหากจะพิจารณาว่าเหตุใดจึงไม่สามารถจับกุมตัวหรือดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้ เราจะพบว่ามึปัจจัยสำคัญอันหนึ่ง นั่นคือ การขาดความร่วมมือจากประชาชน โดยเฉพาะในฐานะของ พยานบุคคล อาจกล่าวได้ว่า การให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในคดีอาญานั้นมีผลต่อการเพิ่มหรือลดของจำนวนอาชญากรรม

การที่ไม่สามารถนำตัวอาชญากรมาดำเนินคดีได้ตามกฎหมายนั้น ย่อมหมายถึงการคงสถานะของปัญหาอาชญากรรมโดยอาชญากร สังคมก็ยังคงต้องประสบกับความหวาดหวั่นหวาดกลัว ความไม่ปลอดภัยทั้งชีวิตร่างกายและทรัพย์สิน ซึ่งผลลัพธ์ดังกล่าวก็ย่อมจะตกอยู่กับประชาชนคนส่วนใหญ่ในสังคม ผู้ที่อยู่ในฐานะพยานบุคคล และผลตามมาจากเกิดบรรทัดฐานที่เปลี่ยนไปของสังคม อาจเกิดการยอมรับอาชญากรรม ยอมรับอาชญากร เป็นสังคมไร้ระเบียบ และคนในสังคมอาจมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมเพียงฐานะ ผู้ต้องหา และผู้เสียหายเท่านั้น

จากสภาพปัญหาที่ยังคงมีปัญหาอาชญากรรมเกิดขึ้นสูงในสังคมดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าถึงการให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในคดีอาญาของคนในสังคม เพราะการให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในคดีอาญานั้นมีผลโดยตรงต่อการป้องกันปราบปราม และยับยั้งอาชญากรรม มีผลโดยตรงต่อความสงบสุขเรียบร้อยของคนในสังคม และมีผลโดยตรงต่อกระบวนการยุติธรรม ประกอบกับปัจจุบันได้มีการประกาศใช้ พ.ร.บ.คุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546 ถือเป็นกฎหมายใหม่เกี่ยวกับเรื่องของการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญาของไทย

การศึกษาเรื่องการให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในคดีอาญานั้น จะเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่แสวงหาความสงบเรียบร้อยและความผาสุกมาสู่สังคมโดยคนในสังคมเอง ด้วยฐานะพยานบุคคลในคดีอาญา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงการให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในคดีอาญาของคนในสังคม
2. เพื่อศึกษาความเชื่อมั่นของประชาชนต่อประสิทธิภาพของการคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน โดยรัฐตาม พ.ร.บ.คุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546
3. เพื่อเสนอแนะมาตรการที่เหมาะสมกับการคุ้มครองพยานบุคคลในสังคมไทย ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งในการป้องกัน ปรามปราม และยับยั้งการเกิดปัญหาอาชญากรรม

ขอบเขตการศึกษา

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตการศึกษาเฉพาะกรณี ว่าด้วยการให้ความร่วมมือเป็นพยาน ในคดีอาญา เท่านั้น เพราะคดีอาญานั้นจะสามารถสะท้อนถึงความสงบเรียบร้อยของคนในสังคมได้ชัดเจน อีกทั้งคดีอาญานั้นเน้นความสำคัญต่อ พยานหลักฐาน โดยเฉพาะพยานบุคคลเป็นอย่างมาก

ผู้วิจัยได้เลือก คดีทำร้ายร่างกายบาดเจ็บ มาใช้เป็นกรณีศึกษาแทนความหมายของคำว่าคดีอาญา ทั้งนี้เพราะคดีอาญานั้นกว้างขวางมาก การแบ่งประเภทคดีอาญาก็มีได้หลายวิธี หลายแบบ เช่น การแบ่งประเภทคดีอาญาตามลักษณะคดี การแบ่งคดีอาญาตามอัตราโทษ การแบ่งคดีอาญาตามลักษณะของผู้เสียหาย การแบ่งคดีอาญาตามลักษณะของผู้กระทำความผิด ฯลฯ ในการศึกษาวิจัยจึงไม่สามารถนำเอาคดีอาญาทั้งหมดมาทำการศึกษาได้ในคราวเดียวกัน อีกทั้งคดีทำร้ายร่างกายบาดเจ็บนั้น เป็นคดีที่มีอัตราโทษไม่สูงมาก และไม่ดำเนินไกล เป็นเหตุการณ์ที่สามารถเกิดขึ้นได้ในสังคม ในชุมชน ทุกแห่ง ผู้วิจัยจึงได้เลือกคดีทำร้ายร่างกายบาดเจ็บ เป็นตัวแทนในกรณีศึกษาคดีอาญาในการทำวิจัยครั้งนี้

สำหรับกลุ่มตัวอย่างนั้นเป็นประชาชนที่เดินทางมารับบริการ เช่น แจ้งความ, ขอความช่วยเหลือ แจ้งเอกสารหาย หรือติดต่อสอบถามอื่นๆ บนสถานีตำรวจนครบาลลุมพินี ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวนี้มีแนวโน้มที่อาจอยู่ในฐานะพยานได้มากกว่า เพราะผู้ที่มาติดต่อกับทางสถานีตำรวจนั้นมักอยู่ในฐานะผู้เสียหาย ผู้กระทำความผิด หรือเป็นพยาน เพราะที่มาสถานีตำรวจนั้นอาจมาในฐานะใดฐานะหนึ่ง ที่อาจเกี่ยวกับการกระทำของตนเองการกระทำของคนอื่น สิ่งที่ได้

พบเห็นมา และต้องการแจ้งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทราบ อันถือได้ว่าเป็นกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในขอบเขตการศึกษาวิจัย ที่จะเกิดประโยชน์ต่อการศึกษา อีกทั้งประชาชนที่มารับบริการบนสถานีฯ นั้น มีความหลากหลาย แตกต่างกันไป ไม่ว่าจะเป็น อายุ เพศ อาชีพ รายได้ ฯลฯ ซึ่งจะสอดคล้องเชื่อมโยงกับกรอบแนวคิด และสมมติฐานในการวิจัยด้วย

ดังนั้นขอบเขตในการศึกษาเรื่อง การให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในคดีอาญา นั้นจึงศึกษาเฉพาะในส่วนของคดีอาญา ที่ใช้คดีทำร้ายร่างกายบาดเจ็บเป็นตัวแทนคดีอาญาทั้งหมด โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนที่มารับบริการบน สถานีตำรวจนครบาลลุมพินี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงการให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในคดีอาญาของคนในสังคม
2. ทราบถึงความเชื่อมั่นของพยานบุคคลต่อประสิทธิภาพของการคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน โดยรัฐตาม พ.ร.บ.คุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546
3. เสนอแนะมาตรการที่เหมาะสมกับการคุ้มครองพยานบุคคลในสังคมไทย อันจะเป็นการแสวงหาความร่วมมือจากประชาชน ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งในการป้องกัน ปราบปราม และยับยั้งการเกิดปัญหาอาชญากรรม
4. เพื่อประโยชน์สำหรับผู้สนใจที่จะทำการศึกษาต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

กรอบแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาถึงการให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในคดีอาญานั้น พบว่ากระบวนการยุติธรรมของไทยนั้นประสบกับปัญหาที่สำคัญอีกปัญหาหนึ่งคือ ปัญหาด้านการปราบปรามอาชญากรรม ซึ่งหมายความว่า การนำเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษตามกฎหมาย ส่วนหนึ่งก็คือการขาดพยานหลักฐาน และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง พยานบุคคล ซึ่งถือเป็นพยานที่มีมากที่สุดพอที่จะยับยั้ง ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้หมดสิ้นไปได้ ควรมีมาตรการที่จะเพิ่มความร่วมมือจากภาคประชาชนให้อาสาเข้ามาเป็นพยานบุคคล เนื่องจากพยานบุคคลเปรียบเสมือนเป็นสายตาที่คอยจ้องมองและจับผิดเหล่าอาชญากร ยับยั้งไม่ให้เหล่าอาชญากรกระทำความผิด และเป็นสายตาที่มีอิทธิพลในการป้องกันอาชญากรรมไม่ให้เกิดขึ้นในสังคม

ในการศึกษาการให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในคดีอาญานี้ มีแนวคิดที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้ คือ

1. แนวคิดเกี่ยวกับพยานบุคคล
2. แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพล
3. แนวคิดเรื่องเหยื่ออาชญากรรม
4. แนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญา
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.แนวคิดเกี่ยวกับพยานบุคคล

ปัจจุบันการคิดแบบวิทยาศาสตร์เป็นที่ยอมรับกันอย่างมากและถือเป็นการคิดแบบสากล ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นอย่างเป็นเหตุและผลนั้น จะต้องสามารถพิสูจน์ให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ได้ จึงจะได้รับการยอมรับว่าเป็นจริง บางเรื่องราวแม้จะสามารถเชื่อมโยงเหตุการณ์ให้เชื่อและเข้าใจว่าเป็นเหตุและผลซึ่งกันและกัน แต่หากไม่สามารถพิสูจน์ให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ได้ก็ไม่ถือว่าเป็นจริง ในกระบวนการยุติธรรมนั้นก็เช่นเดียวกัน การพิจารณาพิพากษาคดีของศาล ต้องใช้การเชื่อมโยงเหตุการณ์โดยมีการพิสูจน์เพื่อค้นหาความจริง ซึ่งก็ต้องอาศัยพยานหลักฐานประกอบการใช้ดุลพินิจ ปัจจุบันสามารถแบ่งประเภทของพยานหลักฐานได้ดังต่อไปนี้คือ (ดล บุนนาค และชนิษฐนันท์ วิหรรษากร, 2547 : 3)

1. พยานบุคคล

พยานบุคคล หมายถึง บุคคลที่มาให้การด้วยวาจา เพื่อที่จะเปิดเผยถึงการรับรู้ของตนเกี่ยวกับข้อเท็จจริงโดยการให้ถ้อยคำ ซึ่งการรับรู้ นั้นหมายถึง การรับรู้จากการ ได้เห็น ได้ฟัง ได้กลิ่น ได้รส และได้รู้สึก พยานบุคคลจะเป็นผู้ให้ถ้อยคำแก่ศาล ดังนั้น คุณสมบัติของพยานบุคคลจึงเป็นสาระสำคัญโดยพยานบุคคลจะต้องเป็นผู้ที่สามารถเข้าใจและตอบคำถามได้และเป็นผู้ที่ได้เห็น ได้ยิน หรือทราบข้อความนั้นมาด้วยตนเองโดยตรง

2. พยานเอกสาร

พยานเอกสาร หมายถึง ข้อความใดๆ ที่ศาลอาจอ่านคุณได้จากลายลักษณ์อักษรหรือเครื่องหมายใดๆ เป็นการสื่อถึงความหมาย อันปรากฏอยู่บนกระดาษ หรือวัตถุอื่นใดซึ่งคู่ความเสนอต่อศาลเพื่อใช้ข้อความหรือเครื่องหมายนั้นๆ ในการแสดงความหมายที่จะสื่อต่อศาลเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริง

3. พยานวัตถุ

พยานวัตถุ หมายถึง สิ่งของที่คู่ความอ้างเป็นพยาน ซึ่งได้แก่ สิ่งที่มีรูปร่างรวมทั้งคนที่มีชีวิต และซากศพ ทั้งนี้พยานวัตถุถือว่าเป็นพยานที่มีความสำคัญอย่างมากในคดีอาญา เพราะเป็นพยานที่ดีที่สุดในการพิสูจน์ว่าข้อเท็จจริงบางประเด็นได้เกิดขึ้น เช่น อาวุธที่ใช้ในการกระทำความผิดบาดแผลที่ถูกทำร้าย หรือสถานที่เกิดเหตุ เป็นต้น

และจากการแยกประเภทของพยานหลักฐานดังกล่าวข้างต้น ทำให้พยานแต่ละประเภทมีความสำคัญแตกต่างกัน แต่ทั้งนี้ก็เพื่อแสดงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับคดีให้ศาลได้ทราบ และทำให้ศาลได้เข้าใจในเนื้อหารายละเอียดข้อเท็จจริง ซึ่งพยานบางประเภทนั้นแม้จะเป็นพยานที่ได้มาจากข้อเท็จจริงในคดี จากที่เกิดเหตุ แต่พยานบางประเภท เช่น พยานเอกสาร พยานวัตถุ ก็ยังมีข้อจำกัดในการพิสูจน์ อันหมายถึงการให้ความหมายและการอธิบายถึงข้อเท็จจริง ซึ่งแตกต่างจากพยานบุคคลที่สามารถพิสูจน์ได้ง่ายกว่า และยังสามารถให้คำอธิบายได้เข้าใจง่ายกว่า แต่ทั้งนี้ก็มีข้อด้อยในเรื่องของความปลอดภัย ความจดจำ การนำเสนอ ฯลฯ ซึ่งทำให้เกิดการบิดเบือนข้อเท็จจริงในคดี และก็เป็นอีกช่องทางหนึ่งของผู้กระทำความผิดที่จะทำให้ข้อเท็จจริงบิดเบือน ด้วยการทำลายพยานหลักฐาน โดยเฉพาะพยานบุคคล

ความหมายของพยานบุคคล

ประเทศไทยเริ่มมีกฎหมายลักษณะพยานเป็นลายลักษณ์อักษรขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อ พ.ศ.1894 ในรัชสมัยของสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 แห่งกรุงศรีอยุธยา จนล่วงเข้าสู่รัชสมัยของ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวแห่งราชวงศ์จักรี จึงได้มีการประกาศยกเลิกกฎหมาย ลักษณะพยาน พ.ศ.1894 แล้วประกาศใช้ พระราชบัญญัติลักษณะพยาน ร.ศ.113 (เจ็มชัย ชุตินวงศ์, 2541: 5) และต่อมาในปี พ.ศ.2477 จึงมีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยนำเอาหลักการเกี่ยวกับกฎหมายลักษณะพยานมา บัญญัติไว้เป็นส่วนหนึ่งของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความทั้งสองฉบับดังกล่าว และยังคงใช้ กันมาจนถึงปัจจุบัน

กฎหมายลักษณะพยานทุกฉบับที่ประเทศไทยเคยใช้มา จนถึงฉบับปัจจุบันดังกล่าวมา ข้างต้น ต่างมิได้ให้คำจำกัดความ หรือความหมายของ “พยานบุคคล” ไว้โดยชัดเจน แต่ก็ได้มีผู้ให้ ความหมายไว้แตกต่างกันไป ดังนี้ (เมทินี ชโลธร, 2543: 10)

โอสถ โกศิน (2538: 2) พยานบุคคล หมายความว่า พยานหลักฐานใดๆ ซึ่งเกิดจากบุคคล คือรวมทั้งพยานที่มาให้การต่อหน้าศาลด้วยปาก และพยานเอกสารต่างๆ ซึ่งบุคคลได้ขีดเขียนขึ้น

โสภณ รัตนกร (2537: 280) พยานบุคคล หมายถึง ตัวบุคคลผู้ไปเบิกความต่อศาล รวมถึง คำเบิกความของพยานด้วย ซึ่งคล้ายกับการให้ความหมายของพระยาจินดาภิรมย์ราชสภาพดี (จิตต์ ฌ สงขลา) ที่ว่า พยานบุคคล หมายถึง บุคคลที่มาให้ด้วยปากต่อหน้าศาล (จินดาภิรมย์ราชสภาพดี (จิตต์ ฌ สงขลา) , 2464: 95)

ประมุด สุวรรณสร(2526: 2) พยานบุคคล หมายถึงถ้อยคำของบุคคลที่มาให้การต่อหน้า ศาล และศาลได้จดบันทึกข้อความไว้ในสำนวนความ

คณิต ฌ นคร (2546: 161) พยานบุคคล คือ ผู้ที่จะต้องเปิดเผยถึงการรับรู้ของตนเกี่ยวกับ ข้อเท็จจริง โดยการให้ถ้อยคำ การรับรู้นี้เป็นการรับรู้โดยสัมผัสของตน คือ จากการได้เห็น ได้ฟัง ได้กลิ่น และได้รู้สึก

พรเพชร วิชิตชลชัย (2542: 189) พยานบุคคล หมายถึง บุคคลที่มาให้การต่อศาล และเบิก ความเล่าเรื่องด้วยวาจา เพื่อที่ศาลจะได้บันทึกถ้อยคำพยานผู้นั้นไว้เป็นพยานหลักฐานในการ พิเคราะห์คดี

ณรงค์ โจหาญ (2546: 95) ให้ความเห็นว่า กฎหมายต้องการถ้อยคำพูดที่พยานบุคคลได้พบเห็นการกระทำในคดีหรือเกี่ยวข้องกับคดี อันจะนำไปสู่การค้นหาความจริงในคดีนั้น และพิสูจน์ว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้กระทำผิดจริงหรือไม่ ดังนั้น บุคคลที่สามารถรับรู้ได้ และสามารถถ่ายทอดการรับรู้นั้นย่อมเป็นพยานบุคคล

คณิง ฉายชัย (2541: 247)พยานบุคคล หมายความว่า ถ้อยคำของบุคคลผู้เข้าเบิกความต่อหน้าศาลในฐานะพยาน ทั้งนี้ ไม่ว่าจะ เป็นถ้อยคำของบุคคลนั้นโดยตรง หรือผ่านล่าม รวมทั้งกิริยาอาการของคนไข้ที่สามารถให้สื่อความหมายที่ต้องการได้ต่อหน้าศาล

เข้มชัย ชุตินวงศ์ (2547: 8) พยานบุคคล หมายถึง บุคคลที่มาเบิกความต่อศาลถึงข้อเท็จจริงที่ตนได้ประสบพบเห็นหรือทราบมา

สำหรับผู้ศึกษามีความเห็นว่าเป็นว่า **พยานบุคคล** หมายถึง บุคคลที่ได้รับรู้เรื่องราวข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคดีด้วยประสาทสัมผัส หู ตา จมูก ลิ้น กาย สัมผัส ความรู้สึก มาด้วยตนเอง และสามารถนำเสนอเรื่องราวข้อเท็จจริงที่ได้รับรู้มาถ่ายทอดให้ศาลได้รับรู้ และเข้าใจ ในสาระสำคัญนั้นได้

ประเภทของพยานบุคคล

การรับรู้ รู้เห็น เหตุการณ์ หรือข้อเท็จจริง ของบุคคลที่เป็นพยานบุคคลนั้น สามารถที่จะแยกเป็นประเภทของพยานบุคคล เพื่อสะดวกต่อการลำดับความสำคัญ ความน่าเชื่อถือ และการรับฟังในการพิจารณาคดีของศาลได้ดังต่อไปนี้คือ

ประจักษ์พยาน (The Original Evidence) ได้แก่พยานบุคคลซึ่งได้รู้ ได้เห็น หรือได้ยินเหตุการณ์ด้วยตนเอง หรือเรียกว่าพยานรู้เห็นเกี่ยวกับข้อเท็จจริงในประเด็นนั้นโดยตรง ในทางปฏิบัติประจักษ์พยานมีความสำคัญมากในคดีอาญา เพราะศาลจะรับฟังและให้น้ำหนักกับประจักษ์พยานเป็นหลัก หากคดีนั้นมีประจักษ์พยานแล้วจะต้องได้ประจักษ์พยานมาสืบให้ศาลเชื่อถือเสมอ ดังนั้นคดีใดขาดประจักษ์พยานแล้วยากที่จะมีการลงโทษจำเลย (จิตติ เจริญถำ, 2538: 94) หรืออีกนัยหนึ่งประจักษ์พยานคือ พยานบุคคลผู้มาเบิกความให้ข้อเท็จจริงแก่ศาลตามที่ตนได้รับรู้มาจากประสาทของตนเอง มิใช่รับรู้มาจากการบอกเล่าของผู้อื่น ประจักษ์ ซึ่งในทางอาชญาวิทยาถือว่าเป็นเหยื่อของอาชญากรรม ดังนั้นผู้เสียหายจึงมีฐานะในทางกฎหมายทั้งเป็นพยานบุคคลและผู้เสียหาย (โสภณ รัตนกร, 2537 : 24)

พยานบอกเล่า (The Hearsay Evidence) หมายความว่าพยานบุคคลที่ไม่ได้รู้ ไม่ได้ยิน หรือไม่ได้ยินมาด้วยตนเอง หากแต่ได้รู้ ได้ยิน หรือได้ฟังข้อเท็จจริงต่างๆ มาจากผู้อื่นอีกต่อหนึ่ง โดยส่วนใหญ่พยานบอกเล่าจะเป็นเพียงพยานประกอบที่จะทำให้เชื่อว่าประจักษ์พยานได้เห็นจริงและทำให้น้ำหนักของประจักษ์พยานดีขึ้นเท่านั้น คงมีเพียงบางเรื่องที่พยานบอกเล่าที่มีเหตุผลเพียงพอที่ศาลรับฟังว่ามีน้ำหนักลงโทษจำเลยได้ (ประยูทธ แก้วภักดี, 2540: 7)

ตามกฎหมายคอมมอนลอว์ หมายถึง คำกล่าวของบุคคลอื่น (นอกจากบุคคลที่กำลังเบิกความเป็นพยานต่อศาล) นอกศาล (out of court statement) แล้วได้มีการนำมาเสนอต่อศาลเพื่อพิสูจน์ว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามคำกล่าวนั้น (พรเพชร วิชิตชลชัย, 2536: 132) และพยานเอกสารทุกชนิดจึงเป็นพยานบอกเล่า เพราะเป็นบันทึกที่ทำนอกศาลและนำเสนอต่อศาลเพื่อพิสูจน์ว่าข้อความนั้นเป็นจริง (Nokes, 1962: 262-270)

พยานแวดล้อมกรณี (Circumstantial Evidence) หรือ พยานประพจน์เหตุห้อมล้อมกรณี พยานพจน์เหตุหรือพยานพจน์เหตุแวดล้อมกรณี เป็นพยานที่ไม่ได้แสดงถึงข้อเท็จจริงที่จะพิสูจน์โดยตรง แต่อาจทำให้ศาลอนุมานได้ว่าข้อเท็จจริงที่คู่ความประสงค์จะพิสูจน์นั้นมีอยู่หรือไม่มี กล่าวอีกนัยหนึ่งเป็นพยานเหตุผลที่ทำให้ศาลอนุมานได้ว่าข้อเท็จจริงที่คู่ความประสงค์จะพิสูจน์นั้นมีอยู่หรือไม่มี (ประยูทธ แก้วภักดี, 2540: 7)

พยานผู้เชี่ยวชาญพิเศษ คือ พยานผู้เชี่ยวชาญในคดีอาญา ไม่ว่าจะโดยการแต่งตั้งจากศาลหรือคู่ความอ้างอิงมา ผู้ชำนาญการพิเศษต้องมาศาลเพื่ออธิบายด้วยวาจาในฐานะพยานบุคคล จะอาศัยสิทธิดังเช่น พยานผู้เชี่ยวชาญที่ศาลแต่งตั้งในคดีแพ่งไม่ได้ และโจทก์หรือจำเลยจะอ้างเพื่อนำสืบต่อศาลเป็นการสนับสนุนพยานฝ่ายตนในฐานะพยานความเห็น เช่น เกี่ยวกับการตายหรือสภาพของศพ เกี่ยวกับลายมือชื่อหรือลายมือเขียนหนังสือ หรือยาเสพติด (ประยูทธ แก้วภักดี, 2540: 7)

พยานนำ-พยานหมาย พยานนำหมายถึงพยานบุคคลที่คู่ความฝ่ายที่อ้างไม่ว่าโจทก์หรือจำเลย เป็นผู้นำพยานนั้นเบิกความที่ศาลเอง ส่วนพยานหมายนั้นเป็นพยานที่ศาลออกหมายเรียกให้มาเบิกความที่ศาล อาจเป็นการออกหมายโดยคู่ความขอให้ออกหรือเป็นพยานที่ศาลมีหมายเรียกมาเองก็ได้ โดยปกติเมื่อราษฎรเป็นโจทก์หรือจำเลย เขาย่อมขอร้องให้ผู้เห็นเหตุการณ์ซึ่งบางกรณีก็เป็นเพื่อนฝูง ญาติ มิตรของตนเอง มาเป็นพยานให้เขาย่อมนำพยานนั้นมาศาลโดยช่วยอำนวยความสะดวกในการเดินทางและติดต่อนัดหมายเรื่องสถานที่และเวลาที่จะไปเบิกความเอง ไม่ต้องขอให้ศาลออกหมายเรียกให้ผู้ใดตนอ้างเป็นพยานมาเบิกความ เพราะผู้ที่ได้รับหมายเรียกศาลอาจตื่นตกใจหรือมีท่าทีที่ไม่เป็นมิตรกับผู้ขอให้ออกหมายเรียกบังคับให้พยานไปศาล ถ้าพยานขัดขืนก็จะถูกศาลออกหมายจับได้ (ประยูทธ แก้วภักดี, 2540: 7)

และนอกจากนี้ยังมีนักกฎหมาย นักวิชาการ อื่นๆ ท่านได้แยกประเภทของพยานบุคคลไว้ต่างๆ กันอีกมากมาย แต่ทั้งนี้ก็เพื่อให้ง่ายต่อความเข้าใจ การเรียก หรือตามความสำคัญในการชั่งน้ำหนักพยานบุคคลนั้น แต่หากเราสังเกตให้ดีจะทราบว่า ประชาชนทุกคน ล้วนแต่มีความเป็นพยานบุคคลอยู่ในตัวเองแทบทั้งสิ้น ขึ้นอยู่กับโอกาส เหตุการณ์และสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์ขึ้น บางเหตุการณ์เราอาจอยู่ในฐานะประจักษ์พยานที่เห็นเหตุการณ์โดยตรง หรือเป็นพยานแวดล้อม กรณี พยานบอกเล่า ฯลฯ ทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ ยกตัวอย่างเช่น ระหว่างทางที่เรากำลังนั่งรถยนต์กลับบ้าน ได้ยินเสียงปิ่นดังขึ้น จากนั้นได้มีชายคนหนึ่งถือปิ่นวิ่งหนี ผ่านหน้ารถยนต์เราไป พร้อมกับนั้นก็ยังมีกลุ่มผู้ชายอีกประมาณ 4-5 คนถือปิ่น วิ่งไล่ตามไป ซึ่งในเหตุการณ์นี้มีคนเห็นเหตุการณ์จำนวนมาก แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าทุกคนจะเห็นเหตุการณ์ได้เท่ากันทั้งหมด บางคนเห็นตอนยิง บางคนเห็นตอนวิ่ง บางคนเพียงแต่ได้ยิน หรือบางคนเห็นเหตุการณ์ตั้งแต่ต้นจนจบ ดังนั้นประชาชนคนทั่วไปที่อาศัยอยู่ร่วมกันในสังคมนี้ ต่างก็คือพยานบุคคลด้วยกันทั้งสิ้น แตกต่างกันก็เพียงรายละเอียดในการจดจำข้อมูลที่มีน้อยต่างกัน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชนทุกคน เพื่อความยุติธรรมของสังคม เพื่อกระบวนการยุติธรรมจะสามารถสืบค้นหาความจริงและลงโทษกับผู้ที่ทำผิดและส่งเสริมคนดีในสังคมต่อไป

ความสำคัญของพยานบุคคล

พยานบุคคลมีความสำคัญต่อกระบวนการยุติธรรมมาก และเป็นที่ยอมรับกันดีมาโดยตลอดในสังคมไทยว่าการที่ประชาชนจะอาสาเข้ามาเป็นพยานบุคคลโดยเฉพาะในคดีอาญานั้นหาได้ยากมาก และหากผู้กระทำความผิดเป็น ผู้มีอิทธิพล ย่อมส่งผลกระทบต่อชีวิตและร่างกายทั้งของตนเอง และคนรอบข้างที่เกี่ยวข้อง ทำให้สังคมไทยตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันแทบจะไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากประชาชนในการเป็นพยานบุคคล ซึ่งพบว่าความร่วมมือของประชาชนในการมาเป็นพยานในคดีอาญาต่อ พนักงานสอบสวน อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีแนวโน้มจะให้ความร่วมมือ ในระดับต่ำ (เดชระพี คงดี, 2546: 61) และกฎหมายรัฐธรรมนูญของไทย ฉบับประชาชน ปี พ.ศ.2540 นั้น ได้ให้ความสำคัญของพยานบุคคลไว้เป็นอย่างมากเพราะ มาตรา 244 ได้บัญญัติให้สิทธิต่อพยานบุคคลในการได้รับความคุ้มครอง การปฏิบัติ และค่าตอบแทนที่กฎหมายบัญญัติ การที่ปรากฏความสำคัญของพยานบุคคลในรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศนั้น แสดงให้เห็นว่ากระบวนการยุติธรรมของไทย ได้มองเห็นถึงสภาพปัญหาในอนาคตข้างหน้า ถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการยุติธรรม สภาพความล้มเหลวและอ่อนแอของกระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับพยานบุคคล ซึ่งยังขาดความร่วมมือจากประชาชน จึงได้มีการกำหนดเรื่องของพยานบุคคลไว้ในรัฐธรรมนูญด้วย

การอำนวยความสะดวกให้เกิดขึ้นในสังคมอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรมนั้น ต้องอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 4 ประการ ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวนี้จะส่งผลต่อการแพ้ หรือชนะ ของคดีที่พิพาทได้ อันได้แก่

1. มีรูปคดีดี
2. มีทนายความดี
3. มีพยานหลักฐานดี
4. มีผู้พิพากษาดี

คำกล่าวนี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของพยานหลักฐานในคดีว่าเป็นสิ่งที่สำคัญมาก โดยเฉพาะคดีอาญาใช้หลักการตรวจสอบ ในคดีอาญาจึงต้องพิสูจน์กันด้วยพยานหลักฐานเสมอ (คณิต ณ นคร, 2540: 79)

พยานหลักฐานโดยทั่วไปแล้วมีทั้งพยานบุคคล พยานเอกสารและพยานวัตถุ แต่ในคดีอาญาส่วนใหญ่จำเป็นต้องมีพยานบุคคลมาสืบยืนยันสิ่งที่ตนรู้เห็นมาให้ปรากฏ เพราะคดีอาญาประมาณร้อยละ 90-95 ล้วนเป็นปัญหาข้อเท็จจริง (คณิง ฉาไชย, 2541: 267) พยานบุคคลที่มีส่วนรู้เห็นในข้อเท็จจริงนั้น ล้วนเป็นสิ่งจำเป็นเนื่องจากจะเป็นผู้เชื่อมโยงเหตุการณ์ หรือข้อที่ตนรู้เห็นมาเข้าสู่กระบวนการพิจารณา ให้ศาลได้ใช้ดุลพินิจอันก่อปรด้วยเหตุผลซึ่งนำหน้ากว่าจะรับฟังได้หรือไม่เพียงใด เพราะพยานเอกสารและพยานวัตถุแม้จะได้มากจากที่เกิดเหตุ แต่ลำพังของตัวพยานเหล่านั้นเองก็ไม่สามารถอธิบายให้ศาลทราบได้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยพยานบุคคลที่มีส่วนรู้เห็น หรือมีความรู้เกี่ยวกับพยานเอกสารหรือพยานวัตถุ นั้น บรรยาย อธิบายถึงข้อเท็จจริงในพยานวัตถุให้ศาลได้ทราบเพื่อให้พยานทุกประเภทเกิดความสอดคล้องเชื่อมโยงตามลำดับเหตุการณ์ และจะทำให้การค้นหาความจริงเป็นไปได้ด้วยความละเอียดถี่ถ้วนสมเหตุสมผลมากขึ้น (เมทินี ชโลธร , 2543: 25)

ในชั้นพนักงานสอบสวน ความสำคัญของพยานบุคคลนั้น คือความยากลำบากในการสืบหาและติดตามตัวพยานบุคคลเนื่องจากทราบดีว่าแทบทุกคดีที่ไม่มีประจักษ์พยาน ศาลมักจะยกฟ้อง แต่ฝ่ายผู้กระทำผิดเองก็ทราบดีถึงความสำคัญของพยานดังกล่าว จึงพยายามหาพยานขาดการติดต่อและหายไปหลังจากผู้กระทำผิดทราบว่ามิใคร่บ้างที่ได้แสดงตนเป็นพยานในชั้นสอบสวน (เมทินี ชโลธร, 2543: 94-95)

ในชั้นพิจารณาคดีของผู้พิพากษานั้น เป็นที่ทราบว่าพยานบุคคลมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้ศาลได้ทราบความจริงในคดีและเป็นประโยชน์อย่างมากในการพิจารณาคดี แต่ปัญหาที่มักจะพบอยู่เสมอก็คือ คู่ความไม่สามารถนำพยานมาเบิกความได้เป็นเหตุให้ศาลพิพากษายกฟ้อง การยกฟ้องโดยไม่ได้พยานบุคคลที่รู้เห็นการกระทำผิดของจำเลยมาเบิกความนั้นเป็นเรื่องที่

ไม่น่าเกิดขึ้น เพราะเมื่อคุณกรณิเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเพื่อพิสูจน์ความจริง แต่มีเหตุที่ไม่อาจทำให้ความจริงปรากฏต่อสาธารณชน และคุณกรณิได้นั้น จะทำให้กระบวนการยุติธรรมไม่สามารถคืนความยุติธรรม นำเสนอความจริงให้ปรากฏแก่สังคม ซึ่งจะทำให้ประชาชนขาดศรัทธา และกังขาสงสัยในความเป็นจริง

ในคดีอาญา ศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลยได้ก็ต่อเมื่อศาลเชื่อว่ามีกรกระทำ ความผิดเกิดขึ้น และจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด ซึ่งหากเชื่อว่าจำเลยไม่มีความผิด ศาลก็จะพิพากษา ยกฟ้องปล่อยตัวจำเลยไป ซึ่งสิ่งที่สำคัญที่สุดที่ศาลจะนำมาพิจารณาว่าจำเลยมีความผิดหรือเป็นผู้บริสุทธิ์ ก็คือพยานหลักฐานนั่นเอง โดยเฉพาะคดีที่จำเลยให้การต่อสู้ แต่ถ้าคดีนั้นมีอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป หรือโทษอื่นที่หนักกว่านั้น แม้ว่าจำเลยให้การรับสารภาพ ศาลก็ยังไม่สามารถพิพากษาลงโทษจำเลยได้ จนกว่าโจทก์จะสืบพยานจนเป็นที่พอใจให้ศาลเชื่อได้ว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 วรรคหนึ่ง ฉะนั้น ถ้าโจทก์ไม่สืบพยานเลยก็ดี หรือนำสืบแล้วแต่ไม่ถึงขนาดที่เป็นที่พอใจศาล ศาลต้องยกฟ้องโจทก์ จึงเห็นได้ว่า พยานหลักฐานมีความสำคัญมากในคดีอาญา และพยานหลักฐานที่โจทก์นำสืบจะถึงขนาดรับฟังได้โดยปราศจากสงสัยว่ามีการกระทำผิดจริง และจำเลยเป็นผู้กระทำผิดหรือไม่เป็นข้อที่ศาลจะวินิจฉัยด้วยการใช้ดุลพินิจวินิจฉัยซึ่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 ฉะนั้น นอกจากโจทก์จะต้องนำพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับประเด็น และฟังรับฟังได้แล้ว พยานของโจทก์จะต้องเป็นพยานที่มีน้ำหนักให้เชื่อถือได้เช่นนั้นด้วย โดยเฉพาะพยานบุคคลที่อาจชี้เบาะแสของการกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องมาจนถึงตัวผู้กระทำ (เอกวัตร จินตนาติก, 2540: 30-33)

พยานบุคคลจัดว่าเป็นพยานประเภทที่มีความสำคัญ และใช้บ่อยมากที่สุด ทั้งนี้ เพราะเหตุการณ์หรือข้อพิพาทต่างๆ ที่กล่าวหาฟ้องร้องกันนั้นเกิดจากการกระทำของมนุษย์ ส่วนมาก ด้วยเหตุนี้เองการพิสูจน์ข้อเท็จจริงจึงต้องใช้บุคคลที่พบเห็นเหตุการณ์นั้นเป็นจุดเริ่มต้น แต่พยานบุคคลก็มีจุดอ่อนที่ต้องระมัดระวังอย่างยิ่ง เพราะอาจเกิดการผันแปรและเปลี่ยนแปลงได้ง่ายตลอดเวลา โดยขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมด้านอารมณ์ จิตใจ ความทรงจำ ระยะเวลา และสภาพแวดล้อมอื่นๆ อีก อย่างไรก็ตาม พยานบุคคลเหล่านี้ก็เป็นปุถุชน ซึ่งอาจมีความรู้สึกหวาดกลัว ไม่ปลอดภัย และเป็นความเสี่ยงที่จะเข้ามาเป็นพยานให้รัฐ โดยเฉพาะในคดีที่ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดเป็นผู้มีอิทธิพล หรือเป็นคดีสะท้อนขวัญน่าสนใจ มีผู้กระทำความผิดที่ลักษณะเป็นเครือข่ายองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งถือว่าเป็นรูปคดีที่มีความสลับซับซ้อนกว่าคดีทั่วไป และจำเป็นต้องหาพยานที่รู้เห็นเหตุการณ์มาเชื่อมโยงการกระทำผิดของผู้ที่ถูกกล่าวหา การพยายามกำจัดพยานเพื่อตัดทอนหลักฐานย่อมมีมากขึ้น ความเสี่ยงภัยของพลเมืองดีที่จะมายอมเป็นพยานก็ยังคง

เพิ่มมากขึ้น ผู้ที่อยู่ในฐานะที่จะต้องมาเป็นพยานรวมทั้งบุคคลในครอบครัวของเขาเหล่านั้น อาจถูกข่มขู่ ทำร้าย คุกคาม บีบบังคับในรูปแบบต่างๆ เพื่อที่จะไม่ให้กล้าเข้ามาเป็นพยาน เพราะถ้าหากไม่มีพยาน โอกาสที่หลุมรอยคดีข่มขืนมีมาก บ่อยครั้งที่เราพบว่าในตอนแรกจะมีผู้รู้เห็นอยู่มาก แต่ต่อมาพยานเหล่านั้นก็หายไป หรือไม่ก็กลับคำให้การ จนศาลต้องมีการปล่อยตัวผู้ต้องหาที่สังคมเชื่อว่าเป็นผู้กระทำผิดจริงไป ก่อให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์และความรู้สึกที่เคลือบแคลงใจของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ผู้ศึกษามีความเห็นว่าย พยานบุคคลนั้นมีความสำคัญที่ยิ่งใหญ่มาก ในการตัดสินใจสภาพของชีวิตคนเรา ที่สามารถทำให้ผู้บริสุทธิ์ต้องพบกับชะตากรรมที่ตนไม่ได้เป็นผู้กระทำผิด และอาจช่วยให้ผู้บริสุทธิ์ให้รอดพ้นจากการถูกกล่าวหา และลงโทษผู้กระทำความผิดตัวจริง เพียงเพราะว่าถ้อยคำในคำให้การของพยานบุคคลเพียงคนเดียวเท่านั้น ความสำคัญของพยานบุคคลนั้นสามารถบันดาลชีวิตของมนุษย์ให้เปลี่ยนแปลงได้จากหน้ามือเป็นหลังมืออย่างรวดเร็ว เพียงเพราะข้อเท็จจริงที่พยานบุคคลได้รู้ได้เห็นได้ทราบได้สัมผัสมา ซึ่งกระบวนการยุติธรรมต่างก็ทราบถึงความสำคัญของพยานบุคคลในประเด็นนี้ดี ทำให้ทั้งสองฝ่ายหมายถึง ผู้กล่าวหา และ ผู้ถูกกล่าวหา ต่างก็แย่งชิงชิงเอาความได้เปรียบ จากความสำคัญของพยานบุคคลมาอยู่ข้างฝ่ายตนให้ได้ เพราะนั่นคือชัยชนะในกระบวนการยุติธรรม จึงเป็นอีกสาเหตุที่นำมาสู่ความเสี่ยง ความไม่ปลอดภัยทั้งชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน หรือแม้กระทั่งบุคคลใกล้เคียงรอบข้าง และที่รักที่สุดก็คือ ครอบครัว ของพยานบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ฝ่ายผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้กระทำความผิดก็มุ่งประเด็นเพื่อให้ตนได้รอดพ้นจากการถูกคุมขัง หากไม่มีคำให้การยืนยันจากพยานบุคคลก็มีความเป็นไปได้สูงมากที่จะรอดพ้นจากข้อกล่าวหา อันเป็นประเด็นที่ก่อให้เกิดความสงสัยในการพิจารณาของศาลว่ามีความผิดเกิดขึ้นจริงหรือไม่เพราะไม่มีพยานบุคคลใดมายืนยันการกระทำผิดนั้นๆ ของตน ดังนั้นจึงได้เกิดกรณีต่างๆ มากมายต่อพยานบุคคลเช่น การข่มขู่ การทำร้าย การคุกคาม บีบบังคับในรูปแบบต่างๆ เพื่อที่จะไม่ให้กล้าเข้ามาเป็นพยาน ทั้งในชั้นสอบสวน อัยการ และชั้นศาล หรือพยานบางคนอาจหมดสติที่จะพูดในความจริง กับสิ่งที่ตนได้รู้เห็นมาเพียงเพราะตนเองได้กลายเป็นคนสำคัญที่สุดในกระบวนการยุติธรรมไปแล้ว

การนำเสนอความสำคัญของพยานบุคคลนั้นไม่ใช่เรื่องยากนัก แต่การจะให้ประชาชนคนในสังคมได้สำนึกถึงความสำคัญและให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในคดีอาญานั้นถือเป็นเรื่องยาก ซึ่งทั้งนี้ก็ไม่ได้เป็นหน้าที่เฉพาะของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมเพียงเท่านั้น เพราะหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมนั้นทำได้อย่างมากก็เพียงการแสวงหาความร่วมมือ และสืบเสาะหาพยานบุคคล แต่การให้ความร่วมมือนั้นย่อมตกอยู่กับประชาชนเจ้าของสังคม ที่จะต้องให้ความร่วมมือเพื่อดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรม ความสงบสุขเรียบร้อย การให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคล

นั่นถือเป็นหน้าที่ที่ทำได้เพื่อสังคม ผลประโยชน์ที่ได้รับทั้งหมดก็ย่อมตกแก่คนในสังคม เพราะสังคมนี้คือสังคมของเราเอง ถ้าคนในสังคมไม่รับผิดชอบในสังคมของตนเอง ปัญหาอาชญากรรม และปัญหาต่างๆ ก็ย่อมตกกับคนในสังคม และต้องคอยแก้ไขปัญหาก็กับสังคมตนเองอย่างไม่รู้จบสิ้น ท้ายที่สุดสิ่งที่ตกค้างจากปัญหาที่ไม่ได้รับการแก้ไขก็จะกลับมาทำร้ายคนในสังคมนั่นเอง

พยานบุคคลกับกระบวนการยุติธรรมไทย

ระบบการพิจารณาคดีและค้นหาข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐาน

ระบบกฎหมายที่สำคัญของโลกมีหลายระบบ แต่ระบบที่สำคัญมีอยู่ 2 ระบบคือ ระบบคอมมอนลอว์ (Common Law) และระบบซีวิลลอว์ (Civil Law) ทั้งสองระบบกำหนดให้มีระบบการพิจารณาคดีและสืบพยานที่แตกต่างกัน คือประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์จะใช้ระบบกล่าวหา (Accusatory System) ส่วนประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์จะใช้ระบบไต่สวน (Inquisitorial System) นอกจากนี้จากพัฒนาการของระบบการพิจารณาคดี ได้มีการนำข้อดีของสองระบบมาผสมผสานใช้เพื่อประโยชน์ในการค้นหาความจริง ทำให้เกิดระบบการพิจารณาคดีและค้นหาข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานขึ้นอีกระบบหนึ่ง เรียกว่าระบบผสม (Mixed System) เพื่อให้เกิดความเข้าใจจะได้อธิบายพอสังเขปดังต่อไปนี้ (เมทินี ชโลธร, 2543: 50-59)

1. ระบบกล่าวหา (Accusatory System)

ระบบกล่าวหาเป็นระบบการพิจารณาคดีของประเทศที่ใช้กฎหมายคอมมอนลอว์ ซึ่งมีกำเนิดในประเทศอังกฤษก่อน แล้วต่อมาถูกนำไปใช้ในประเทศอาณานิคมของอังกฤษ ปัจจุบันนอกจากจะใช้อยู่ในอังกฤษแล้ว ยังใช้อยู่ในประเทศต่างๆ เช่น สหรัฐอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ มาเลเซีย และสิงคโปร์ เป็นต้น

วิวัฒนาการของระบบกล่าวหาพัฒนามาจากการพิจารณาคดีด้วยการให้คู่ความต่อสู้กัน (trial by battle) หรือด้วยวิธีการทรมาน (trial by ordeal) โดยมีคนกลางตัดสิน (ศาล) ต่อมาได้ใช้การพิสูจน์ความผิดโดยใช้พยานในหมู่บ้านของคู่ความตัดสิน รับรองความประพฤติของจำเลย และต่อมาได้กลายเป็นระบบจюри (Jury) ระบบกล่าวหาเน้นพิเศษว่า จำเลยได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ระบบนี้จึงให้การคุ้มครองสิทธิในการต่อสู้ของจำเลยเป็นพิเศษ เช่น การพิจารณาโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย การถามค้านพยาน สิทธิของจำเลยในกรณีทนาย ฯลฯ

สำหรับศาลและจู้รีนั้นจะวางตัวเป็นกลาง (passive) อันเป็นการค้นหาความจริงตามทฤษฎีการต่อสู้คดีหรือ Figh Theory (Langbein, 1977: 58) และทำหน้าที่ควบคุมให้คู่ความดำเนินคดีตามกฎหมายและกติกาวางไว้ในกฎหมายลักษณะพยาน การดำเนินคดีย่อมเป็นไปตามกฎเกณฑ์การพิจารณาและการสืบพยาน ซึ่งทั้ง 3 ฝ่ายอันได้แก่ โจทก์ จำเลย ศาล จะต้องปฏิบัติตาม และในบางครั้งระบบนี้ถูกเรียกว่า ระบบคู่กรณี (adversary system)

เนื่องจากระบบนี้เน้นความเป็นกลางของศาล ศาลจึงมีบทบาทในการเสาะแสวงหาข้อเท็จจริงในคดีน้อยมาก เป็นเรื่องของคู่ความแต่ละฝ่ายจะต้องเสนอข้อเท็จจริงและตรวจสอบข้อเท็จจริงกันเอง จึงมีการเรียกการดำเนินคดีระบบนี้ว่าเป็น ระบบคู่กรณี แม้ในการพิจารณาคดีอาญา ศาลจะเข้าไปซักถามพยานบ้างแต่ก็เพียงเพื่อความเป็นธรรมแก่จำเลยหรือคอยดูแลให้ความคุ้มครองสิทธิของจำเลย ศาลจะไม่ซักถามพยานในเรื่องอื่นนอกเหนือไปจากที่คู่ความนำสืบ และเนื่องจากศาลจะต้องวางตัวเป็นกลางอย่างเคร่งครัด ศาลจึงมีดุลพินิจเกี่ยวกับคดีน้อย การดำเนินคดีย่อมเป็นไปตามกฎเกณฑ์การพิจารณาและการสืบพยาน ซึ่งทั้งศาลและคู่ความจะต้องปฏิบัติตาม การกระทำผิดกฎเกณฑ์อาจมีผลให้คดีถูกยกฟ้องได้

2. ระบบไต่สวน (Inquisitorial System)

ระบบไต่สวนเป็นระบบการพิจารณาคดีของประเทศทางภาคพื้นยุโรป ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากกฎหมายโรมัน เป็นระบบการพิจารณาคดีของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ ซึ่งให้ศาลเข้าไปมีส่วนในการค้นหาความจริงในการพิจารณาคดีอาญาด้วย ระบบนี้มีที่มาจาก การชำระความของพระในศาสนาโรมันคาทอลิก ซึ่งพิจารณาคดีที่มีผู้กระทำผิดต่อกฎหมายศาสนาด้วยวิธีการซักฟอกโดยคณะกรรมการ ผู้เกี่ยวข้องในคดีจึงมีเพียง 2 ฝ่าย คือ ผู้ไต่สวนและผู้ถูกไต่สวน ไม่จำเป็นต้องมีคนกลาง ผู้ไต่สวนหรือทำการชำระความเป็นผู้ซักถามพยานและเป็นผู้ค้นหาความจริงด้วยตนเอง สันตะปาปาเคยมีอำนาจเหนือกษัตริย์ต่างๆ ในยุโรป จึงทำให้วิธีพิจารณาระบบนี้แพร่หลายไปในประเทศต่างๆ ในยุโรปด้วย (เมทินี ชโลธร, 2543: 51)

ศาลในระบบนี้จะมึบทบาทในการค้นหาความจริงมาก ในคดีอาญาบางกรณีศาลเข้าไปมีส่วนร่วมตั้งแต่ในชั้นสอบสวน การดำเนินคดีในศาลไม่ว่าจะเป็นการสืบพยาน ซักถามพยาน ศาลจะเป็นผู้ดำเนินการเองโดยตลอด ผู้อื่นจะถามพยานจะต้องได้รับอนุญาตจากศาลก่อน

เนื่องจากระบบนี้มุ่งจะค้นหาความจริงเป็นสำคัญและเพื่อให้ศาลทำงานได้คล่องตัว กฎเกณฑ์ต่างๆ ในการพิจารณาคดีและสืบพยาน จึงไม่ค่อยเข้มงวดกวดขันอย่างในระบบกล่าวหา

ระบบนี้ไม่ได้เน้นเรื่องความเท่าเทียมกันของกลุ่มความอยู่ในระบบกล่าวหา การพิจารณาคดีอาจอาจทำกลับหลังจำเลยได้ ทนายความของจำเลยในคดีอาญาไม่มีบทบาทในการซักความอยู่ในระบบกล่าวหา การฟ้องคดีอาญาถือว่าเป็นเรื่องของรัฐ เอกชนมีบทบาทในการฟ้องคดีอาญาจำกัดมาก (โสภณ รัตนกร, 2537 :23-25)

3. ระบบผสม (Mixed System)

ปัจจุบันระบบการพิจารณาคดีมีแนวโน้มที่จะปรับเข้าหากันมากขึ้น โดยแต่ละระบบต่างยอมรับข้อดีของอีกระบบหนึ่งมาปรับปรุงใช้ในการพิจารณาคดีเพื่อให้การค้นหาความจริงเป็นไปได้ดีและเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายยิ่งขึ้น อาจกล่าวได้ว่ามีการนำเอาแนวปฏิบัติในการพิจารณาคดีและค้นหาความจริงของระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนมาผสมผสานกันอย่างได้ผลด้วยการเปิดโอกาสให้คู่ความทั้งสองฝ่ายมีโอกาสนำพยานหลักฐานเข้าสืบต่อสู้หักล้างกันได้อย่างเต็มที่ โดยศาลเองก็มีอำนาจเข้าไปช่วยหรือแสดงบทบาทในการค้นหาความจริงได้ด้วย จึงมีผู้เรียกระบบการพิจารณาคดีที่มีการผสมผสานเช่นนี้ว่า ระบบผสม (เมทินี ชโลธร, 2543: 52) ซึ่งระบบการดำเนินคดีอาญาของไทย มีหลักการค้นหาข้อเท็จจริงแบบผสม (รพีพร วัฒนะชีวะกุล, 2539: 14)

การพิจารณาคดีในประเทศไทย

การพิจารณาคดีนั้นก็เป็นอีกหนึ่งความสำคัญของการพิสูจน์ ว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์หรือเป็นผู้กระทำความผิดตัวจริง สำหรับประเทศไทยนั้น เรามีวิวัฒนาการของกระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับการพิจารณาคดี ตั้งแต่อดีตสืบเนื่องจนมาถึงปัจจุบันดังต่อไปนี้คือ

1. ระบบเดิม

ก่อนที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 จะได้ทรงประกาศตั้งกระทรวงยุติธรรมขึ้นในปี พ.ศ.2434 นั้น ขั้นตอนในกระบวนการยุติธรรมไทยประกอบด้วยผู้ที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้คือ

1. จำศาล
2. ลูกขุน
3. ตระลาการ
4. ผู้ปรับ

โดย **โจทก์ผู้ฟ้องคดี** ต้องมาให้ถ้อยคำต่อ **จำศาล** ซึ่งเป็นผู้จัดถ้อยคำของโจทก์เสนอต่อ **ลูกขุน** เมื่อลูกขุนพิจารณาเห็นว่าคำฟ้องชอบที่จะรับไว้พิจารณาก็จะประทับฟ้องแล้วส่งให้ **กระทรวงเจ้าของเรื่อง** ซึ่งจะเป็นผู้จ่ายคำฟ้องให้ **ตระลาการ** ในศาลสังกัดกระทรวงนั้นๆ **ตระลาการ** จะเรียกจำเลยมาให้การแก้คดีและคุมตัวโจทก์จำเลยไว้ แล้วทำการสืบพยานตามคำชี้สองสถานของ **ลูกขุน** เมื่อสืบพยานเสร็จตระลาการจะส่งสำนวนไปให้ **ลูกขุน** ทำการชี้ขาดตัดสินคดีว่าข้อเท็จจริง ควรเชื่อฟังเป็นประการใด แล้วจึงส่งเรื่องต่อให้ **ผู้ปรับ** ทำการปรับบทกฎหมาย หรือวางบทลงโทษ ต่อไป หากจะมีการอุทธรณ์หรือถวายฎีกาต่อไปก็จะทำการโดยการกล่าวหาโทษตระลาการว่า พิจารณาคดีไม่ชอบ หรือลำเอียงเข้ากับฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด(เมทินี ชโลธร, 2543: 53)

การพิจารณาในสมัยนั้นมีลักษณะคล้ายระบบไต่สวนอยู่บางประการ เพราะตระลาการเป็นผู้ทำการสืบพยานเอง อันเป็นการเผชิญพยานและตระลาการมีอำนาจคุมขัง โภยตีคู่ความ ซึ่งก็จะต้องมีการคาดคั้นเอาความจริงจากโจทก์จำเลยด้วย เท่ากับตระลาการทำหน้าที่เป็นผู้ไต่สวนคดีเอง เมื่อจับโจรผู้ร้ายได้จะมีการคาดคั้นเอาความจริงจากผู้ร้าย โดยวิธีการพิจารณาตามจารีตนครบาล ซึ่งมีอยู่ 7 วิธี คือ ล้วงตะกั่ว สาบาน ลุยไฟ ดำน้ำ ว่ายน้ำขึ้น ว่ายน้ำข้ามฟาก และตามเทียน หรือใช้อำนาจเมี้ยนโจรให้ตอบคำถาม ตบปากคู่ความที่ไม่ตอบคำถาม อาจจำขังผู้ขัดหมายเรียกหรือผู้ไม่รับสารภาพการไต่สวนหาความจริงเหล่านี้เพ็ญยกเลิกไปเมื่อ ร.ศ.115 เมื่อมีการปรับปรุงระบบกฎหมายเพื่อเรียกร้องเอกราชทางการศาล การพิจารณาคดีดังกล่าวของตระลาการจึงมีลักษณะคล้ายระบบไต่สวนอยู่มาก

ระบบปัจจุบัน

ระบบการพิจารณาและสืบพยานของไทยในปัจจุบัน อาจกล่าวได้ว่ามีลักษณะใกล้เคียงกับทั้งระบบกล่าวหาและระบบไต่สวน เพราะว่าแต่เดิมกฎหมายลักษณะพยานของไทยยังไม่สมบูรณ์ ผู้พิพากษาไทยซึ่งได้รับการศึกษาจากประเทศอังกฤษเป็นส่วนใหญ่จึงนำหลักกฎหมายพยานของอังกฤษมาใช้ แม้เมื่อมีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว ก็ยังนำหลักกฎหมายพยานของอังกฤษมาใช้อยู่ เช่น การพิจารณาคดีอาญาต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย (เมทินี ชโลธร, 2543: 54)

แต่อย่างไรก็ตามไทยก็ไม่ได้นำเข้าหลักกฎหมายพยานของอังกฤษมาใช้ทั้งหมด เช่น ในเรื่องพยานบอกเล่าที่อังกฤษเคร่งครัดห้ามมิให้มีการรับฟัง แต่ไทยก็ไม่ได้เคร่งครัดเหมือนอังกฤษ ในอังกฤษมีหลักการห้ามมิให้รับฟังพยานไว้มากมาย(Exclusionary Rules) แต่ของไทยให้เป็น

ดุลพินิจของศาล พยานหลักฐานที่ต้องห้ามมิให้รับฟังโดยตัวของพยานเองมีน้อยมาก(โสภณ รัตนกร , 2537 : 25-28)

นอกจากนี้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญายังให้อำนาจศาลเกี่ยวกับการสืบพยาน ไว้มาก เช่น มาตรา 229 ให้ศาลเป็นผู้สืบพยาน มาตรา 228 ให้อำนาจศาลที่จะเรียกพยานมาสืบเพิ่มเติมได้ มาตรา 175 ให้ศาลมีอำนาจเรียกสำนวนการสอบสวนจากพนักงานอัยการมาเพื่อประกอบการวินิจฉัยได้ เป็นต้น การให้อำนาจไว้มากมายในการสืบพยานและถามพยานเป็นหลักการแห่งการค้นหาความจริงโดยศาล (Principle of judicial investigation) ของระบบไต่สวนโดยแท้ อันตรงกันข้ามกับหลักการที่จำกัดอำนาจศาลให้พิจารณาแต่เฉพาะพยานหลักฐานที่คู่ความเสนอ(Principle of party presentation)ของระบบกล่าวหา ฉะนั้นกฎหมายวิธีพิจารณาความของประเทศไทย ในส่วนที่ว่าด้วยพยานหลักฐานจึงเป็นระบบผสม คือ เอาข้อดีของแต่ละระบบมาใช้ (ชวลิต โสภณวัต, 2524: 39 อ้างถึงในเมทินี ชโลธร, 2543: 54)

แม้จะมีหลักกฎหมายให้อำนาจศาลในการสืบค้นหาความจริง แต่ศาลก็ยังต้องวางตัวเป็นกลาง ในการสืบค้นหาความจริงจากพยานหลักฐาน โดยถือว่าหน้าที่หลักในการพิสูจน์ความผิดของจำเลยนั้นตกเป็นภาระหน้าที่ของโจทก์ ซึ่งถือเป็นวัฒนธรรมขององค์กรที่ผู้พิพากษาสืบทอดกันมาตามในประมวลจริยธรรมตุลาการ หมวด 2 จริยธรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในทางอรรถคดี ข้อ 9 กำหนดไว้ว่า “ผู้พิพากษาพึงระลึกว่าการนำพยานหลักฐานเข้าสืบและการซักถามพยาน ควรเป็นหน้าที่ของกลุ่มความและทนายความของแต่ละฝ่ายที่จะกระทำ ผู้พิพากษาพึงเรียกพยานหลักฐานหรือซักถามพยานด้วยตนเองก็ต่อเมื่อจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม หรือมีกฎหมายบัญญัติไว้ให้ศาลเป็นผู้กระทำเอง”(กระทรวงยุติธรรม, 2529: 21อ้างถึงในเมทินี ชโลธร, 2543: 54)

อย่างไรก็ตามในปัจจุบันเมื่อแนวคิดเรื่องบทบาทของศาลในการค้นหาความจริงได้รับความสนใจมากขึ้น ศาลไทยก็ได้เริ่มปรับเปลี่ยนบทบาทในการพิจารณาคดีเพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าวเพิ่มขึ้น และกระทรวงยุติธรรมก็ถือว่าระบบการพิจารณาคดีของไทยเป็นระบบผสมระหว่างระบบกล่าวหาและระบบไต่สวน(กระทรวงยุติธรรม, 2529: 56) ซึ่งน่าจะเป็นแนวทางที่ถูกต้องเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาคดีและค้นหาความจริงในคดีอาญา

ผู้ศึกษามีความเห็นว่าการพิจารณาของศาลไทยนั้น ไม่ว่าจะเป็ระบบใดก็ตามก็ไม่สำคัญเท่ากับการอำนวยความสะดวกให้กับสังคมได้อย่างยุติธรรม ถูกต้อง โปร่งใส ตรวจสอบพิสูจน์ได้ สิ่งทีกระบวนการยุติธรรมของไทยจะต้องพิจารณาให้หนักก็คือ การพิสูจน์ความผิดได้อย่างถูกต้องเที่ยงธรรม ปราศจากอคติต่างๆ ซึ่งต้องอาศัยพยานหลักฐานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็พยานเอกสาร วัตถุพยาน หรือพยานบุคคล ดังนั้นในการพัฒนาวิธีในกระบวนการพิจารณาไม่ว่าจะเป็นแบบไต่สวน

แบบกล่าวหา หรือแบบผสม ก็ควรที่จะพัฒนาการหาความร่วมมือจากประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วม โดยเฉพาะในด้านการเป็นพยานบุคคลด้วย เพราะนั่นจะแสดงถึงศักยภาพของกระบวนการยุติธรรมที่เห็นเป็นรูปธรรมและได้รับการนับถือมากกว่าการมาค้ำหน้าว่า ระบบการพิจารณาแบบใดจะดีกว่ากัน เพราะท้ายที่สุดหากในแต่ละระบบการพิจารณาไม่อาจแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนในการเป็นพยานบุคคลได้ ระบบการพิจารณาก็คงมีหน้าที่หลักเพียงแต่การรับเรื่องฟ้องร้องคดีความที่ปราศจากพยานหลักฐานที่จะพิสูจน์ผิดหรือบริสุทธิ์

การพิจารณาโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย

การพิจารณาโดยเปิดเผย และต่อหน้าจำเลยนั้นถือเป็นหลักสากลที่ได้นำเอามาใช้ในระบบการพิจารณาคดีในกระบวนการยุติธรรมอันแสดงถึงความบริสุทธิ์ยุติธรรมถูกต้อง โปร่งใส สามารถพิสูจน์ และตรวจสอบได้ด้วยหลักการดังกล่าวข้างต้น โดยมีรายละเอียดที่สำคัญดังต่อไปนี้คือ

หลักการพิจารณาโดยเปิดเผย

หลักสำคัญประการหนึ่งของการอำนวยความยุติธรรม ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ก็คือ จะต้องกระทำโดยเปิดเผย ซึ่งหมายความว่า ประชาชนมีโอกาสรับรู้การดำเนินกระบวนการพิจารณา การรับรู้ของประชาชนนี้อาจเป็นการรับรู้ด้วยตนเอง คือเข้าไปนั่งฟังการพิจารณาในห้องพิจารณาของศาล หรือรับรู้ผ่านทางสื่อมวลชนซึ่งเข้าไปนั่งฟังแล้วถ่ายทอดออกสู่สาธารณชน แต่การพิจารณาโดยเปิดเผยนี้ก็มีข้อยกเว้นไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 177 และ 178 ซึ่งให้อำนาจศาลสั่งให้พิจารณาเป็นการลับได้ เมื่อเห็นสมควรโดยพลการ หรือโดยคำร้องขอของกลุ่มความฝ่ายใด เพื่อประโยชน์แห่งความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันความลับอันเกี่ยวกับความปลอดภัยของประเทศมิให้ล่วงรู้ถึงประชาชน (เมทินี ชโลธร, 2543: 64)

การพิจารณาลับนี้ไม่จำเป็นต้องพิจารณาลับทั้งคดี อาจเป็นการลับเฉพาะข้อเท็จจริงบางตอน พยานบางปากก็ได้ และเมื่อพิจารณาเป็นการลับแล้ว บุคคลที่มีสิทธิอยู่ในห้องพิจารณามีเพียงโจทก์และทนาย จำเลยและทนาย ผู้ควบคุมตัวจำเลย และพยานและผู้ชำนาญการพิเศษ ล่าม บุคคลผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องและได้รับอนุญาตจากศาล และพนักงานศาลและเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ตามที่ศาลเห็นควร(คณิง ฤาไชย, 2541: 89-90)

การพิจารณาต่อหน้าจำเลย

การพิจารณาคดีอาญาโดยหลักต้องกระทำต่อหน้าจำเลย อันสืบเนื่องมาจากสิทธิในการที่จะอยู่ร่วมด้วยในการดำเนินคดีอาญาของผู้ถูกกล่าวหา สิทธินี้เป็นสิทธิในทางกระทำที่สำคัญประการหนึ่งในระบบกล่าวหาที่ถือว่าผู้ถูกกระทำเป็นประธานในคดี (คณิศ ฅ นคร, 2540: 78) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 ก็กำหนดให้การพิจารณาคดีอาญาต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย เป็นผลให้การสืบพยานจะต้องกระทำต่อหน้าจำเลย เว้นแต่จะมีการส่งประเด็นไปสืบพยานที่ศาลอื่น และจำเลยมิได้ติดตามประเด็นไปด้วย เช่นนี้ พยานจึงไม่จำเป็นต้องพบเห็นจำเลยในขณะที่ตนเข้าเบิกความ เดิมกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยถือหลักการพิจารณาสืบพยานต่อหน้าจำเลยนี้อย่างเคร่งครัด จนเมื่อ พ.ศ.2499 จึงได้มีบทบัญญัติว่าด้วย การพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยขึ้น คือประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 172 ทวิ และได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมอีกครั้งเมื่อ พ.ศ.2527 เพื่อขยายความเดิมออกไปอีกโดยมีหลักเกณฑ์ที่สำคัญว่าศาลมีอำนาจพิจารณาสืบพยานลับหลังจำเลยได้ในกรณีดังต่อไปนี้ (เมทินี ชโลธร, 2543: 65)

1. ในคดีมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสิบปี จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม หรือในคดีมีโทษปรับสถานเดียว เมื่อจำเลยมีทนายและจำเลยได้รับอนุญาตจากศาลที่จะไม่มาฟังการพิจารณาและการสืบพยาน
2. ในคดีที่มีจำเลยหลายคน ถ้าศาลพอใจตามคำแถลงของโจทก์ว่า การพิจารณาและการสืบพยานตามที่โจทก์ขอให้กระทำไม่เกี่ยวกับจำเลยคนใด ศาลจะพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยคนนั้นก็ได้
3. ในคดีที่มีจำเลยหลายคน ถ้าศาลเห็นสมควรจะพิจารณาและสืบพยานจำเลยคนหนึ่งๆ ลับหลังจำเลยคนอื่นก็ได้

บทบัญญัตินี้แม้จะมีผลให้การสืบพยานมิต้องกระทำต่อหน้าจำเลยก็ได้หากอยู่ในหลักเกณฑ์ดังกล่าวมาแล้ว แต่ก็เห็นได้ว่าเป็นบทบัญญัติเพื่ออำนวยความสะดวกแก่จำเลยเท่านั้น มิใช่บทบัญญัติเพื่อประสงค์จะคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญาแต่อย่างใด หากคดีนั้นมีอัตราโทษสูงและจำเลยเองก็ไม่ประสงค์จะให้มีการสืบพยานลับหลังตน พยานก็ยังคงมาเบิกความต่อหน้าจำเลยอยู่ดี ซึ่งในบางกรณีการเผชิญหน้ากันระหว่างพยานกับจำเลยนี้สร้างความประหวั่นพรั่นพรึงแก่พยานอย่างมาก โดยเฉพาะพยานที่เป็นเด็ก หรือพยานที่เป็นผู้เสียหายในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ซึ่งขณะนี้ก็ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในส่วนของ การสืบพยานเด็กแล้ว อันจะบรรเทาปัญหาที่เกิดกับพยานได้ในระดับหนึ่ง

กระบวนการยุติธรรมของไทยนั้น การให้การเป็นพยานในชั้นศาลของกระบวนการยุติธรรมไทยนั้นมักจะไม่ค่อยให้ความสำคัญร่วมมือจากพยานเพราะเป็นชั้นการให้การต่อหน้าจำเลย ต่อหน้าญาติฝ่ายจำเลย ต่อหน้าผู้เสียหาย ต่อหน้าของญาติผู้เสียหาย ภายในห้องพิจารณาซึ่งถือเป็นสถานการณ์ที่เครียดและกดดัน อีกทั้งต้องคอยตอบคำถามจากพนักงานอัยการ จากทนายความ และศาลอาจจะถามในบางประเด็น กระบวนการยุติธรรมไทยน่าที่จะต้องมีการปรับปรุงรูปแบบในการให้การเป็นพยานบุคคล โดยวิธีหนึ่งคือการนำเอาระบบเทคโนโลยีมาใช้ เช่น วีดีโอคอนเฟอเรนซ์ ดังที่ได้มีการนำมาใช้ในอเมริกา สิงคโปร์ อังกฤษ และประเทศอื่นๆ แต่เป็นรูปแบบที่ต้องใช้ค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง

อีกวิธีหนึ่งที่ผู้ศึกษามองว่าน่าจะทำได้ดีกับสังคมไทยนั้นคือ การกำหนดประเด็นคำถามให้กับพยานบุคคลโดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ชำนาญและเป็นมืออาชีพในกระบวนการยุติธรรม เพื่อจะได้ลดขั้นตอนในการให้การเป็นพยานบุคคล โดยพยานเพียงแต่ให้การในชั้นสอบสวนของพนักงานสอบสวน(ตำรวจ) ตอบคำถามตามประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการค้นหา พิสูจน์ข้อเท็จจริง แล้วใช้คำให้การในชั้นสอบสวนเป็นเอกสารยืนยันแทนการไปให้การในชั้นศาลและให้ถือเอาคำให้การนั้นเป็นคำให้การของพยานบุคคลคนนั้น และสำหรับพยานบุคคลนั้นขอให้เพียงแต่ทราบที่อยู่ว่ามีที่อยู่ตัวตนจริงตามที่พนักงานสอบสวนได้นำเสนอมาในสำนวนการสอบสวน ซึ่งประเด็นคำถามดังกล่าวข้างต้นนี้ควรเป็นมาตรฐานอย่างสูง หมายความว่า บรรลุไว้ด้วยคำถามที่ละเอียดมาก เพื่อให้พนักงานสอบสวนถามในประเด็นที่ ทั้งฝ่ายทนายความ ฝ่ายอัยการ หรือผู้พิพากษา เกิดความสงสัย และต้องการทราบให้ได้ความกระจ่างชัดเจนเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่พยานได้รับรู้ให้มากที่สุดเท่าที่จะกระทำได้

การกำหนดประเด็นคำถาม นั้นต้องทำโดยกลุ่มมืออาชีพในกระบวนการยุติธรรม เพราะจะได้ทราบว่าคดีเกี่ยวกับทรัพย์ หรือเกี่ยวกับชีวิตร่างกายนั้น มีประเด็นที่จะต้องสงสัยอยู่ที่ประเด็น มีประเด็นที่ต้องซักถามอยู่ที่ประเด็น จุดใดเป็นจุดอ่อน และจุดใดเป็นจุดแข็งของคำถาม ซึ่งหากเป็นไปดังนี้แล้ว คำให้การของพยานบุคคลนั้นจะเต็มเปี่ยมไปด้วยเนื้อหาและรายละเอียดของข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นทั้งหมด เรื่องใดที่พยานสามารถตอบได้ก็ให้ตอบ เรื่องใดที่ไม่ทราบหรือตอบไม่ได้ก็ให้บันทึกไว้ ผู้ศึกษามีความเห็นเห็นว่า พยานหลักฐานทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นพยานบุคคล พยานเอกสาร หรือวัตถุพยานนั้น ควรจะเสร็จสิ้นครบทั้งหมดในชั้นพนักงานสอบสวนเท่านั้น โดยเฉพาะพยานบุคคล

หากจะพิจารณาถึงเรื่องการตรวจสอบ การถ่วงดุล ว่าหากจะให้ถ้อยคำเพียงครั้งเดียวนั้น เป็นการไม่ยุติธรรมต่อตัวจำเลย ซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด ผู้ศึกษาก็มีแนวคิดอีกมุมหนึ่งที่ว่า

ถ้าเป็นอย่างนั้น การที่พยานให้ถ้อยคำหรือให้การเป็นครั้งที่ 2 ในชั้นศาลนั้น จะช่วยทำให้พยานได้พูดความจริงได้เพิ่มมากขึ้นหรือไม่ หากพิจารณาจากเรื่องของ การจดจำ การลืม การระลึกได้ เรื่องของประสาทการรับรู้ต่างๆ ความรู้สึกอื่นๆ โดยเฉพาะเรื่องของความสด ใหม่ ด้านความจำที่มีต่อเหตุการณ์นั้น ถือเป็นข้อจำกัดของพยานบุคคล และจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเร่งรีบบันทึกรายละเอียดทั้งหมดที่พยานได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้งหมดรับรู้มา ดังนั้นในกระบวนการพิจารณานั้น เราต้องการทราบข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจริงในเหตุการณ์ที่เป็นข้อพิพาทนั้นเป็นอันดับแรกๆ จึงควรได้รับข้อมูลที่สดใหม่ทันที ซึ่งจะมีผลเกี่ยวกับการจดจำ และความเป็นจริงที่ถูกต้องของข้อเท็จจริง

ดังนั้นผู้ศึกษาเชื่อว่า การให้การเป็นพยานเพียงครั้งเดียวในชั้นสอบสวน ในระยะเวลาอันรวดเร็วที่ยังจดจำในรายละเอียดได้เป็นอย่างดี ทุกๆ รายละเอียด ย่อมน่าจะมีความสมบูรณ์ถูกต้อง เทียบตรง น่าเชื่อถือได้มากกว่า การให้การเป็นครั้งที่ 2 ในชั้นศาลที่มีระยะเวลานานมากจากวันเวลาที่เกิดเหตุจนถึงการขึ้นเบิกความ เวลาที่เนิ่นนานกว่าอาจทำให้พยานหลงลืม เลอะเลือน และก็ต้องต้องอ้างอิงตามคำให้การเดิมที่เคยให้ไว้ในชั้นสอบสวนอยู่เหมือนเดิม แทนที่ศาลจะได้รับฟังข้อเท็จจริงที่ถูกต้องจากพยาน อาจกลายเป็นความรู้สึก ความคิดเห็น และการคาดคะเน จากเวลาที่เนิ่นนานและทำให้พยานหลงลืม และผลเสียหายย่อมตกอยู่กับทั้ง จำเลย โจทก์ ศาล และที่สุดก็คือสังคมเราเอง

สำหรับความถูกต้องของการสอบสวนพยานบุคคลนั้น ควรมีคณะกรรมการอีกชุดหนึ่งเข้าร่วมฟังการสอบสวนได้ อาจประกอบด้วย พนักงานอัยการ ทนายความ หรือผู้นำชุมชน ทั้งนี้แล้วแต่ความเหมาะสม ในการจะได้พิจารณาคณะกรรมการว่าควรเป็นผู้ใดบ้าง ทั้งนี้เพื่อแสดงถึงความโปร่งใสของพนักงานสอบสวนว่าได้สอบสวนด้วยความชอบธรรม ตามหลักกฎหมาย ปราศจากการเลื่อมใส จูงใจ ให้คำมั่นสัญญา ข่มขู่ หรือชักจูง เมื่อได้มีการสอบสวนครบถ้วนทุกประเด็นคำถามตามประเด็นคำถามดังกล่าวแล้ว ก็ให้คณะกรรมการได้ร่วมลงลายมือชื่อเพื่อเป็นหลักฐาน และให้สามารถใช้คำให้การนี้แทนตัวพยานบุคคลคนนั้นได้ในชั้นพิจารณาคดีของศาล ทั้งนี้การดำเนินการควรมีการบันทึกภาพเคลื่อนไหวและเสียง(วิดีโอ)การให้การของพยานไว้โดยตลอดจนจบการให้การเป็นพยานในคดีนั้นๆ

ทั้งนี้เพื่อลดการเผชิญหน้าระหว่างพยานบุคคลซึ่งเป็นผู้นำข้อเท็จจริงมาให้ศาลได้รับทราบ และพิจารณา อันจะมีต่อฝ่ายจำเลย และฝ่ายผู้กล่าวหา ซึ่งเป็นบรรยากาศที่พยานบุคคลส่วนใหญ่ไม่พึงปรารถนา และการให้การในชั้นพนักงานสอบสวนเพียงครั้งเดียว น่าจะเป็นการเพิ่มแรงจูงใจให้ประชาชนให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมในการให้ข้อมูล ให้ข้อเท็จจริง

เกี่ยวกับกรณีพิพาทต่างๆ อันจะส่งผลให้เกิดกับสังคมส่วนใหญ่นั้นคือ การป้องกัน ปรามปราม
 ขั้วอำนาจกรรม เพราะเรามีประชาชนเป็นพยานบุคคลอยู่ทุกๆ พื้นที่ของสังคมเรา

ขั้นตอนและวิธีการให้ปากคำเป็นพยานบุคคลในชั้นพนักงานสอบสวน(ตำรวจ)

เมื่อบุคคลใดได้รับสถานะเป็นพยานในคดีอาญาแล้ว ย่อมหมายถึง ความสำคัญของบุคคล
 นั้นที่มีต่อกระบวนการยุติธรรม ต่อข้อเท็จจริงของการสอบสวน แต่บางคนก็ยังไม่อาจรู้ได้ว่าพยาน
 บุคคลนั้นมีกี่ขั้นตอน มีวิธีการให้ปากคำอย่างไร และมีระยะเวลาที่ต้องคงสถานะของการเป็นพยาน
 ในคดีอาญานั้นยาวนานสักเท่าใด ผู้ศึกษาจึงอยากจะขออธิบายสรุปให้เข้าใจง่ายๆ ดังต่อไปนี้

ก่อนที่คดีความจะเข้าสู่กระบวนการพิจารณาตัดสินคดีนั้นจะต้องผ่านการฟ้องคดี โดยผู้
 ฟ้องคดีนั้นมีอยู่เพียง 2 คนเท่านั้นคือ พนักงานอัยการเป็นโจทก์ผู้ฟ้องคดี หรือ ราษฎรเป็นโจทก์ผู้
 ฟ้องคดี (ป.วิอาญา ม.162) ซึ่งพยานที่จะผ่านขั้นตอนในชั้นตำรวจนั้น จะต้องเป็นพยานที่อยู่ใน
 กระบวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน(ตำรวจ) โดยมีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ผู้ฟ้องคดี
 ส่วนคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องคดีเองนั้น ไม่จำเป็นต้องผ่านการสอบสวนชั้นตำรวจ

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ลักษณะ 2 หมวด 1 เรื่องการสอบสวนสามัญ
 นั้นได้ให้อำนาจพนักงานสอบสวนมีอำนาจในการรวบรวมหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้
 เพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคดีนั้นๆ และการสอบสวนของพนักงานสอบสวนนั้น จะทำการใน
 สถานที่แห่งใด เวลาใด แล้วแต่ความเหมาะสมตามที่พนักงานสอบสวนเห็นสมควร โดยการ
 สอบสวนนั้น ไม่จำเป็นต้องมีผู้ต้องหาอยู่ด้วย ดังนั้นพยานหลักฐานทั้งหมดจะอยู่ในความเห็นของ
 พนักงานสอบสวนว่า หลักฐานใดจะสามารถพิสูจน์ความผิดและข้อเท็จจริงในคดีได้ รวมถึงพยาน
 บุคคลในคดีด้วย

ดังนั้นในส่วนของพยานบุคคลนั้น เมื่อพนักงานสอบสวนทราบว่าบุคคลใดรู้เห็นข้อเท็จจริง
 ในคดี ก็สามารถที่จะสอบสวนปากคำบุคคลนั้นไว้เป็นพยานบุคคลในคดีได้ โดยพนักงานสอบสวน
 อาจจะไปทำการสอบสวน ณ ถิ่นที่อยู่ของพยานผู้นั้น(ป.วิอาญา มาตรา 130) หรือ จะออก
 หมายเรียกให้บุคคลนั้นมาพบและให้ถ้อยคำ เพื่อประโยชน์ต่อรูปคดี โดยกำหนดวันเวลาและ
 สถานที่ก็ได้(ป.วิอาญา มาตรา 133) และเมื่อทำการสอบสวนในคราวนั้นเสร็จแล้ว แต่หากปรากฏ
 ว่ามีบางประเด็นที่ยังเป็นที่สงสัย พนักงานสอบสวนก็สามารถที่จะสอบปากคำพยานคนนั้นเพิ่มเติม
 ได้อีก ตามอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่ตามกฎหมายดังกล่าวข้างต้น

สำหรับการให้การต่อหน้าพนักงานสอบสวนนั้น จะมีลักษณะคล้ายกับการพุดคุย กล่าวคือ เรื่องราวข้อเท็จจริงให้พนักงานสอบสวนทราบ โดยจะมีการบันทึกถ้อยคำไว้เป็นหลักฐานในบันทึกคำให้การ บรรยายากศก่อนข้างเป็นกันเอง สบายๆ ไม่ค่อยเครียด ผู้ให้การหรือพยาน สามารถพักได้ เข้าห้องน้ำได้ ดื่มหรือรับประทานอาหารได้ อีกทั้งขึ้นอยู่กับสถานที่ที่ทำการสอบสวนด้วย เช่นอาจเป็นที่บ้านของพยาน ที่ห้องทำงานของพยาน หรือที่ทำงานของพนักงานสอบสวน หรือร้านอาหาร ทั้งนี้เพราะกฎหมายให้อำนาจพนักงานสอบสวนจะสอบสวนที่ใดก็ได้ (ป.วิ.อาญา มาตรา 130)

ซึ่งผู้ที่ได้รับหมายเรียกให้มาเป็นพยานในชั้นสอบสวนนั้น จะต้องมาตามที่พนักงานสอบสวนได้กำหนดนัดหมายตามวันเวลาและสถานที่ ซึ่งหากขัดขืนไม่มาเป็นพยานตามหมายเรียกแล้ว ถือเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายมีความผิดฐานขัดขืนคำสั่งบังคับตามกฎหมายของพนักงานสอบสวนตามมาตรา 168 มีโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ป.อาญา มาตรา 168) หรือหากการถ้อยคำของพยานบุคคลนั้น ไม่เป็นไปตามข้อเท็จจริงของคดี เป็นเท็จ บิดเบือนข้อเท็จจริง ก็ถือเป็นการกระทำความผิดฐานแจ้งข้อความอันเป็นเท็จ มีโทษจำคุกไม่เกิน สองปี ปรับไม่เกิน สี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ป.อาญา มาตรา 172)

ขั้นตอนและวิธีการเบิกความของพยานบุคคลในชั้นพิจารณาคดี(ชั้นศาล)

กรณีแรกคือ การที่ศาลเป็นผู้สืบพยานเอง (ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 229) พยานบุคคลก็มีหน้าที่ให้ถ้อยคำตามประเด็นที่ศาลสืบ หรือต้องการทราบ แต่กรณีนี้ไม่ค่อยพบมากนักในปัจจุบัน เนื่องจากปริมาณคดีอาญาของศาลนั้นมีจำนวนมาก จึงไม่เป็นการสะดวกที่จะต้องลงมาดำเนินการสืบพยานเองดังกล่าว

กรณีที่สองคือ พยานต้องไปให้ถ้อยคำยังศาล ตามหมายเรียกที่ได้กำหนดวันเวลาสถานที่ และบัลลังก์พิจารณาคดี ซึ่งเป็นกรณีที่พบโดยส่วนมากในสังคมไทยในปัจจุบัน เพื่อยืนยันถ้อยคำที่ได้ให้การไว้ต่อพนักงานสอบสวนว่าเป็นความจริงที่รู้เห็นมา และให้ถ้อยคำในบางประเด็นที่ยังเป็นที่สงสัย กรณีที่ได้ผ่านการให้การในชั้นพนักงานสอบสวนมาแล้ว หรือให้ถ้อยคำเพื่อแถลงข้อเท็จจริงในคดีที่รู้เห็นมา กรณีที่ราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องคดีเอง

ซึ่งการเข้าเบิกความหรือให้ถ้อยคำในชั้นศาลของพยานนั้น จะอยู่ภายในห้องพิจารณาคดี โดยยึดหลักสำคัญ 2 ประการคือ หลักการพิจารณาโดยเปิดเผย และหลักการพิจารณาต่อหน้าจำเลย ภายในห้องพิจารณาคดีนั้นจะมีผู้คนที่เกี่ยวข้องอยู่รอบฟังคำเบิกความของพยาน ซึ่งเป็นการเบิกความในลักษณะของการเผชิญหน้าต่อผู้อื่น อันได้แก่ ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ ผู้เสียหาย ญาติ

ผู้เสียหาย ทัศนคติของจำเลย ญาติของจำเลย รวมถึงประชาชนคนทั่วไปที่ได้รับอนุญาตให้เข้าฟัง การพิจารณาคดีได้ และคำเบิกความของพยานนั้นเป็นไปในลักษณะที่ถูกกดดัน เพราะต้องตอบ คำถามตามแต่ที่จะถูกถาม โดยไม่ได้มีจำนวนจำกัดของข้อคำถาม อาจเป็นคำถามจากศาล จาก พนักงานอัยการ หรือเป็นคำถามจากทนายความฝ่ายจำเลยที่พยายามจะหาจุดอ่อนจากคำเบิกความ ของพยานเอง และพยายามที่จะถามวกวนทำให้พยานเกิดความสับสน และอี้อัดที่จะต้องตอบใน บางคำถาม หรือบางคำถามก็ไม่สามารถตอบได้ถูกต้อง หรือตอบแบบไม่ค่อยแน่ใจ ซึ่งก็เป็นกลยุทธ์ ในคดีที่จะทำลายน้ำหนักพยาน และความน่าเชื่อถือของพยาน ทำให้ศาลเกิดความสงสัยในตัวพยาน อันจะส่งผลต่อการชนะ หรือแพ้คดีความนั้นๆ การซักถามพยานในห้องพิจารณาคดีนั้นไม่ได้มี กำหนดเวลาที่แน่นอนว่า พยานหนึ่งปากใช้เวลามากหรือน้อยที่สุดกี่ชั่วโมง โดยตามปกติศาลจะ สืบพยานแต่ละปากให้แล้วเสร็จไปในคราวเดียว แต่หากไม่สามารถดำเนินการได้เสร็จสิ้นภายใน คราวเดียว ศาลก็จะนัดสืบพยานปากนั้นต่อในนัดหน้า (เมทินี ชโลธร, 2543: 64) จึงไม่สามารถระบุ ได้ว่า การเป็นพยานในชั้นศาลนั้นใช้เวลานานเท่าใด จึงจะแล้วเสร็จ

สำหรับหลักปฏิบัติของพยานในกระบวนการพิจารณา คงหลีกเลี่ยงเกี่ยวกับการตอบคำถาม ในข้อเท็จจริงไม่ได้ โดยทั่วไปในห้องพิจารณาคดีนั้น พยานจะต้องพบการปฏิบัติดังต่อไปนี้คือ

พยานจะต้องทำการสาบาน หรือปฏิญาณตนก่อน ภายหลังจากสาบานตนเสร็จ ศาลจะทำการ ซักถามรายละเอียดเกี่ยวกับตัวพยานก่อน โดยถามชื่อ สกุล ที่อยู่ อายุ อาชีพ และความเกี่ยวข้องกับ คู่ความ เช่น เป็นสามีหรือภริยากับจำเลยหรือเป็นผู้เสียหาย เป็นต้น แล้วบันทึกไว้ จากนั้นก็จะให้ ฝ่ายที่อ้างบุคคลนั้นเป็นพยานเป็นผู้ซักถามพยานก่อน แล้วคู่ความอีกฝ่ายถามค้าน จากนั้นฝ่ายที่อ้าง จะถามตั้งอีกครั้งหนึ่ง ในการนี้ศาลอาจเป็นผู้ถามพยานก่อน โดยให้พยานเล่าข้อเท็จจริงที่รู้เห็นมา ด้วยตนเองก่อนจะให้คู่ความซักถามหรือเมื่อคู่ความซักถามกันเสร็จเรียบร้อยแล้ว ศาลก็อาจถาม พยานได้เองด้วย แต่ในทางปฏิบัติแล้วศาลมักจะไม่ถามพยานก่อน คงใช้วิธีเช่นกันในศาลพิเศษบาง ศาล เช่น ศาลแรงงานเท่านั้น (เมทินี ชโลธร, 2543: 61-64)

การซักถาม คือ การที่คู่ความฝ่ายที่อ้างพยานคนนั้นมาเริ่มซักถามในเบื้องต้น เป็นการถาม เพื่อให้พยานเบิกความตามประเด็นที่ผู้อ้างตั้งใจจะนำสืบตามข้อกล่าวอ้างของตน การซักถามนี้ห้าม มิให้ใช้คำถามนำ ซึ่งหมายถึงคำถามที่เนะคำตอบแก่พยานอยู่ในตัว โดยผู้ตอบตอบได้เพียงว่าใช่ หรือไม่ใช่ เท่านั้น ทั้งนี้เพราะหากใช้คำถามนำได้ ก็เท่ากับเปิดโอกาสให้มีการเลื่อมสอนพยานให้ เบิกความตามที่ต้องการ (แจ่มชัย ชุตินวงศ์, 2541: 324)

การถามค้าน คือ การถามพยานของกลุ่มความฝ่ายตรงข้ามเพื่อทำลายน้ำหนักพยานปากนั้นให้เห็นว่าไม่น่าเชื่อถือ หรือความจริงหรือข้อเท็จจริงมิได้เป็นไปตามเหตุการณ์ที่พยานเบิกความแต่มีข้อเท็จจริงอื่นที่พยานยังปกปิดไว้โดยมิได้เบิกความถึง และเมื่อเบิกความถึงข้อเท็จจริงนั้นแล้ว จะทำให้ข้อเท็จจริงที่ได้มาแตกต่างไปจากคำฟ้องหรือคำให้การของกลุ่มความฝ่ายที่นำสืบ (จิตติ เจริญถำ, 2538: 188)

จุดประสงค์ที่สำคัญของการถามค้านนั้นมีอยู่ 2 ประการที่สำคัญด้วยกันคือ 1. ความจริงในข้อเท็จจริงที่พยานให้การ และ 2. ความน่าเชื่อถือของตัวพยาน (Graham, 1986: 27) ซึ่งความสำคัญของการถามค้านนั้น Professor Bentham นักนิติศาสตร์ชาวอเมริกันเรียกการถามค้านว่า เป็นเครื่องประกันความถูกต้องสมบูรณ์ของคำให้การและเป็นลักษณะพิเศษเฉพาะที่ใช้ในระบบการดำเนินคดีแบบลูกขุน (Cromick, 1977: 583)

การถามตึง คือ การที่คู่ความฝ่ายที่อ้างพยานถามพยานของตนอีกครั้งหนึ่ง ภายหลังจากคู่ความฝ่ายตรงข้ามถามค้านแล้ว เพื่อแก้ไขถ้อยคำหรือข้อความที่พยานตอบคำถามเพี้ยนพล่าไป เป็นผลให้น้ำหนักหรือความน่าเชื่อถือของพยานลดน้อยลง หรือเพื่ออธิบายหรือขยายความข้อเท็จจริงที่พยานตอบคำถามค้านไปแล้วให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะพยานอาจตอบคำถามค้านไปด้วยความเข้าใจผิด หลงผิด หรือไม่เข้าใจคำถาม การถามตึงจะเป็นโอกาสให้พยานได้อธิบายข้อผิดพลาดและแก้ไขถูกต้อง

การถามตึงนี้ต้องอยู่ภายใต้ข้อบังคับสองประการ ประการแรกคือ ห้ามมิให้ใช้คำถามนำ เว้นแต่คู่ความอีกฝ่ายยินยอมหรือได้รับอนุญาตจากศาล ประการที่สองคือห้ามมิให้ใช้คำถามอื่นใด นอกจากคำถามที่เกี่ยวกับคำพยานที่เบิกความตอบคำถามค้าน(เจิมชัย ชุตินวงศ์, 2541: 327-328)

เมื่อได้มีการถามตึงพยานกันเสร็จสิ้นแล้ว ห้ามมิให้มีการซักถามพยานกันอีกเว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากศาล และในระหว่างที่พยานเบิกความนั้น หากศาลเห็นว่าเป็นกรณีจำเป็นเพื่อให้คำเบิกความของพยานบริบูรณ์หรือชัดเจนยิ่งขึ้น หรือเพื่อสอบสวนพฤติการณ์ที่ทำให้พยานเบิกความเช่นนั้น ศาลก็อาจจะถามพยานด้วยก็ได้ แม้จะเบิกความตอบคู่ความไปจนจบแล้วศาลก็ยังมีอำนาจทำการสืบพยานเพิ่มเติมได้อีก โดยเฉพาะในกรณีที่พยานสองคนหรือกว่านั้นขึ้นไปเบิกความขัดกัน ในข้อสำคัญแห่งประเด็นในคดี เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดร้องขอมา ศาลก็มีอำนาจเรียกพยานเหล่านั้นมาสอบถามพร้อมกันได้ วิธีนี้จะทำให้ศาลทราบได้โดยง่ายว่าคำเบิกความของพยานคนใดน่าเชื่อถือมากกว่ากัน อย่างไรก็ตาม ศาลจะถามจำเลยเพื่อประโยชน์แต่เฉพาะจะเพิ่มเติมคดีโจทก์ซึ่งบกพร่องไม่ได้

ตามปกติ ศาลจะสืบพยานแต่ละปากให้เสร็จสิ้นไปในคราวเดียวกัน แต่หากเป็นกรณีที่มีเหตุจำเป็น เช่น พยานเบิกความยาวไม่สามารถเบิกความได้จบในเวลาราชการ หรือพยานมีกิจธุระไม่อาจอยู่เบิกความได้ตลอดทั้งวัน ศาลก็จะเลื่อนไปสืบพยานปากนั้นต่อในนัดหน้า โดยให้พยานทราบวันนัดไว้ แต่อย่างไรก็ดีสำหรับคำเบิกความที่พยานได้เบิกความมาแล้ว ไม่ว่าจะเบิกความได้จนจบหรือไม่ ศาลจะต้องอ่านให้พยานนั้นฟังและให้พยานลงลายมือชื่อไว้ทุกครั้ง แต่เดิมการบันทึกคำพยานศาลจะจดด้วยลายมือตนเอง ในขณะที่การเบิกความของพยานก็ต้องยื่นเบิกความ ไม่มีเก้าอี้นั่งเหมือนเช่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เป็นให้เหตุให้การสืบพยานแต่ละปากทำได้ด้วยความล่าช้า พยานที่เบิกความยาวจะมีการอ่อนล้าจากการยืนและรอคอยศาลบันทึกคำเบิกความ แต่ในระยะหลังได้มีการพัฒนาการบันทึกคำให้การพยานด้วยการใช้เครื่องบันทึกเสียงให้ศาลเป็นผู้พูดใส่เครื่องบันทึก และมีเจ้าหน้าที่ถอดเสียงนั้นพิมพ์เป็นข้อความ จากนั้นศาลก็จะอ่านให้พยานและคู่ความฟัง หากพยานเห็นว่าข้อความใดไม่ถูกต้องก็สามารถทักท้วงให้ศาลแก้ไขให้ถูกต้องได้ เมื่อเห็นว่าตรงกับที่ตนเบิกความแล้ว พยานก็จะลงลายมือชื่อไว้เพื่อเก็บรวมในสำนวนความต่อไป (เมทินี ชโลธร, 2543: 64)

ระยะเวลาของการเป็นพยานบุคคล

พยานบุคคลนั้นไม่ได้มีการกำหนดระยะเวลาหรืออายุความที่แน่นอนว่า บุคคลที่เป็นพยานจะต้องคงสภาพภาพของการเป็นพยานไว้นานที่สุดกี่ปี หรือสั้นที่สุดกี่วัน แต่ให้ถือเอาตามกระบวนการยุติธรรมของไทย นั่นคือ เมื่อคดีเป็นอันสิ้นสุด สถานะของพยานก็ย่อมจะจบลงเพราะว่าได้นำเอาข้อเท็จจริงที่ารู้ ได้เห็น ได้ยิน หรือได้สัมผัส จากโศตประสาททั้งหมด นำเสนอต่อศาลไปหมดแล้ว เมื่อคดีเป็นอันสิ้นสุดแล้วก็ถือว่าข้อเท็จจริงทั้งหมดฟังเป็นที่ยุติแล้ว ไม่ต้องใช้พยานอื่นใดอีก ดังนั้นระยะเวลาของสถานภาพพยานนั้นจะเป็นไปตามรูปคดี หากคดีได้รับการพิจารณาพิพากษาสิ้นสุดโดยเร็ว ระยะเวลาของการเป็นพยานก็จบเร็วไปด้วย แต่หากบางคดีสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน พิจารณา พิพากษา ให้เสร็จสิ้น ใช้เวลานาน สถานภาพก็ย่อมที่จะยาวนานไปพอๆ กับอายุความของคดีนั้น

ทั้งนี้เพราะว่า แต่ละคดีนั้นแม้ว่าจะเป็นความผิดฐานเดียวกัน เช่นความผิดฐานฆ่าคนตาย แต่ก็ย่อมมีความแตกต่างในลักษณะเฉพาะทางคดีอยู่หลายๆ ประการ เช่น วันเวลาที่เกิดเหตุ สาเหตุที่ตาย จำนวนผู้ต้องหา จำนวนผู้เสียหาย จำนวนผู้ตาย อาวุธที่ใช้ฆ่า ฯลฯ ดังนั้นเพื่อค้นหาความจริง อำนวยความยุติธรรม และนำตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษให้ได้ จึงไม่สามารถที่จะกำหนดได้ว่า ในหนึ่งคดีจะต้องมีพยานต่ำสุดกี่ปาก หรือมากที่สุดได้กี่ปาก การพิจารณาจะต้องใช้เวลากี่วัน กี่เดือน หรือกี่ปี

ซึ่งในรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ.2540 นี้ได้หาทางแก้ไขปัญหาเรื่องความล่าช้าในการพิจารณาคดีไว้โดยกำหนดให้การพิจารณาพิพากษาคดีนั้นต้องเป็นไปด้วย ความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม ดังนั้นในกระบวนการพิจารณา ศาล จะนัดสืบพยานไว้ล่วงหน้า และแจ้งให้ทราบเป็นเวลาล่วงหน้าก่อนแต่เนิ่นๆ ซึ่งหากมีพยานบางปากที่ขอเลื่อนนัดอาจมีผลกระทบต่อระยะเวลาในการพิจารณาพิพากษาคดี และในบางกรณีศาลอาจสั่งตัดพยานปากนั้นเลยหากไม่มีเหตุอันสมควร มีผลต่อรูปคดี

นอกจากนี้ระยะเวลาที่ยาวนานในการพิจารณาพิพากษาคดีที่เกิดขึ้นภายในกระบวนการยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็นการเลื่อนนัด เลื่อนคดี ทั้งเกิดจากคู่ความที่ไม่พร้อม หรือจำนวนผู้พิพากษาที่ไม่เพียงพอ ทำให้เกิดการประวิงเวลา และเลื่อนคดีเสมอ การไม่ตรงต่อเวลาของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมถือเป็นความสูญเสียในกระบวนการยุติธรรม

ดังนั้นระยะเวลาอันยาวนาน ของการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในฐานะพยานบุคคลจึงน่าจะมีความสัมพันธ์กับการให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคล อีกทั้งยังมีผลต่อความปลอดภัยของตัวพยานเองด้วย การให้ความสำคัญกับเรื่องของระยะเวลาของกระบวนการพิจารณาคดีในกระบวนการยุติธรรมก็เป็นอีกปัจจัยที่ควรได้รับการแก้ไข ปรับปรุง ให้เหมาะสม ทั้งต่อ สภาพการของคดี ต่อการแสวงหาความร่วมมือจากประชาชน แต่ทั้งนี้เหนือสิ่งอื่นใด จะต้องยังคงสภาพการของความยุติธรรมไว้เป็นหลัก

2.แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรม

ปัญหาอาชญากรรมนั้น ได้ส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็น ด้านชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน เศรษฐกิจ สังคม การเมือง สร้างความเดือดร้อนไปทั่ว จนมีคำกล่าวที่ว่า อาชญากรรม เป็นปรากฏการณ์หนึ่งของสังคม อันหมายถึงเมื่อเกิดสังคมก็เป็นเรื่องธรรมดาที่จะต้องเกิดอาชญากรรม และพวกเขาก็พยายามหาทางกำจัดปัญหาอาชญากรรมมาโดยตลอด แต่พบว่าจะไม่อาจหาแนวทางใดที่จะสามารถกำจัดปัญหาอาชญากรรมให้หมดสิ้นไปจากสังคมได้ อีกทั้งยังมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มสูงยิ่งขึ้น และจะเกิดอาชญากรรมแบบใหม่ๆ เพิ่มมากขึ้นด้วย

สิ่งที่ปัญหาอาชญากรรมได้ทิ้งไว้ให้กับสังคมนั้นมีมากมาย และผู้ที่ได้รับผลจากอาชญากรรมโดยตรงคงหนีไม่พ้นผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ บางคนเคยมีชีวิตอยู่ในความสุข เคยมีความสำเร็จในหน้าที่การงาน แต่ชีวิตกลับพลิกผันไป เพียงเพราะตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม ซึ่งหากจะเปรียบเทียบระหว่างสิ่งที่อาชญากรได้ไปจากการกระทำความผิด และผลลัพธ์ที่ทิ้งไว้ให้กับเหยื่อ

นั้น เป็นความไม่ยุติธรรมที่เหยื่อต้องทนรับ(Ten, 1989: 49) และยิ่งไปกว่านั้นผู้กระทำความผิดบางรายไม่สำนึกในความผิดที่ได้ก่อไว้ แต่ก็ยังกล้ากระทำความผิดซ้ำอีกแม้จะถูกจับกุมตัวดำเนินคดีมาแล้วก็ตาม

ความหมายของอาชญากรรม (Crime)

ปัญหาอาชญากรรมนั้นเป็นที่ยอมรับกันในสังคมแล้วว่า เป็นการยากมากที่จะทำให้ปัญหาอาชญากรรมหมดสิ้นไปจากสังคมมนุษย์ ซึ่งตั้งแต่อดีตเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันสังคมมนุษย์ได้หาหนทางและวิธีการที่จะทำให้ปัญหาอาชญากรรมหมดไปจากสังคม แต่ก็ยังไม่พบวิธีการใดๆ ดังกล่าว และสิ่งสำคัญประการหนึ่ง ในลำดับต้นๆ สำหรับการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมก็คือ เราต้องเข้าใจในความหมายของอาชญากรรมให้ดีเสียก่อน อาชญากรรมนั้น ซึ่งได้มีนักวิชาการและผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้ให้คำนิยามที่น่าสนใจดังต่อไปนี้คือ

Henry, Clayton A (อ้างถึงใน บุญญวิจักขณ์ เหล่ากอทิ, 2547: 7) ให้ความหมายของอาชญากรรมว่า หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมของบุคคลที่ได้ละเมิดและฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายอาญา

Sutherland, Edwin H and Cressey (อ้างถึงใน บุญญวิจักขณ์ เหล่ากอทิ, 2547: 7) ให้ความหมายของอาชญากรรมว่า หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมที่ได้ฝ่าฝืนต่อกฎหมายอาญา ไม่ว่าจะการกระทำนั้นจะฝ่าฝืนต่อศีลธรรมหรือถูกประณามจากสังคมมากน้อยเพียงใด ก็ไม่ถือว่าเป็นอาชญากรรม เว้นแต่ได้มีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดไว้

Jeremy bentham (อ้างถึงใน สุวิทย์ นิ่มน้อย, 2527: 8) อาชญากรรมหรือการกระทำที่ถือว่าเป็นความผิดทางอาญา คือการกระทำที่กฎหมายห้ามไว้ ซึ่งมีผลร้ายมากกว่าผลดี

B.A.worths (อ้างถึงใน สุวิทย์ นิ่มน้อย, 2527: 8) อาชญากรรมเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมายและเป็นการกระทำผิดต่อศีลธรรม เป็นการฝ่าฝืนหน้าที่ในทางสังคม ต่อเพื่อนร่วมสังคมเดียวกัน อันยังผลให้ผู้ฝ่าฝืนจะต้องรับโทษ

J.Makarewicz (อ้างถึงใน ประธาน วัฒนวาณิชย์, 2546:14) อาชญากรรม คือ การกระทำของสมาชิกในกลุ่มสังคมซึ่งทำให้สมาชิกอื่นๆ ของกลุ่มชนนั้นถือว่าเป็นอันตราย หรือผู้กระทำมี

ทัศนคติต่อการกระทำนั้นซึ่งทำให้กลุ่มชนจำต้องแสดงออกโดยเปิดเผยร่วมกันเพื่อเพิกถอนสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดของบุคคลนั้นเสีย

Paul Tappan (อ้างถึงใน ประธาน วัฒนาวณิชย์, 2546: 16) อาชญากรรม เป็นการกระทำหรือควมเว้นการกระทำโดยเจตนาอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายอาญา ซึ่งกระทำลงโดยปราศจากข้ออ้างหรือมีเหตุผลอันสมควร และรัฐจะลงโทษผู้ฝ่าฝืนกฎหมายไม่ว่าการกระทำนั้นจะเป็นความผิดหันตโทษ หรือลหุโทษ

วีระพงษ์ บุญญูภาส (2547: 7) อาชญากรรม หมายถึง การกระทำความผิดที่เป็นการละเมิดกฎหมายอาญา โดยผู้กระทำมีเจตนาชั่วร้าย และขัดต่อหลักศีลธรรม

บุญญูวิจักขณ์ เหล่ากอทิ (2547: 7) อาชญากรรมหมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมที่ได้ฝ่าฝืนหรือละเมิดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายอาญาที่ได้บัญญัติไว้ โดยมีจุดมุ่งหมายที่การบัญญัติกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษรเป็นหลักสำคัญว่า ได้บัญญัติว่า การกระทำหรือพฤติกรรมใดเป็นความผิดและมีโทษหรือไม่ ซึ่งถ้าการกระทำหรือพฤติกรรมนั้น กฎหมายมิได้บัญญัติไว้ว่าเป็นความผิดและมีโทษ ก็มีถือว่ามีความว่า อาชญากรรม (บุญญูวิจักขณ์ เหล่ากอทิ, 2547: 7.)

โดยสรุปแล้ว อาชญากรรม หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมใดที่ได้ฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติกฎหมายของสังคมที่ร่วมกันสร้างขึ้นเพื่อเป็นกฎเกณฑ์ในการปฏิบัติตัว และมีโทษกำหนดไว้แน่นอน

ผู้ศึกษามีความเห็นว่ ปัญหาอาชญากรรมที่ไม่สามารถกำจัดให้หมดสิ้นไปจากสังคมได้หรือไม่สามารถทำให้ลดลงไปจากสังคมได้ ส่วนหนึ่งน่าจะมาจาก การไม่สามารถจับกุมและปราบปรามผู้กระทำความผิดได้ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้กระทำความผิดไม่สำนึกในความผิดที่ได้กระทำและถือโอกาสกระทำความผิดซ้ำขึ้นอีก บางความผิดก็แสวงหาความร่ำรวยจากการประกอบอาชญากรรมเป็นอาชีพ และสร้างความเสียหายที่รุนแรงและกว้างขวางไว้ให้กับสังคมและปัจจุบันการประกอบอาชญากรรมเป็นอาชีพ และกระทำความผิดซ้ำแล้วซ้ำอีก เป็นอาชญากรรมที่น่ากลัวอันมีผลต่อการให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในคดีอาญา การประกอบอาชญากรรมเป็นอาชีพและรอดพ้นจากถูกการจับกุมตัวดำเนินคดี และยังประกอบอาชญากรรมซ้ำอีกต่อไปนั้นมักเป็นอาชญากรรมที่เข้าข่ายของ องค์กรอาชญากรรม (Organized Crime) ที่มีความซับซ้อน อันยากต่อการปราบปรามและจับกุมตัวให้ถึงตัวการใหญ่

องค์กรอาชญากรรม ถือกันเป็นปัญหาสำคัญระดับโลก เพราะทุกๆ สังคมในโลกได้เริ่มตระหนักถึงความรุนแรงและน่ากลัวจากอาชญากรรมประเภทองค์กรอาชญากรรม ไม่ว่าจะเป็นความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ความผิดเกี่ยวกับการค้าหญิงและเด็ก ความผิดเกี่ยวกับสถาบันการเงิน ฯลฯ และองค์การสหประชาชาติก็ได้มีการประชุมชาติสมาชิกเกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรม ซึ่งก็เป็นจุดเริ่มต้นหนึ่งของการให้การคุ้มครองความปลอดภัยพยานในคดีอาญา ซึ่งถือได้ว่า ประเภทอาชญากรรม ที่จะเกิดขึ้นในสังคมยุคใหม่ในปัจจุบันและจะสามารถสร้างความเสียหายอย่างรุนแรงและกว้างขวางให้กับสังคมก็คือ องค์กรอาชญากรรม

ความหมายขององค์กรอาชญากรรม (Organized Crime)

ผู้กระทำความผิดหรือประกอบอาชญากรรมในโลกยุคใหม่นั้น มักมีลักษณะของกลุ่มอาชญากรที่รวมตัวกันเป็นองค์กร เป็นเครือข่าย ซึ่งยากต่อการปราบปรามและจับกุม อีกทั้งการประกอบอาชญากรรมในรูปแบบขององค์กรนั้น สร้างผลประโยชน์ได้อย่างมากมายมหาศาล ซึ่งองค์กรอาชญากรรมนั้นได้มีนักวิชาการให้นิยามที่สำคัญๆ ดังต่อไปนี้คือ

Francis A.J.Ianni and Alizabeth Reuss-Ianni (อ้างถึงในประธาน วัฒนวาณิชย์, 2547: 20)องค์กรอาชญากรรม หมายถึง อาชญากรอาชีพ ที่มีระบบโครงสร้างภายใน มีการติดต่อกันระหว่างกลุ่มของอาชญากรที่มีส่วนร่วมในการหาประโยชน์ร่วมกัน

The Omnibus Crime Control Act of 1970 ของสหรัฐอเมริกา (อ้างถึงในประธาน วัฒนวาณิชย์, 2547: 20)ให้ความหมายขององค์กรอาชญากรรมว่า หมายถึง กิจกรรมที่ผิดกฎหมายของสมาชิกกลุ่มจัดตั้งที่ซับซ้อน มีแบบแผน ดำเนินการสนองความต้องการสินค้าและบริการที่ผิดกฎหมาย ซึ่งรวมไปถึงกิจกรรมเหล่านี้ คือ การพนัน ธุรกิจโสเภณี ธุรกิจเงินกู้(คิดดอกเบี้ยสูง) ยาเสพติด การข่มขู่ ไรด์ไถแรงงาน และกิจกรรมที่ผิดกฎหมายอื่นของสมาชิกขององค์กรเช่นว่านั้น

ที่ประชุมระดับโลกของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยองค์กรอาชญากรรม ปี ค.ศ.1995(อ้างถึงในประธาน วัฒนวาณิชย์, 2547: 20) ให้ความหมายขององค์กรอาชญากรรมว่า หมายถึง กลุ่มบุคคลที่ดำรงอยู่อย่างต่อเนื่องมีรายได้จากการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน หรือความผิดที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ มีการจัดองค์กรที่ซับซ้อน มีแผนในการดำเนินการอย่างเป็นระบบเพื่อหาประโยชน์จากธุรกิจที่ผิดกฎหมาย

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ.2000 ข้อ 2.(อ้างถึงในประธาน วัฒนวณิชย์, 2547: 20) ได้ให้คำจำกัดความ กลุ่มอาชญากรที่มีการจัดตั้งในลักษณะองค์กรว่า หมายถึง กลุ่มองค์กรอาชญากรรมจัดตั้งที่ประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป มีการดำรงอยู่เป็นระยะเวลาหนึ่งมีการดำเนินการและมีวัตถุประสงค์ร่วมกันในการกระทำอาชญากรรมร้ายแรงฐานใดฐานหนึ่งหรือมากกว่า เพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ทางการเงินหรือผลประโยชน์อื่นใดไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม ทั้งนี้ อาชญากรรมร้ายแรง(serious crime) หมายถึง การกระทำความผิดอาญาที่มีบทกำหนดโทษจำคุกสำหรับการกระทำความผิดนั้นอย่างน้อย 4 ปี หรือโทษที่รุนแรงกว่า

ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (2531: 111) อาชญากรรมองค์กร หมายถึง อาชญากรรมซึ่งอาชญากรได้รวมตัวเข้าด้วยกันตามสายการบังคับบัญชาในรูปขององค์กร โดยจัดวางแผนและดำเนินงานเพื่อประกอบธุรกิจผิดกฎหมายประเภทต่างๆ และบ่อยครั้งที่องค์กรอาชญากรจะอาศัยอำนาจทางเศรษฐกิจ และการเมือง เพื่อผูกขาดการดำเนินงานที่ผิดกฎหมายนั้นๆ

บุญญวิจักขณ์ เหล่ากอที (2544: 12) ให้ความหมายขององค์กรอาชญากรรมว่า หมายถึง องค์กรที่ประกอบไปด้วยสมาชิกที่เข้าร่วมเป็นจำนวนมากโดยการเข้าร่วมกันนั้นมีลักษณะการดำเนินงานที่เป็นระบบและขั้นตอน ซึ่งโดยทั่วไปแล้วองค์กร ดังกล่าวจะประกอบกิจกรรมที่ผิดต่อกฎหมาย มีการบังคับบัญชาเป็นลำดับชั้น โดยสมาชิกขององค์กรจะต้องมีความจงรักภักดี ซื่อสัตย์ และรักษาความลับขององค์กรเป็นอย่างดี มีการใช้สัญลักษณ์ในการติดต่อและประสานงานกันระหว่างสมาชิกขององค์กร

ศิริเมษฐ์ พงษ์ไพจิตร (อ้างถึงใน บุญญวิจักขณ์ เหล่ากอที, 2547: 8) ให้ความหมายขององค์กรอาชญากรรมว่า หมายถึง องค์กรที่มีสมาชิกจำนวนมากสมคบกันเพื่อกระทำการและปฏิบัติการที่ผิดต่อกฎหมายเพื่อให้บรรลุและได้รับผลประโยชน์มหาศาลในการกระทำดังกล่าว

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นนั้นพอที่จะสรุปแยกองค์ประกอบขององค์กรอาชญากรรมได้ดังนี้คือ

1. กลุ่มบุคคลกลุ่มหนึ่งที่เข้าร่วมตัวกัน
2. มีการบริหารภายในองค์กรอย่างเป็นระบบ
3. กระทำความผิดอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย
4. ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการกระทำความผิดมหาศาล

ซึ่งในปัจจุบันเรายังจะได้ยินประเภทความผิดที่ทำกันเป็นลักษณะขององค์กรเช่น ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ความผิดเกี่ยวกับการค้าประเวณี ความผิดเกี่ยวกับการค้าแรงงาน ความผิดเกี่ยวกับการปั่นหุ้น ความผิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจ ฯลฯ การประกอบอาชญากรรมในลักษณะขององค์กรอาชญากรรมนี้สร้างผลประโยชน์อย่างมากมายมหาศาลต่อกลุ่มอาชญากร และได้สร้างความเสียหายให้กับสังคมอย่างมหาศาลเช่นเดียวกัน และปัญหาที่สำคัญก็คือ การปราบปรามนั้นเป็นไปได้ค่อนข้างยาก เพราะการกระทำความผิดในลักษณะของเครือข่าย มีการปลูกฝังถึงความซื่อสัตย์และจงรักภักดีต่อองค์กร ดังนั้นเมื่อสามารถจับกุมผู้กระทำความผิดในชั้นต้นๆ ขององค์กร จะไม่มีการซัดทอดถึงหัวหน้าใหญ่ จึงไม่สามารถที่จะปราบปรามให้หมดสิ้นไปได้ และยังมีการประกอบอาชญากรรมซ้ำขึ้นอีก ซึ่งหากอาศัยเพียงแรงกำลังของเจ้าหน้าที่ภาครัฐคงไม่เพียงพอ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแสวงหาความร่วมมือจากภาคประชาชน และนี่ก็คืออีกสาเหตุสำคัญที่ต้องมีกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานในคดีอาญาในประเทศไทย และสากลประเทศอื่นๆ

ผลประโยชน์ที่มากมายมหาศาลจากการประกอบอาชญากรรมขององค์กรอาชญากรรมนั้น เป็นเครื่องมืออย่างดีที่จะสร้างอำนาจบารมี สร้างเครือข่ายสมาชิก และสร้างอิทธิพล ไม่ให้ถูกจับกุมตัว แต่ก็ไม่ได้หลบหนีเข้ายังสามารถประกอบอาชญากรรมผิดซ้ำอีก เงินหรือทรัพย์สินถือเป็นหัวใจสำคัญขององค์กรอาชญากรรม ซึ่งภาครัฐได้ตระหนักและทราบดี และในปัจจุบันก็ได้มีการประกาศใช้ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 เพื่อใช้เป็นเครื่องมืออันสำคัญในการปราบปรามกับองค์กรอาชญากรรม

นอกจากนี้ในความคิดเห็นของผู้ศึกษา กลุ่มทุนอุตสาหกรรม กลุ่มธุรกิจเอกชน บรรษัทข้ามชาติ ต่างๆ ที่ดำเนินกิจการในประเทศอื่นนั้นก็น่าจะเข้าข่ายขององค์กรอาชญากรรม เพราะว่าเป็นปัจจุบัน กลุ่มดังกล่าวข้างต้น ได้อาศัยการเก็งกำไรโดยไม่สร้างมูลค่าเพิ่มและสามารถสร้างความเสียหายให้มากกว่า โดยเฉพาะต่อประเทศกำลังพัฒนา นอกจากนี้ทุนอุตสาหกรรมบางส่วนและสถาบันการเงินยังเข้าไปเกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมในการซื้อขายของเถื่อน การฟอกเงิน เป็นต้น (อนุช อาภาภิรม, 2543: 94) ซึ่งถือเป็นเรื่องที่น่ากลัวเป็นอย่างยิ่ง เพราะองค์กรอาชญากรรมตัวจริงนั้น ได้ประกอบธุรกิจที่ผิดกฎหมายและเป็นธุรกิจแบบใต้ดิน แต่สำหรับกลุ่มองค์กรที่กล่าวถึงข้างต้น ดำเนินธุรกิจตามกฎหมายแต่แอบแฝงธุรกิจที่ผิดกฎหมายแบบใต้ดินไว้ ทำให้คนในสังคมมองข้ามไป และยากต่อการปราบปรามและจับกุม และองค์กรอาชญากรรมโดยส่วนมากก็จะกระทำในลักษณะเดียวกันคือ ประกอบอาชญากรรมที่ผิดกฎหมายเป็นอาชีพ แต่ก็สร้างธุรกิจที่ถูกต้องตามกฎหมายไว้เพื่อตบตาเจ้าหน้าที่รัฐว่าเงินที่ได้มานั้นได้มาจากการประกอบธุรกิจที่ถูกต้องตามกฎหมาย

วิวัฒนาการขององค์กรอาชญากรรมในประเทศไทย

วิวัฒนาการขององค์กรอาชญากรรมไทยนั้นมีรูปแบบและโครงสร้างที่สำคัญ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นขั้นตอนในแต่ละระดับได้ดังนี้ (บุญญวิจักขณ์ เหล่ากอที, 2547: 9)

ระดับที่ 1 “องค์กรอาชญากรรม” ในระยะเริ่มแรกมีลักษณะของ “ผู้มีอำนาจในท้องถิ่น” ซึ่งอาจเรียกได้ว่า “นักเลงโต” เป็นหัวหน้าสูงสุด เกิดจากสังคมจารีตประเพณีได้กำหนดไว้ โดยจะเป็นบุคคลที่มีบุคลิกลักษณะเฉพาะตัว เป็นผู้มีใจกว้างขวาง กล้าได้กล้าเสีย รักษาดีและสามารถปกป้องและป้องกันภัยให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นนั้นได้ เป็นที่ยอมรับของประชาชนในท้องถิ่น โดยบุคคลดังกล่าวในระยะแรกนั้นมีฐานะทางเศรษฐกิจมิได้สูงไปกว่าประชาชนในท้องถิ่นแต่อย่างใด (สุรจิต พัฒนสาร, 2530: 14)

ระดับที่ 2 เมื่อได้มีการปฏิรูปการเมืองและการปกครอง ซึ่งนำมาสู่การกำหนดแต่งตั้งตำแหน่งทางราชการคือ “กำนัน” และ “ผู้ใหญ่บ้าน” ให้มีอำนาจหน้าที่ในการดูแลและควบคุมความสงบสุขของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น โดยตำแหน่งดังกล่าวทางราชการจะแต่งตั้งบุคคลที่มีอิทธิพล และมีอำนาจสูงสุดในแต่ละท้องถิ่น คือ “นักเลงโต” ในสมัยเริ่มแรกนั่นเอง ทำให้บุคคลดังกล่าวมีอำนาจรัฐมารับรองอำนาจอิทธิพลของตน ซึ่งมีมาแต่เดิมอีกระดับหนึ่ง ทำให้มีการขยายอิทธิพลและอำนาจบารมีได้อย่างกว้างขวางขึ้นสามารถรักษาแลดูและกิจการของตนทำให้มีการขยายอิทธิพลและอำนาจบารมีได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ระดับที่ 3 เมื่อระบบเศรษฐกิจและการค้าของประเทศได้มีการขยายตัวมากขึ้น พร้อมกับความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารและคมนาคม ย่อมส่งผลไปสู่ระบบเศรษฐกิจและการค้าภายในท้องถิ่นด้วย ทำให้บุคคลที่มีอิทธิพลและอำนาจบารมีในแต่ละท้องถิ่นอาศัยโอกาสดังกล่าวผูกขาดการค้าประเภทต่างๆ ให้อยู่ในความดูแลและครอบครองของตน ซึ่งทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจของบุคคลดังกล่าวร่ำรวยและมั่งคั่งยิ่งขึ้น มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงกว่าประชาชนในท้องถิ่น มีการประกอบธุรกิจทั้งที่ถูกต้องกฎหมายและผิดกฎหมายประกอบกัน (บุญญวิจักขณ์ เหล่ากอที, 2537: 11)

ระดับที่ 4 ปัจจุบันนี้ “ผู้ทรงอิทธิพล” ในแต่ละท้องถิ่นได้มีการพัฒนาและวิวัฒนาการอำนาจอิทธิพลของตนเข้าไปสู่ “ระบบการเมือง” ทั้งในภาคราชการและส่วนท้องถิ่น ส่วนภูมิภาคและในระดับประเทศมีการลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาจังหวัดเพื่อควบคุมอำนาจในส่วนท้องถิ่นที่ตนมีอำนาจ นอกจากนั้นยังได้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือ

จัดส่งบุคคลที่เป็นญาติมิตรหรือบุคคลที่ไว้วางใจได้ลงสมัครรับเลือกตั้งแทนตน ซึ่งถ้ากลุ่มบุคคลที่อยู่ในความควบคุมของ “ผู้ทรงอิทธิพล” ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประกอบกับการแต่งตั้งให้ทำหน้าที่เป็นฝ่ายบริหารของประเทศ ย่อมส่งผลทำให้อำนาจอิทธิพลและบารมีของบุคคลดังกล่าวเพิ่มประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นอย่างมากมาย(สุจิต ล้นซ้าย, 2536: 38) ในปัจจุบันสังคมไทยได้ยอมรับและเรียกบุคคลดังกล่าวว่า “เจ้าพ่อ” อันเป็นที่มาของวิวัฒนาการและพัฒนาการขององค์กรอาชญากรรมในประเทศไทยในปัจจุบัน

การใช้อิทธิพล ของ ผู้ทรงอิทธิพลนั้นหมายถึง การใช้อำนาจหน้าที่ต่อบุคคลอื่นๆ เพื่อให้มีผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลง และให้เกิดผลทางกายภาพ จิตใจ หรือความคิดความงามของจิตใจ (Black, 1968: 700) ซึ่งสิ่งที่สร้างความเสียหายต่อผู้อื่นและสังคมเป็นอย่างมากก็คือ การใช้อิทธิพลที่ไม่ถูกต้อง แสวงหาผลประโยชน์จากผู้อื่นโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

นอกจากนี้พบว่าผู้ทรงอิทธิพลมักมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดี ไม่ได้ดำรงชีพอยู่ด้วยการประกอบธุรกิจที่ผิดกฎหมายเพียงอย่างเดียว แต่มักเป็นเจ้าของธุรกิจที่ชาวบ้านต้องพึ่งพาเพื่อความอยู่รอด เช่น ธุรกิจรับซื้อพืชไร่ หรือแปรรูปผลิตผลทางการเกษตร หรือเป็นธุรกิจแบบผูกขาดหรือกิจการประเภทอภิสิทธิ์ เช่น ค้าสุรา บุหรี่ ปาไม้ เหมืองแร่ ฯลฯ ซึ่งสามารถสร้างทั้งบารมีและอิทธิพลได้อย่างกว้างขวาง และในบางกรณีผู้ทรงอิทธิพลก็อาจอยู่เบื้องหลังธุรกิจที่ผิดกฎหมาย เช่น บ่อนการพนัน ซ่องโสเภณี หวยใต้ดิน เป็นต้น ซึ่งบทบาทในการอุปถัมภ์ค้ำจุนคนในชุมชนของผู้ทรงอิทธิพลจึงมีกว้างขวาง(ประธาน วัฒนาวาณิชย์, 2547: 31)

แต่ในปัจจุบัน แนวโน้มบทบาทของเจ้าพ่อหรือผู้ทรงอิทธิพลได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดกฎหมายและมีอิทธิพลในทางที่ไม่ดีงาม และมักห้อมล้อมด้วยบริวารและมือปืนรับจ้าง กลายเป็นภาพของนักธุรกิจที่มีสำนักต่อสังคม เป็นผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นที่เกิดจากการสร้างคุณงามความดีมิใช่ความเดือดร้อน และสิ่งที่ปรากฏเด่นชัดคือ เจ้าพ่อหรือผู้ทรงอิทธิพลเป็นผู้ให้ความอุปถัมภ์อย่างเปิดเผยต่อพรรคพวกและชุมชนของตน(ประธาน วัฒนาวาณิชย์, 2547: 31)

องค์กรอาชญากรรมในประเทศไทย

หากพิจารณาจากวิวัฒนาการทางสังคมและการเมืองของไทยแล้ว จะพบว่า สังคมไทยนั้นมีโอกาสที่จะเกิดองค์กรอาชญากรรมได้เช่นกัน ทั้งนี้เพราะสังคมไทยนั้นแต่เดิมนั้น ผู้มีฐานะทางสังคมจะอำนาจบารมีมาก และมีทาส ไว้ใช้งานในบ้านเรือน ระบบราชการก็เป็นแบบเจ้าขุนมูลนาย มีการส่งส่วย ส่งเบี้ย และด้วยวิวัฒนาการจากระบบอุปถัมภ์สร้างให้บางคนบางกลุ่มมีอำนาจบารมี

ต่อมาก็ก่อให้เกิดเป็นอิทธิพลที่ใช้ในทางที่ไม่ถูกต้อง และก็เกิดเป็นโอกาสที่จะพัฒนาเป็นองค์กรประกอบอาชญากรรมได้ในที่สุด สำหรับสังคมไทยแล้วมีองค์กรอาชญากรรมที่สำคัญๆ คือ (บุญญวิจักขณ์ เหล่ากอที, 2547: 10)

1. สยามคองยี คำว่า คองยี หมายถึง อักษรสีแดง ปัญหาคองยีเริ่มปรากฏในสมัยกรุงศรีอยุธยา แต่มีความเด่นชัดในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ในช่วงตั้งแต่รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว จนถึงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทั้งนี้เนื่องจากในราวกลางศตวรรษที่ 19 ได้เกิดเหตุพิภพภัย กบฏ การจลาจล และสงครามฝิ่น ขึ้นในประเทศจีน ประกอบกับหลายๆ ประเทศกำลังต้องการแรงงานถูกเพื่อทดแทนแรงงานทาสที่เพิ่งจะเลิกหรือกำลังจะเลิก ชาวจีนซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวจีน ที่มีถิ่นอาศัยอยู่ทางตอนใต้ของประเทศจึงได้อพยพไปยังประเทศต่างๆ และดินแดนที่ชาวจีนอพยพเข้าไปอยู่มากที่สุดก็คือ ประเทศต่างๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Comber, 1959:36 อ้างถึงในบุญญวิจักขณ์ เหล่ากอที, 2547: 10)

เดิมนั้นการจัดตั้งสมาคมในประเทศจีนมุ่งหวังเพื่อการล้มล้างราชบัลลังก์อันเป็นกบฏ แต่ในยุคแรกๆของการจัดตั้งสมาคมในประเทศไทยนั้นไม่ได้เป็นปฏิปักษ์ต่อความมั่นคงแต่อย่างใด หากแต่เป็นไปในทางเพื่อการส่งเสริมการค้าของชาวจีนอพยพ ทางรัฐจึงไม่ได้ใส่ใจที่จะดูแลกวดขัน แต่ก็ได้กลายเป็นปัญหาเมื่อสมาคมนั้นได้เปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์ มุ่งใช้สมาชิกเป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์ในทางที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น ก่อความวุ่นวาย ข่มขู่ ขูดรีด ปล้นสะดม หรือเป็นเครื่องมือสนับสนุนการค้าเนกาติฟต่างๆ เช่น การเข้าประมูลภาษีอากร ตลอดจนเป็นตัวแทนเกลี้ยกล่อมชาวจีนมาทำงานในประเทศไทย ค้าขายสุราเถื่อนและขายฝิ่น

2. เจ้าพ่อและผู้มีอิทธิพล คำว่า “เจ้าพ่อ” จะมีที่มาอย่างไรนั้นไม่ปรากฏแน่ชัดบ้างก็ว่า เจ้าพ่อ มีรากศัพท์มาจากภาษาอังกฤษว่า God Father และใช้กันอย่างแพร่หลายหลังจากการเข้ามาฉายในประเทศไทยของภาพยนตร์เรื่อง The God Father แต่ก็มีผู้ให้ความเห็นในกรณีดังกล่าวในทางตรงข้าม โดยเห็นว่าแม้ว่าเจ้าพ่อจะมีลักษณะใกล้เคียงกับมาเฟีย (Mafia) มาก แต่คำว่าเจ้าพ่อของไทยนั้นไม่ได้มีที่มาจากคำว่า “เจ้า-พ่อ” อย่างที่มีการนำมาอ้างอิงกัน คำว่าเจ้าพ่อเป็นคำที่ใช้มานาน แม้ความหมายจะยังจำกัดเฉพาะเจ้าพ่อที่เป็นวิญญาณ แต่ความหมายใหม่ของคำว่าเจ้าพ่อถูกเขียนครั้งแรกในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ตั้งแต่ปี พ.ศ.2504 (ก่อนที่ฉายภาพยนตร์เรื่อง The God Father จะเริ่มฉายในปี พ.ศ.2515) ซึ่งหมายถึง เจ้าถิ่น ผู้คุ้มครองถิ่น โดยระบุว่าเป็นแสลง(เวียงรัฐ เนติโพธิ์, 2537: 27) ทั้งข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ข่าวแรกของเจ้าพ่อที่เป็นที่รู้จักคือข่าวการจับกุมและถูกพิพากษาเกี่ยวกับคนที่ผู้มีอิทธิพลที่มีมานาน หลังจากนั้นมาก็ปรากฏตามสื่อมวลชนจนเป็นที่รู้จักกันทั่วไปจนมีภาพพจน์ขึ้นมาว่าใครบ้างที่เป็นเจ้าพ่อในสังคมไทย แต่ที่สำคัญเจ้าพ่อไม่ใช่

คำเรียกตัวเองหรือสรรพนามเรียกบุรุษที่สอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนที่ป็นเจ้าพ่อจะหลีกเลี่ยงคำนี้เสมอ การที่มีการเอาความหมายของคำว่าเจ้าพ่อไปเชื่อมโยงกับคำว่า Mafia หรือ The God Father จึงทำให้คำว่าเจ้าพ่อเป็นคำที่มีความหมายไปในเชิงอันตรายและเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดกฎหมาย(เวียงรัฐ เนติโพธิ์, 2537: 24-25)

3. **กลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งขึ้นมา** ซึ่งเป็นกลุ่มที่รวมตัวกันขึ้นมาเพื่อกระทำความผิด ในลักษณะของการทำงานที่เป็นเครือข่าย แต่ยังไม่มีความสมบูรณ์ในการบริหารจัดการภายในองค์กรเหมือนอย่างเช่นองค์กรอาชญากรรมที่เป็นระดับประเทศ แต่ก็เป็นการยากหากจะทำการจับกุมหรือปราบปรามให้ถึงตัวการใหญ่อันเป็นต้นตอของการกระทำความผิด

องค์กรอาชญากรรมในต่างประเทศ

องค์กรอาชญากรรมในต่างประเทศที่ถือว่าเป็นองค์กรซึ่งมีชื่อเสียงอย่างมากในการประกอบกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย ตลอดจนมีเครือข่ายการทำงานทั่วโลก และเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นองค์กรอาชญากรรมสากลในปัจจุบัน ซึ่งมีอยู่ 2 องค์กรคือ (บุญญวิจักขณ์ เหล่ากอทิ, 2547: 12)

1. **มาเฟีย (MAFIA)** องค์กรอาชญากรรมนี้เกิดขึ้นครั้งแรกที่หมู่เกาะซิซิลีตอนใต้ของประเทศอิตาลี กล่าวคือ ในหมู่เกาะซิซิลีมีชนชั้นปกครองซึ่งเป็นชนชาติต่างเผ่าพันธุ์กับชาวพื้นเมืองที่อาศัยอยู่ในหมู่เกาะดังกล่าวเป็นผู้มีอำนาจปกครอง โดยชนชั้นปกครองได้ใช้อำนาจโดยมิชอบ มีการข่มขู่และบังคับชาวพื้นเมืองอย่างอยุติธรรม อันเป็นสาเหตุที่นำไปสู่การต่อสู้และขัดแย้ง โดยชาวพื้นเมืองได้รวมตัวกันเป็นกลุ่มบุคคลอันมีลักษณะการดำเนินงานที่สลับซับซ้อน

คนอเมริกันส่วนใหญ่เชื่อว่ายังคงมีกลุ่มมาเฟียอยู่ในสังคม และเบื้องหลังเข้าไปมีส่วนพัวพันและมีผลประโยชน์กับธุรกิจที่ผิดกฎหมายเช่น การค้าประเวณี ยาเสพติด การพนัน ฯลฯ แต่เบื้องหน้าเข้าไปลงทุนในธุรกิจที่ถูกต้องตามกฎหมาย (Annual edition:Criminology.1997/98, 1997: 136)

2. **ยาคุซา (YAKUZA)** องค์กรอาชญากรรมนี้ เป็นองค์กรอาชญากรรมที่มีชื่อเสียงที่สุดในทวีปเอเชียและเป็นองค์กรอาชญากรรมที่ใหญ่ที่สุดในโลก โดยกำเนิดขึ้นเมื่อประมาณ 400 ปีที่แล้ว ซึ่งเกิดจากการรวมตัวกันระหว่างกลุ่มนักเลงอันธพาลและนักการพนันในประเทศญี่ปุ่น เพื่อประกอบกิจการที่ผิดกฎหมายหลายประเภท เช่น การค้ายาเสพติด การค้าประเวณี การเรียกค่าคุ้มครอง และการลักลอบขนสินค้าหนีภาษี เป็นต้น เพื่อแสวงหารายได้และผลประโยชน์ให้แก่องค์กร ในปัจจุบันองค์กรอาชญากรรมยาคุซ่าได้ประกอบกิจกรรมที่ผิดกฎหมายและถูกกฎหมาย มี

สมาชิกจำนวนมากอยู่ทั่วโลก มีการติดต่อประสานงานกัน โดยมีการเคารพต่อกฎระเบียบขององค์กรอย่างเคร่งครัด ถือได้ว่าองค์กรอาชญากรรมยาสูบเป็นชุมชนหนึ่งของสังคมในประเทศญี่ปุ่น (บุญญวิจักข์ เหล่ากอทิ, 2547: 13)

ถึงแม้ว่าสังคมไทยจะยังไม่ปรากฏองค์กรอาชญากรรมที่เป็นรูปธรรมให้เห็นชัดเจน อย่างเช่น มาเฟีย และยาสูบ แต่หากติดตามข่าวตามหน้าหนังสือพิมพ์ก็จะพบว่าปัจจุบันมีการกระทำความผิดในรูปแบบของเครือข่าย และมีแนวโน้มจะเป็นองค์กรอาชญากรรมได้ในที่สุด เช่น การจำหน่ายยาบ้า ที่มีการขนถ่ายยาเสพติดจากภาคเหนือ ผ่านภาคกลาง ลงสู่ภาคใต้ ซึ่งมีการเปลี่ยนถ่ายรถยนต์ มีรถยนต์สำรวจเส้นทาง มีจุดเบี่ยงเบนความสนใจเจ้าหน้าที่ตำรวจต่างๆ อีกทั้งองค์กรอาชญากรรมในปัจจุบันมีการประกอบธุรกิจที่ผิดกฎหมายแบบเครือข่ายข้ามชาติมากขึ้น โดยเฉพาะความผิดที่เกี่ยวกับ ยาเสพติด การค้าประเวณี การฟอกเงิน ดังนั้นสังคมไทยควรจะต้องเตรียมรับมือกับองค์กรอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นในเวลาอันใกล้ และที่สำคัญสังคมไทยได้ตระหนักและเล็งเห็นถึงความสำคัญขององค์กรอาชญากรรม ได้มีการรวมเอาเนื้อหาเกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรมไว้ใน พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546 ไว้ด้วย

3. แนวคิดเรื่องเหยื่ออาชญากรรม

อาชญากรรมที่ปรากฏขึ้นในแต่ละสังคมย่อมได้สร้างความเดือดร้อน ความเสียหาย ความหายนะ ทั้งในส่วนที่เป็นทรัพย์สิน ชีวิต ร่างกาย ไม่ว่าจะอาชญากรรมนั้นจะเกิดจากองค์กรอาชญากรรม บุคคลธรรมดา หรืออาชญากรรมประเภทใดก็ตาม สิ่งที่เกิดค้างหลงเหลือไว้ให้ก็คือ ความเสียหาย ความสูญเสีย หากเกิดกับทรัพย์สินก็สามารถชดเชย ซ่อมแซม บรรเทา เยียวยาได้โดยใช้เวลาไม่นานนัก แต่หากความเสียหายนั้นได้เกิดขึ้นกับชีวิต หรือร่างกายแล้ว ย่อมเป็นการยากที่จะหาวิธีการชดเชย บรรเทา ให้กลับคืนเสมือนเดิม หรืออาจไม่มีทางเลย ผู้ที่ต้องทนรับกับผลของอาชญากรรมที่สร้างได้ไว้ให้ ต้องถูกริบ ด้วยผลตกค้างของอาชญากรรม บุคคลเหล่านั้นก็คือ ผู้เสียหาย หรือเรียกสั้นๆ ว่า เหยื่ออาชญากรรม

Black Law Dictionary ได้อธิบายความหมายไว้ว่า เหยื่ออาชญากรรม หมายถึง ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำผิดอาญาหรือการละเมิดกฎหมาย

วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล (2542) กล่าวว่า เหยื่ออาชญากรรม หมายถึง เหยื่อที่เกิดจากการกระทำผิดอาญาและการกระทำความผิดนั้น จะต้องเกิดความเสียหายรุนแรงต่อเหยื่อ เช่น ถูกฆ่า ถูกทำร้าย ถูกข่มขืน ถูกลักทรัพย์ ถูกชิงทรัพย์ หรือปล้นทรัพย์ เป็นต้น และที่สำคัญ คือ

เหยื่อจะต้องไม่มีส่วนร่วมในการกระทำผิดด้วย หรือเรียกว่าเหยื่อผู้เสียหายอย่างแท้จริง (innocent victim)

ประเภทของเหยื่อ

การจำแนกหรือแบ่งประเภทของเหยื่ออาชญากรรม นั้นสามารถแยกได้หลายวิธี แต่ก็มีนักวิชาการบางท่านได้แบ่งประเภทเหยื่อไว้เป็นที่เข้าใจ และมองเห็นภาพได้ชัดเจน ดังนี้

ชาร์เฟอร์ (อ้างถึงใน จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2544: 21-23) ได้แบ่งเหยื่ออาชญากรรมออกเป็น 7 ประเภท ดังนี้

1. เหยื่ออาชญากรรมที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอาชญากร (unrelated victim) หรือเหยื่อบริสุทธิ์ คือ เป็นเหยื่อที่ไม่มีความสัมพันธ์แต่ประการใดกับอาชญากร เป็นเพียงผู้รับเคราะห์กรรมจากอาชญากรรมเท่านั้น ทุกคนในสังคมอาจตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมได้ ทุกคนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่จะเป็นเหยื่อเมื่อไรก็ได้ไม่จำเป็นว่าจะเคยมีความสัมพันธ์กับอาชญากรมาก่อน ตัวอย่างเช่น ผู้จัดการธนาคารที่มีเคยมีความสัมพันธ์กับคนร้ายปล้นธนาคาร หรือเจ้าของบ้านที่ถูกคนร้ายเข้าไปลักทรัพย์ในบ้าน เป็นต้น

2. เหยื่อที่กระตุ้นให้เกิดอาชญากรรม (provocative victim) คือ เหยื่อที่ได้กระทำบางอย่างเป็นการขัดใจอาชญากร เมื่ออาชญากรได้รับการข่มขู่ ส่งเสริม ก่อกองมือทำร้ายเหยื่อ ถือได้ว่าเหยื่อเป็นผู้ลงมือกระทำก่อน ตัวอย่างเช่น เหยื่อละเมิดคำมั่นสัญญา แสดงการดูแคลน หรือมีคนรักใหม่ เป็นต้น การกระทำของเหยื่ออาชญากรรมดังกล่าว อาจบันดาลให้อาชญากรประกอบอาชญากรรมได้ทันที เหยื่อประเภทนี้จึงควรจะมีการรับผิดชอบอย่างมาก

3. เหยื่อที่จงใจให้เกิดอาชญากรรม (precipitative victim) คือ เหยื่อที่มีได้ทำสิ่งใดอันเป็นพิเศษแก่อาชญากร แต่พฤติกรรมอันปราศจากความตั้งใจของเหยื่อกลับส่งเสริมล่อใจ หรือจงใจให้อาชญากรประกอบอาชญากรรมต่อเหยื่อที่เป็นตัวล่อ ตัวอย่างเช่น หญิงสาวเดินคนเดียวในที่เปลี่ยวยามค่ำคืน เป็นต้น ซึ่งเหยื่อควรไตร่ตรองได้ว่าเป็นการเสี่ยงต่อการเกิดอาชญากรรม เหยื่อจึงควรมีความรับผิดชอบบ้างตามสมควร หากอาชญากรรมเกิดขึ้น

4. เหยื่อที่มีความอ่อนแอทางชีวภาพ (biologically weak victim) คือ เหยื่อที่มีความอ่อนแอทั้งทางร่างกาย และจิตใจ ทำให้อาชญากรมีความคิดที่จะทำร้าย ได้แก่ เด็ก คนชรา ผู้หญิง ผู้ไร้ความสามารถ คนวิกลจริต ฯลฯ กลุ่มบุคคลดังกล่าว เป็นกลุ่มที่ง่ายต่อการตกเป็น

เหยื่อ ลักษณะดังกล่าวของเหยื่อจะส่งเสริมให้เกิดอาชญากรรมก็จริงอยู่ แต่เหยื่อเช่นนี้ไม่ควรต้องมีความรับผิดชอบต่อความผิดแต่ประการใด กลุ่มบุคคลดังกล่าวโดยปกติย่อมตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมได้ง่ายอยู่แล้วในทุกสังคม เป็นความรับผิดชอบของรัฐที่จะต้องคุ้มครองสวัสดิภาพและความปลอดภัย และป้องกันการตกเป็นเหยื่อของคนกลุ่มนี้

5. เหยื่อที่มีความอ่อนแอทางสังคม (socially weak victim) คือ เหยื่อที่มักมิได้รับการยอมรับว่าเป็นสมาชิกอย่างเต็มภาคภูมิของชุมชน ได้แก่ พวกอพยพเข้ามาใหม่ พวกนับถือศาสนาบางนิกาย และชนกลุ่มน้อย เป็นกลุ่มที่อยู่ในฐานะที่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากพวกอาชญากรเมื่อไรก็ได้ จึงสมควรได้รับการดำเนิน อาชญากรและสังคมควรจะร่วมรับผิดชอบต่อความผิดที่เกิดขึ้น ด้วยเหตุที่ปฏิบัติด้วยความลำเอียงต่อพวกเขา

6. ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของตนเอง (self-victimizing victim) คือ เหยื่อที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของตนเองหรืออาชญากรรมที่ไม่มีเหยื่อหรืออาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อ (victimless crime or crime without victim) โดยปกติการเกิดอาชญากรรมจะประกอบไปด้วยอาชญากรฝ่ายหนึ่ง กับเหยื่อหรือผู้เสียหายอีกฝ่ายหนึ่ง แต่เหยื่อที่ตกเป็นเหยื่อของตนเองนี้ คืออาชญากรรมบางอย่างที่เหยื่อและอาชญากรเป็นคน ๆ เดียวกัน เช่น การเสพยาเสพติด การทำแท้ง การเล่นเกมการพนัน ในบางสังคมที่กำหนดว่าเป็นการกระทำผิดกฎหมาย เป็นต้น อาชญากรประเภทนี้เป็นผู้แสดงบทบาทสองบทบาทไปพร้อมกัน คือ บทบาทอาชญากรและบทบาทของเหยื่อ ในกรณีเช่นนี้ไม่ต้องมีใครมาแบ่งความรับผิดชอบร่วมด้วย

7. เหยื่อการเมือง (political victim) คือ เหยื่อที่ได้รับความทรمانจากผู้ที่ปฏิบัติกันทางการเมือง แต่ไม่รวมไปถึงพวกนักปฏิวัติที่ต่อสู้เพื่ออุดมการณ์ของตนเองแต่ประสบความสำเร็จแพ้ จัดว่าเป็นอาชญากรการเมืองมิได้เป็นเหยื่อการเมือง โดยนัยที่กล่าวถึงนี้สำหรับเหยื่อการเมือง คือ บุคคลที่เป็นคู่แข่งในการณรงค์เพื่อตำแหน่งที่มีอำนาจ แต่ถูกฝ่ายที่มีอำนาจอยู่ก่อนแล้วเจาะจงว่าเป็นผู้ที่กระทำความผิดหรืออาชญากร แต่ถ้ามองในแง่ของศีลธรรมเขาก็คือเหยื่อประเภทหนึ่ง ความหมายดังกล่าวรวมถึงประชาชนผู้ตกเป็นเหยื่อในเหตุการณ์จลาจลทางการเมือง เช่น ประชาชนผู้บาดเจ็บล้มตายในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม อาจพิจารณาเหยื่ออาชญากรรมจากการตกเป็นเหยื่อโดยตรง หรือโดยทางอ้อมจากอาชญากรรมได้อีกทางหนึ่ง ดังที่ สูดสงวน สุธีสร (2543) ได้จัดจำแนกเหยื่ออาชญากรรมได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. ผู้เสียหาย หรือเหยื่อโดยตรง (direct victim) คือ ผู้ที่ถูกล่วงละเมิดและได้รับความเสียหายโดยตรงจากการกระทำผิดกฎหมายนั้น

2. ผู้เสียหาย หรือเหยื่อโดยอ้อม (indirect victim) คือ บุคคลที่สามที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำผิดกฎหมาย แม้ว่าการกระทำนั้นจะมีได้เกิดขึ้นกับเขาโดยตรง ได้แก่

2.1 ครอบครัว ญาติพี่น้อง ผู้ใกล้ชิดของเหยื่ออาชญากรรมตลอดจนแวดวงผู้เกี่ยวข้องและการทำงานของเหยื่ออาชญากรรม

เหยื่อโดยอ้อมกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ได้รับ ความเสียหาย ซึ่งเป็นผลกระทบทางด้านจิตใจและทรัพย์สิน อันเนื่องมาจากญาติพี่น้องผู้ใกล้ชิดเป็นที่รักของตนตกเป็นเหยื่อโดยตรงของอาชญากรรม ทำให้บุคคลกลุ่มนี้ต้องได้รับทุกขเวทนาอันเกิดจากอาชญากรรมดังกล่าวไปด้วย ตัวอย่างเช่น มารดาที่ต้องสูญเสียบุตรสาวซึ่งถูกอาชญากรข่มขืนกระทำชำเราแล้วฆ่าทิ้ง เป็นต้น

2.2 พยานผู้เห็นเหตุการณ์ หรือประจักษ์พยาน ซึ่งอยู่ในเหตุการณ์

เหยื่อโดยอ้อมกลุ่มนี้ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือพลเมืองดีผู้ประสบพบเห็นเหตุการณ์ที่อาชญากรกระทำการล่วงละเมิดต่อเหยื่ออาชญากรรมในกรณีใดกรณีหนึ่งโดยบังเอิญ และยินยอมที่จะช่วยเหลือทางราชการ โดยการให้การหรือเบิกความเป็นพยาน อย่างไรก็ตามพยานกลุ่มดังกล่าวก็ต้องได้รับความเดือดร้อน ไร้ราคา และเสียเวลาตามสมควรในการดังกล่าวจนกว่าคดีจะเสร็จสิ้นลง หรือบางครั้งก็อาจต้องเสี่ยงอันตรายต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตน เนื่องจากการถูกขู่ฆ่าหรือทำร้ายในคดีอุกฉกรรจ์บางคดีอีกด้วย

2.3 ประชาชน สังคม ชุมชน ที่ถูกล่วงละเมิดต่อกฎหมาย

เหยื่อโดยอ้อมกลุ่มนี้เป็นเหยื่อกลุ่มใหญ่ที่ต้องประสบกับความรู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ในฐานะสมาชิกของสังคมที่เต็มไปด้วยอาชญากรรม อันเป็นผลกระทบทางอ้อมอยู่ตลอดเวลา โดยไม่อาจคาดเดาได้ว่าตนและครอบครัวจะตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมบ้างวันใดวันหนึ่ง

เป็นที่เข้าใจตรงกันว่าอาชญากรรมหมายถึงการกระทำที่ฝ่าฝืนละเมิดต่อศีลธรรมจรรยาของสังคมที่ได้ตั้งเป็นกฎหมายเอาไว้ การกระทำละเมิดดังกล่าวส่งผลให้เกิดความเสียหายอย่างโดยตรงที่สุดก็คือสังคมเพราะได้ถูกละเมิด นั้นหมายความว่า เมื่ออาชญากรรมเกิดขึ้นหนึ่งครั้ง ความเสียหายย่อมเกิดแก่สังคม สังคมก็ย่อมหมายถึงกลุ่มคนตั้งแต่สองคนขึ้นไปที่อยู่ร่วมกัน ภายในอาณาบริเวณเดียวกัน ผู้วิจัยต้องการแสดงให้เห็นว่า อาชญากรรมที่เกิดขึ้นแต่ละครั้งนั้นก็ย่อมส่งผล

เสียหายให้กับคนในสังคมทุกๆ คนที่อาศัยอยู่ร่วมกัน ดังนั้นหากเกิดอาชญากรรมขึ้นในสังคมใด ผู้คนในสังคมนั้นก็คือเหยื่ออาชญากรรมร่วมกันทุกคน

นักคิด นักปราชญ์ นักบริหารทั้งหลายจึงได้คิดหาวิธีการ มาตรการที่จะไม่ให้เกิดปัญหาอาชญากรรมขึ้นในสังคมของ ซึ่งแต่ละมาตรการที่ได้นำมาใช้ในการแก้ไขปัญหอาชญากรรมนั้นก็ล้วน แต่มีความสัมพันธ์กับเหยื่ออาชญากรรมทั้งสิ้น เช่น ในยุคสมัยที่ได้นำเอาทฤษฎีการลงโทษแบบแก้แค้นทดแทนมาใช้ในสังคม สังคมก็มุ่งแต่จะนำเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษให้สาสมกับความผิดที่ได้กระทำลงต่อเหยื่อ ไม่ได้คำนึงถึงการเยียวยาให้กับเหยื่อที่ได้รับผลร้าย ในยุคที่ได้นำเอาทฤษฎีการลงโทษแบบแก้ไขฟื้นฟู ก็มีความมุ่งเน้นที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดได้สำนึก กลับตนเป็นคนดี แต่สำหรับเหยื่ออาชญากรรมกลับไม่ได้มีการมุ่งเน้นที่จะเยียวยาฟื้นฟูให้ได้เท่าที่ควร มาตรการที่นำมาใช้แก้ไขนั้นก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะปัญหาอาชญากรรมก็ไม่ได้ลดลง หรือหมดไปจากสังคม แต่กลับมีแนวโน้มที่จะเพิ่มสูงขึ้น อีกทั้งสิ่งที่ยังคงตกค้างอยู่ในสังคมก็คือ เหยื่ออาชญากรรม ที่ต้องทนทุกข์ทรมานกับผลที่ไม่พึงปรารถนา จึงได้เกิดแนวความคิดที่จะมุ่งเน้นในการแก้ไขปัญหอาชญากรรมแนวใหม่ ที่เคยใช้มาแล้วแต่เก่าครั้งอดีต แต่ปรับเปลี่ยนวิธีคิด ให้ทุกคนที่มีส่วนกับการสร้างปัญหาอาชญากรรม ผู้รับผลจากปัญหาอาชญากรรม ได้มีโอกาสในการเข้าร่วมแก้ไขปัญหา โดยมุ่งไปที่การเยียวยา เกื้อกูลให้กับเหยื่อผู้ได้รับผลร้ายจากอาชญากรรม เราเรียกวิธีนี้ว่า กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice)

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ นั้นมีการนำเอามาใช้ขึ้นๆ ลงๆ ตามยุคสมัย ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา มุ่งไปที่การลงโทษผู้กระทำความผิดไปสู่วิธีที่มีมนุษยธรรมมากขึ้น จากการแก้แค้นทดแทนไปสู่การแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรม แต่ในทางกลับกัน เหยื่อ กลับถูกละเลยและให้ความสำคัญน้อยกว่า จนใน 3 ทศวรรษที่ผ่านมา สังคมเริ่มเคลื่อนมาสู่ กระบวนทัศน์แห่งการเยียวยา โดยให้ความสำคัญกับเหยื่อและปฏิบัติต่อเหยื่อด้วย กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ มากขึ้น (จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2548: 87)

สำหรับในสังคมไทยนั้น เริ่มให้ความสำคัญกับ กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ที่มุ่งเน้นการเยียวยาให้กับเหยื่อมากกว่าการลงโทษและนำเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก แต่ทั้งนี้ก็ยังมิเหยื่ออาชญากรรมจำนวนไม่น้อยที่ยังขาดการเอาใจใส่ ถูกละเลย ดังเช่น ผลการวิจัยของ ผศ.ดร. จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย (2548: 200) ศึกษา การดำเนินกระบวนการยุติธรรมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้: ปัญหาและแนวทางการแก้ไข(ฉบับสมบูรณ์) พบว่าประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ระหว่างที่การสร้างสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นเป็นเหยื่อโดยตรงและโดยอ้อมในคราวเดียวกัน และพบว่าประชาชนส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 92.5 รู้สึกว่าตนได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ต่างๆ แต่ได้รับการเยียวยาเพียงส่วนน้อย และช้ามาก ทำให้เราต้องมาตั้งคำถามกันอีก

ว่า ถ้าเราจะเคลื่อนกระบวนทัศน์ไปในทิศทางใดก็ตาม หากเรายังไม่คำนึงถึงเหยื่ออาชญากรรม เรา ยังไม่เหยี่ยวาชคใช้เหยื่ออาชญากรรม ผู้วิจัยมีความเห็นว่าสักวัน เหยื่ออาชญากรรมอาจจะประกอบ อาชญากรรม เพราะภาวะกดดันที่ต้องทนทุกข์ทรมานจากการเป็นเหยื่ออาชญากรรมที่ไร้ซึ่งการ เยียวยา และขาดการดูแลจากสังคม ซึ่งหากเป็นเช่นนั้น ก็คงจะเกิดเป็นวงจรอาชญากรรมซ้ำซ้อน และวงจรเหยื่ออาชญากรรม ก่ออาชญากรรม เกิดเหยื่ออาชญากรรมรายใหม่ ก่ออาชญากรรมราย ใหม่ เกิดเหยื่อต่อไปเรื่อยๆ ไม่รู้จบสิ้น

4. แนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญา

ประวัติความเป็นมาและแนวคิดในการให้ความคุ้มครองและปฏิบัติต่อพยานบุคคลในคดีอาญา

แนวคิดในการให้ความคุ้มครองและปฏิบัติต่อพยานบุคคลเกิดขึ้นมานานแล้ว โดยเริ่มจาก ในต่างประเทศก่อน เนื่องจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมต่างเล็งเห็นความสำคัญของ พยานบุคคลว่าเป็นผู้ผดุงรักษาความยุติธรรมในสังคมไว้ ทั้งที่อาจได้รับผลร้ายหรืออันตรายจาก การเป็นพยาน ดังนั้นหากรัฐละเลยต่อปัญหาอันเกิดขึ้นต่อพยานบุคคลต่อไปก็อาจไม่ได้รับความ ร่วมมือจากพลเมืองดีเหล่านี้ เพราะไม่มีผู้ใดกล้ามาเป็นพยาน ในที่สุดก็จะไม่สามารถนำผู้กระทำผิด มาลงโทษตามกฎหมาย และจากการที่พยานสำคัญจำนวนมากที่แจ้งเบาะแสให้กับรัฐเกี่ยวกับการ กระทำความผิดขององค์กรอาชญากรรมและยาเสพติด ได้ถูกฆ่าและทำร้าย ทำให้ไม่มีพยานคนใด กล้าเสี่ยงให้ความร่วมมือกับรัฐ จึงเกิดการตื่นตัวของารคุ้มครองพยานขึ้น

โดยเฉพาะในสังคมของอเมริกานั้น อาชญากรรมที่เกิดจากองค์กรอาชญากรรมนั้นถือเป็น เรื่องใหญ่ที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อสังคมไม่ใช่น้อย ดังจะสังเกตได้จากกรให้กล่าวถึง องค์กร อาชญากรรม ว่า เป็นสังคมที่แสวงหาการจัดการดำเนินการที่อยู่นอกเหนือจากการควบคุมของ ประชาชนชาวอเมริกัน และ ของรัฐบาล อันแสดงให้เห็นว่า องค์กรอาชญากรรมนั้นได้ขยายใหญ่ กลายเป็นสังคม ๆ หนึ่ง และส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐบาลด้วย (Wright, 1978: 55)

และเนื่องจาก สหรัฐอเมริกาถือได้ว่าเป็นประเทศแรก ที่ได้ให้ความสำคัญถึงความปลอดภัย ของพยานบุคคลที่ได้ให้ความร่วมมือกับรัฐในการปราบปรามอาชญากรรม จึงขอนำเสนอ รายละเอียดพอสังเขปเกี่ยวกับรูปแบบการให้การคุ้มครองพยานของสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้เพื่อใช้เป็น มาตรฐานและแม่แบบในการนำไปใช้ ประยุกต์ ปรับปรุงในสังคมของประเทศอื่น รวมทั้งประเทศ ไทยด้วย ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้คือ (เมทินี ชโลธร, 2543: 80)

ในปี ค.ศ.1970 สหรัฐอเมริกาได้ตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรม (The Organized Crime Control Act) โดยให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมดำเนินการในเรื่อง การให้ความปลอดภัยและความเป็นอยู่ของพยานในการกระทำผิดขององค์กรอาชญากรรม นับเป็นจุดเริ่มต้นของโครงการให้ความคุ้มครองพยาน (Witness Protection Program) หรือ WPP. ซึ่งรับผิดชอบการดำเนินการโดยหน่วย United State Marshal Service และต่อมาปี ค.ศ. 1984 ก็มีพระราชบัญญัติคุ้มครองและป้องกันพยาน (The Witness Security Act) ออกมาบังคับใช้ทำให้อำนาจกว้างขวางขึ้นในการให้ความคุ้มครองพยาน โดยสามารถครอบคลุมไปถึงพยานสำคัญในคดีต่างๆ ไปด้วย วิธีการให้ความคุ้มครองที่สำคัญก็คือ การจัดการเปลี่ยนชื่อสกุล จัดหาที่พักอาศัยและอาชีพใหม่แก่พยาน ตลอดจนสมาชิกในครอบครัวและผู้ใกล้ชิด ครอบงำที่บุคคลเหล่านั้นอาจได้รับอันตราย และให้มีการจ่ายค่ารักษาพยาบาลและค่าทดแทนหากพยานหรือผู้อยู่ในความคุ้มครองได้รับอันตรายจากการเป็นพยานนั้น

การดำเนินการตามโครงการนี้ได้รับความร่วมมือจากประชาชนเป็นอย่างดี มีผู้เข้าร่วมโครงการเป็นจำนวนมาก และรัฐก็ได้รับประโยชน์อย่างสูง กล่าวคือร้อยละ 89 ของคดีที่อยู่ในโครงการให้ความคุ้มครองพยาน ถูกศาลพิพากษาลงโทษ แต่ระยะหลังของโครงการนี้ปรากฏว่าพยานที่เข้าร่วมโครงการล้วนแต่เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องหรือมีประวัติอาชญากรรมมาก่อน และยังได้อาศัยช่องโอกาสในการเข้าร่วมโครงการคุ้มครองพยานเพื่อหลีกเลี่ยงความผิดของตน หรือเพื่อหาโอกาสในการกระทำความผิดซ้ำใหม่อีกครั้ง

การให้ความคุ้มครองพยานนั้นยังมีอีกหลายๆ ประเทศที่ให้ความสำคัญ และดำเนินการคล้ายคลึงกับประเทศสหรัฐอเมริกา แต่อาจแตกต่างกันบ้างในเรื่องรายละเอียดปลีกย่อย เช่น หน่วยงานที่รับผิดชอบ การรับคนเข้าโครงการ ฯลฯ ยกตัวอย่างเช่น แคนาดา ออสเตรเลีย ฟิลิปปินส์ และสำหรับเยอรมันแล้วถือเป็นการก้าวล้ำหน้าไปกว่านานาประเทศอื่นๆ โดยเฉพาะเรื่องของการสลับกรรมเปลี่ยนแปลงใบหน้าให้แก่พยานได้ด้วย

ดังนั้นการเริ่มต้นของการคุ้มครองพยานจึงเกิดที่สหรัฐอเมริกา เพื่อใช้เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการป้องกันและปราบปรามกลุ่มอาชญากรรมที่กระทำความผิดในลักษณะขององค์กรอาชญากรรม และความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งทำลายเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และความมั่นคงของอเมริกาโดยตลอด จุดเริ่มของโครงการคุ้มครองพยานจึงเกิดขึ้นเพื่อจัดการกับเหล่าอาชญากรที่อยู่เหนือกฎหมาย และไม่เกรงกลัวต่ออำนาจรัฐ และความสงบสุขของประชาชนในสังคม และต่อมาเมื่อโลกเข้าสู่ยุคไร้พรมแดน การติดต่อสื่อสารที่รวดเร็วกว้างไกล ทำให้เกิดการกระทำความผิดในลักษณะขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติเพิ่มขึ้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกประเทศจะต้องให้

ความสนใจในการคุ้มครองพยาน และต้องให้ความสำคัญกับพยานบุคคล รวมถึงแม้กระทั่งประเทศไทยเราเอง

จากการศึกษาของ กมลทิพย์ คติการและคณะ(2544) ถึงสภาพปัญหาอาชญากรรมในสังคมไทยอีก 10 ปีข้างหน้า พบว่ามีแนวโน้มจะเพิ่มสูงขึ้นและรุนแรงขึ้นปัจจุบันสังคมไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของพยานบุคคลและความจำเป็นที่พยานบุคคลต้องได้รับการคุ้มครอง จึงได้มีการประกาศใช้ พระราชบัญญัติ คุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546 ซึ่งถือเป็นเครื่องมืออันใหม่ล่าสุดของกระบวนการยุติธรรม แต่ก่อนที่จะมีพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 นั้น การคุ้มครองพยานของไทยยังไม่เด่นชัด และขาดซึ่งหน่วยงานหลักในการรับผิดชอบอย่างเป็นทางการเป็นจริงเป็นจัง แต่จะมีหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่ได้มีการออกระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองพยานดังมีรายละเอียดพอสังเขปดังนี้คือ

ตำรวจ กรมตำรวจหรือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้มีระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานและการป้องกันพยานสำคัญในคดีอาญา ไว้ในระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีเล่ม 1 ลักษณะ 8 บทที่ 6 ข้อ 256 ซึ่งมีหลักการสำคัญพอสรุปได้ความว่า เป็นหน้าที่หลักของพนักงานสอบสวนที่จะต้องติดตามตัวผู้เสียหาย หรือพยาน ไปเบิกความในชั้นศาลให้ได้ โดยพนักงานสอบสวนจะต้องทำการสอบสวน ถึงรายละเอียดเกี่ยวกับ ที่อยู่ ภูมิลำเนา สถานที่ทำงาน ที่อยู่ที่เป็นหลักแหล่ง ที่อยู่ชั่วคราว ทุกๆ รายละเอียดที่จะทำให้พนักงานสอบสวนสามารถติดต่อ และติดตามพยานมาเบิกความได้ และพนักงานสอบสวนจะต้องหมั่นไปพบพยาน รวมถึงการประสานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่ที่พยานอาศัยอยู่โดยตลอด นอกจากนี้หากพยานนั้นเป็นพยานสำคัญในคดี และอาจเกิดอันตรายแก่พยาน พนักงานสอบสวนก็ต้องจัดให้มีการให้ความคุ้มครองพยานเป็นพิเศษโดยรายงานให้กรมตำรวจทราบ เกี่ยวกับอัตราเบี้ยเลี้ยงรายวัน และสถานที่ชั่วคราว (เมทินี ชโลธร, 2543: 28)

การที่ทางรัฐได้มอบหมายให้การดูแลคุ้มครองพยานนั้นตกเป็นภาระแก่พนักงานสอบสวน นั้น ถือเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้องอย่างยิ่ง เพราะภาระหน้าที่ในงานด้านการสอบสวนนั้นก็มีความพออยู่แล้ว การเพิ่มภาระให้ต้องรับผิดชอบเข้าไปอีกจึงเป็นการไม่สมควร เพราะแทนที่พยานจะได้รับการดูแลคุ้มครองอาจถูกละเลยเนื่องจากภาระงานของพนักงานสอบสวนที่มากพออยู่แล้ว อีกประการการให้กรมตำรวจในขณะนั้นรับผิดชอบในการคุ้มครองพยานในเรื่องของเบี้ยเลี้ยงรายวัน การจัดหาสถานที่พักชั่วคราวให้ ขอให้ลองไปศึกษาชีวิตของข้าราชการตำรวจชั้นผู้น้อยว่า เงินเดือนก็น้อยไม่พอใช้ ที่พักก็แออัดและไม่มีให้ แล้วจะไปเทียบอะไรกับพยานบุคคลในคดี เพราะแม้กระทั่ง

บุคลากรที่สำคัญๆ ในองค์กรยังไม่ได้รับการปฏิบัติที่ดี แล้วพยานบุคคลที่อยู่นอกองค์กรก็คงไม่ต้องพรรณนาถึง

อัยการ ระเบียบกรมอัยการ หรือสำนักงานอัยการสูงสุด ว่าด้วยการดำเนินคดีของพนักงานอัยการ พ.ศ.2528 ได้กำหนดเกี่ยวกับการให้ความสำคัญแก่พยาน และการปฏิบัติต่อพยานไว้ ดังนี้ (เมทินี ชโลธร , 2543 : 28)

ข้อ 77 พนักงานอัยการพึงเห็นความสำคัญและระลึกถึงหน้าที่ของพยานที่ต้องมาศาลและต้องสาบานหรือปฏิญาณตน

ในกรณีพยานมีหน้าที่ต้องสาบานหรือปฏิญาณตนให้พนักงานอัยการเอาใจใส่ดูแล ว่าก่อนเบิกความพยานได้สาบาน หรือปฏิญาณตนแล้ว

ข้อ 78 พนักงานอัยการพึงปฏิบัติโดยสุภาพต่อพยานและระลึกถึงสิทธิของพยานที่จะให้การได้โดยปราศจากการถูกขัดขวาง สิทธิที่จะรับการคุ้มครอง สิทธิที่จะได้รับค่าพาหนะและเบี้ยเลี้ยง และพนักงานอัยการต้องอำนวยความสะดวกแก่พยานให้ได้รับสิทธิดังกล่าวอย่างดีที่สุด

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา นอกจากนี้กฎหมายไทยยังได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อพยาน และการคุ้มครอง การอำนวยความสะดวกแก่พยานไว้ แต่โดยส่วนมากจะอยู่ในกระบวนการพิจารณาคดีของศาล ดังมีเนื้อหารายละเอียดดังต่อไปนี้ (เมทินี ชโลธร, 2543: 28)

1. การสืบพยานนอกศาล

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 229 และ 230 ได้ให้อำนาจศาลที่จะพิจารณาสืบพยานในศาล หรือนอกศาลก็ได้แล้วแต่จะเห็นสมควร กล่าวคือ กรณีที่ศาลเห็นว่าพยานไม่สะดวกที่จะมาเบิกความ ณ ศาลที่พิจารณาคดีนั้นก็อาจสั่งให้มีการเดินเผชิญสืบ ซึ่งหมายถึงการที่ศาลสืบพยานนอกสถานที่ ซึ่งอาจเนื่องมาจากคำร้องของคู่ความ หรือตามที่ศาลเห็นสมควรตามความจำเป็นแห่งสภาพพยานหลักฐาน หรืออาจจะเป็นด้วยลักษณะของพยาน หรือเพราะความจำเป็นเนื่องจากบุคคลที่ถูกอ้างเป็นพยานมีเอกลักษณ์ไม่ต้องไปศาลตามกฎหมาย หรือเจ็บป่วย (พรเพชร วิชิตชัย, 2542: 215-216) นอกจากนี้ศาลยังอาจสั่งให้มีการส่งประเด็นไปสืบ ซึ่งหมายถึงการที่ศาลที่พิจารณาคดีนี้ส่งประเด็นไปให้ศาลอื่นสืบพยานให้ เนื่องจากพยานที่จะสืบไม่อยู่ในเขตอำนาจของศาลที่พิจารณาคดี หรือเพื่อความสะดวกของพยานในการเบิกความต่อศาลก็ได้เช่นกัน

2. พยานไม่ต้องตอบคำถามที่อาจทำให้เขาถูกฟ้องคดีอาญา

พยานทุกคนที่มาศาล ไม่ว่าจะพยานฝ่ายโจทก์หรือฝ่ายจำเลย ถือว่าเป็นการทำหน้าที่สาธารณะเพื่อช่วยกันรักษาความยุติธรรมในบ้านเมือง ฉะนั้นจึงไม่สมควรที่พยานจะต้องกลายเป็นจำเลยในคดีอาญาเสียเอง เพราะเหตุที่คำเบิกความของพยานซึ่งเป็นประโยชน์แก่คดีนั้น กลายเป็นโทษแก่ตัวพยานเองโดยคำเบิกความที่ตอบคำถามคู่ความไปนั้น แสดงว่าพยานกระทำผิดอาญาในคดีนั้นเองหรือในคดีอื่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 234 จึงกำหนดว่า พยานไม่ต้องตอบคำถามซึ่งโดยตรงหรือโดยอ้อมอาจทำให้เขาถูกฟ้องคดีอาญา และหากมีคำถามเช่นนั้นก็ให้ศาลเตือนพยานก่อนได้ว่าพยานไม่จำเป็นต้องตอบ อย่างไรก็ตามหากพยานสมัครใจตอบก็เป็นสิทธิของพยานที่จะตอบได้ (คณิง ฤาไชย, 2541: 271)

3. การอ่านคำเบิกความให้พยานฟัง

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 237 บัญญัติว่า คำพยานในชั้นไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณานั้นให้ศาลอ่านให้พยานฟังต่อหน้าจำเลย ซึ่งในทางปฏิบัติเมื่อพยานเบิกความต่อศาลเสร็จสิ้นแล้ว ศาลจะต้องอ่านคำเบิกความนั้นให้พยานฟังว่าถูกต้องตรงกับที่เบิกความไว้หรือไม่ หากไม่ถูกต้องพยานมีสิทธิคัดค้านโต้แย้งเพื่อให้ศาลแก้ไขคำเบิกความที่บันทึกนั้นให้ตรงกับที่ตนเบิกความได้ เมื่อเห็นว่าถูกต้องจึงลงลายมือชื่อไว้เพราะคำเบิกความนั้นจะผูกพันพยาน หากเบิกความด้วยข้อความอันเป็นเท็จพยานผู้นั้นอาจถูกดำเนินคดีอาญาฐานเบิกความเท็จได้

4. การสืบพยานล่วงหน้า

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 237 ทวิ ได้กำหนดให้มีการสืบพยานล่วงหน้าไว้ได้ทั้งนี้เพื่ออำนวยความสะดวกแก่พยาน และเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายต่อคดี โดยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

- ก. มีเหตุอันควรเชื่อว่าพยานบุคคลจะเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักร
- ข. มีการจับกุมหรือแจ้งข้อหาแก่ผู้ต้องหาแล้ว
- ค. ให้สิทธิเฉพาะพนักงานอัยการหรือผู้ต้องหาที่ยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อให้สืบพยานนั้น
- ง. คำร้องของพนักงานอัยการต้องระบุการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าได้กระทำผิด
- จ. ผู้ต้องหาที่มีสิทธิตั้งทนายมาซักค้าน และอัยการก็มีสิทธิซักค้านพยานที่ผู้ต้องหาขอสืบล่วงหน้า
- ฉ. คำพยานนั้นรับฟังได้เมื่อผู้ต้องหาถูกฟ้องเป็นจำเลยในภายหลัง

5. การได้รับค่าพาหนะ

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 256 และ 257 นั้น ในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ศาลมีอำนาจสั่งให้โจทก์เสียค่าพาหนะให้แก่พยานโจทก์ตามที่เสียไปจริงไม่เกินสมควร ส่วนในคดีอาญาที่ราษฎรเป็นโจทก์ โจทก์ก็ต้องเสียค่าพาหนะพยานโจทก์เท่าที่เสียไปจริงตามสมควรด้วยเช่นกัน

6. การได้รับการจัดแจงข้อเท็จจริงซึ่งอาจถูกชักถามในการถูกเรียกให้มาเป็นพยาน

ในกรณีคู่ความไม่สามารถนำพยานของตนมาศาลได้เอง คู่ความฝ่ายนั้นอาจขอให้ศาลออกหมายเรียกพยานมาศาลได้ ซึ่งเรียกกันว่าเป็นพยานหมาย ในหมายเรียกพยานนั้นนอกจากจะต้องมีชื่อตำบลที่อยู่ของพยาน ชื่อคู่ความและศาล สถานที่และเวลาที่พยานจะต้องไปเบิกความตลอดจนกำหนดโทษที่จะต้องรับในกรณีไม่ไปตามหมายเรียกและเบิกความเท็จแล้ว ถ้าศาลเห็นว่าพยานจะไม่สามารถเบิกความได้โดยมิได้เตรียมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 106 ก็ให้ศาลมีอำนาจจัดแจงข้อเท็จจริงซึ่งพยานอาจถูกถามลงไว้ในหมายเรียกด้วยก็ได้ และบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวนี้ก็นำมาใช้ในการพิจารณาคดีอาญาได้ด้วย การได้รับการแจ้งเช่นนี้จะทำให้พยานสะดวกในการมาเบิกความ

อนึ่งในการคุ้มครองและปฏิบัติต่อพยาน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้ว ในปัจจุบันยังมีการออกพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20) พ.ศ.2542 และมีผลบังคับใช้แล้ว มีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องของพยานบุคคลดังนี้

1. การสอบปากคำผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กและการชี้ตัวผู้ต้องหา

เดิมการสอบปากคำผู้เสียหายหรือบุคคลใด ซึ่งมีเหตุอันควรเชื่อว่าถ้อยคำของเขาจะเป็นประโยชน์แก่คดีให้มาให้ปากคำตามที่นัดหมายจะกระทำโดยวิธีการเดียวกันหมด ไม่ว่าผู้นั้นจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ แต่ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฉบับนี้ ได้กำหนดวิธีการพิเศษขึ้นโดย คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สามปีขึ้นไป หรือคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่ถึงสามปีและผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็กร้องขอ หรือคดีที่มีการทำร้ายร่างกายเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี การถามปากคำเด็กไว้ในฐานะเป็นผู้เสียหายหรือพยาน จะต้องแยกกระทำเป็นสัดส่วนในสถานที่ที่เหมาะสม และให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการเข้าร่วมในการถามปากคำนั้น ทั้งยังให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการบันทึกภาพและเสียงการถามปากคำดังกล่าวซึ่งสามารถนำออกถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่องไว้เป็นพยาน

นอกจากนี้ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องจัดให้เด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ในฐานะเป็นผู้เสียหายหรือพยานชี้ตัวผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนก็ต้องจัดให้มีการชี้ตัวในสถานที่ที่เหมาะสม และสามารถป้องกันมิให้ผู้ต้องหาเห็นตัวผู้เสียหายหรือพยาน และในการชี้ตัวนั้นก็จะต้องมีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วย

2. การสืบพยานในคดีที่พยานเป็นเด็ก

ในการสืบพยานในคดีที่พยานเป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ถ้าศาลเห็นสมควรและจัดให้พยานอยู่ในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็กแล้ว ศาลอาจถามพยานเอง โดยแจ้งให้พยานทราบประเด็นที่ต้องการสืบให้พยานเบิกความ หรือจะถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ และในการให้คู่ความถาม ถามค้าน หรือถามดิงก็ให้ถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เช่นเดียวกัน ในการเบิกความของพยานนี้จะต้องให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงไปยังห้องพิจารณา และศาลยังอาจให้ถือเอาสื่อภาพและเสียงคำให้การพยานที่บรรทุกไว้ในชั้นสอบสวนเป็นส่วนหนึ่งของคำเบิกความในชั้นศาลได้ ทั้งกรณีที่ไม่ได้ตัวพยานมาเบิกความเพราะมีความจำเป็นอย่างยั้งก็ให้นำสื่อภาพและเสียงดังกล่าวมาถือเสมือนหนึ่งว่าเป็นคำเบิกความพยานในชั้นพิจารณาของศาลและรับฟังประกอบพยานอื่นในการพิจารณาพิพากษาคดีได้

3. การสืบพยานล่วงหน้า

ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 237 ทวิ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อให้มีการสืบพยานล่วงหน้าได้ในกรณี มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าพยานบุคคลจะเดินทางออกนอกราชอาณาจักร ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือเป็นบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ห่างไกลจากศาลที่พิจารณาคดี หรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีการยุ่งเหยิงกับพยานไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม หรือมีเหตุจำเป็นอันอันเป็นการยากแก่การนำพยานนั้นมาสืบในภายหน้าอันเป็นการเปิดโอกาสให้สามารถใช้วิธีการสืบพยานล่วงหน้าได้กว้างขวางขึ้นเพิ่มความสะดวกแก่พยาน และเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินคดีเนื่องจากสามารถนำพยานเข้าเบิกความต่อศาลได้โดยรวดเร็ว ไม่ต้องรอรกระบวนการตามลำดับซึ่งอาจเนิ่นช้าจนเกิดความยากลำบากแก่การติดตามและการให้ความคุ้มครองพยาน

การคุ้มครองพยานของประเทศไทย

จากความรุนแรงของอาชญากรรม และรูปแบบที่เป็นองค์กรของอาชญากรรม ทำให้ประเทศไทยเราไม่อาจปฏิเสธถึงความสำคัญ ของกฎหมายคุ้มครองพยานที่จะต้องมีการขึ้นในสังคมสมัยใหม่ กระบวนการยุติธรรมจะต้องสร้างความมั่นใจและความรู้สึกปลอดภัยให้กับประชาชนในการที่จะเข้ามาเป็นพยาน ซึ่งถือว่าการเข้ามามีส่วนร่วมอันสำคัญต่อกระบวนการยุติธรรมประเทศไทยมีแนวคิดในการบัญญัติกฎหมายคุ้มครองพยาน โดยมีที่มาจากหลักสากลในการ

คุ้มครองสิทธิมนุษยชน ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และแนวทางในการประชุมสมัชชาสหประชาชาติ ที่กำหนดให้การคุ้มครองพยานบุคคลเป็นมาตรฐานในการต่อต้านยาเสพติด รวมทั้งสถานการณ์ขององค์กรอาชญากรรม และผู้มีอิทธิพลที่ทวีความรุนแรงขึ้น โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 244 ได้บัญญัติรับรองการคุ้มครองพยานในคดีอาญาไว้ดังนี้ “บุคคลซึ่งเป็นพยานบุคคลในคดีอาญามีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การปฏิบัติที่เหมาะสม และค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควรจากรัฐ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ จึงเป็นผลให้เกิดพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546 ขึ้นโดยมีสาระสำคัญดังนี้ (ดล บุญนาค และชนิษฐนันท์ วิหรรษากร, 2547: 22)

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546

1. ผู้ที่จะได้รับความคุ้มครอง

กฎหมายฉบับนี้ให้นิยามของพยาน ในมาตรา 3 โดยจำกัดเฉพาะพยานบุคคล ซึ่งจะมาให้ถ้อยคำ ต่อพนักงานสืบสวน พนักงานสอบสวน พนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาและศาล รวมทั้งพยานผู้เชี่ยวชาญพิเศษ ยกเว้นจำเลยที่อ้างตนเองเป็นพยาน

แต่อย่างไรก็ตาม การที่พยานมาให้ถ้อยคำนั้น ผลของความไม่ปลอดภัยอาจไม่เกิดแก่สามี ภรรยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดของพยาน เช่น เป็นญาติสนิท หรือผู้ให้การอุปการะ เป็นต้น แต่ต้องมีการร้องขอให้คุ้มครองและบุคคลเหล่านี้ต้องยินยอมให้คุ้มครองด้วย (มาตรา 7)

2. เงื่อนไขที่จะให้การคุ้มครองตามมาตรการทั่วไป (มาตรา 6)

1. พยานอาจไม่ได้รับความปลอดภัย ซึ่งมีนิยามว่า “ความปลอดภัย” หมายถึงความปลอดภัยในชีวิต ร่างกายอนามัย เสรีภาพ ชื่อเสียง ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดของพยานทั้งก่อน ขณะ และหลังการมาเป็นพยาน

2. พยานต้องยินยอมให้มีการคุ้มครองพยาน

3. พนักงานสืบสวน พนักงานสอบสวน พนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา ศาล หรือสำนักงานคุ้มครองพยานแล้วแต่กรณี เป็นผู้จัดให้พยานได้รับการคุ้มครองตามที่เห็นสมควร

4. การเข้ามาให้ความคุ้มครองนั้น อาจเป็นการที่บุคคลตามข้อ 2.3 เห็นเอง หรือพยานร้องขอ หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องร้องขอก็ได้

5. ในกรณีจำเป็น พยานหรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องอาจร้องขอให้ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ให้ความคุ้มครองแก่พยานได้ตามความจำเป็น

6. การแจ้งและวิธีการให้ความช่วยเหลือ เป็นไปตามระเบียบที่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติหรือหัวหน้าหน่วยงานของรัฐเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกำหนด

7. วิธีคุ้มครอง รวมถึงการจัดให้พยานอยู่ในที่ปลอดภัย (แต่พยานต้องยินยอม) การปกปิดชื่อ ที่อยู่ ภาพ หรือข้อมูลอย่างอื่นที่อาจระบุตัวพยานได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและสถานะของพยานที่เกี่ยวข้อง เช่น ถ้าเป็นพยานที่เกี่ยวข้องกับผู้มิอิทธิพลในจังหวัด จะต้องนำมาคุ้มครองในสถานที่ที่ปลอดภัยและไม่เปิดเผยชื่อนั้นจะถูกฆ่าปิดปาก

8. พยานอาจร้องขอให้เจ้าพนักงานให้การคุ้มครองตามมาตราการทั่วไปนี้แก่ สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน หรือบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานได้ ถ้าบุคคลดังกล่าวจะไม่ได้รับความปลอดภัย แต่บุคคลเหล่านี้ต้องยินยอมให้คุ้มครอง

3. มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน

มาตรการพิเศษนี้ใช้กับพยานเฉพาะบางคดีที่กำหนดไว้เนื่องจากเป็นคดีที่สำคัญและต้องให้การคุ้มครองเป็นการเฉพาะ โดยมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

3.1 ประเภทคดีที่จะมาเป็นพยาน (มาตรา 8) แยกออกได้ 6 กรณี

(1) คดีความผิดตามกฎหมายยาเสพติด การฟอกเงิน การทุจริตในวงราชการ กฎหมายศุลกากร

(2) คดีความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐตามประมวลกฎหมายอาญา

(3) ความผิดเกี่ยวกับการค้าหญิงและเด็ก ตามประมวลกฎหมายอาญา กฎหมายมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก และกฎหมายป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี

(4) ความผิดเกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรม ได้แก่ความผิดฐานอั้งยี่ ซ่องโจร และให้หมายความผิดที่มีลักษณะเป็นการกระทำความผิดร่วมกันโดยกลุ่มอาชญากร ที่มีการวางแผนอย่างเป็นระบบ และมีการวางเครือข่ายเป็นขบวนการหรือองค์กรลับอย่างซับซ้อน และเป็นสัดส่วน

(5) ความผิดที่มีอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกตั้งแต่สิบปีขึ้นไปหรือสถานหนักกว่านั้น

(6) คดีซึ่งสำนักงานคุ้มครองพยาน เห็นสมควรให้การคุ้มครองพยาน

3.2 การร้องขอ

เริ่มจากเจ้าพนักงานเห็นเอง โดยปรากฏหลักฐานแน่ชัดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่า พยานในคดีดังกล่าวจะไม่ได้ได้รับความปลอดภัยจึงร้องขอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย เพื่อขอให้มาตรการพิเศษ แต่ต้องได้รับความยินยอมจากพยาน

เมื่อได้รับคำร้อง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย จะพิจารณาสั่งการโดยด่วน ถ้ามีเหตุอันควรเชื่อว่าพยานจะไม่ได้ได้รับความปลอดภัย ก็ให้สั่งการเป็นพิเศษ

3.3 วิธีการให้ความคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษ

(1) สำนักงานคุ้มครองพยาน เป็นผู้ดำเนินการให้ความคุ้มครองอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้

1.1 ย้ายที่อยู่ หรือจัดหาที่พักที่เหมาะสม

1.2 จ่ายค่าเลี้ยงชีพ ที่สมควรแก่พยาน หรือบุคคลที่อยู่ในอุปการะเลี้ยงดูของพยานเช่น บุตร เป็นต้น เป็นระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี แต่ถ้าจำเป็นอาจขยายได้ครั้งละไม่เกินสามเดือน แต่ไม่เกินสองปี

1.3 ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเปลี่ยนชื่อ ชื่อสกุล และหลักฐานทางทะเบียน เพื่อไม่ให้ระบุตัวได้ ในระหว่างที่ได้รับการคุ้มครอง และการดำเนินการเพื่อเปลี่ยนแปลงให้กลับคืนสู่ฐานะเดิมตามคำขอของพยานด้วย

1.4 ดำเนินการเพื่อให้มีอาชีพหรือให้มีการศึกษาอบรมหรือดำเนินการใด เพื่อให้พยานดำรงชีพอยู่ได้

1.5 ช่วยเหลือในการเรียกร้องสิทธิที่ควรได้รับ

1.6 ดำเนินการให้มีเจ้าหน้าที่คุ้มครองความปลอดภัยในระยะเวลาที่จำเป็น

1.7 ดำเนินการอื่นใดให้พยานได้รับความช่วยเหลือหรือได้รับความคุ้มครองตามที่เห็นสมควร

การดำเนินการข้างต้นต้องถือว่าเป็นข้อมูลที่เป็นความลับและห้ามมิให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเปิดเผย เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (มาตรา 10)

การคุ้มครองพิเศษนี้สามารถคุ้มครองผู้เกี่ยวข้องกับพยานได้เช่นเดียวกับมาตรการทั่วไป แต่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้นั้นด้วย (มาตรา 11) ผู้เปิดเผยความลับที่มีโทษตามมาตรา 21 และ 22 ซึ่งมีโทษสูงสุดถึงเจ็ดปี และปรับไม่เกินหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท และได้รับโทษหนักขึ้นถึงหนึ่งถ้ากระทำเพื่อให้พยานหรือผู้เกี่ยวข้องไม่ได้ได้รับความปลอดภัย

(2) การสิ้นสุดของการคุ้มครอง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมอาจสั่งให้ยุติการคุ้มครองตามมาตรการพิเศษได้ เมื่อมีเหตุดังต่อไปนี้ (มาตรา 12)

- 2.1 พยานร้องขอ
- 2.2 พยาน ไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงหรือระเบียบของกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยมาตรการพิเศษ
- 2.3 พฤติการณ์เกี่ยวกับความปลอดภัยของพยานเปลี่ยนแปลงไปและไม่จำเป็นต้องคุ้มครองเป็นพิเศษ
- 2.4 พยานไม่ให้การ โดยไม่มีเหตุอันสมควร
- 2.5 ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าพยานแจ้งความเท็จหรือเบิกความเท็จหรือทำพยานหลักฐานอันเป็นเท็จเนื่องจากการมาเป็นพยาน

4. ค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายในการคุ้มครองพยาน

กำหนดไว้ในหมวด 4 ของกฎหมายฉบับนี้

4.1 ค่าตอบแทนจากการมาเป็นพยานและได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ชื่อเสียง ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างใด แก่ตัวตัวพยานเองหรือสามี ภรรยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดเพราะเหตุว่ามีการกระทำผิดโดยเจตนาเนื่องมาจากการเป็นพยาน ทั้งนี้จะได้รับตามความจำเป็นและตามสมควร ตามที่ระเบียบกระทรวงยุติธรรมกำหนด โดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

4.2 การที่ได้รับความเสียหายนั้นเกิดจากการที่พยานหรือผู้เกี่ยวข้องปฏิเสธการคุ้มครองตามมาตรการทั่วไปหรือพิเศษ ผู้นั้นไม่มีสิทธิได้รับค่าตอบแทน (มาตรา 15)

4.3 การยื่นขอ สามารถยื่นได้เองหรือทนายยื่นขอต่อสำนักงานคุ้มครองพยาน ตามแบบที่กำหนดภายใน 1 ปี นับแต่วันที่ผู้นั้นได้รู้ถึงการกระทำความผิด ส่วนหลักเกณฑ์การขอและวิธีพิจารณาเป็นไปตามระเบียบของกระทรวงยุติธรรม

4.4 ค่าตอบแทนจากการมาเป็นพยาน เมื่อให้การแล้วมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนตามสมควรตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด โดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง ส่วนค่าตอบแทนในคดีที่เป็นพยานโจทก์ในคดีความผิดต่อส่วนตัว ซึ่งผู้เสียหายเป็นโจทก์หรือพยานจำเลย เป็นดุลพินิจของศาลที่จะกำหนดให้จ่ายค่าตอบแทน แต่ไม่เกินอัตราที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง (มาตรา 17)

4.5 ค่าใช้จ่ายในการคุ้มครองพยาน และผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงยุติธรรมกำหนด โดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

4.6 การเรียกคืนค่าตอบแทนหรือค่าใช้จ่าย

พยาน ไม่มาหรือไม่ให้ถ้อยคำ หรือไม่เบิกความเป็นพยานโดยไม่มีเหตุอันควร หรือ มีคำพิพากษาถึงที่สุด ว่าแจ้งเท็จเบิกความเท็จหรือทำพยานหลักฐานอันเป็นเท็จ ผู้นั้นต้องคืนหรือ ชดใช้ ค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายในการคุ้มครองพยานและบุคคลที่เกี่ยวข้องแก่รัฐเท่าที่จ่ายไปจริง ภายใน 30 วันนับแต่วันที่ได้รับคำสั่งจากสำนักงานคุ้มครองพยาน

การเรียกร้องดังกล่าว ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองพยานประสานงาน กับสำนักงานคุ้มครองพยานเพื่อเรียกคืน (มาตรา 19)

5. การอุทธรณ์คำสั่งของเจ้าพนักงานที่ดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานตามที่กล่าว ตามข้อ 1-4 ข้างต้นและไม่ใช่คำสั่งของศาล สามารถยื่นเป็นคำร้องต่อศาลชั้นต้นซึ่งมีศาลแขวง และมีอำนาจพิจารณาคดีอาญา หรือศาลทหารชั้นต้นที่มีเขตอำนาจเหนือคดีนั้นหรือที่บุคคลนั้นมีที่ อยู่ ภายใน 30 วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง ทั้งนี้โดยไม่ต้องเสียค่าฤชาธรรมเนียม

5.1 การอุทธรณ์คำสั่งเป็นการทุเลาการบังคับตามคำสั่งของสำนักงานคุ้มครอง พยาน

5.2 การพิจารณาคำสั่งตามมาตรา 6,7,9,11 และ 12 ศาลต้องพิจารณาลับ และให้ เฉพาะผู้เกี่ยวข้องเข้าฟังและให้สั่งให้เสร็จภายใน 30 วันนับแต่วันที่รับอุทธรณ์ เว้นแต่มีเหตุอัน สมควรจะขยายเวลาได้ตามความจำเป็นแต่ต้องจดยางานไว้

5.3 คำสั่งของศาลตามข้อ 5.2 ให้เป็นที่สุด

6. หน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ สำนักงานคุ้มครองพยานและปัจจุบันอยู่ในสังกัดของกรม คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม (กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมคุ้มครองสิทธิและ เสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม พ.ศ.2545 ข้อ 1) (ดล บุญนาค และชนิษฐานันท์ วิหรรษากร, 2547: 22- 26)

การคุ้มครองความปลอดภัยของพยานนั้นหากจะมองในภาพกว้างพบว่า เกิดการคุ้มครอง พยานอยู่ 2 ระยะคือ การคุ้มครองพยานในระหว่างการพิจารณาคดี และการคุ้มครองพยานหลังจาก การพิจารณาคดี (ประยูทธ แก้วภักดี, 2542: 30)

ผู้ศึกษามีความเห็นว่าการคุ้มครองทั้ง 2 ระยะต่างก็มีความสำคัญแต่ที่น่าจะต้องมีความเข้ม เป็นพิเศษ และจะเป็นการสร้างเชื่อมั่นให้กับประชาชนก็คือ การคุ้มครองพยานหลังจากการ พิจารณาคดี โดยสภาพความเป็นจริงแล้วเป็นการยากที่จะให้ความคุ้มครองกับพยานได้ตลอดเวลา ดังนั้นในแต่ละประเทศจึงเลือกใช้วิธีที่แตกต่างกันออกไป เช่น การให้พยานเปลี่ยนชื่อ นามสกุล การย้ายที่อยู่ การเปลี่ยนแปลงอาชีพ รวมทั้งการปกปิดชื่อ ข้อมูลที่เป็นความลับ เพื่อหลีกเลี่ยงการ

ติดตามจากการแก้แค้น และการคุ้มครองในระยะนี้นอกจากจะให้พยานได้รับความปลอดภัยแล้ว มาตรการคุ้มครองพยานยังมีเป้าหมายสำคัญให้พยานสามารถอยู่ได้ด้วยตนเอง (self sufficient) (Ganglof, 1996: 29)

กฎหมายคุ้มครองพยานนั้นที่เกิดขึ้นนั้นถือว่าเป็นประโยชน์อย่างมากต่อสังคมไทย แต่เป็นที่น่าสังเกตอย่างหนึ่งว่า ไม่เคยมีการคุ้มครองพยานอย่างเต็มรูปแบบในสังคมไทย การมีกฎหมายคุ้มครองพยานจึงไม่ได้หมายความว่า สังคมไทยนั้นมีความเหมือนหรือคล้ายคลึงกับสังคมของชาว ยุโรปชาวอเมริกัน นั่นคือความแตกต่างโดยสิ้นเชิงในทุกๆ มิติ ตั้งแต่ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ความเป็นชาติ ศาสนา วัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ประชากร ฯลฯ เจตนารมณ์ของกฎหมายคุ้มครองพยานนั้นถือเป็นสิ่งสูงสุดและสำคัญที่สุด ส่วนรูปแบบนั้นควรแล้วแต่ความเหมาะสมของสังคม ประเทศไทยนั้นถือเป็นประเทศที่มีอาณาเขตเล็กๆ ประเทศหนึ่ง หากเปรียบเทียบกับสหรัฐอเมริกา และบางพื้นที่ก็ไม่อุดมสมบูรณ์เท่าที่ควร ซึ่งอาจจะไม่เหมาะสมกับบางแนวทางที่ให้ มีการเปลี่ยนชื่อ สกุล ย้ายที่อยู่ หาอาชีพให้กับพยาน ผู้ศึกษาอยากให้ตั้งข้อสังเกตอย่างหนึ่งว่า ทำไมคนทำดี(พยาน)ถึงต้องหนีคนเลว(ผู้กระทำความผิด) มันยุติธรรมกับคนทำดีหรือไม่อย่างไร ทำไมถึงไม่เป็นแนวทางของคนไม่ดี คนเลวที่จะต้องเป็นฝ่ายย้ายถิ่นที่อยู่ หรือเปลี่ยนชื่อ และกลับตนเป็นคนดีแทน

ซึ่งจากมาตรการดังกล่าวนี้อาจมองได้ว่า การทำความดีด้วยการมาให้การเป็นพยานเพื่อให้เหล่าอาชญากรได้รับโทษ แต่การทำความดีก็ยังไม่ได้รับผลดี เพราะต้องอพยพหลบหนีจากถิ่นฐาน บ้านเกิดเมืองนอน ชื่อนามสกุลที่สืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษก็ใช้ไม่ได้ แทนที่จะได้รับการประกาศ เป็นเกียรติประวัติว่าเป็นผู้ทำความดี ทำให้เกิดความเข้าใจว่า การส่งเสริมให้คนเป็นพยานในคดีอาญานั้น จะได้รับประโยชน์จากรัฐคือ การ เปลี่ยนชื่อ สกุล เปลี่ยนที่อยู่ เปลี่ยนอาชีพ ซึ่งสุดท้ายก็ต้องไม่ลืมว่า การนำ พ.ร.บ.คุ้มครองพยานมาใช้ในสังคมก็เพื่อเป็นการป้องกันปราบปราม ยับยั้งอาชญากรรม กลุ่มคนที่ควรจะมีมาตรการทั่วไป มาตรการพิเศษให้กระทำ และต้องสำนึกกลับตัว กลับใจ เปลี่ยนชื่อ(เพื่อความ เป็นสิริมงคล) เปลี่ยนแปลงญาติสนิทมิตรสหาย(เพื่อหากัลยาณมิตร) เปลี่ยนอาชีพ(ที่สุจริตถูกต้อง) เปลี่ยนที่อยู่(เพื่อเริ่มชีวิตใหม่) และต้องเปลี่ยนแปลงทุกๆ อย่างในชีวิตด้วยก็คือ กลุ่มผู้กระทำความผิด หรือเหล่าอาชญากร จริงอยู่ที่ปรัชญาทางกฎหมายให้ถือว่าบุคคล(ผู้กระทำความผิด)เหล่านั้นเป็นผู้บริสุทธิ์ยังไม่ได้ถูกพิพากษาว่าเป็นผู้กระทำความผิด แต่ปรัชญาของกฎหมายก็ไม่ควรรวบรวมนิติของคดี ซึ่งหากจะใช้ปรัชญามาเปรียบเทียบกับกลุ่มบุคคลที่อยู่ในฐานะพยานแล้ว กลุ่มบุคคล(พยาน)เหล่านั้นคือผู้บริสุทธิ์ไม่ใช่ผู้กระทำความผิด ซึ่งแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง ระหว่าง ผู้กระทำความผิด กับ พยานบุคคล ดังนั้นผู้ที่ควรได้รับให้เลือก

มาตรการในการปฏิบัติตัวเป็นคนแรกควรเป็น ผู้กระทำความผิด มิใช่เลือกปฏิบัติเฉพาะตัวพยานเท่านั้น

การคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญาในต่างประเทศ

ประเทศสหรัฐอเมริกา

เนื่องจากสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศแรกในการใช้มาตรการในการให้ความคุ้มครองพยาน จึงขอนำเสนอรายละเอียดที่เกี่ยวข้องพอสังเขป ที่สำคัญ เพื่อให้ทราบถึงต้นแบบมาตรฐานของการคุ้มครองพยานในคดีอาญา ประเทศที่ประสบผลสำเร็จนั้นมีขั้นตอนการดำเนินการ หรือมีมาตรการที่สำคัญอย่างใด จะได้ศึกษาเปรียบเทียบและนำเอาจุดเด่นมาใช้ และจุดอ่อนนำไปแก้ไขให้ดีขึ้น

ประเทศที่พัฒนาแล้วหลายประเทศได้เล็งเห็นความจำเป็นของการให้ความคุ้มครองพยานบุคคล สหรัฐอเมริกาจัดได้ว่าเป็นประเทศที่มีมาตรการคุ้มครองพยานที่เป็นระบบก้าวหน้าและซับซ้อนที่สุด โดยในปี ค.ศ.1970 สหรัฐอเมริกาได้ตราพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรม (The Organized Crime Control Act) โดยให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมดำเนินการในเรื่องการให้ความปลอดภัยและความเป็นอยู่ของพยาน ในการกระทำผิดขององค์กรอาชญากรรม นับเป็นจุดเริ่มต้นของโครงการให้ความคุ้มครองพยาน (Witness Protection Program) หรือ WPP. ซึ่งรับผิดชอบการดำเนินการโดยหน่วย United State Marshal Service และต่อมาปี ค.ศ.1984 ก็มีพระราชบัญญัติคุ้มครองและป้องกันพยาน (The Witness Security Act) ออกมาบังคับใช้ทำให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมมีอำนาจกว้างขวางขึ้นในการให้ความคุ้มครองพยาน โดยสามารถครอบคลุมไปถึงพยานสำคัญในคดีต่างๆ ไป (วิทยาลัยการยุติธรรม, 2541: 29 อ้างถึงใน เมทินี ชโลธร, 2543: 39-48)

ในระยะแรกเริ่มของโครงการให้ความคุ้มครองพยานซึ่งเริ่มต้นมาตั้งแต่ปี ค.ศ.1970 มีประชาชนให้ความร่วมมือเข้าร่วมในโครงการนี้เป็นจำนวนมาก

ภายใต้โครงการนี้พยานหรือผู้ถูกกล่าวหาพร้อม ซึ่งให้การปฏิบัติต่อผู้ถูกกล่าวหาอีกคนหนึ่งนั้น เป็นบุคคลที่ต้องการความคุ้มครองโดยมีการเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะใหม่หมด (Completely new identify) ในกรณีของผู้ถูกกล่าวหาซึ่งให้การเป็นประโยชน์ต่อรัฐดังกล่าว เขาจะได้รับสิทธิให้รับโทษในคุกพิเศษ (Special jail) ในห้องพิเศษ (Special cell) ซึ่งถูกออกแบบมาสำหรับพยานเช่นนั้น ภายหลังจากนั้นเขาก็จะได้รับการย้ายที่อยู่อาศัยและได้รับแม้กระทั่งงาน เพื่อ

จะได้ช่วยเหลือเขาให้เปลี่ยนแปลงจากคนที่ภูมิหลังว่าเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดอาญาไปสู่ชีวิตใหม่ (ต่อศักดิ์ บุรณะเรืองโรจน์, 2536: 80)

มาตรการคุ้มครองความปลอดภัยของพยานในสหรัฐอเมริกานี้มีกฎหมายรองรับ จึงทำให้การดำเนินการสามารถเป็นไปอย่างมีระบบ มีงบประมาณสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายทำให้ประชาชนมีความมั่นใจส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติ โดยใน United State Code (U.S.C.) ได้บัญญัติถึงการคุ้มครองพยาน (Protection of witness) ไว้ใน section 3521-3528 โดยให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมที่จะให้ความคุ้มครองป้องกันพยานบุคคล หรือผู้ที่อาจจะเป็นพยานตลอดจนสมาชิกในครอบครัวหรือบุคคลใกล้ชิดเมื่อเห็นว่าจำเป็นที่จะต้องคุ้มครองป้องกันบุคคลดังกล่าวจากอันตรายแก่กาย หรือให้ความคุ้มครองสุขภาพ ความปลอดภัยและสวัสดิการของบุคคลนั้น รวมทั้งสุขภาพจิตและการปรับตัวเข้ากับสังคมได้นานเท่าที่ยังเห็นว่าภัยอันตรายยังเห็นอยู่ด้วยการจัดการเปลี่ยนชื่อ สกุล จัดหาถิ่นที่อยู่ อาชีพใหม่ และในการดำเนินการดังกล่าว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมมีอำนาจออกระเบียบต่างๆ ให้ปฏิบัติ หรือห้ามปฏิบัติได้เพื่อเป็นการให้ความคุ้มครองพยานที่เข้าร่วมโครงการ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมจะต้องไม่ให้ความคุ้มครองต่อบุคคลที่พิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นการเสี่ยงอันตรายของสังคม รวมทั้งต้องเปรียบเทียบอันตรายที่เกิดขึ้นแก่ผู้บริสุทธิ์ กับการความต้องการคำให้การของบุคคลผู้นั้นในฐานะพยาน

เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม พิจารณารับบุคคลใดเข้ามาอยู่ในโครงการให้ความคุ้มครองพยานแล้ว บุคคลผู้นั้นจะต้องทำบันทึกข้อตกลงเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวต่อ ตนเอง ต่อผู้อื่น ต่อสังคม และต่อรัฐ เช่น จะให้การเป็นพยานในกระบวนการพิจารณา ไม่กระทำความผิดอาญาจะรายงานให้เจ้าหน้าที่ทราบถึงกิจกรรมและที่อยู่ปัจจุบันของตน เป็นต้น

หากผู้เข้าอยู่ในโครงการคนใดละเมิดข้อตกลง ก็อาจถูกพิจารณายกเลิกการคุ้มครองพยานเสียก็ได้ และในกรณีจำเป็นเร่งด่วน หากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเห็นว่า จะให้การคุ้มครองพยานคนใดเป็นการชั่วคราวก่อนเพื่อความสะดวกรวดเร็วต่อการสืบสวน สอบสวนก็ทำได้ และหากผู้ที่เข้ามาอยู่ในความคุ้มครองได้รับบาดเจ็บสาหัสหรือถึงแก่ความตาย จะต้องมีการจ่ายค่าชดเชยหรือค่าตอบแทนให้ด้วย

การที่สหรัฐอเมริกามีกฎหมายกำหนดเรื่องการคุ้มครองพยานไว้โดยชัดเจนเช่นนี้ ทำให้พนักงานอัยการสามารถให้ความช่วยเหลือพยานได้โดยมีกฎหมายรับรอง และมีผลให้ค่าใช้จ่ายใน

เพื่อการนี้ เป็นค่าใช้จ่ายที่ชอบและถูกต้องตามกฎหมายสามารถเบิกจ่ายจากงบประมาณแผ่นดินและรัฐจะต้องจัดงบประมาณไว้ให้ ซึ่งเมื่อเทียบกับผลที่ได้รับแล้ว นับว่าคุ้มค่ายิ่ง เพราะแต่ละปีในสหรัฐอเมริกา สังกมต้องสูญเสียรายได้ทางเศรษฐกิจให้กับองค์กรอาชญากรรมเป็นไปมูลค่ามหาศาล และรัฐยังต้องเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมากไปในการปราบปรามอาชญากรรม การมีกฎหมายเป็นกิจจะลักษณะ ทำให้มีการคัดเลือกกรณีที่จะให้ความคุ้มครองเป็นระบบ มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอน และมีหลักฐานในการใช้ดุลพินิจ และที่สำคัญทำให้พยานมีความมั่นใจว่าจะได้รับความปลอดภัย (วันชัย รุจนวงศ์, 2537: 103)

อย่างไรก็ตาม โครงการให้ความคุ้มครองพยานด้วยการเปลี่ยนลักษณะและย้ายที่อยู่ใหม่ จะเป็นไปได้ก็เฉพาะในประเทศใหญ่ เช่น สหรัฐอเมริกานี้เท่านั้น แต่ในกรณีของประเทศเล็กย่อมเป็นไปได้ยาก ทั้งการเปลี่ยนแปลงสภาพจิตใจก็เป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อการปรับตัวให้เข้ากับรูปแบบการดำเนินชีวิตใหม่ ในสังคมใหม่ แต่ถึงกระนั้นก็ต้องยอมรับว่าการดำเนินการตามโครงการดังกล่าวของสหรัฐอเมริกาประสบผลสำเร็จ และมีประสิทธิภาพในการรับมือกับอาชญากรรมร้ายแรงได้ดี แม้ว่าจะมีปัญหาบางอย่าง เช่น ปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายจำนวนมาก โดยค่าใช้จ่ายของการนำพยานและครอบครัวเข้าสู่โครงการคุ้มครองพยานมีจำนวนสูงมาก ไม่ว่าจะเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับพยาน เงินเดือน ค่าใช้จ่ายของเจ้าหน้าที่ที่ดำเนินการ แต่กระบวนการยุติธรรมของสหรัฐอเมริกาก็ยอมรับว่า โครงการดังกล่าวเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการต่อสู้กับองค์กรอาชญากรรม และคดีอาชญากรรมสำคัญๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคดีเกี่ยวกับยาเสพติด

เนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด มีการแพร่ขยายเครือข่ายอย่างกว้างขวางมีความยากลำบากในการปราบปราม ในระยะหลังจึงพบว่าพยานที่เข้าสู่โครงการให้ความคุ้มครองพยานนี้ มีมากถึงกว่าร้อยละ 80 ที่เกี่ยวข้องกับกรดำเนินคดียาเสพติด และผลสำเร็จของโครงการก็อยู่ในระดับที่น่าพอใจ เนื่องจากปรากฏว่าจำนวนถึงร้อยละ 97 ของพยานที่เข้าสู่โครงการเป็นผู้ที่มีประวัติอาชญากรรม หรือเกี่ยวพันกันอย่างลึกซึ้งในอาชญากรรม จนมีผู้กล่าวว่าใครก็ตามที่เข้าไปพัวพันเกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมยิ่งลึกซึ้งมากเท่าไร โอกาสที่จะได้เข้าสู่โครงการให้ความคุ้มครองพยานก็จะยิ่งมากขึ้นเท่านั้น เพราะข้อมูลที่เขานำมาแลกเปลี่ยนกับรัฐเป็นข้อมูลที่มีค่า แต่ต่อมาในระยะหลังของโครงการพบว่า พยานที่เข้าร่วมโครงการมักเป็นผู้ที่มีประวัติอาชญากร และกระทำความผิดซ้ำใหม่อีกครั้ง โดยอาศัยช่องว่างของโครงการคุ้มครองพยาน

ประเทศแคนาดา

ผู้บัญชาการตำรวจ จะเป็นผู้พิจารณารับบุคคลเข้าในโครงการคุ้มครองและป้องกันพยาน ค.ศ.1996 ผู้ได้รับความคุ้มครองและป้องกันตาม พ.ร.บ.นี้ จะได้รับการเปลี่ยนชื่อ ที่อยู่ การให้ความ

สงเคราะห์ในการดำรงชีพ การเปลี่ยนแปลงหลักฐานที่แสดงเป็นบุคคลผู้ยื่นตลอดจนการให้คำปรึกษาและการสนับสนุนด้านการเงิน เพื่อจะสร้างความมั่นใจในความปลอดภัยของผู้ที่ได้รับ ความคุ้มครองและป้องกัน เพื่อช่วยเหลือให้ผู้ที่มีความคุ้มครองและป้องกันสามารถตั้งตัวใหม่ หรือสามารถช่วยเหลือตนเองได้ (เดชะพี คงดี, 2546: 47-48)

ผู้ที่ได้รับความคุ้มครองและป้องกันนี้จะต้องเป็นบุคคลที่ให้ หรือตกลงว่าจะให้ข่าวสาร ข้อมูลหรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับการสืบสวน การสอบสวน หรือการฟ้องร้องผู้กระทำผิดต่อศาล รวมถึงบุคคลที่มีส่วนร่วมหรือตกลงที่จะมีส่วนร่วมในการให้ข่าวสารหรือพยานหลักฐาน โดยบุคคลดังกล่าวจะต้องเป็นผู้ต้องหา เนื่องจากมีความเสี่ยงที่ได้รับอันตรายจากการกระทำข้างต้น และการคุ้มครองนี้ยังมีไปจนถึงบุคคลที่มีความสัมพันธ์หรือคบหาสมาคมกับบุคคลดังกล่าวข้างต้น ซึ่งต้องการการคุ้มครองป้องกัน เนื่องจากการกระทำของบุคคลที่ให้ข้อมูลนั้นด้วย

พยานที่อยู่ในโครงการจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย เช่น จะต้องให้ ข้อมูล หรือพยานหลักฐาน หรือเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการสืบสวน สอบสวน ฟ้องร้องใน คดีอาญา ตามที่ตนได้รับความคุ้มครองป้องกัน ต้องไม่กระทำการใดที่อาจผิดต่อกฎหมาย หรือมี ผลกระทบต่อความปลอดภัยของผู้ที่ได้รับความคุ้มครอง หรือผู้อื่นหรือมีผลกระทบต่อโครงการ เป็นต้น

หากพยานแสดงความอันเป็นเท็จ ไม่เปิดเผยข้อมูลบางอย่างที่เกี่ยวข้องกับการรับผู้ยื่น เข้ามาในโครงการ หรือมีการละเมิดข้อผูกพันอย่างร้ายแรง และไต่ตรองไว้ก่อนของผู้ที่ได้รับความ คุ้มครองและป้องกัน ผู้บัญชาการตำรวจก็อาจยกเลิกการให้ความคุ้มครองและป้องกันแก่พยานผู้นั้น ก็ได้

ประเทศออสเตรเลีย

ในประเทศออสเตรเลีย มีพระราชบัญญัติคุ้มครองและป้องกันพยาน ค.ศ.1994 จัดตั้ง โครงการให้ความคุ้มครองป้องกันและให้ความช่วยเหลือแก่พยาน โดยมีผู้บัญชาการตำรวจแห่ง ประเทศออสเตรเลียเป็นผู้ดำเนินการตามโครงการนี้ และเป็นผู้มีอำนาจพิจารณารับบุคคลใดเข้ามา ในโครงการ ตามระเบียบที่ได้วางเอาไว้ประกอบการพิจารณาในการรับบุคคลเข้ามาในโครงการ ตลอดจนมีอำนาจกำหนดรูปแบบการป้องกันและให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสม แก่ผู้ขอรับความ คุ้มครอง (เดชะพี คงดี, 2546: 48-49)

อย่างไรก็ตามบุคคลที่ขอเข้ามาในโครงการให้ความคุ้มครองป้องกัน และให้ความช่วยเหลือแก่พยานและผู้ที่เกี่ยวข้องนั้น จะต้องเป็นผู้ที่เปิดเผยมูลของตนให้ผู้บัญชาการตำรวจทราบ เช่น ประวัติอาชญากรรมของตน หนี้สิน รายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สิน เงินสด สุขภาพร่างกาย เป็นต้น

และพยานที่เข้าร่วมในโครงการนั้นต้องให้ความยินยอม และจะต้องทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นกันไว้ เพื่อกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการคุ้มครองและให้ความช่วยเหลือ เงื่อนไขที่จะยกเลิกการคุ้มครอง ตลอดจนข้อตกลงเรื่องการสนับสนุนทางการเงิน นอกจากนี้ ผู้บัญชาการตำรวจยังสามารถพิจารณารับบุคคลต่างด้าวเข้ามาในโครงการคุ้มครองพยานได้เมื่อได้รับการร้องขอจากหน่วยงานของต่างประเทศ

การให้ความคุ้มครองอาชญากรรมให้ความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินความเป็นอยู่นั้น ไม่ใช่แค่พยานที่เข้าร่วมโครงการเท่านั้นที่ได้รับสิทธิเท่านั้น แต่รวมถึงเจ้าหน้าที่และพนักงานเจ้าหน้าที่ด้วยเช่นกัน การปฏิบัติดังกล่าวได้แก่ การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับเอกสารต่างๆ การเปลี่ยนแปลงที่อยู่ จัดหาที่พักและอาหาร ฯลฯ

เมื่อรับบุคคลเข้ามาอยู่ในโครงการ หากปรากฏต่อมาผู้เข้าร่วมจงใจละเมิดข้อตกลงหรือให้ข้อมูลอันเป็นเท็จ หรือผู้บัญชาการตำรวจเห็นว่าไม่มีความจำเป็นที่จะต้องให้ความคุ้มครองบุคคลนั้นอีกต่อไป ก็อาจสั่งให้ยกเลิกได้ และหากผู้เข้าร่วมในโครงการขอเป็นลายลักษณ์อักษรว่าประสงค์ให้หยุดการอารักขาและให้ความช่วยเหลือ ผู้บัญชาการตำรวจก็สั่งหยุดการอารักขาและให้ความช่วยเหลือรายนั้นๆ ได้เช่นกัน

ประเทศเยอรมัน

การคุ้มครองพยานได้บัญญัติไว้ในมาตรา 68 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของเยอรมัน มีจุดมุ่งหมายจะปรับปรุงการคุ้มครองพยานซึ่งมีความเสี่ยง โดยมีการกำหนดหลักเกณฑ์ ความเสี่ยงของพยานบุคคลที่ได้รับ

พยานบุคคลที่มีความเสี่ยงต่ำ มาตรา 68 บุคคลนั้นสามารถให้ที่อยู่ของกิจการแทนการให้ที่อยู่อาศัยของพยาน ในกรณีพยานบุคคลที่มีความเสี่ยงสูง มาตรา 68 การระบุดพยานจะเป็นความลับ การเปิดเผยนั้นอาจจะก่อให้เกิดอันตรายต่อพยานทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย หรือเสรีภาพ เอกสารที่สามารถยืนยันบุคคลจะถูกเก็บเป็นความลับ นอกจากนี้ในการออกหมายจับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้มีการกำหนดเงื่อนไขในกรณีที่พยานได้รับการยุ่งเหยิง (วาระพงษ์ บุญโยภาส อ้างถึงใน ศักดิ์สิทธิ์ สุทธิศิริ, 2546: 94)

ประเทศฟิลิปปินส์

ประเทศฟิลิปปินส์ให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหอาชญากรรมโดยให้ความสำคัญคุ้มครองต่อการคุ้มครองพยานบุคคลและได้ดำเนินการบังคับใช้โดยกระทรวงยุติธรรมได้จัดโครงการคุ้มครองความปลอดภัยและผลประโยชน์ของพยานบุคคลในคดีอาญา มีการทำบันทึกข้อตกลง และมีความรับผิดชอบต่อรัฐ เช่น การให้การหรือให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ ความผิด ข้อตกลงที่จะหลีกเลี่ยงการกระทำความผิดอาญา ยินยอมกระทำตามข้อผูกพันเพื่อให้การคุ้มครองที่จำเป็น รวมมือตามสมควรต่อเจ้าพนักงานของรัฐและลูกจ้างขอรัฐบาลที่จัดหาภายใต้กฎหมาย รวมทั้งการแจ้งที่อยู่หรือกิจการต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐประจำ โดยพยานบุคคลจะได้รับสิทธิประโยชน์ดังนี้ (วีระพงษ์ บุญโญภาส อ้างถึงใน ศักดิ์สิทธิ์ สุทศศิริ, 2546: 94)

1. การมีที่อยู่อาศัยปลอดภัยจนกระทั่งมีการให้การ หรือจนกระทั่งการกระทำในลักษณะที่เป็นการข่มขู่ การคุกคามหมดไป หรือลดลงในระดับที่สามารถจัดการด้วยวิธีการอื่นได้
2. เมื่อมีเหตุอันสมควรตามข้อเท็จจริง พยานสามารถขอย้ายที่อยู่หรือเปลี่ยนชื่อนามสกุล พร้อมด้วยค่าใช้จ่ายของรัฐ และให้รวมไปถึงสมาชิกในครอบครัว

ประเทศญี่ปุ่น

การข่มขู่พยานเป็นความผิดอันโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของญี่ปุ่น และเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าพยานได้นำเอาข้อเท็จจริงมาสู่กระบวนการพิจารณา หากมีการเปลี่ยนแปลงคำพยานในระหว่างการพิจารณาคดี ก็จะพิจารณาคำให้การอันก่อนที่น่าเชื่อมากกว่า ในกรณีของพยานที่ถูกบังคับให้ไปให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อผู้บังคับบัญชา และต่อหน้าผู้บังคับบัญชาด้วย ภายหลังจากการได้พิจารณาข้อต่อสู้ของคู่กรณีทั้งสองฝ่ายแล้ว ศาลมีอำนาจที่จะให้ผู้ถูกกล่าวหาออกจากห้องพิจารณาได้ แต่จะต้องมีทนายของฝ่ายผู้ถูกกล่าวหาอยู่ด้วย อย่างไรก็ตาม ทนายของฝ่ายผู้ถูกกล่าวหาสามารถซักค้านพยานได้ นอกจากนี้รัฐบาลจะต้องจ่ายค่าชดเชยและค่ารักษาพยาบาลให้กับกรณีที่ได้รับคามเสียหายทางร่างกาย อันเนื่องมาจากการเข้าไปเกี่ยวข้องในกระบวนการพิจารณาคดี มาตรการเหล่านี้ได้เริ่มมีมาตั้งแต่ ค.ศ.1958 และถือว่าประสบความสำเร็จเพราะนับแต่มีกฎหมายเรื่องนี้เกิดคดีเกี่ยวกับการข่มขู่เพียง 5 คดี (เดชะระพี คงดี, 2546: 51)

ประเทศเกาหลี วิธีการนำเสนอใจที่สุดของการคุ้มครองพยาน คือการให้การของพยานทางจดหมาย (Mail-Statement) ซึ่งเป็นวิธีหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากันระหว่างพยานกับพนักงานอัยการ หรือพยานกับทนายของฝ่ายผู้ถูกกล่าวหา พยานอาจถูกขอให้การในรูปของคำบอกกล่าว (Statement) ซึ่งจะต้องมีการส่งคำบอกกล่าวนี้ไปยังเจ้าหน้าที่ที่เหมาะสม เป็นการแน่นอนว่าพยานเหล่านี้จะต้อง

ได้รับการคุ้มครองจากตำรวจด้วย ลักษณะอีกประการหนึ่งของระบบเกาหลีคือ การปฏิเสธการให้ประกันตัวผู้กระทำผิดขององค์กรอาชญากรรม (เดชะพี คงดี, 2546: 51)

ประเทศปาปัวนิวกินี

หากมีความเป็นไปได้มากที่พยานจะถูกข่มขู่ อัยการก็สามารถยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้พยานได้รับการคุ้มครองจากตำรวจตลอดเวลา ในบางกรณีอาจต้องให้พยานย้ายที่อยู่ชั่วคราว ปัจจุบันมีประมาณ 200 คนในปาปัวนิวกินีซึ่งได้รับการคุ้มครองแบบดังกล่าว (เดชะพี คงดี, 2546: 51)

ในการประชุมสัมมนาระหว่างประเทศ เรื่อง Policy Perspectives for Organized crime suppression ผู้เข้าร่วมการประชุมต่างมีมติเห็นพ้องต้องกันว่า โครงการให้การคุ้มครองพยานมีความสำคัญจำเป็นต่อระบบบริหารงานยุติธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการต่อสู้กับองค์กรอาชญากรรม แต่ในที่ประชุมก็มีเพียงเรื่องเดียว คือ ค่าใช้จ่ายในโครงการนี้สูงมากจนอาจเป็นอุปสรรคต่อประเทศที่กำลังพัฒนา นอกจากนี้การนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ก็ถือเป็นเรื่องที่สำคัญที่ควรรหาโอกาสนำเอามาใช้ เช่น การเสนอพยานหลักฐานในจอมอนิเตอร์ของทนายและของผู้ถูกกล่าวหาจะต้องได้รับการเปลี่ยนแปลงไปจากลักษณะที่แท้จริง สิ่งเหล่านี้จะทำให้พยานให้การได้อย่างมั่นใจและไม่เกรงกลัวต่อการข่มขู่หรือทำร้ายจากฝ่ายผู้ต้องหา ให้การได้อย่างต่อเนื่อง อีกประเด็นหนึ่งที่มีการหยิบยกมาพิจารณา คือ ควรจะปฏิเสธไม่ให้ประกันแก่สมาชิกขององค์กรอาชญากรรมหรือไม่ซึ่งอุปสรรคของวิธีนี้คือ ในประเทศส่วนใหญ่การประกันตัวเป็นสิทธิตามรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตามในที่สุดแล้ว ที่ประชุมมีมติว่า หากเป็นไปได้ การให้ความคุ้มครองพยานจะต้องได้รับการจัดรูปแบบและจัดทำขึ้นเพื่อให้ชุมชนมั่นใจว่าพวกเขาสามารถให้การสนับสนุนได้ โดยปราศจากความกลัวจากการถูกข่มขู่ว่าจะเกิดความเสียหายทางร่างกายกับพวกเขาและครอบครัวพวกเขาได้ (เดชะพี คงดี, 2546: 52)

วัตถุประสงค์หลักของการสร้างกฎหมายคุ้มครองพยานขึ้นในสังคมต่างๆ นั้นคือ การพิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ของจำเลย โดยผ่านกระบวนการยุติธรรมของสังคม การแสวงหาพยานหลักฐานต่างๆ มาแสดงให้เห็นสาธารณชนได้รับรู้ รับทราบถึงข้อเท็จจริงในการกระทำความผิดของจำเลย และสิ่งสำคัญที่สุดที่จะยืนยันการกระทำความผิดหรือความบริสุทธิ์ได้ดีที่สุดก็คือพยานหลักฐาน โดยเฉพาะพยานบุคคล จากวัตถุประสงค์หลักคือการต้องการทราบข้อเท็จจริงเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิด จึงกลายมาเป็นวัตถุประสงค์รองลงมาก็คือการคุ้มครองพยานบุคคลเพื่อสามารถนำเอาข้อมูลข้อเท็จจริงมาสู่ศาลเพื่อพิจารณาต่อไป

บุคคลที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญาที่สำคัญๆ จะมีอยู่ 2 บุคคล คือ พยานบุคคลผู้ซึ่งมีข้อมูลข้อเท็จจริงที่จะนำมาให้ศาลได้รับทราบและพิจารณา กับ ผู้กระทำความผิด อาจอยู่ในฐานะของผู้ต้องหา หรือจำเลย ผู้ซึ่งต้องการอิสรภาพ และปราศจากการถูกคุมขัง บุคคลที่ฝ่ายพยานเกรงกลัวมากที่สุดหากต้องเป็นพยานบุคคลในคดีอาญาก็คือ ฝ่ายของผู้กระทำความผิด ซึ่ง ณ ปัจจุบันนี้มีความคาบเกี่ยวต่อเนื่องกันของหลักกฎหมายนั้น อาจทำให้เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการในการคุ้มครองพยานนั้นคือเรื่องของ สิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นอีกหลักสำคัญที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ การที่รัฐทุ่มเงินงบประมาณจำนวนมากเพื่อให้การคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญา ทั้งในด้านค่าตอบแทน อาชีพ รายได้ตามสมควร หรือด้านความปลอดภัยที่ที่สามารถเปลี่ยนแปลงที่อยู่ จัดหาที่พักให้ตามความเหมาะสมนั้น ถือเป็นค่าใช้จ่ายที่สูงมากแต่รัฐก็ยอมจ่ายให้เพื่อไม่ให้พยานถูกข่มขู่ ถูกทำร้าย หรือการฆ่าปิดปากจากฝ่ายผู้กระทำความผิด แต่อีกด้านรัฐก็ให้การคุ้มครองสิทธิต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยที่จะได้รับการประกันตัวปล่อยตัวชั่วคราว ให้สามารถออกไปอยู่ใช้ชีวิตข้างนอกได้ตามปกติโดยให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ซึ่งอาจอยู่ในชุมชนเดียวกันกับพยานบุคคลคนนั้น

ดังที่ประเทศเกาหลีได้ใช้หลักในการปฏิเสธการประกันตัว เพราะไม่ต้องการให้ผู้กระทำความผิดออกมายุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน แต่ก็มีกรณีวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับเรื่องสิทธิมนุษยชน การนำกฎหมายใหม่ๆ ที่เกิดจากแนวคิดของประเทศแถบ อเมริกาและยุโรป มาปรับใช้ในสังคมไทยนั้น ถือเป็นเรื่องดี แต่การนำมาใช้นั้นเราควรนำมาใช้เฉพาะในส่วนที่เหมาะสม และสามารถนำมาบังคับใช้ได้กับคนในสังคมไทยเราเท่านั้น เพราะต้องคำนึงถึงความแตกต่างของไทยและกลุ่มประเทศดังกล่าวในด้านต่างๆ เช่น เศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม ความเชื่อ หรือภูมิประเทศ หรือแม้กระทั่งประเภท ลักษณะ ความรุนแรง ของอาชญากรรมก็แตกต่างกันไปด้วย ดังนั้นการนำเอากฎหมายคุ้มครองพยานในคดีอาญาซึ่งมีต้นแบบมาจาก อเมริกา มาใช้ในเมืองไทยนั้นต้องคำนึงถึงความแตกต่างทั้งหมดที่กล่าวมาแล้วข้างต้นด้วย

สำหรับสังคมไทยแล้ว การนำกฎหมายคุ้มครองพยานมาใช้นั้นจะต้องสร้างความสมดุลให้กับระบบการพิจารณาของกระบวนการยุติธรรมด้วย ควรจะหาจุดสมดุลระหว่าง การให้ความปลอดภัยคุ้มครองพยานในคดีอาญา กับการคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนของผู้กระทำความผิด โดยถือเอาวัตถุประสงค์หลักของกระบวนการยุติธรรมคือ การพิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์และนำเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ

การวิเคราะห์ถึงความสามารถของผู้กระทำความผิดก็จะเป็นอีกหนึ่งความสำคัญในการพิจารณาประกอบกฎหมายคุ้มครองพยาน และสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องหา บางคดีผู้กระทำความผิด

นั่นเป็นเพียงบุคคลธรรมดา ไม่มีอิทธิพล ไม่มีอำนาจ ไม่มีความสามารถ ไม่มีแม้กระทั่งฐานะเงินทองพอที่จะข่มขู่ หรือทำอันตรายใดแก่พยานหรือบุคคลอื่น กลับไม่มีโอกาสได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวเพียงเพราะไม่มีหลักทรัพย์ หลักประกัน จึงต้องทนอยู่ในสถานที่คุมขังและรอจนกว่าการพิจารณาพิพากษาคดีจะแล้วเสร็จตามกระบวนการดำเนินการ แต่ในบางคดีผู้กระทำความผิด หรือเครือญาติครอบครัวของผู้กระทำความผิด เป็นผู้มียุทธิพล มีอำนาจ บารมี เป็นนักการเมือง ทั้งการเมืองระดับชาติ การเมืองท้องถิ่น มีอิทธิพลและความสามารถที่จะเข้าไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน กลับได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว โดยใช้เงินทองหรือทรัพย์สินเป็นหลักประกันออกมาและสามารถใช้ชีวิตอยู่ข้างนอกได้อย่างคนปกติธรรมดาทั่วไป อีกทั้งยังส่งผลต่อรูปคดีที่สามารถทำให้พยานกลับคำให้การได้ ดังจะสังเกตได้จากคดีดังต่างๆ ในระยะหลัง ที่มี นักการเมือง หรือลูกหลานการเมืองที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว และในเวลาต่อมาก็มีผลต่อคำเบิกความของพยาน และถือเป็นผู้บริสุทธิ์ในเวลาต่อมา ซึ่งขัดต่อกระแสสังคมเป็นอย่างยิ่ง

อีกแนวทางหนึ่ง การให้ความจริงจังเกี่ยวกับข้อมูลผู้กระทำความผิดที่ว่า เหตุใดถึงไม่มีการสร้างฐานข้อมูลเกี่ยวกับประวัติผู้กระทำความผิด ผู้มียุทธิพล องค์กรอาชญากรรมพร้อมด้วยกลุ่มสมาชิก และผู้มีแนวโน้มในการกระทำความผิดซ้ำ ในความหมายของผู้ศึกษานั้นหมายถึงความจริงจัง และสามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาทำการศึกษา ทำการวิจัย และอื่นๆ เพื่อเป็นการป้องปรามและยับยั้งอาชญากรรมโดยให้มีมาตรการป้องปรามที่ว่า หากผู้ใดที่ได้กระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่ง(ให้กำหนดความผิดฐานที่จะต้องมีการคุ้มครองพยาน)ซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในฐานข้อมูลผู้กระทำความผิดดังกล่าวข้างต้น ให้ศาลมีอำนาจที่จะไม่อนุญาตให้ประกันตัว จะได้ไม่ไปสร้างความวุ่นวายเดือดร้อน ข่มขู่ ทำร้าย ฆ่าปิดปาก หรือมีอิทธิพลต่อรูปคดีได้ อันเป็นการให้ความคุ้มครองพยานอีกทางหนึ่ง

ดังนั้นในการพิจารณาให้ความคุ้มครองพยาน ควรที่จะต้องคำนึงถึงปัจจัยด้านผู้กระทำความผิดควบคู่ไปด้วย โดยให้ยึดวัตถุประสงค์หลักของกระบวนการยุติธรรมคือ การพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ และนำตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ เพื่อความสงบสุขเรียบร้อยของสังคม แต่ก็ไม่ละเลยวัตถุประสงค์รองๆ ไม่ว่าจะเป็น หลักสิทธิมนุษยชน หลักการสันนิษฐานว่าผู้กระทำความผิดเป็นผู้บริสุทธิ์ หลักการได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว ฯลฯ ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมานี้เป็นความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขาอาชีพของนักกฎหมาย ที่จะต้องหามาตรการต่างๆ อันสมดุลระหว่าง พยานกับผู้กระทำความผิด เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงให้ประจักษ์ในสังคมต่อไป

5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วีระพล ตั้งสุวรรณ(2540 11, 14-50)ศึกษาวิจัยเรื่อง“การคุ้มครองผู้เสียหายโดยกระบวนการยุติธรรม”และอธิบายว่า ผู้เสียหาย หรือเหยื่อโดยอ้อม (indirect Victim) ก็คือ พยานผู้เห็นเหตุการณ์หรือประจักษ์พยานซึ่งอยู่ในที่เกิดเหตุ เหยื่อโดยอ้อมนี้คือ พลเมืองดีผู้ประสบพบเห็นเหตุการณ์ที่อาชญากรกระทำล่วงละเมิดต่อเหยื่ออาชญากรรมในกรณีใดกรณีหนึ่งโดยบังเอิญและยินยอมที่จะช่วยเหลือทางราชการ โดยการให้การหรือเบิกความเป็นพยาน อย่างไรก็ตามพยานกลุ่มดังกล่าวก็จะต้องได้รับความเดือดร้อน ไร้ค่า และเสียเวลาไปตามสมควรในการดังกล่าว จนกว่าคดีจะเสร็จสิ้นลง หรือบางครั้งอาจต้องเสี่ยงอันตรายต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตน เนื่องจากถูกขู่ฆ่า หรือทำร้ายในคดีอุกฉกรรจ์บางคดีอีกด้วย นอกจากนี้แล้วยังพบว่าผู้เสียหายและพยานยังคงอยู่ในฐานะเหยื่อของกระบวนการยุติธรรม อันเกิดจากระบบงานและกระบวนการจัดการที่มีช่องว่างและลำสมัยของกระบวนการยุติธรรมด้วย เช่น

- คดีข่มขืนกระทำชำเราที่จะต้องให้การถึง 2 ครั้ง ชั้นพนักงานสอบสวน และชั้นศาล
- การชี้ตัวผู้ต้องสงสัย ที่มีได้คำนึงถึงความปลอดภัยของพยาน
- การจัดให้มีบ้านพักที่ปลอดภัยสำหรับพยานและผู้เสียหาย
- มาตรการจูงใจให้พยานหรือผู้เสียหายมาเบิกความในศาล

ไชยวัฒน์ สัตยาประเสริฐ (2539: 23-24) ศึกษาเรื่อง “ศาลจะพิจารณาคดีอาญาให้เสร็จรวดเร็วได้อย่างไร” พบว่าปัญหาที่ทำให้การพิจารณาคดีของศาลล่าช้ามาจากหลายส่วนที่เกี่ยวข้องกับพยาน เช่น

- พยานเกรงว่าจะเกิดอันตรายเมื่อมาเบิกความที่ศาล เพราะไม่ได้รับการคุ้มครอง
- พยานบางท่านขาดจิตสำนึกในการเป็นพลเมืองดี และหลีกเลี่ยงการเป็นพยาน
- พยานเบื่อหน่ายจากที่จะต้องมาศาลหลายๆ ครั้งแล้วไม่ได้เบิกความจากการเลื่อน

นัด

- พยานบางคนมีที่อยู่ไม่แน่นอน

วันชัย ศรีนวลนัด (2540: 38-40) ศึกษาเรื่อง “การคุ้มครองพยาน กฎหมายสำคัญที่ต้องมี” พบ ข้อขัดข้องเกี่ยวกับพยานบุคคลที่ส่งผลเสียหายต่อคดีอาญา ได้แก่

1. บุคคลปฏิเสธการเป็นพยาน
2. พยานเกิดความสับสน
3. พยานเบิกความผิดพลาด

4. พยานกลับคำให้การ
5. พยานไม่ไปเบิกความ
6. พยานถึงแก่กรรม

พรชัย รัศมีแพทย์ (2541: 151-152) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อระยะเวลาพิจารณาพิพากษาคดี” พบว่า การเลื่อนคดีที่เกิดจากพยานโจทก์เป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อระยะเวลาพิจารณาพิพากษาคดีอาญา เพราะหากเลื่อนตั้งแต่ 2 นัดขึ้นไป จะมีส่วนทำให้ศาลใช้เวลาพิจารณาพิพากษาคดีเกิน 1 ปีโดยมูลเหตุสำคัญเกิดจากพยานไม่มาศาลและไม่แจ้งเหตุให้ศาลทราบล่วงหน้า และเสนอแนะ ศาลควรจัดให้มีศูนย์ประสานการพิจารณาพิพากษาคดี เพื่อกำกับดูแลไม่ให้มีการนัดความซ้ำซ้อน กำกับดูแลพยานบุคคลทั้งพยานโจทก์และพยานจำเลย นับตั้งแต่ถูกระบุเป็นพยานโดยพยานจะต้องรับทราบถึงสถานภาพของตนจนกว่าคดีจะถึงที่สุด การไปจากที่อยู่หรือภูมิลำเนาเกิน 15 วัน ต้องแจ้งให้ศาลทราบ และปฏิบัติตามหมายเรียกอย่างเคร่งครัด หากฝ่าฝืนต้องได้รับโทษตามกฎหมาย พยานสำคัญซึ่งอาจได้รับอันตรายจะต้องได้รับความคุ้มครองความปลอดภัยและการทดแทนความเสียหายจากรัฐ รัฐควรดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเห็นความสำคัญและความจำเป็นของการเป็นพยาน และมีมาตรการให้เกียรติยกย่องบุคคลผู้มีหน้าที่เป็นพยานด้วย

พวงชมพู โชตินุชิต (2540: 45) ศึกษาเรื่อง “การประเมินเรื่องความพึงพอใจของผู้มาติดต่อราชการต่อการให้บริการของศาลจังหวัดกาญจนบุรี ภายหลังจากการปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานใหม่ตามโครงการศาลต้นแบบเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพ” พบว่า จากการประเมินความพึงพอใจผู้มาติดต่อราชการของศาลจังหวัดกาญจนบุรี กลุ่มตัวอย่างที่มาขึ้นศาลตามหมายนัดและหมายเรียกยังไม่พึงพอใจต่อการบริการด้านการอำนวยความสะดวก ความสามารถของเจ้าหน้าที่ และความโปร่งใส ซึ่งสาเหตุก็เป็นเพราะยังไม่สามารถปรับการทำงานได้ตามที่โครงการศาลต้นแบบเพื่อการส่งเสริมประสิทธิภาพกำหนดไว้ และได้เสนอแนวทางแก้ไขไว้ว่า ให้สร้างระบบให้คู่ความ และพยานที่มาศาลทุกคน รายงานตัวต่อเจ้าหน้าที่ศูนย์หน้าบัลลังก์เพียงแห่งเดียว แล้วแบ่งความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ศูนย์หน้าบัลลังก์ให้ชัดเจน คนหนึ่งดูแลในส่วนของห้องพิจารณาและการประสานกับเจ้าหน้าที่หน้าบัลลังก์ประจำห้องพิจารณา อีกคนหนึ่งดูแลในหน้าที่ตรวจสอบคู่ความที่มาศาล ให้คำแนะนำแก่คู่ความหรือพยานที่มาศาล และรายงานฉบับนี้ยังชี้ไม่ได้ว่า การไม่จัดให้มีห้องพักพยานเป็นสัดส่วน ทำให้ไม่สามารถแยกพยานมาอยู่ในสถานที่ที่จะอำนวยความสะดวกตอบข้อซักถามหรืออธิบายขั้นตอนการปฏิบัติต่างๆ ได้จึงควรจัดให้มีห้องพักพยานในอาคารศาลด้วย

ประยุทธ แก้วภักดี (2542: 97-98) ศึกษาเรื่อง “มาตรการในการคุ้มครองความปลอดภัยของพยานบุคคล” เนื่องมาจากปัจจุบันการได้มาซึ่งพยานบุคคลในคดีอาญามีอุปสรรคหลายประการ เช่น

ทัศนคติหรือความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม การพิจารณาคดีอาญาใช้เวลานาน รวมทั้งสาเหตุประการสำคัญคือ พยานบุคคลมีความหวาดกลัวจะได้รับอันตรายจากการเป็นพยาน

จากสภาพอาชญากรรมที่เปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะการพัฒนาขององค์กรอาชญากรรม ทำให้รัฐจะต้องเพิ่มมาตรการพิเศษในการให้ความคุ้มครองความปลอดภัยพยานในคดีอาญา รวมทั้งครอบครัวหรือบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพยานบุคคลโดยการให้การปกปิดชื่อ ที่อยู่ของพยานเป็นความลับ การให้พยานได้รับการเปลี่ยนแปลงชื่อหรือที่อยู่ หรือการให้ความคุ้มครองความปลอดภัยในกรณีที่มีเหตุอันตราย หรือการให้ความคุ้มครองโดยวิธีการอื่นๆ ที่เหมาะสม การบัญญัติความรับผิดชอบต่อการกระทำที่มีลักษณะเป็นการไปยุ่งเหยิงต่อพยาน รวมทั้งให้รัฐมีสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในกรณีที่มีการยุ่งเหยิงพยาน โดยการให้มีหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบที่ชัดเจน ซึ่งน่าจะอยู่ในความดูแลของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เนื่องจากมีบุคลากรที่มีความชำนาญในด้านการรักษาความปลอดภัย การพัฒนาพยานทางวิทยาศาสตร์ เพื่อลดความสำคัญของพยานบุคคล นอกจากนั้นการสร้างร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐและให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งสังคมตระหนักถึงความสำคัญของพยานบุคคลต่อกระบวนการยุติธรรม

เมทินี ชโลธร (2543: 134-139) ศึกษาเรื่อง “การปฏิบัติต่อพยานบุคคลในคดีอาญา” โดยการปฏิบัติต่อพยานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อรูปคดีประกอบด้วย ควรจัดให้มีวิดีโอแสดงภาพของผู้ต้องหาในกรณีการชี้ตัวผู้ต้องหา หรือกรณีการแสดงภาพการจำลองการพิจารณาคดีให้พยานที่มารอเบิกความได้ดู การจัดหาสถานที่ตั้งอำนวยความสะดวกควรได้คำนึงถึงผู้ที่เป็นพยานหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมควรมีการประสานกันอย่างดี โดยจัดศูนย์ประสานการพิจารณาการประสานงาน ทำหน้าที่ดูแลพยานในคดีนั้นให้ได้ทราบถึงสถานภาพของตนในฐานะพยานการให้ความช่วยเหลือการคุ้มครองเมื่อพยานต้องการ การดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้พยานได้รับความสะดวก และความปลอดภัยในการมาเป็นพยาน โดยให้พยานได้รับค่าใช้จ่ายและค่าตอบแทนด้วยขั้นตอนที่น้อยที่สุด ให้สิทธิในการคัดค้านการปล่อยตัวชั่วคราวจำเลย กำหนดให้มีวิธีการชี้ตัวหรือสืบพยานเป็นกรณีพิเศษ เพื่อหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับจำเลย โดยใช้สื่อโทรทัศน์วงจรปิดหรือ Video Conference หรือให้มีการสืบพยานโดยใช้เทคโนโลยีในการแปลงภาพหรือเสียงพยานเพื่อปกปิดลักษณะที่แท้จริงของพยาน ให้เอกสิทธิ์แก่พยานที่เป็นบุคคลในครอบครัวของจำเลย

ดล บุนนาค และชนิษฐนันท์ วิหรรษากร (2546: 34-38) ศึกษาเรื่อง “การคุ้มครองพยานกับการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพล” พบ ปัญหาอุปสรรคในการคุ้มครองพยานของประเทศไทย อันสืบเนื่องมาจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546 พอที่จะแบ่งออกได้เป็น

1. ปัญหาอุปสรรคในการตีความพระราชบัญญัติคุ้มครองพยาน ในคดีอาญา พ.ศ.2546 เนื่องจากถ้อยคำหรือเนื้อหาของพระราชบัญญัตินี้ ในบางมาตรายังสามารถตีความได้หลายแง่มุม ดังเช่น ข้อความในมาตรา 4 และมาตรา 10

มาตรา 4 “การเรียกร้อง หรือการได้มาซึ่งสิทธิหรือประโยชน์ตามพระราชบัญญัตินี้ ไม่เป็นการตัดสิทธิหรือประโยชน์ที่พยานพึงได้รับตามกฎหมายอื่น” ซึ่งมีความเห็นแตกต่างกัน เนื่องจากเป็นเหตุเดียวกันการเบิกจ่ายตามมาตรานี้อาจเป็นการซ้ำซ้อน และเป็นการเปิดช่องว่างให้สามารถเบิกจ่ายได้จากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงน่าจะสร้างความชัดเจนในการตีความ เพื่อมิให้เกิดข้อโต้แย้งและเกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงาน

มาตรา 10 “ให้สำนักงานคุ้มครองพยานดำเนินการเพื่อคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้.....” มีความเห็นว่าควรระบุให้แน่ชัดไม่ควรใช้คำอย่างหนึ่งอย่างใด

2. ปัญหาอุปสรรคด้านสภาพภูมิศาสตร์ ทัศนคติ และแนวทางการดำเนินชีวิตในสังคมไทย เช่น พื้นที่ของประเทศไทยเมื่อเทียบกับสหรัฐอเมริกา ทัศนคติเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ทำให้ไม่ค่อยให้ความร่วมมือด้านพยานหลักฐานกับทางรัฐ ด้านสิ่งแวดล้อมที่อยู่อาศัยที่คนไทยไม่ชอบการอพยพโยกย้ายที่อยู่

3. ปัญหาอุปสรรคด้านการงบประมาณที่จะต้องใช้ในการคุ้มครองพยาน เช่น การจัดตั้งงบประมาณและบริหารงบประมาณซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์สูงมากต่อปี แนวทางการสนับสนุนงบประมาณ

4. ปัญหาอุปสรรคด้านกฎหมายและระเบียบที่จะนำมารองรับ หรือสนับสนุนการคุ้มครองพยาน เช่น ความล่าช้าของกฎระเบียบที่ออกตามความในพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546 ทำให้ขาดความสมบูรณ์ด้านการบังคับใช้และอำนวยความสะดวกตามกฎหมาย รวมทั้งกฎหมายที่จะช่วยเสริมมาตรการการให้ความปลอดภัยกับพยาน เช่น เกี่ยวกับการพิจารณาคดี การให้การ การชี้ตัว ฯลฯ

5. ปัญหาอุปสรรคด้านการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และหน่วยงานหลักตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546 เช่น การรักษาความลับของพยาน ความรวดเร็วในการดำเนินการเมื่อบุคคลต้องเข้าสู่กระบวนการคุ้มครองพยาน

เดชระพี คงดี (2546: 1-2) ศึกษาเรื่อง”การคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญาในชั้นสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองปราบปราม” ศึกษาความคิดเห็นของพนักงานสอบสวนกองปราบปราม ซึ่งมีประสบการณ์โดยตรงเกี่ยวกับพยาน พนักงานสอบสวนโดยส่วนใหญ่มีความเห็นด้วยกับการสร้างมาตรการในการคุ้มครองพยาน แต่พยานในคดีอาญาของไทยยังไม่ได้รับการคุ้มครองจากรัฐเท่าที่ควร เนื่องจากไม่มีกฎหมาย ระเบียบ หรือมาตรการบัญญัติให้อำนาจไว้ งานที่พนักงาน

สอบสวนรับผิดชอบมีมากเกินไป ทำให้คุ้มครองพยานได้ไม่ทั่วถึง บุคลากรมีไม่เพียงพอ ขาดงบประมาณในการสนับสนุนเพราะการคุ้มครองพยานต้องใช้ค่าใช้จ่ายสูง

เอกวัตร จินตนาติลล (2540) ศึกษาเรื่อง “ความผิดฐานขัดขืนหมายหรือคำสั่งของศาล: กรณีศึกษาพยานบุคคลในคดีอาญา พบว่ากรณีที่พยานขัดขืนหมายศาล ไม่ไปเบิกความในชั้นศาล โดยศึกษาจากองค์ประกอบของมาตรา 170 ของประมวลกฎหมายอาญา การขัดขืนหมายศาลไม่ไปเบิกความในชั้นศาลนั้นมีหลายสาเหตุต่างๆ เช่น ความล่าช้าในการดำเนินกระบวนการพิจารณาเลื่อนคดีบ่อย การขาดความรับผิดชอบของประชาชน เรื่องของผลตอบแทน ความปลอดภัยของพยาน การแทรกแซงอื่นๆ การขัดขืนหมายศาลนั้นถือว่าไม่ให้ความร่วมมือกับกระบวนการยุติธรรม จึงควรต้องมีการยับยั้งหรือข่มขู่ให้บุคคลเกิดความเกรงกลัวต่อโทษจะได้ไม่กล้าฝ่าฝืน และต้องให้อัตราโทษมีความสัมพันธ์กับการกระทำความผิด กล่าวคือ ความผิดร้ายแรงมาก อัตราโทษมาก ความผิดร้ายแรงน้อย อัตราโทษน้อย ซึ่งมาตรา 170 ไม่ได้มีการแบ่งระดับอัตราโทษไว้ตามความร้ายแรงของคดีที่พยานได้ขัดขืนหมายหรือคำสั่งของศาล

พนิดา เสวตสุนทร (2539) ศึกษาเรื่อง “การสืบพยานบุคคลในคดีอาญาโดยใช้สื่อภาพและเสียงเชิงปฏิสัมพันธ์” ได้เสนอการนำเอาวิธีการสืบพยานบุคคลในคดีอาญาโดยใช้สื่อภาพและเสียงเชิงปฏิสัมพันธ์ หรือการสืบพยานผ่านเครื่องมือสื่อสารที่เรียกว่า Video Conference โดยมีวัตถุประสงค์ในการใช้อยู่ 2 ประการคือ การใช้สื่อในระยะใกล้ เพื่อลดการเผชิญหน้าระหว่างพยานและจำเลย จะช่วยให้ศาลสามารถแสวงหาข้อเท็จจริงในคดีได้ดียิ่งขึ้น และสองเป็นการใช้สื่อในระยะห่างไกล เพื่อความสะดวกรวดเร็วโดยที่พยานไม่ต้องเดินทางมาเบิกความต่อศาล ซึ่งจะทำให้เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการตรวจสอบการดำเนินกระบวนการพิจารณา แต่หลักในการดำเนินคดีอาญาต้องสืบพยานเผชิญต่อหน้าจำเลย จึงทำให้การใช้สื่อดังกล่าวต้องถูกจำกัดไป ใช้ได้ในเฉพาะในกรณีที่เหมาะสมและจำเป็นเท่านั้น เช่นคดีที่พยานเป็นเด็กหรือผู้เสียหายที่ถูกทำร้ายทางเพศ หรือใช้ในความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ลักษณะ 9 และ 10

กระบวนการยุติธรรมไทยในปัจจุบันนี้ถือว่ายังไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชน ในการเป็นพยานบุคคลในคดีอาญา จากการศึกษาพบว่าอาชญากรรมมีแนวโน้มที่จะเกิดสูงมากยิ่งขึ้นในอีก 10 ปีข้างหน้า(กมลทิพย์ คติการและคณะ,2544:189.) อาชญากรรมที่เกิดขึ้นกระบวนการยุติธรรมก็ยังไม่สามารถจับกุมตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษได้ตามกฎหมาย ซึ่งยังไม่สามารถสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาให้กับคนในสังคม หากจะพิจารณาในภาพกว้างเกี่ยวกับการไม่ได้รับความร่วมมือของคนในสังคมในการเป็นพยานบุคคลในคดีอาญานั้นจะขึ้นอยู่กับสองปัจจัยที่สำคัญคือ ตัวของประชาชน และสอง กระบวนการยุติธรรม

การที่ประชาชนไม่สนใจที่จะให้ความร่วมมือกับรัฐในการเป็นพยานบุคคลในคดีอาญานั้น อาจเกิดจากการขาดจิตสำนึกที่ดี หรืออาจมีปัจจัยเกี่ยวกับความปลอดภัย ถูกข่มขู่ ฯลฯ

หรืออีกประการเกิดจากตัวของกระบวนการยุติธรรมเอง ไม่ว่าจะเป็น พนักงานสอบสวน (ตำรวจ) พนักงานอัยการ ศาล และราชทัณฑ์ ที่ไม่สามารถสร้างความศรัทธาและความเชื่อมั่นให้กับประชาชนคนในสังคมได้ ขาดการแสวงหาความร่วมมือ ไม่สามารถใช้กระบวนการยุติธรรมจับกุมตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ ไม่สามารถให้ความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินที่มีค่าของคนในสังคมได้ ไม่สามารถรักษาความสงบสุขเรียบร้อยในสังคมได้ ไม่สามารถป้องกัน ปรามปราม ยับยั้งควบคุมเหล่าอาชญากรได้ และในบางครั้งก็สร้างความ อยุติธรรม ให้เกิดขึ้นในสังคม ดังเช่น กรณีการจับผู้บริสุทธิ์โดยกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิด (จับแพะ) หากเป็นดังนี้แล้ว คนผู้ใดที่ยังกล้าเอาชีวิตเข้ามาเสี่ยงกับการเป็นพยานบุคคลในคดีให้ประโยชน์กับกระบวนการยุติธรรมที่ยังไม่สามารถให้ความปลอดภัยกับชีวิตทรัพย์สินของเขาได้

สิ่งสำคัญคือการพัฒนา แก้ไขปัญหาแบบองค์รวม แบบบูรณาการ กิครอบด้าน ระดม มั่นสมองของคนในชุมชน ร่วมกับคนในหน่วยงานของกระบวนการยุติธรรม แต่ผู้ศึกษาเชื่อว่าหากกระบวนการยุติธรรมสามารถสร้างความศรัทธา ความเชื่อมั่น สามารถป้องกัน ปรามปราม ยับยั้งควบคุมอาชญากรรมได้ ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ในชีวิตทรัพย์สินของคนในสังคมเป็นไปตามปกติ ไม่ถูกเบียดเบียนจากเหล่าอาชญากร ความเชื่อมั่น เชื่อใจ และศรัทธาของประชาชนจะมีเป็นอย่างมาก อันจะมีผลต่อการให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในคดีอาญาที่จะเพิ่มสูงขึ้นด้วย ดังนั้น ก่อนที่กระบวนการยุติธรรมจะแสวงหาความร่วมมือจากคนในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วม หรือให้ความร่วมมือนั้น ควรสร้างกระบวนการยุติธรรมของตนให้เข้มแข็ง ให้แข็งแกร่งเสียก่อน เพราะทุกวันนี้ก็ยังพบว่า หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมก็ยังแตกความสามัคคี ทำงานในลักษณะต่างคนต่างคิดต่างคนต่างทำในลักษณะของอาณาจักร ถ้าเป็นเช่นนี้จะแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนก็ คงเป็นไปได้ยากเพราะหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมยังไม่ศรัทธาซึ่งกันและกันแล้ว ประชาชนคนในสังคมจะศรัทธาผู้ใดกัน

จากการทบทวนวรรณกรรมของผู้ศึกษาดังได้กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น โดยมีรายละเอียดของเนื้อหาเกี่ยวกับ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับพยาน,แนวคิดเกี่ยวกับอาชญากรรม,แนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญา,ทฤษฎีความต้องการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะมีความเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกับการตั้งสมมติฐานในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อให้มองเห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการทบทวนวรรณกรรมและการตั้งสมมติฐาน ผู้ศึกษาจึงได้นำเสนอในรูปแบบของ การสร้างเป็นกรอบแนวคิด ดังต่อไปนี้

กรอบแนวคิด

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

สมมติฐานในการวิจัย

1. ลักษณะส่วนบุคคลของพยานบุคคลในคดีอาญาที่แตกต่างกัน ให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในระดับที่แตกต่างกัน
 - 1.1 พยานบุคคลในคดีอาญาที่เป็นเพศชาย ให้ความร่วมมือมากกว่า
 - 1.2 พยานบุคคลในคดีอาญาที่มีอายุมาก ให้ความร่วมมือมากกว่า
 - 1.3 พยานบุคคลในคดีอาญาที่ประกอบอาชีพแตกต่างกัน ให้ความร่วมมือในระดับที่แตกต่างกัน
2. พยานบุคคลในคดีที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีอิทธิพล ให้ความร่วมมือในระดับต่ำ
3. พยานบุคคลในคดีอาญา ให้ความร่วมมือในขั้นตอนการพิจารณาคดีของศาลในระดับต่ำ
4. พยานบุคคลในคดีอาญาที่รู้สึกไม่ได้รับความปลอดภัย ให้ความร่วมมือในระดับต่ำ

คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

นิยามศัพท์ทั่วไป

ศาล หมายความว่า ศาลยุติธรรมหรือผู้พิพากษาซึ่งมีอำนาจทำการอันเกี่ยวกับคดีอาญา

ผู้ต้องหา หมายความว่า บุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิด แต่ยังมีได้ถูกฟ้องต่อศาล

จำเลย หมายความว่า บุคคลซึ่งถูกฟ้องยังศาลแล้วโดยข้อหาว่าได้กระทำความผิด

ผู้เสียหาย หมายความว่า บุคคลผู้ได้รับความเสียหาย เนื่องจากการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่ง

พนักงานสอบสวน หมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน

พนักงานอัยการ หมายความว่า เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ทั้งนี้จะเป็นข้าราชการในกรมอัยการหรือเจ้าพนักงานอื่นผู้มีอำนาจเช่นนั้นก็ได้

การสอบสวน หมายความว่า การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหาเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ

การไต่สวนมูลฟ้อง หมายความว่า กระบวนการไต่สวนของศาลเพื่อวินิจฉัยถึงมูลคดีซึ่งจำเลยผู้ต้องหา

โจทก์ หมายความว่า พนักงานอัยการหรือผู้เสียหายซึ่งฟ้องคดีอาญาต่อศาลหรือทั้งคู่ในเมื่อพนักงานอัยการและผู้เสียหายเป็นโจทก์ร่วมกัน

กระบวนการยุติธรรม หมายถึง กระบวนการยุติธรรมของไทย ซึ่งประกอบไปด้วยหน่วยงานที่สำคัญๆ คือ ตำรวจ อัยการ ศาล และราชทัณฑ์ โดยใช้การพิจารณาคดีแบบระบบกล่าวหา

นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

ลักษณะส่วนบุคคล หมายถึง ความแตกต่างเฉพาะตนของพยานบุคคลในคดีอาญา อันได้แก่ เพศ อายุ

เพศ หมายถึง เพศ ชาย กับ เพศหญิง

อายุ หมายถึง อายุของบุคคลที่สามารถนับ คาคะเน หรือคำนวณได้ ซึ่งในการศึกษาแบ่งระดับเป็นอายุน้อย และ อายุมาก

อายุน้อย หมายถึง ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 35 ปีลงมา(เป็นอายุที่ได้จากการคำนวณค่ากลางของกลุ่มตัวอย่าง)

อายุมาก หมายถึง ผู้ที่มีอายุเกินกว่า35 ปีขึ้นไป(เป็นอายุที่ได้จากการคำนวณค่ากลางของกลุ่มตัวอย่าง)

อาชีพ หมายถึง อาชีพที่บุคคลนั้นดำรงชีพอยู่ด้วยการสร้างรายได้อย่างถูกต้องโดยสุจริต และโดยชอบด้วยกฎหมาย

ผู้กระทำความผิด หมายถึง ผู้ที่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้อื่นหรือสังคม โดยให้หมายความรวมถึง ผู้ต้องหา จำเลย และผู้ที่ได้กระทำความผิดแต่ยังไม่ได้ถูกกล่าวหา ฟ้องร้องหรือถูกจับกุมตัว ซึ่งในการศึกษาได้แบ่งประเภทของผู้กระทำความผิดไว้ 3 ประเภทคือ ผู้มีอิทธิพลองค์กรอาชญากรรม และผู้กระทำความผิดที่เป็นบุคคลธรรมดา

ผู้มีอิทธิพล หมายถึง ผู้กระทำความผิดที่มีความเหนือกว่าประชาชนคนทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นด้านอำนาจบารมี เกียรติยศ ชื่อเสียงและความมั่นคงทางทรัพย์สิน หรือทั้งหมดรวมกัน และให้หมายความรวมถึงความสามารถในการใช้อำนาจนอกระบบ บงการให้ผู้อื่นกระทำหรือไม่กระทำในทางที่ไม่ชอบธรรมหรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อแสวงหารายได้และผลประโยชน์ ทั้งนี้ให้

หมายความรวมถึง บิดา มารดา ภรรยา ลูกหลาน และคนที่ใกล้ชิดกับผู้มีอิทธิพลดังกล่าวด้วย และ
สำหรับการศึกษานี้ผู้มีอิทธิพลให้ความรวมถึงองค์กรอาชญากรรมด้วย

องค์กรอาชญากรรม หมายถึง องค์กรที่ประกอบไปด้วยสมาชิกที่เข้าร่วมสมคบกันอย่างเป็นระบบ เพื่อกระทำความผิดกฎหมายเพื่อให้บรรลุและได้รับผลประโยชน์มหาศาลในการกระทำดังกล่าว

ผู้กระทำความผิดที่เป็นบุคคลธรรมดา หมายถึง ผู้กระทำความผิดที่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับ องค์กรอาชญากรรม หรือผู้มีอิทธิพล กระทำความผิดด้วยเจตนาและความสามารถของตนเองเพียงลำพัง

ขั้นตอนการดำเนินคดีของกระบวนการยุติธรรม หมายถึง จำนวนขั้นตอนที่แต่ละคดีจะต้องผ่านกระบวนการดำเนินคดี ตั้งแต่ชั้นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ จนถึงผู้พิพากษา ซึ่งแต่ละชั้นจะมีวิธีการ และระยะเวลาที่แตกต่างกันออกไป เช่น การให้ปากคำในชั้นพนักงานสอบสวน กับการเบิกความในชั้นศาล

ระยะเวลา หมายถึง ระยะเวลาของการเข้ามาเป็นพยานบุคคลในกระบวนการยุติธรรม ตั้งแต่ชั้น พนักงานสอบสวน ชั้นอัยการ และจนถึงชั้นศาล โดยตลอด

การให้ปากคำ หมายถึง การให้ถ้อยคำในชั้นพนักงานสอบสวน ที่ไม่จำเป็นต้องมีผู้เสียหายหรือจำเลยอยู่ร่วมรับฟัง

การเบิกความ หมายถึง การให้ถ้อยคำในชั้นการพิจารณาคดีของศาล ซึ่งจะต้องกระทำต่อหน้าศาล อัยการ ทนายความ ผู้เสียหาย จำเลย และพยาน หรือผู้เข้าร่วมรับฟังคนอื่น โดยใช้หลักการพิจารณาโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย

ความปลอดภัย หมายถึง ความปลอดภัยต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน หน้าที่ การงาน ชื่อเสียง บุคคลใกล้ชิด อันเป็นปรกติวิสัยของบุคคลนั้นๆ ที่เป็นอยู่โดยตลอด ก่อนที่จะเข้ามาเป็นพยานบุคคลในกระบวนการยุติธรรม

การให้ความร่วมมือ หมายถึง การให้ความร่วมมือตั้งแต่การจดจำรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุการณ์ข้อเท็จจริง เกี่ยวกับผู้กระทำความผิด ไปจนถึงการไปให้การเป็นพยานบุคคลในคดีอาญา

ตั้งแต่ชั้นพนักงานสอบสวน เรื่อยไปจนถึงการเบิกความในชั้นพิจารณาคดีของศาล และจบจนสิ้นสุดกระบวนการยุติธรรม

การให้ความร่วมมือสูง หมายถึง ระดับของการให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดีอาญา ที่อยู่สูงกว่า ค่ากลาง ของผลรวมคะแนนการให้ความร่วมมือทั้งหมดในแต่ละสมมติฐาน ในทุกข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับสมมติฐานนั้น เช่น สมมติฐานข้อที่ 5 มีคำถามที่เกี่ยวข้องจำนวน 5 ข้อ ดังนั้นผลรวมคะแนนการให้ความร่วมมือสูงสุดเท่ากับ 25 ต่ำสุดเท่ากับ 5 ค่ากลางที่เกิดขึ้นคือ นำเอา 25 มาบวกด้วย 5 แล้วหาร 2 เท่ากับ 15 ดังนั้นคะแนนที่สูงกว่า 15 หมายถึง การให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดีอาญาในระดับสูง

การให้ความร่วมมือต่ำ หมายถึง ระดับของการให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดีอาญา ที่เริ่มตั้งแต่ค่ากลางลงมา ของผลรวมคะแนนการให้ความร่วมมือทั้งหมดในแต่ละสมมติฐาน ในทุกข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับสมมติฐานนั้น เช่น สมมติฐานข้อที่ 5 มีคำถามที่เกี่ยวข้องจำนวน 5 ข้อ ดังนั้นผลรวมคะแนนการให้ความร่วมมือสูงสุดเท่ากับ 25 ต่ำสุดเท่ากับ 5 ค่ากลางที่เกิดขึ้นคือ นำเอา 25 มาบวกด้วย 5 แล้วหาร 2 เท่ากับ 15 ดังนั้นคะแนนตั้งแต่ 15 ลงมา หมายถึง การให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดีอาญาในระดับต่ำ

การจดจำ หมายถึง การใช้ไต่ตประสาทสัมผัสทั้งหมดหรือเพียงแต่ส่วนหนึ่งส่วนใดในร่างกาย อันได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กายสัมผัส ในการรับรู้เรื่องราว รายละเอียดข้อเท็จจริงที่เกิด และเก็บข้อมูลดังกล่าวไว้เพื่อถ่ายทอดเป็นคำให้การให้กับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทราบ

การให้การ หมายถึง การนำรายละเอียดของข้อมูลในข้อเท็จจริง ออกมาแสดงให้ได้ยิน ได้เห็น ได้ทราบ ได้เข้าใจ ไม่ว่าจะเป็น การพูด การเขียน การวาดภาพ การพิมพ์ หรือด้วยวิธีการใด ๆ อันแสดงถึงการสื่อสารที่สามารถทำให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และศาล ได้รับทราบถึงรายละเอียดของข้อมูลนั้น

พยานบุคคล หมายถึง บุคคลซึ่งจะมาให้ หรือ ได้ให้ข้อเท็จจริง ที่ตนรู้เห็นรับทราบมา ต่อ พนักงานผู้มีอำนาจสอบสวน พนักงานผู้มีอำนาจสืบสวน พนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาหรือศาลในการดำเนินคดีอาญารวมทั้งผู้ชำนาญการพิเศษแต่ไม่หมายความรวมถึงจำเลยที่อ้างตนเองเป็นพยาน

คดีอาญา หมายถึง ความผิดต่างๆ ที่มีโทษทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 18 อันได้แก่ โทษ ปรัง ริบทรัพย์สิน กักขัง จำคุก และประหารชีวิต

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการดำเนินการศึกษาวิจัย

การศึกษาถึงการให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในคดีอาญา นั้นสืบเนื่องมาจากปัจจุบันได้มีการประกาศใช้ พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองความปลอดภัยทั้งทางชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน และชื่อเสียง ทั้งต่อตัวพยานเอง บุคคลใกล้เคียงหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ที่ได้ให้ความร่วมมือเข้ามาเป็นพยานในคดีอาญา แต่เกิดความเสี่ยงต่อการถูกคุกคาม ข่มขู่ หรือการถูกทำร้าย จากผู้กระทำความผิด ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาถึงการให้ความร่วมมือของประชาชนในการเป็นพยานบุคคล หลังจากที่ทางรัฐได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้ โดยการศึกษาวิจัยได้เลือกประชาชนที่มารับบริการที่สถานีตำรวจนครบาลลุมพินีเป็นกลุ่มตัวอย่างแทนประชากรส่วนใหญ่ ซึ่งมีวิธีการดำเนินการศึกษาวิจัยในลักษณะการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนในการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป้าหมาย

การวิจัยเรื่อง การให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในคดีอาญา : ศึกษากรณีสถานีตำรวจนครบาลลุมพินี นั้น ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรเป้าหมายไว้ คือ ประชาชนที่มารับบริการที่สถานีตำรวจนครบาลลุมพินี โดยสังเกตจากข้อมูลปี พ.ศ.2547 เป็นสถิติคดีอาญาจำนวน 4,094 คดี คดีจราจร 262 คดี เกี่ยวกับการแจ้งความไว้เป็นหลักฐานจำนวน 70,000 คดี และเกี่ยวกับการแจ้งความเกี่ยวกับเอกสารหายอีกจำนวน 12,100 คดี รวมทั้งหมดจำนวน 86,456 คดี (ข้อมูลในปี พ.ศ.2547 จาก ฝ่ายธุรการคดี สน.ลุมพินี รับข้อมูลเมื่อ 4 มี.ค.2548)

แสดงว่าตลอดปี พ.ศ.2547 มีผู้มารับบริการที่สถานีตำรวจนครบาลลุมพินี ทั้งในส่วนที่เป็นคดีความที่ต้องมีการดำเนินคดี การแจ้งเอกสารหาย การแจ้งไว้เป็นหลักฐาน อย่างน้อยประมาณ 86,456 คน ซึ่งจำนวนดังกล่าวนี้ถือเป็นข้อมูลปี ล่าสุด ที่ผู้ศึกษาจะได้ใช้เป็นเกณฑ์วัดหาจำนวนประชากรโดยการประมาณจากประชาชนที่มารับบริการที่สถานีตำรวจนครบาลลุมพินี สรุปประชากรในการศึกษาครั้งนี้มีจำนวนประมาณ 86,456 คน

กลุ่มตัวอย่าง

ขนาดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดขึ้นโดยคำนึงถึงผลของการวิจัยที่ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง เพื่อสามารถใช้อ้างอิงไปสู่ประชากรเป้าหมายแล้วมีความเชื่อถือได้มากที่สุด หรือมีความผิดพลาดคลาดเคลื่อนน้อยที่สุด อันหมายถึงว่า ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างนั้นเสมือนเป็นข้อมูลที่ได้จากประชากรเป้าหมาย ซึ่งจะต้องมีการกำหนดสัดส่วนให้เหมาะสมเพื่อที่จะทำให้กลุ่มตัวอย่างสามารถเป็นสัดส่วนแทนประชากรเป้าหมายส่วนใหญ่ได้ จึงได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยการใช้สูตรคำนวณของ Taro Yamane (1967, อ้างถึงในสุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2544: 127) จากขนาดประชากร ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 86,456 คน และประมาณความคลาดเคลื่อนของการสุ่มร้อยละ 5 (คือ 0.05) ตามสูตรดังนี้

สูตรของยามานะ (Yamane, 1967)

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

n คือ ขนาดของตัวอย่างที่ควรสุ่ม

N คือ ขนาดของประชากรทั้งหมด

e คือ ความคลาดเคลื่อนของการสุ่ม

จากสูตรของยามานะ สามารถคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้ดังนี้

$$n = \frac{86,456}{1 + 86,456 (0.05)^2}$$

$$= \frac{86,456}{217.14}$$

$$= 398.15 \text{ ราย}$$

การวิจัยครั้งนี้จะใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 400 ราย ทั้งนี้เพื่อสะดวกแก่การจัดเก็บข้อมูล และเป็นตัวเลขที่ลงตัว สะดวกต่อการศึกษาวิเคราะห์ ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวนดังกล่าวนี้จะเป็นสัดส่วนที่เหมาะสมเพื่อใช้เป็นตัวแทนประชากรเป้าหมายคือ ประชาชนที่มารับบริการที่สถานีตำรวจนครบาลลุมพินี ซึ่งขนาดกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวจะเป็นตัวแทนสะท้อนข้อมูล เกี่ยวกับการให้

ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในคดีอาญา และข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างนี้ก็สามารถนำมาวิเคราะห์สรุปอ้างอิงไปสู่ประชากรได้อย่างถูกต้องและเชื่อถือได้

การสุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบการสุ่มหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) ดังนี้

ขั้นที่ 1 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเจาะจงเลือกจากเขตระดับกองบัญชาการในประเทศไทยซึ่งมีเขตพื้นที่รับผิดชอบและเกี่ยวข้องกับการอำนวยความสะดวกธุรกรรมในกระบวนการยุติธรรม อันได้แก่ กองบัญชาการตำรวจนครบาล กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง และกองบัญชาการตำรวจภูธรภาค 1 ถึง กองบัญชาการตำรวจภูธรภาค 9 โดยใช้เกณฑ์พิจารณาจากสถิติการเกิดอาชญากรรม ซึ่งพิจารณาแล้วทุกกองบัญชาการต่างก็ถือว่ามีความถี่การเกิดอาชญากรรมอยู่ในเกณฑ์สูง แต่เมื่อเทียบสัดส่วนของพื้นที่ตารางหน่วยต่อการเกิดอาชญากรรมแล้ว กองบัญชาการตำรวจนครบาลถือว่าเป็นกองบัญชาการที่มีคดีอาญา หรืออาชญากรรมเกิดสูงมากที่สุด ทั้งนี้เพราะกองบัญชาการภูธรภาค 1-9 นั้นแต่ละกองบัญชาการต่างก็มีเขตพื้นที่จังหวัดอยู่ในความรับผิดชอบจำนวนมาก แต่สำหรับกองบัญชาการตำรวจนครบาลนั้นมีเขตพื้นที่รับผิดชอบเพียง กรุงเทพมหานคร เท่านั้น ซึ่งหากพิจารณาจากสถิติคดีอาญาที่น่าสนใจของตำรวจอาญาประจำจังหวัดจะพบถึงความแตกต่าง และปัญหาอาชญากรรมในกรุงเทพมหานคร ที่นับวันจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ และมีผลการจับกุมได้อยู่ในเกณฑ์ต่ำ การวิจัยครั้งนี้จึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยเจาะจงเลือก กองบัญชาการตำรวจนครบาลหรือกรุงเทพมหานคร เป็นพื้นที่กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัย

ขั้นที่ 2 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เนื่องจากกรุงเทพมหานครนั้นมี สถานีตำรวจ(สน.) อยู่ในเขตพื้นที่จำนวนมากและในแต่ละสถานี ก็ยังถูกจัดแบ่งเป็นกลุ่มพื้นที่โดยเรียกเป็น กองบังคับการ มีอยู่ทั้งหมด 9 กองบังคับการจึงได้นำเอากองบังคับการทั้ง 9 มาจับสลากเพื่อให้ได้มีโอกาสในการสุ่มตัวอย่างได้อย่างเท่าเทียมกัน และจากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยการจับสลากแล้ว ปรากฏว่าสุ่มตัวอย่างได้ กองบังคับการตำรวจนครบาล 5

ขั้นที่ 3 จากขั้นตอนที่ 2 ที่สุ่มตัวอย่างได้กองบังคับการตำรวจนครบาล 5 แล้ว ก็นำเอาสถานีตำรวจที่อยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบมาใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random

Sampling) อีกครั้งหนึ่ง กองบังคับการตำรวจนครบาล 5 นั้นมี สถานีตำรวจที่อยู่ในเขตพื้นที่ จำนวน 8 สถานีดังต่อไปนี้

1. สถานีตำรวจนครบาลบางนา
2. สถานีตำรวจนครบาลทุ่งมหาเมฆ
3. สถานีตำรวจนครบาลคลองตัน
4. สถานีตำรวจนครบาลพระโขนง
5. สถานีตำรวจนครบาลลุมพินี
6. สถานีตำรวจนครบาลวัดพระยาไกร
7. สถานีตำรวจนครบาลบางโพธิ์
8. สถานีตำรวจนครบาลทองหล่อ

จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยการจับสลาก ปรากฏว่าสุ่มตัวอย่างได้ **สถานีตำรวจนครบาลลุมพินี**

ขั้นที่ 4 ทำการสุ่มตัวอย่างประชากรในเขตท้องที่สถานีตำรวจนครบาลลุมพินี โดยใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ทำให้ได้ประชากรตัวอย่าง 400 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการตอบแบบสอบถาม

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Study) โดยผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ ตำรา เอกสารทางราชการและบทความที่เกี่ยวข้อง อันเป็นการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งของต่างประเทศ และในประเทศ เพื่อต้องการทราบข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับหัวข้อปัญหาในการวิจัยนี้ให้ครอบคลุมครบถ้วน อันจะช่วยให้การวิจัยครั้งนี้เกิดความสมบูรณ์และผิดพลาดคลาดเคลื่อนให้น้อยที่สุด

2. การศึกษาวิจัยภาคสนาม (Field Study) โดยลักษณะของการวิจัยเชิงสำรวจ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือตามระเบียบวิธีการวิจัย ทำการเก็บข้อมูลจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ของสถานีตำรวจนครบาลลุมพินี ซึ่งผู้ศึกษาใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 4 เดือน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนผู้มารับบริการที่สถานีตำรวจนครบาลลุมพินี โดยมุ่งเน้นที่ความสบายใจของเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติหน้าที่มากที่สุด และเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ทางคดี ทางราชการ และต่อผู้มาติดต่อรับบริการที่สถานีฯ จึงเก็บข้อมูลในส่วนที่เป็นห้องรับแจ้งเอกสารหาย ห้องเปรียบเทียบปรับ และพื้นที่ด้านหน้าของอาคารสถานี โดยไม่ได้เข้าไปก้าวก่ายในห้องพนักงานสอบสวน ห้องสืบสวน ห้องป้องกันปราบปราม ห้องจราจร หรือแม้กระทั่งห้องธุรการ โดยมีระยะเวลาดังนี้

วันที่ 21-23 ตุลาคม 2548	เก็บข้อมูลจำนวน	100	ราย
วันที่ 18-20 พฤศจิกายน 2548	เก็บข้อมูลจำนวน	100	ราย
วันที่ 23-25 ธันวาคม 2548	เก็บข้อมูลจำนวน	100	ราย
วันที่ 17-19 กุมภาพันธ์ 2549	เก็บข้อมูลจำนวน	100	ราย
	รวม	400	ราย

แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้มาตรวัด Rating scale ตามวิธีการของ Likert ซึ่งถือว่าทำให้คะแนนในคำถามแต่ละข้อมีน้ำหนักเท่ากัน และมีระดับการวัดคือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และพิจารณาให้คะแนนตามลำดับดังนี้

1. เกณฑ์กำหนดระดับความคิดเห็น	แบ่งค่าคะแนนดังนี้	
	ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	1
เห็นด้วย	4	2
ไม่แน่ใจ	3	3
ไม่เห็นด้วย	2	4
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	5

2. การแสดงระดับของคะแนนเฉลี่ย จะพิจารณาจากคะแนนของคำตอบโดยจะแบ่งออกเป็น 3 ระดับคือ ระดับสูง ระดับปานกลาง และระดับต่ำ โดยใช้เกณฑ์การคำนวณจาก

คะแนนสูงสุด – คะแนนต่ำสุด

จำนวนชั้น

ดังนั้นระดับคะแนนเฉลี่ยของคำตอบ 3 ระดับคะแนน จะเป็นดังนี้คือ

1.00 – 2.33	หมายถึง	อยู่ในระดับต่ำ
2.34 – 3.66	หมายถึง	อยู่ในระดับปานกลาง
3.67 – 5.00	หมายถึง	อยู่ในระดับมาก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้น โดยอาศัยแนวความคิดและทฤษฎีที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การสร้างแบบสอบถาม

1. ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะทำการวิจัย และนำแนวความคิด และทฤษฎีที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม มาพัฒนาสร้างแบบสอบถาม ตามระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยให้มีเนื้อหาสาระครอบคลุมเรื่องที่ต้องการศึกษา

2. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเองโดยการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวข้างต้น ไปให้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถตรวจสอบรายละเอียดของแบบสอบถาม ในที่นี้ได้นำไปให้ท่านอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ทำการตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม และครอบคลุมกับปัญหาการวิจัย ทั้งนี้เพื่อให้แบบสอบถามมีความเที่ยงตรงทางด้านเนื้อหาและความเชื่อถือได้ และสามารถใช้เป็นเครื่องมือที่ดีในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างถูกต้อง

3. ก่อนนำแบบสอบถามไปใช้จริง ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทำการทดสอบ (Pre-Test) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา จำนวน 40 ราย โดยผู้วิจัยได้เลือกทดสอบกลุ่มตัวอย่างกับประชาชนผู้มาติดต่องานในสถานีตำรวจนครบาลยานนาวา เพื่อนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) และปรับปรุงให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้นก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง ทั้งนี้เพื่อจะได้ทำให้แบบสอบถามดังกล่าวเป็นเครื่องมือที่ดี และมีประสิทธิภาพในการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความน่าเชื่อถือ ด้วยโปรแกรม SPSS (Statistical Package For The Social Science – SPSS For Windows) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbrach's Alpha จากการทดสอบได้ค่าแอลฟาเท่ากับ 0.897

โครงสร้างแบบสอบถาม

ส่วนที่ 1 เป็นการสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามในเรื่อง เพศ อายุ อาชีพ รายได้ ประสบการณ์ในการเป็นพยานบุคคลในคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวน และชั้นศาล ประเภทคดีที่เคยเป็นพยานในชั้นพนักงานสอบสวน และชั้นศาล และระดับการศึกษาสูงสุด

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลของผู้กระทำความผิดที่แตกต่างกัน เพื่อทราบถึงระดับของการให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในคดีของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยได้จำลองเหตุการณ์สมมติขึ้น อีกทั้งได้กำหนดความแตกต่างของผู้กระทำความผิด โดยแยกเป็นผู้กระทำความผิดที่เป็นบุคคลธรรมดา และผู้กระทำความผิดที่มีอิทธิพล เป็นมาเฟีย หรือเป็นองค์กรอาชญากรรม อันจะสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความร่วมมืออีกทางหนึ่งด้วย

ส่วนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับขั้นตอนการเป็นพยานบุคคลในคดีอาญา ในชั้นพนักงานสอบสวน และชั้นพิจารณาคดีของศาล โดยนำเอาสถานการณ์จริงของกระบวนการยุติธรรม เช่น การสอบสวน การชี้ตัวผู้ต้องหา การตอบคำถาม การพิจารณาแบบต่อเนื่อง การพิจารณาแบบเปิดเผยต่อหน้าจำเลย ขั้นตอนในการต้องไปเป็นพยานบุคคล ฯลฯ

ส่วนที่ 5 คำถามเกี่ยวกับความปลอดภัยในตัวพยานกับการให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในคดีอาญา เพราะการเป็นพยานในคดีอาญาบางคดีอาจส่งผลกระทบต่อตัวพยานหรือคนใกล้ชิด คนข้างเคียง เช่น ความปลอดภัยที่มีต่อชีวิต ร่างกาย ความปลอดภัยในชื่อเสียง ความปลอดภัยในทรัพย์สิน นอกจากนี้ในแบบสอบถามได้นำเอาจุดเด่นของ พ.ร.บ.คุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546 มาเสริมด้วย เช่น มาตรการการย้ายที่อยู่ การเปลี่ยนแปลงข้อมูลทางทะเบียน การจัดหาอาชีพให้ใหม่ ฯลฯ

ส่วนที่ 6 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลของประชาชน ที่อาจต้องการเพิ่มเติมไปจากแบบสอบถามที่ค่อนข้างจำกัดด้วยคำถามและคำตอบ ผู้ตอบแบบสอบถามอาจต้องการขยายความคิดเห็นของตนเองก็สามารถทำได้ในส่วนที่เป็นข้อเสนอแนะข้อคิดเห็นที่ว่านี้ได้อย่างเต็มที่

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้แบบสอบถามกลับมาแล้ว ได้ทำการตรวจสอบข้อมูล ความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลทั้งหมดอีกครั้งหนึ่ง โดยคัดเลือกเอาเฉพาะแบบสอบถามที่สมบูรณ์ จากนั้นจึงบันทึกข้อมูลจากแบบสอบถามลงแบบรหัส (Coding Sheet) ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาประมวลผลโดยวิธีการทางสถิติในการวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package For The Social Science – SPSS For Windows) ในการประมวลผลข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และจัดทำตารางวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. การวิเคราะห์เพื่อแสดงถึงข้อมูลคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง เช่น อายุ เพศ อาชีพ รายได้ ประสบการณ์ในการเป็นพยานบุคคล ประเภทคดีที่เคยเป็นพยานบุคคล และระดับการศึกษา ใช้สถิติพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ อัตราส่วนร้อยละ (Percentage) ค่ามัชฌิมเลขคณิต (Means) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อจะได้มองเห็นภาพรวมและง่ายต่อการอธิบายและความเข้าใจ

2. **Chi-Square** ใช้เพื่อทดสอบสมมติฐานหาความสัมพันธ์ระหว่าง เพศ อายุ อาชีพ กับการให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในคดีอาญา ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

3. **One-Sample t - test** ใช้เพื่อทดสอบสมมติฐานหาความแตกต่างเกี่ยวกับการให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในคดีอาญาในคดีที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีอิทธิพล หาความแตกต่างเกี่ยวกับการให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในขั้นตอนการพิจารณาคดีของศาล และเพื่อหาความแตกต่างเกี่ยวกับการให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลเมื่อมีความปลอดภัยในระดับต่ำ ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ผลการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาเรื่อง การให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในคดีอาญา ศึกษากรณี สถานีตำรวจนครบาลลุมพินี ครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและประเมินผลอย่างเป็นระบบ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นประชาชนผู้มารับบริการที่สถานีตำรวจนครบาลลุมพินี จำนวน 400 ชุดผู้วิจัย ขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 6 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 การให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในคดีอาญา กรณี ผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีอิทธิพล

ส่วนที่ 3 การให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในชั้นพนักงานสอบสวน

ส่วนที่ 4 การให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในชั้นพิจารณาคดีของศาล

ส่วนที่ 5 การให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคล เมื่อพยานรู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิต ร่างกายทรัพย์สิน และครอบครัว

ส่วนที่ 6 การทดสอบสมมติฐาน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ประสบการณ์ในการเป็นพยานในชั้นพนักงานสอบสวน ศาล ระดับการศึกษา ซึ่งแสดงข้อมูลได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละ ของเพศของกลุ่มตัวอย่าง

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	230	57.5
หญิง	170	42.5
รวม	400	100

1.1 เพศ จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง คือ เป็นเพศชายจำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 57.45 และเป็นเพศหญิง จำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 42.5

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละ ของช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่าง

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ระหว่าง 20-30 ปี	129	32.3
ระหว่าง 31-40 ปี	91	22.8
ระหว่าง 41-50 ปี	139	34.8
ระหว่าง 51-60 ปี	41	10.3
รวม	400	100

*อายุเฉลี่ย เท่ากับ 37.58 ปี

*อายุต่ำสุด 20 ปี

*อายุสูงสุด 59 ปี

*ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 10.004

1.2 อายุ จากตารางที่ 3 ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 34.8 รองลงมามีอายุ 20-30 ปี จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 32.3 และอายุ 31-40 ปี จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 22.8 และอายุ 51-60 จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 10.3 ตามลำดับ โดยกลุ่มตัวอย่างมีอายุสูงสุด 59 ปี น้อยสุด 20 ปี อายุเฉลี่ยเท่ากับ 37.58 ปี

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละของอาชีพของกลุ่มตัวอย่าง

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
ค้าขาย	129	32.3
รับจ้าง/พนักงานบริษัท	108	27.0
รับราชการ	68	17.0
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	46	11.5
อื่นๆ	49	12.3
รวม	400	100

1.3 อาชีพ จากตารางที่ 4 ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพค้าขาย จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 32.3 รองลงมา ประกอบอาชีพรับจ้าง/พนักงานบริษัท จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 27.0 ประกอบอาชีพรับราชการ 68 คน คิดเป็นร้อยละ 17.0 ประกอบอาชีพอื่นๆ (นักศึกษา แม่บ้าน ฯลฯ) จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 12.3 และประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวจำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 11.5 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละ ของรายได้ต่อเดือนจากการประกอบอาชีพของกลุ่มตัวอย่าง

รายได้จากการประกอบอาชีพ/เดือน	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 10,000 บาท	172	43.0
ระหว่าง 10,001-20,000 บาท	155	38.8
ระหว่าง 20,001-30,000 บาท	60	15.0
ระหว่าง 30,001-40,000 บาท	13	3.3
รวม	400	100

1.4 รายได้จากการประกอบอาชีพต่อเดือน จากตารางที่ 5 ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 43.0 รองลงมา มีรายได้ระหว่าง 10,001-20,000 บาทต่อเดือน จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 38.8 มีรายได้ระหว่าง 20,001-30,000 บาทต่อเดือน จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 15.3 และมีรายได้ระหว่าง 30,001-40,000 บาทต่อเดือน จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.3 ตามลำดับ

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนและร้อยละของประสบการณ์ที่เคยเป็นพยานในชั้นพนักงานสอบสวนของกลุ่มตัวอย่าง

ประสบการณ์เคยเป็นพยาน ในชั้นพนักงานสอบสวน	จำนวน	ร้อยละ
เคย	11	2.8
ไม่เคย	389	97.3
รวม	400	100

1.5 ประสิทธิภาพที่เคยเป็นพยานในชั้นพนักงานสอบสวน จากตารางที่ 6 ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยเป็นพยานในชั้นพนักงานสอบสวน จำนวน 389 คน คิดเป็นร้อยละ 97.3 เคยเป็นจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 เท่านั้น

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนและร้อยละของประเภทคดีที่เคยเป็นพยานในชั้นพนักงานสอบสวน ของกลุ่มตัวอย่าง

ประเภทคดีที่เคยเป็นพยานในชั้นพนักงานสอบสวน	จำนวน	ร้อยละ (ของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน)
ลักทรัพย์	10	2.5
ชิงทรัพย์	7	1.8
ปล้นทรัพย์	8	2.0
ทำร้ายร่างกายบาดเจ็บ	8	2.0
ฆ่าผู้อื่น	1	0.3
ทะเลาะวิวาท	8	2.0
ฉ้อโกง	5	1.2
อื่นๆ	9	2.3

1.6 ประเภทคดีที่เคยเป็นพยานในชั้นพนักงานสอบสวน จากตารางที่ 7 ผลการศึกษาพบว่า ในจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 11 คนที่เคยเป็นพยานในชั้นพนักงานสอบสวน จากตารางที่ 6 นั้นสามารถแยกประเภทคดีที่เคยเป็นพยานในชั้นพนักงานสอบสวนได้คือ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยเป็นพยานในคดีลักทรัพย์ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 รองลงมาเป็นคดีอื่นๆ (ยาเสพติด , การพนัน , จราจร ฯลฯ) จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.3 คดีปล้นทรัพย์ และคดีทำร้ายร่างกายบาดเจ็บ และคดีทะเลาะวิวาท มีจำนวนเท่ากันคือ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0 คดี คดีชิงทรัพย์ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.8 คดีฉ้อโกง จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.2 และคดีฆ่าผู้อื่นจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.3 ตามลำดับ

ตารางที่ 8 แสดงจำนวนและร้อยละของระดับการศึกษาสูงสุดของกลุ่มตัวอย่าง

ระดับการศึกษาสูงสุด	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	13	3.3
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	159	39.8
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	213	53.3
ปริญญาโท	15	3.8
ปริญญาเอก	-	-
อื่นๆ	-	-
รวม	400	100

1.7 ระดับการศึกษาสูงสุด จากตารางที่ 8 ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสูงสุด ระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มีจำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 รองลงมา ระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 39.8 ระดับปริญญาโท จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 3.8 และระดับประถมศึกษา จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.3 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 การให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในคดีอาญา กรณี ผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีอิทธิพล

เพื่อศึกษาถึงการให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในคดีอาญานั้น ผู้วิจัยได้กำหนดเหตุการณ์สมมติขึ้นว่า ขณะที่ท่านยืนอยู่ที่ป้ายรถประจำทาง มีชายคนหนึ่งเข้าไปทำร้ายร่างกายหญิงคนหนึ่งได้รับบาดเจ็บ ซึ่งท่านเห็นเหตุการณ์ทั้งหมด สามารถจดจำหน้าตาของชายคนดังกล่าวได้ดี แล้วให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม

2.1 การให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในคดีอาญา กรณีที่ยังไม่ทราบข้อมูลของผู้กระทำความผิดว่าเป็นผู้มีอิทธิพลหรือเป็นบุคคลธรรมดา

ตารางที่ 9 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่แสดงความเห็นต่อการให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลกรณีที่ยังไม่ทราบข้อมูลของผู้กระทำความผิดว่าเป็นผู้มีอิทธิพลหรือเป็นบุคคลธรรมดา

ข้อความ	ความคิดเห็น (ร้อยละ)					--	S.D	ระดับ ความ คิด เห็น
	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	X		
1. ท่านจะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดีต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยทันที	14 (3.5)	182 (45.5)	191 (47.8)	13 (3.3)	-	3.49	0.621	ปาน กลาง
2. ท่านจะให้ความร่วมมือก็ต่อเมื่อมีเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ร้องขอเท่านั้น	7 (1.8)	286 (71.5)	97 (24.3)	9 (2.3)	1 (0.3)	3.72	0.544	มาก
3. ท่านไม่พร้อมที่จะให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในคดีดังกล่าวข้างต้น	-	73 (17.9)	133 (33.3)	191 (47.8)	3 (0.8)	2.69	0.772	ปาน กลาง
4. ท่านจะให้ความร่วมมือหากการเป็นพยานไม่ทำให้ท่านเสียเวลาในหน้าที่การทำงานท่าน	9 (2.3)	214 (53.5)	68 (17.0)	107 (26.8)	2 (0.5)	3.30	0.907	ปาน กลาง

ข้อความ	ความคิดเห็น (ร้อยละ)					-- X	S.D	ระดับ ความคิด เห็น
	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง			
5. ถ้ามีเงินตอบแทนชดเชย รายได้ที่สูญเสียไปในการ เป็นพยาน ท่านจะให้ความ ร่วมมือเป็นพยาน	12 (3.0)	222 (55.5)	58 (14.5)	104 (26)	4 (1.0)	3.34	0.930	ปาน กลาง
6. การให้ความร่วมมือเป็น พยานถือเป็นหน้าที่ของ พลเมืองดีในสังคม	26 (6.5)	349 (87.3)	24 (6.0)	1 (0.3)	-	4.00	0.368	มาก
7. การหลีกเลี่ยงที่จะไม่ให้ ความร่วมมือเป็นพยาน บุคคลเป็นการกระทำที่ไม่ สมควรอย่างยิ่ง	15 (3.8)	232 (58)	96 (21)	57 (14.3)	-	3.51	0.782	ปาน กลาง

2.1 การให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในกรณีที่ยังไม่ทราบข้อมูลว่าผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีอิทธิพลหรือบุคคลธรรมดา จากตารางที่ 9 ผลการศึกษาพบว่า
ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ที่จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดีต่อ
เจ้าหน้าที่ตำรวจทันที กลุ่มตัวอย่างจำนวนมากมีความเห็น ไม่แน่ใจ จำนวน 191 คนคิดเป็นร้อยละ
47.8 เห็นด้วย จำนวน 182 คน คิดเป็นร้อยละ 45.5 เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ
3.5 และไม่เห็นด้วยจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.3 ตามลำดับ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.49 แสดงว่ากลุ่ม
ตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ที่จะให้ความร่วมมือก็ต่อเมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ ร้องขอนั้น ส่วนใหญ่มีความเห็น เห็นด้วย จำนวน 286 คน คิดเป็นร้อยละ 71.5 ไม่เห็นด้วย จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.3 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.72 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ที่ไม่พร้อมที่จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี ดังกล่าว กลุ่มตัวอย่างจำนวนมากมีความเห็น ไม่เห็นด้วย จำนวน 191 คน คิดเป็นร้อยละ 47.8 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.8 ตามลำดับ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.69 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ที่จะให้ความร่วมมือหากการเป็นพยานไม่ทำให้ เสียเวลาในหน้าที่การงาน ส่วนใหญ่ มีความเห็น เห็นด้วย จำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 53.5 มีเพียงจำนวน 2 คนที่มีความเห็น ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง คิดเป็นร้อยละ 0.5 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.30 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่ว่า ถ้ามีเงินตอบแทนชดเชยรายได้ที่สูญเสียไป ในการเป็นพยาน กลุ่มตัวอย่างจะให้ความร่วมมือเป็นพยาน ส่วนใหญ่มีความเห็น เห็นด้วย จำนวน 222 คน คิดเป็นร้อยละ 55.5 มีเพียงจำนวน 4 คน ที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง คิดเป็นร้อยละ 10 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.34 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ความคิดเห็นที่ว่า การให้ความร่วมมือเป็นพยานถือเป็นหน้าที่ของพลเมืองดีใน สังคม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็น เห็นด้วย จำนวน 349 คน คิดเป็นร้อยละ 87.3 มีคนไม่เห็น ด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความ คิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ความคิดเห็นที่ว่า การหลีกเลี่ยงที่จะไม่ให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลเป็นการ กระทำที่ไม่สมควรอย่างยิ่ง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็น เห็นด้วย จำนวน 232 คน คิดเป็นร้อย ละ 58.0 มีกลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วย จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 14.3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51 แสดง ว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 10 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่แสดงความเห็นต่อการให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลกรณีที่เป็นพยานบุคคลแล้วจึงได้ทราบข้อมูลของผู้กระทำความผิดว่าเป็นผู้มีอิทธิพล

ข้อความ	ความคิดเห็น (ร้อยละ)					--	S.D	ระดับ ความคิด เห็น
	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	X		
1. จากเหตุการณ์ข้างต้น เมื่อท่านเป็นพยานในชั้น ตำรวจแล้ว แต่ต่อมาท่าน ทราบว่าชายดังกล่าวเป็นผู้มี อิทธิพล ท่านไม่หวั่นไหว และจะให้ความร่วมมือเป็น พยานบุคคลในคดีต่อไป	11 (2.8)	120 (30.0)	148 (37.0)	121 (30.3)	- -	3.05	0.844	ปาน กลาง
2. ในคดีที่ชายดังกล่าวเป็น ผู้มีอิทธิพลและท่านเป็น พยานในคดีนี้ ท่านมั่นใจว่า รัฐจะสามารถให้การ คุ้มครองความปลอดภัยแก่ ท่านทุกๆ กรณีไม่ว่าจะเป็น ด้านชีวิต ร่างกาย หรือ ทรัพย์สิน	1 (0.3)	161 (40.3)	154 (38.5)	8 (21.0)	- -	3.20	0.765	ปาน กลาง
3. เมื่อท่านเป็นพยานในชั้น ตำรวจแล้ว แต่ต่อมาผู้ชาย	- -	55 (13.8)	197 (49.3)	145 (36.3)	3 (0.8)	2.76	0.688	ปาน กลาง

ข้อความ	ความคิดเห็น (ร้อยละ)					--	S.D	ระดับ ความ คิด เห็น
	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	X		
<p>คนนั้นซึ่งเป็นผู้มีอิทธิพลมาบอกให้ท่านล้มเลิกการเป็นพยาน ท่านก็พร้อมจะทำตามโดยการล้มเลิกการเป็นพยานในคดีนี้</p> <p>4. จากเหตุการณ์ข้างต้น หากท่านยังไม่ได้เป็นพยาน แต่ต่อมาผู้ชายคนนั้นซึ่งเป็นผู้มีอิทธิพลมาขอร้องให้ท่านช่วยเป็นพยานในคดีเพื่อช่วยเหลือเขาไม่ให้ถูกลงโทษ ท่านก็จะทำตามโดยเข้ามาเป็นพยานในคดีนี้ตามที่ได้รับการร้องขอ</p> <p>5. เมื่อท่านเป็นพยานในชั้นตำรวจอยู่แล้ว แต่ต่อมาทราบว่าผู้ชายคนนั้นเป็นผู้มีอิทธิพล ท่านจะยุติการเป็นพยานของท่านไว้เพียงเท่านั้น</p>	1 (0.3)	6 (1.5)	149 (37.3)	224 (56.0)	20 (5.0)	2.36	0.613	ปาน กลาง
	2 (0.5)	56 (14.0)	173 (43.3)	153 (38.3)	16 (4.0)	2.69	0.779	ปาน กลาง

2.2 การให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลกรณีที่เป็นพยานบุคคลแล้วจึงได้ทราบข้อมูลของผู้กระทำความผิดว่าเป็นผู้มีอิทธิพล จากตารางที่ 10 ผลการศึกษาพบว่า

ถ้ากลุ่มตัวอย่างเป็นพยานในคดีแล้ว แต่ต่อมาท่านทราบว่าชายดังกล่าวเป็นผู้มีอิทธิพล จะไม่หวั่นไหวและจะให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในคดีต่อไป กลุ่มตัวอย่างจำนวนมากมีความเห็น ไม่แน่ใจ จำนวน 148 คน มีเพียง 11 คนที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง คิดเป็นร้อยละ 3.8 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.05 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ความคิดเห็นที่ว่า ในคดีที่ชายดังกล่าวเป็นผู้มีอิทธิพลและท่านเป็นพยานในคดีนี้ ท่านมั่นใจว่ารัฐจะสามารถให้การคุ้มครองความปลอดภัยแก่ท่านทุกๆ กรณีไม่ว่าจะเป็นด้านชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สิน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็น เห็นด้วย จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 40.3 ไม่เห็นด้วย จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 21.0 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.20 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ความคิดเห็นที่ว่า เมื่อท่านเป็นพยานในชั้นตำรวจแล้ว แต่ต่อมาผู้ชายคนนั้นซึ่งเป็นผู้มีอิทธิพลมาบอกให้ท่านล้มเลิกการเป็นพยาน ท่านก็พร้อมจะทำตามโดยการล้มเลิกการเป็นพยานในคดีนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็น ไม่แน่ใจ จำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 49.3 รองลงมา มีความเห็น ไม่เห็นด้วย จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 36.3 เห็นด้วย จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 13.8 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.8 ตามลำดับ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.76 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ความคิดเห็นที่ว่า จากเหตุการณ์สมมติ หากท่านยังไม่ได้เป็นพยาน แต่ต่อมาผู้ชายคนนั้นซึ่งเป็นผู้มีอิทธิพลมาขอร้องให้ท่านช่วยเป็นพยานในคดีเพื่อช่วยเหลือเขาไม่ให้ถูกกลงโทษ ท่านก็จะทำตามโดยเข้ามาเป็นพยานในคดีนี้ตามที่ได้รับขอร้องขอ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีความเห็น ไม่เห็นด้วย จำนวน 224 คน คิดเป็นร้อยละ 56.0 มีผู้เห็นด้วยจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5 และเห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.36 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ความคิดเห็นที่ว่า เมื่อท่านเป็นพยานในชั้นตำรวจอยู่แล้ว แต่ต่อมาทราบว่าผู้ชายคนนั้นเป็นผู้มีอิทธิพล ท่านจะยุติการเป็นพยานของท่านไว้เพียงเท่านั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็น ไม่แน่ใจ จำนวน 173 คน มีเพียง 2 คน ที่เห็นด้วยอย่างยิ่งคิดเป็นร้อยละ 0.5 ตามลำดับมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.69 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 11 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่แสดงความเห็นต่อการให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลกรณีที่ทราบข้อมูลของผู้กระทำความผิดอยู่แล้วว่าเป็นผู้มีอิทธิพล

ข้อความ	ความคิดเห็น (ร้อยละ)					--	S.D	ระดับ ความคิด เห็น
	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	X		
1. จากเหตุการณ์ข้างต้น หากท่านยังไม่ได้เป็นพยาน และทราบว่าชายดังกล่าวมีอิทธิพล แต่ต่อมาหญิงคนนั้นมาขอร้องให้ท่านช่วยเป็นพยาน ท่านจะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดีนี้	6 (1.5)	282 (70.5)	72 (18)	38 (9.5)	2 (0.5)	3.63	0.779	ปาน กลาง
2. ผู้กระทำความผิดที่มีอิทธิพล มีผลต่อท่านที่จะไม่ให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดีนั้นๆ	51 (12.8)	150 (37.5)	69 (17.3)	106 (26.5)	24 (6.0)	3.25	1.155	ปาน กลาง
3. ในคดีที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีอิทธิพล ท่านจะไม่ให้ความร่วมมือเพราะเชื่อว่าในที่สุดบุคคลนั้นก็จะสามารถรอดพ้นคดีได้โดยไม่ต้องรับโทษตามกฎหมาย เพราะอาศัยอำนาจบารมีและ	7 (1.8)	239 (59.8)	66 (16.5)	65 (16.3)	23 (5.8)	3.36	0.968	ปาน กลาง

ข้อความ	ความคิดเห็น (ร้อยละ)					--	S.D	ระดับ ความ คิด เห็น
	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	X		
อิทธิพลดังกล่าว								
4. ในคดีที่ผู้กระทำความผิด เป็นคนธรรมดา ท่านจะให้ ความร่วมมือเป็นพยานในคดี โดยไม่รู้สึกรู้สีกอียดและกังวล ใจ	36 (9.0)	283 (70.8)	75 (18.8)	6 (1.5)	- -	3.87	0.567	มาก
5. จากเหตุการณ์ข้างต้น หากท่านทราบว่าชายคนนั้น เป็นผู้มีอิทธิพล ท่านจะไม่ อยู่ดูเหตุการณ์ และจะเดิน ไปที่อื่นเพื่อจะได้ไม่ต้อง เป็นพยานในคดีนี้	1 (0.3)	147 (36.8)	104 (26.0)	126 (31.5)	22 (5.5)	2.95	0.955	ปาน กลาง
6. ท่านพร้อมจะให้ความ ร่วมมือเป็นพยานโดยที่ท่าน จะไม่คำนึงถึงคุณสมบัติของ ผู้กระทำความผิดว่าเป็น บุคคลธรรมดาหรือเป็นผู้มี อิทธิพล	3 (0.8)	145 (36.3)	149 (37.3)	99 (24.8)	4 (1.0)	3.11	0.818	ปาน กลาง

2.3 การให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลกรณีที่ทราบข้อมูลของผู้กระทำความผิดอยู่แล้วว่าเป็นผู้มีอิทธิพล จากตารางที่ 11 ผลการศึกษาพบว่า

ความคิดเห็นที่ว่า จากเหตุการณ์สมมติ หากท่านยังไม่ได้เป็นพยาน และทราบว่าชายดังกล่าวมีอิทธิพล แต่ต่อมาหญิงคนนั้นมาขอร้องให้ท่านช่วยเป็นพยาน ท่านจะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดีนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็น เห็นด้วย จำนวน 282 คน คิดเป็นร้อยละ 70.5 รองลงมาไม่มีความเห็น มีจำนวนเพียง 2 คนที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งคิดเป็นร้อยละ 0.5 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ความคิดเห็นที่ว่า ผู้กระทำความผิดที่มีอิทธิพล มีผลต่อท่านที่จะไม่ให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดีนั้นๆ กลุ่มตัวอย่างจำนวนมากมีความเห็น เห็นด้วย จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 37.5 มีจำนวนเพียง 24 คนที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง คิดเป็นร้อยละ 6.0 ตามลำดับ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.25 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ความคิดเห็นที่ว่า ในคดีที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีอิทธิพล ท่านจะไม่ให้ความร่วมมือเพราะเชื่อว่าในที่สุดบุคคลนั้นก็จะสามารถรอดพ้นคดีได้โดยไม่ต้องรับโทษตามกฎหมาย เพราะอาศัยอำนาจบารมีและอิทธิพลดังกล่าว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็น เห็นด้วย จำนวน 239 คน คิดเป็นร้อยละ 59.8 มีกลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยจำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 16.3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.36 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ความคิดเห็นที่ว่า ในคดีที่ผู้กระทำความผิดเป็นคนธรรมดา ท่านจะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดีโดยไม่รู้สึกรอคอยและกังวลใจ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็น เห็นด้วย จำนวน 283 คน คิดเป็นร้อยละ 70.8 มีจำนวนเพียง 6 คน ที่ไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 1.5 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ความคิดเห็นที่ว่า จากเหตุการณ์ข้างต้นหากท่านทราบว่าชายคนนั้นเป็นผู้มีอิทธิพล ท่านจะไม่อยู่ดูเหตุการณ์ และจะเดินไปที่อื่นเพื่อจะได้ไม่ต้องเป็นพยานในคดีนี้ กลุ่มตัวอย่างจำนวนมากมีความเห็น เห็นด้วย จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 36.8 และมีความเห็นไม่เห็นด้วย จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 31.5 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.95 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ความคิดเห็นที่ว่า ท่านพร้อมจะให้ความร่วมมือเป็นพยาน โดยที่ท่านจะไม่คำนึงถึงคุณสมบัติของผู้กระทำความผิดว่าเป็นบุคคลธรรมดาหรือเป็นผู้มีอิทธิพล กลุ่มตัวอย่างจำนวนมากมีความเห็น ไม่แน่ใจ จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 37.3 รองลงมาไม่มีความเห็น เห็นด้วย จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 36.3 ไม่เห็นด้วยจำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 24.8 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0 และเห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ .8 ตามลำดับ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.11 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ส่วนที่ 3 การให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในชั้นพนักงานสอบสวน

ตารางที่ 12 แสดงจำนวนและร้อยละ ของการให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคล ในชั้นพนักงานสอบสวนของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อความ	ความคิดเห็น (ร้อยละ)					--	S.D	ระดับ ความคิด เห็น
	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	X		
1. หากสามารถให้ปากคำเป็นพยานโดยไม่ต้องมีผู้ต้องหาอยู่ด้วย ท่านก็พร้อมจะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี	29 (7.3)	331 (82.8)	35 (8.8)	5 (1.3)	- -	3.96	0.457	มาก
2. หากการให้ปากคำเป็นพยานจะมีเพียงพนักงานสอบสวนเท่านั้นที่สอบปากคำท่าน โดยไม่มีบุคคลภายนอกมานั่งฟังคำให้การ ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี	28 (7.0)	328 (82.0)	9 (2.3)	1 (0.3)	- -	3.93	0.513	มาก
3. หากสามารถกำหนดวันเวลาที่ท่านสะดวกในการที่จะไปให้การเป็นพยานได้ ท่านก็จะให้ความร่วมมือ	49 (12.3)	328 (82.0)	21 (5.3)	1 (0.3)	1 (0.3)	4.06	0.452	มาก

ข้อความ	ความคิดเห็น (ร้อยละ)					--	S.D	ระดับ ความ คิด เห็น
	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	X		
เป็นพยานในคดี								
4. หากสามารถกำหนดสถานที่ที่ท่านสะดวกในการที่จะไปให้การเป็นพยานได้ เช่น ที่บ้าน ที่ร้านอาหาร ที่ทำงาน ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี	61 (15.3)	321 (80.3)	14 (3.5)	3 (0.8)	1 (0.3)	4.10	0.481	มาก
5. หากระหว่างที่กำลังให้การเป็นพยานอยู่ ท่านมีธุระสำคัญที่ต้องออกไปต่อ ท่านสามารถหยุดพักชั่วคราวหรือออกไปทำธุระข้างนอกก่อนแล้วกลับมาให้การใหม่ได้ ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี	36 (9.0)	314 (78.5)	39 (9.8)	11 (2.8)	- -	3.94	0.543	มาก
6. หากการเป็นพยานในคดี ท่านสามารถพูดให้การในลักษณะของการเล่าเรื่องหรือบรรยายให้ พนักงานสอบสวนฟัง ในบรรยากาศ	23 (5.8)	333 (83.3)	43 (10.8)	1 (0.3)	- -	3.95	0.415	มาก

ข้อความ	ความคิดเห็น (ร้อยละ)					--	S.D	ระดับ ความ คิด เห็น
	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	X		
ที่ไม่เคร่งเครียดมากนัก ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี								
7. หากท่านสามารถให้ปากคำเป็นพยานในคดีได้ในทันทีทันใด หรือในเวลาที่ไม่นานมากนักหลังจากที่เหตุการณ์เกิดขึ้น ท่านเชื่อว่ายังสามารถจดจำเหตุการณ์ได้ ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี	31 (7.8)	341 (85.3)	28 (7.0)	- -	- -	4.01	0.384	มาก
8. การชี้ยืนยันตัวผู้ต้องหาเป็นความสำคัญอย่างหนึ่งในคดี หากท่านสามารถเลือกได้ว่าจะชี้ตัวที่ห้องคิดฟิล์ม ชี้ผ่านรูปภาพ ชี้ผ่านวิดีโอ ฯลฯ โดยไม่ต้องเผชิญหน้ากับผู้ต้องหา ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี	36 (9.0)	333 (83.3)	30 (7.5)	- -	1 (0.3)	4.01	0.433	มาก

ข้อความ	ความคิดเห็น (ร้อยละ)					--	S.D	ระดับ ความ คิด เห็น
	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	X		
9. การให้ปากคำในฐานะ พยาน โดยที่ไม่ต้องมี ผู้ต้องหา ญาติผู้ต้องหา ผู้เสียหาย ญาติผู้เสียหาย หรือบุคคลภายนอกอื่นๆ มา นั่งฟังคำให้การของท่าน จะ ทำให้ท่านสามารถให้การ เกี่ยวกับเรื่องราวที่รู้เห็น ทั้งหมด ได้อย่างสบายใจ ไม่ กดดัน และท่านก็จะให้ความ ร่วมมือเป็นพยานในคดี	37 (9.3)	313 (78.3)	47 (11.8)	3 (0.8)	- -	3.96	0.489	มาก

3. การให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในชั้นพนักงานสอบสวน จากตารางที่ 12 ผลการศึกษาพบว่า

ความคิดเห็นที่ว่า หากสามารถให้ปากคำเป็นพยานโดยไม่ต้องมีผู้ต้องหาอยู่ด้วย ท่านก็พร้อมจะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็น เห็นด้วย จำนวน 331 คน คิดเป็นร้อยละ 82.8 กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เห็นด้วยมีจำนวนเพียง 5 คนคิดเป็นร้อยละ 1.3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ความคิดเห็นที่ว่า หากการให้ปากคำเป็นพยาน จะมีเพียงพนักงานสอบสวนเท่านั้นที่สอบปากคำท่าน โดยไม่มีบุคคลภายนอกมานั่งฟังคำให้การ ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็น เห็นด้วย จำนวน 328 คน คิดเป็นร้อยละ 82.0 รองลงมา

ความเห็น ไม่เห็นด้วย จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 8.5 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ความคิดเห็นที่ว่า หากสามารถกำหนด วัน เวลา ที่ท่านสะดวกในการที่จะไปให้การเป็นพยานได้ ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็น เห็นด้วย จำนวน 328 คน คิดเป็นร้อยละ 82.0 มีผู้ไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งมีจำนวนเท่ากันคือจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ความคิดเห็นที่ว่า หากสามารถกำหนด สถานที่ ที่ท่านสะดวกในการที่จะไปให้การเป็นพยานได้ เช่น ที่บ้าน ที่ร้านอาหาร ที่ทำงาน ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็น เห็นด้วย จำนวน 321 คน คิดเป็นร้อยละ 80.3 ที่ ไม่เห็นด้วย มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.8 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ความคิดเห็นที่ว่า หากระหว่างที่กำลังให้การเป็นพยานอยู่ ท่านมีธุระสำคัญที่ต้องออกไปต่อ ท่านสามารถหยุดพักชั่วคราว หรือออกไปทำธุระข้างนอกก่อนแล้วกลับมาให้การใหม่ได้ ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็น เห็นด้วย จำนวน 314 คน คิดเป็นร้อยละ 78.5 และมีความเห็น ไม่เห็นด้วย จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ความคิดเห็นที่ว่า หากการเป็นพยานในคดี ท่านสามารถพูดให้การในลักษณะของการเล่าเรื่อง หรือบรรยายให้ พนักงานสอบสวนฟัง ในบรรยากาศที่ไม่เคร่งเครียดมากนัก ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็น เห็นด้วย จำนวน 333 คน คิดเป็นร้อยละ 83.3 รองลงมา มีความเห็น ที่ไม่เห็นด้วยมีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ความคิดเห็นที่ว่า หากท่านสามารถให้ปากคำเป็นพยานในคดีได้ในทันทีทันใด หรือในเวลาที่ไม่ยาวนานมากนักหลังจากที่เหตุการณ์เกิดขึ้น ท่านเชื่อว่ายังสามารถจดจำเหตุการณ์ได้ ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็น เห็นด้วย จำนวน 341 คน คิดเป็นร้อยละ 85.3 รองลงมา มีความเห็น เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 7.8 และไม่แน่ใจ จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 7.0 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ความคิดเห็นที่ว่า การชี้ยืนยันตัวผู้ต้องหาเป็นความสำคัญอย่างหนึ่งในคดี หากท่านสามารถเลือกได้ว่าจะชี้ตัวที่ห้องคดีฟิล์ม ชี้นานรูปภาพ ชี้นานวิดีโอ ฯลฯ โดยไม่ต้องเผชิญหน้ากับผู้ต้องหา ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็น เห็นด้วย จำนวน 333 คน คิดเป็นร้อยละ 83.3 รองลงมา มีความเห็น เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 9.0

และไม่แน่ใจ จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 7.5 ตามลำดับ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ความคิดเห็นที่ว่า การให้ปากคำในฐานะพยาน โดยที่ไม่ต้องมี ผู้ต้องหา ญาติผู้ต้องหา ผู้เสียหาย ญาติผู้เสียหาย หรือบุคคลภายนอกอื่นๆ มานั่งฟังคำให้การของท่าน จะทำให้ท่านสามารถให้การเกี่ยวกับเรื่องราวที่รู้เห็นทั้งหมด ได้อย่างสบายใจ ไม่กดดัน และท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็น เห็นด้วย จำนวน 313 คน คิดเป็นร้อยละ 78.3 รองลงมาไม่มีความเห็น และมีความเห็นไม่เห็นด้วยจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ .8 ตามลำดับ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ส่วนที่ 4 การให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในชั้นพิจารณาคดีของศาล

ตารางที่ 13 แสดงจำนวนและร้อยละ การให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในชั้นพิจารณาคดีของศาล ของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อความ	ความคิดเห็น (ร้อยละ)					--	S.D	ระดับ ความคิด เห็น
	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	X		
1. แม้การให้การในชั้นศาล จะต้องมีผู้ต้องหามานั่งฟัง คำให้การอยู่ในห้องเดียวกัน ท่านก็จะให้ความร่วมมือ เป็นพยานในคดี	11 (2.8)	222 (55.5)	94 (23.5)	73 (18.3)	- -	3.43	0.816	ปาน กลาง
2. แม้การให้การในชั้นศาล ท่านจะต้องตอบคำถามของ	11 (2.8)	222 (55.5)	98 (24.5)	69 (17.3)	- -	3.44	0.805	ปาน กลาง

ข้อความ	ความคิดเห็น (ร้อยละ)					--	S.D	ระดับ ความ คิด เห็น
	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	X		
ทั้ง อัยการ ทนายความ และ ศาล ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี								
3. แม้การให้การในชั้นศาล จะต้องไปตาม วันเวลาที่ ศาลได้กำหนดไว้ให้ โดย ท่านไม่สามารถกำหนดเอง ได้ ท่านก็จะให้ความร่วมมือ เป็นพยานในคดี	8 (2.0)	191 (47.8)	104 (26)	97 (24.3)	- -	3.28	0.852	ปาน กลาง
4. แม้การให้การในชั้นศาล จะต้องไปที่ ศาล เท่านั้น ไม่สามารถเลือกสถานที่ได้เอง ท่านก็จะให้ความร่วมมือ เป็นพยานในคดี	10 (2.5)	290 (72.5)	67 (16.8)	33 (8.3)	- -	3.69	0.655	มาก
5. แม้การให้การในชั้นศาล จะต้องทำให้เสร็จในคราว เดียวเลย หรือหากยังให้การ ไม่เสร็จก็ค่อยมาต่อในคราว หน้า ไม่สามารถขอหยุด ชั่วคราวแล้วออกไปทำธุระ	15 (3.8)	293 (73.3)	75 (18.8)	17 (4.3)	- -	3.77	0.584	มาก

ข้อความ	ความคิดเห็น (ร้อยละ)					--	S.D	ระดับ ความ คิด เห็น
	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	X		
ข้างนอกแล้วค่อยกลับมาให้ การใหม่ได้ ท่านก็จะให้ ความร่วมมือเป็นพยานใน คดี			110					
6. แม้การให้การในชั้นศาล ท่านต้องตอบเฉพาะสิ่ง ที่ อัยการ ทนายความ หรือ ศาลถาม ไม่สามารถเล่าเรื่อง หรือบรรยาย ได้เอง ด้วย บรรยากาศที่เคร่งเครียด และ เป็นทางการอย่างมาก ท่านก็ จะให้ความร่วมมือเป็น พยานในคดี	17 (4.3)	213 (53.3)	(27.5)	60 (15)	- -	3.47	0.797	ปาน กลาง
7. แม้การให้การในชั้นศาล ท่านจะต้องรอนกว่าจะมี การฟ้องคดี ซึ่งอาจนานเป็น เดือน หรือเป็นปี นับจากวัน เวลาที่เกิดเหตุ แต่ท่านก็เชื่อ ว่าจะยังจำเหตุการณ์ที่ เกิดขึ้นได้ดี และท่านก็จะให้ ความร่วมมือเป็นพยาน	4 (1.0)	159 (39.8)	117 (29.3)	119 (29.8)	1 (0.3)	3.12	0.857	ปาน กลาง

ข้อความ	ความคิดเห็น (ร้อยละ)					--	S.D	ระดับ ความ คิด เห็น
	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	X		
8. การชี้ยืนยันตัวผู้ต้องหา เป็นอีกหนึ่งความสำคัญใน การตัดสินใจ แม้การให้การ ในชั้นศาล จะต้องชี้ตัว ผู้ต้องหาในห้องพิจารณา ห้องเดียวกันกับท่าน ใน ลักษณะเผชิญหน้า ท่านก็จะ ให้ความร่วมมือเป็นพยาน ในคดี	3 (0.8)	157 (39.3)	103 (25.8)	135 (33.8)	2 (0.5)	3.06	0.882	ปาน กลาง
แม้การให้การในชั้นศาล จะ มีทั้งผู้ต้องหา ญาติผู้ต้องหา ผู้เสียหาย ญาติผู้เสียหาย บุคคลภายนอกที่สนใจ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ศาล อัยการ ทนายความ ตำรวจ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ ฯลฯ อยู่ ภายในห้องเดียวกันกับท่าน ทั้งหมดท่านเชื่อว่าจะ สามารถเล่าเรื่องราวที่รู้เห็น มาทั้งหมดได้อย่างสบายใจ ไม่กดดัน และ ท่านก็จะให้ ความร่วมมือเป็นพยาน	7 (1.8)	225 (56.3)	91 (22.8)	77 (19.3)	- -	3.41	0.814	ปาน กลาง

4. การให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในชั้นพิจารณาคดีของศาล จากตารางที่ 13 ผลการศึกษาพบว่า

ความคิดเห็นที่ว่า แม้การให้การในชั้นศาล จะต้องเป็นผู้ต้องหามานั่งฟังคำให้การอยู่ในห้องเดียวกัน ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็น เห็นด้วย จำนวน 222 คน คิดเป็นร้อยละ 55.5 มีกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เห็นด้วย จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 18.3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ความคิดเห็นที่ว่า แม้การให้การในชั้นศาล ท่านจะต้องตอบคำถามของทั้ง อัยการ ทนายความ และศาล ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็น เห็นด้วย จำนวน 222 คน คิดเป็นร้อยละ 55.5 ไม่เห็นด้วย จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 17.3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.44 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ความคิดเห็นที่ว่า แม้การให้การในชั้นศาล จะต้องไปตาม วันเวลา ที่ศาลได้กำหนดไว้ให้ โดยท่านไม่สามารถกำหนดเองได้ ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี กลุ่มตัวอย่างจำนวนมากมีความเห็น เห็นด้วย จำนวน 191 คน คิดเป็นร้อยละ 47.8 รองลงมาที่มีความเห็น ไม่แน่ใจ จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 26.0 ไม่เห็นด้วย จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 24.3 และเห็นด้วย อย่างยิ่งจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.28 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ความคิดเห็นที่ว่า แม้การให้การในชั้นศาล จะต้องไปที่ ศาล เท่านั้น ไม่สามารถเลือกสถานที่ได้เอง ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็น เห็นด้วย จำนวน 290 คน คิดเป็นร้อยละ 72.5 รองลงมาที่มีความเห็น ไม่แน่ใจ จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 16.8 ไม่เห็นด้วยจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ความคิดเห็นที่ว่า แม้การให้การในชั้นศาล จะต้องทำให้เสร็จในคราวเดียวเลย หรือหากยังให้การไม่เสร็จก็ค่อยมาต่อในคราวหน้า ไม่สามารถขอหยุดชั่วคราวแล้วออกไปทำธุระข้างนอก แล้วค่อยกลับมาให้การใหม่ได้ ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็น เห็นด้วย จำนวน 293 คน คิดเป็นร้อยละ 73.3 รองลงมาที่มีความเห็น ไม่แน่ใจ จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 18.8 ไม่เห็นด้วย จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ความคิดเห็นที่ว่า แม้การให้การในชั้นศาล ท่านต้องตอบเพียงเฉพาะสิ่งที่ อัยการ หมายความ หรือศาลถาม ไม่สามารถเล่าเรื่อง หรือบรรยาย ได้เอง ด้วยบรรยากาศที่เคร่งเครียด และเป็นทางการอย่างมาก ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็น เห็นด้วย จำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 รองลงมามีความเห็น ไม่แน่ใจ จำนวน 110 คน คิด เป็นร้อยละ 27.5 ไม่เห็นด้วย จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 15.0 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.47 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ความคิดเห็นที่ว่า แม้การให้การในชั้นศาล ท่านจะต้องรอนกว่าจะมีการฟ้องคดี ซึ่งอาจ นานเป็นเดือน หรือเป็นปี นับจากวันเวลาที่เกิดเหตุ แต่ท่านก็เชื่อว่ายังจำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ดี และท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยาน กลุ่มตัวอย่างจำนวนมากมีความเห็น เห็นด้วย จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 39.8 รองลงมามีความเห็น ไม่เห็นด้วย จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 29.8 ไม่ แน่ใจ จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 29.3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.12 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความ คิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ความคิดเห็นที่ว่า การชี้ยืนยันตัวผู้ต้องหาเป็นอีกหนึ่งความสำคัญในการตัดสินใจ แม้การ ให้การในชั้นศาล จะต้องชี้ตัวผู้ต้องหาในห้องพิจารณา ห้องเดียวกันกับท่าน ในลักษณะเผชิญหน้า ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็น เห็นด้วย จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 39.3 รองลงมามีความเห็น ไม่เห็นด้วย จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 33.8 แม้ แน่ใจ จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 25.8 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.06 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความ คิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ความคิดเห็นที่ว่า แม้การให้การในชั้นศาล จะมีทั้งผู้ต้องหา ญาติผู้ต้องหา ผู้เสียหาย ญาติ ผู้เสียหาย บุคคลภายนอกที่สนใจ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ศาล อัยการ หมายความ ตำรวจ เจ้าหน้าที่ ราชทัณฑ์ ฯลฯ อยู่ภายในห้องเดียวกันกับท่านทั้งหมด ท่านเชื่อว่าจะสามารถเล่าเรื่องราวที่รู้เห็นมา ทั้งหมดได้อย่างสบายใจ ไม่กดดัน และ ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีความเห็น เห็นด้วย จำนวน 225 คน คิดเป็นร้อยละ 56.3 รองลงมามีความเห็น ไม่ แน่ใจ จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 22.8 ไม่เห็นด้วย จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 19.3 มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.41 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

**ส่วนที่ 5 การให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคล เมื่อพยานรู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย
ทรัพย์สิน และครอบครัว**

ตารางที่ 14 แสดงจำนวนและร้อยละ การให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคล เมื่อพยานรู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน และครอบครัว ของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อความ	ความคิดเห็น (ร้อยละ)					-- X	S.D	ระดับ ความ คิด เห็น
	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง			
1. หากการเข้ามาเป็นพยานในคดีหนึ่งๆ ทำให้ท่านยังสามารถใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างปกติสุขดังเดิม ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี	44 (11.0)	354 (88.5)	- -	2 (0.5)	- -	4.10	0.347	มาก
2. หากการเข้ามาเป็นพยานในคดีอาญาหนึ่งๆ ทางรัฐจะจัดเจ้าหน้าที่มาคอยอารักขาคูแกล	9 (2.3)	269 (67.3)	92 (23)	30 (7.5)	- -	3.64	0.653	ปาน กลาง
3. เมื่อพยานในคดีอาญา รู้สึกถึงความไม่ปลอดภัย สามารถร้องขอให้รัฐจัดหาที่อยู่แห่งใหม่ให้ตามที่พยาน	7 (1.8)	67 (16.8)	96 (24)	199 (49.8)	31 (7.8)	2.55	0.919	ปาน กลาง

ข้อความ	ความคิดเห็น (ร้อยละ)					--		ระดับ ความ คิด เห็น
	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	X	S.D	
ร้องขอได้ มาตรการดังกล่าว นี้ จะทำให้ท่านให้ความ ร่วมมือเป็นพยานในคดี								
4. เมื่อพยานในคดีอาญา รู้สึกถึงความไม่ปลอดภัย สามารถร้องขอให้รัฐจัดหา อาชีพให้ใหม่ตามที่พยาน ร้องขอได้ มาตรการดังกล่าว นี้ จะทำให้ท่านให้ความ ร่วมมือเป็นพยาน	5 (1.3)	67 (16.8)	91 (22.8)	206 (51.5)	31 (7.8)	2.52	0.904	ปาน กลาง
5. เมื่อพยานในคดีอาญา รู้สึกถึงความไม่ปลอดภัย สามารถร้องขอให้รัฐ เปลี่ยนแปลง ชื่อ สกุล หรือ ข้อมูลทางทะเบียน ให้ใหม่ ตามที่พยานร้องขอได้ มาตรการดังกล่าวนี้ จะทำให้ ท่านให้ความร่วมมือเป็น พยานในคดี	5 (1.3)	72 (18)	91 (22.8)	200 (50)	32 (8)	2.55	0.919	ปาน กลาง

ข้อความ	ความคิดเห็น (ร้อยละ)					--	S.D	ระดับ ความ คิด เห็น
	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	X		
6. ในคดีที่ผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลธรรมดา ไม่มีอิทธิพล ท่านรู้สึกปลอดภัย และจะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี	30 (7.5)	351 (87.8)	18 (4.5)	- -	1 (0.3)	4.02	0.377	มาก
7. ในคดีที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีอิทธิพล หรือเป็นองค์กรอาชญากรรม(มาเฟีย) ท่านรู้สึกไม่ปลอดภัย แต่ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี	3 (0.8)	102 (25.5)	100 (25)	193 (48.3)	2 (0.5)	2.78	0.860	ปาน กลาง
8. หากท่านเป็นพยานในคดีหนึ่งๆ และการที่ผู้ต้องหาในคดีไม่ได้รับการประกันตัว ทำให้ท่านรู้สึกปลอดภัย และท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี	23 (5.8)	256 (64)	111 (27.8)	10 (2.5)	- -	3.73	0.603	มาก
9. หากท่านเข้ามาเป็นพยานในคดีหนึ่ง ท่านคือพยานปากสำคัญในคดี ท่านมี	3 (0.8)	121 (30.3)	103 (25.8)	118 (29.5)	55 (13.8)	2.75	1.075	ปาน กลาง

ข้อความ	ความคิดเห็น (ร้อยละ)					--	S.D	ระดับ ความ คิด เห็น
	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	X		
<p>ความรู้สึกละเลยไม่ปลอดภัย แต่ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี</p> <p>10. แม้การเข้ามาเป็นพยานในคดีอาญาแล้ว ทำให้ท่านครอบครัว และคนใกล้ชิดไม่ได้ได้รับความปลอดภัย แต่ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี</p>	1 (0.3)	40 (1.0)	62 (15.5)	190 (47.5)	107 (26.8)	2.10	0.915	ต่ำ
<p>11. สำนักงานคุ้มครองพยานกรมคุ้มครองสิทธิ กระทรวงยุติธรรม ทำหน้าที่คุ้มครองดูแลความปลอดภัยของพยานในคดีอาญา ท่านรู้สึกถึงความปลอดภัยในระดับสูงจากการทำหน้าที่ของหน่วยงานนี้ และท่านก็พร้อมจะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดีอาญา</p>	6 (1.5)	99 (24.8)	181 (45.3)	109 (27.3)	5 (1.3)	2.98	0.794	ปานกลาง

5. การให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคล เมื่อพยานรู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน และครอบครัว จากตารางที่ 14 ผลการศึกษาพบว่า

ความคิดเห็นที่ว่า หากการเข้ามาเป็นพยานในคดีหนึ่งๆ ทำให้ท่านยังสามารถใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างปกติสุขดังเดิม ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็น เห็นด้วย จำนวน 354 คน คิดเป็นร้อยละ 88.5 มีเพียง 2 คนที่ไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 0.5 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ความคิดเห็นที่ว่า หากการเข้ามาเป็นพยานในคดีอาญาหนึ่งๆ ทางรัฐจะจัดเจ้าหน้าที่มาคอยอารักขาดูแล กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็น เห็นด้วย จำนวน 269 คน คิดเป็นร้อยละ 67.3 รองลงมามีความเห็น ไม่แน่ใจ จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 23.0 ไม่เห็นด้วย จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 7.5 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ความคิดเห็นที่ว่า เมื่อพยานในคดีอาญารู้สึกถึงความไม่ปลอดภัย สามารถร้องขอให้รัฐจัดหาที่อยู่แห่งใหม่ให้ตามที่พยานร้องขอได้ มาตรการดังกล่าวนี้ จะทำให้ท่านให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี กลุ่มตัวอย่างจำนวนมากมีความเห็น ไม่เห็นด้วย จำนวน 199 คน คิดเป็นร้อยละ 49.8 รองลงมามีความเห็น ไม่แน่ใจ จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 24.0 เห็นด้วย จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 16.8 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งจำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 7.8 และเห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.8 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.55 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ความคิดเห็นที่ว่า เมื่อพยานในคดีอาญารู้สึกถึงความไม่ปลอดภัย สามารถร้องขอให้รัฐจัดหาอาชีพให้ใหม่ตามที่พยานร้องขอได้ มาตรการดังกล่าวนี้ จะทำให้ท่านให้ความร่วมมือเป็นพยาน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็น ไม่เห็นด้วย จำนวน 206 คน คิดเป็นร้อยละ 51.5 รองลงมามีความเห็น ไม่แน่ใจ จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 22.8 เห็นด้วย จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 16.8 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 7.8 และเห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.52 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ความคิดเห็นที่ว่า เมื่อพยานในคดีอาญารู้สึกถึงความไม่ปลอดภัย สามารถร้องขอให้รัฐ เปลี่ยนแปลง ชื่อ สกุล หรือข้อมูลทางทะเบียน ให้ใหม่ ตามที่พยานร้องขอได้ มาตรการดังกล่าวนี้ จะทำให้ท่านให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็น ไม่เห็นด้วย จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 รองลงมามีความเห็น ไม่แน่ใจ จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 22.8 เห็นด้วย จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 18.0 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.0 และ เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.55 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ความคิดเห็นที่ว่า ในคดีที่ผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลธรรมดา ไม่มีอิทธิพล ท่านรู้สึกปลอดภัย และจะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็น เห็นด้วย จำนวน 351 คน คิดเป็นร้อยละ 87.8 ไม่แน่ใจ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.5 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ความคิดเห็นที่ว่า ในคดีที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีอิทธิพล หรือเป็นองค์กรอาชญากรรม(มาเฟีย) ท่านรู้สึกไม่ปลอดภัย แต่ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี กลุ่มตัวอย่างจำนวนมากมีความเห็น ไม่เห็นด้วย จำนวน 193 คน คิดเป็นร้อยละ 48.3 รองลงมามีความเห็น เห็นด้วย จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 25.5 ไม่แน่ใจ จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.78 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ความคิดเห็นที่ว่า หากท่านเป็นพยานในคดีหนึ่งๆ และการที่ผู้ต้องหาในคดีไม่ได้ รับการประกันตัว ทำให้ท่านรู้สึกปลอดภัย และท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็น เห็นด้วย จำนวน 256 คน คิดเป็นร้อยละ 64.0 รองลงมามีความเห็น ไม่แน่ใจ จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 27.8 ไม่เห็นด้วย จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.73 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ความคิดเห็นที่ว่า หากท่านเข้ามาเป็นพยานในคดีหนึ่ง ท่านคือพยานปากสำคัญในคดี ท่านมีความรู้สึกไม่ปลอดภัย แต่ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี กลุ่มตัวอย่างจำนวนมากมีความเห็น เห็นด้วย จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 30.3 รองลงมามีความเห็น ไม่เห็นด้วย จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 29.5 ไม่แน่ใจ จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 25.8 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 13.8 และเห็นด้วยอย่างยิ่งจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ .8 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.75 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ความคิดเห็นที่ว่า แม้การเข้ามาเป็นพยานในคดีอาญาแล้ว ทำให้ท่าน ครอบครัว และคนใกล้ชิด ไม่ได้ได้รับความปลอดภัย แต่ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี กลุ่มตัวอย่างจำนวนมากมีความเห็น ไม่เห็นด้วย จำนวน 190 คน คิดเป็นร้อยละ 47.5 รองลงมา มีความเห็น ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 26.8 ไม่แน่ใจ จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 15.5 เห็นด้วย จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10 และเห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.10 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับต่ำ

ความคิดเห็นที่ว่า สำนักงานคุ้มครองพยาน กรมคุ้มครองสิทธิ กระทรวงยุติธรรม ทำหน้าที่คุ้มครองดูแลความปลอดภัยของพยานในคดีอาญา ท่านรู้สึกถึงความปลอดภัยในระดับสูงจากการทำหน้าที่ของหน่วยงานนี้และท่านก็พร้อมจะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดีอาญา กลุ่มตัวอย่างจำนวนมากมีความเห็น ไม่แน่ใจ จำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 45.3 รองลงมา มีความเห็น ไม่เห็นด้วย จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 27.3 เห็นด้วย จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 24.8 เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.98 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

การพิสูจน์สมมติฐานและอภิปรายผลการวิจัย

การนำเสนอผลงานวิจัยเรื่อง การให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในคดีอาญา ศึกษากรณี สถานีตำรวจนครบาลลุมพินี นี้ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบสมมติฐานในการวิจัย ด้วยสถิติ Chi-Square และ One - sample t-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยมีสมมติฐานในการวิจัยดังต่อไปนี้

สมมติฐานในการวิจัยเรื่องการให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในคดีอาญา ศึกษากรณี สถานีตำรวจนครบาลลุมพินี ประกอบด้วย

1. ลักษณะส่วนบุคคลของพยานบุคคลในคดีอาญาที่แตกต่างกัน ให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในระดับที่แตกต่างกัน

1.1 พยานบุคคลในคดีอาญาที่เป็นเพศชาย ให้ความร่วมมือมากกว่า

1.2 พยานบุคคลในคดีอาญาที่มีอายุมาก ให้ความร่วมมือมากกว่า

1.3 พยานบุคคลในคดีอาญาที่ประกอบอาชีพแตกต่างกัน ให้ความร่วมมือในระดับที่แตกต่างกัน

2. พยานบุคคลในคดีที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีอิทธิพล ให้ความร่วมมือในระดับต่ำ

3. พยานบุคคลในคดีอาญาให้ความร่วมมือในขั้นตอนการพิจารณาคดีของศาลในระดับต่ำ

4. พยานบุคคลในคดีอาญาที่รู้สึกไม่ได้รับความปลอดภัย ให้ความร่วมมือในระดับต่ำ

ผลการทดสอบสมมติฐาน ผู้วิจัยได้นำเสนอในรูปแบบตาราง ได้ผลดังต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. ลักษณะส่วนบุคคลของพยานบุคคลในคดีอาญาที่แตกต่างกัน ให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลใน ระดับที่แตกต่างกัน

1.1 พยานบุคคลในคดีอาญาที่เป็นเพศชาย ให้ความร่วมมือมากกว่า

ตารางที่ 15 แสดงจำนวนและร้อยละ ของเพศ กับการให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดีอาญา

เพศ	การให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดีอาญา		รวม	ค่าทางสถิติ		
	น้อย	มาก		Chi-square	df	Sig.
ชาย	138 (34.5)	92 (23.0)	230 (57.5)	12.916	1	0.00 *
หญิง	131 (32.8)	39 (9.8)	170 (42.5)			
รวม	269	131	400			

* มีนัยความสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 15 ผลที่ได้จากการทดสอบพบว่า เพศชายให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในคดีอาญามากกว่าเพศหญิง โดยเพศชายให้ความร่วมมือในระดับมาก จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 23.0 ส่วนเพศหญิงให้ความร่วมมือในระดับมาก จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 9.8 เมื่อนำเอาตัวแปรด้าน เพศ และ ตัวแปรการให้ความร่วมมือ มาหาความสัมพันธ์กัน ด้วยสถิติ Chi-Square ได้ค่า Sig. เท่ากับ 0.00 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับระดับนัยสำคัญที่กำหนดคือ 0.05 ผลการทดสอบมีค่าน้อยกว่า 0.05 จึงยอมรับสมมุติฐาน ดังจะเห็นได้จาก เพศชายให้ความร่วมมือในระดับมาก ร้อยละ 92.23 ส่วนเพศหญิง ให้ความร่วมมือในระดับมาก ร้อยละ 9.8

ดังนั้น พยานบุคคลในคดีอาญาที่เป็นเพศชาย ให้ความร่วมมือมากกว่า

1.2 พยานบุคคลในคดีอาญาที่มีอายุมาก ให้ความร่วมมือมากกว่า

ตารางที่ 16 แสดงจำนวนและร้อยละ ของอายุ กับการให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดีอาญา

อายุ	การให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดีอาญา		รวม	ค่าทางสถิติ		
	น้อย	มาก		Chi-square	df	Sig.
น้อย	114 (28.5)	61 (15.3)	175 (43.8)	0.627	1	0.428
มาก	155 (38.8)	70 (17.5)	225 (56.3)			
รวม	269 (67.3)	131 (32.8)	400 (100)			

จากตารางที่ 16 ผลที่ได้จากการทดสอบพบว่า กลุ่มอายุน้อย ให้ความร่วมมือในระดับมาก จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 17.5 และกลุ่มอายุมาก ให้ความร่วมมือในระดับมากจำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 32.8 จากนั้นนำเอาตัวแปรด้าน อายุ และตัวแปรด้านการให้ความร่วมมือ มาหาความสัมพันธ์กันทางสถิติ ด้วยสถิติ Chi-Square ได้ค่า Sig. เท่ากับ 0.428 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับระดับนัยสำคัญที่กำหนดคือ 0.05 มีค่ามากกว่า จึงปฏิเสธสมมุติฐาน

ดังนั้นผลการทดสอบจึงปฏิเสธสมมุติฐานที่ว่า พยานบุคคลในคดีอาญาที่อายุมากกว่าให้ความร่วมมือมากกว่า

1.3 พยานบุคคลในคดีอาญาที่ประกอบอาชีพแตกต่างกันให้ความร่วมมือในระดับที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 17 แสดงจำนวนและร้อยละ ของอาชีพ กับระดับการให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี ของกลุ่มตัวอย่าง

อาชีพ	การให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดีอาญา		รวม	ค่าทางสถิติ		
	น้อย	มาก		Chi-Square	df	Sig.
ค้าขาย	109 (27.3)	20 (5.0)	129 (32.3)	134.16	4	0.00*
รับจ้าง/ พนักงานบริษัท	92 (23.0)	16 (4.0)	108 (27.0)			
รับราชการ	7 (1.8)	61 (15.3)	68 (17.0)			
ประกอบธุรกิจ ส่วนตัว	31 (7.8)	15 (3.8)	46 (11.5)			
อื่นๆ	30 (7.5)	19 (4.8)	49 (12.3)			
รวม	269 (67.3)	131 (32.8)	400 (100)			

* มีนัยความสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 17 ผลที่ได้จากการทดสอบพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพที่แตกต่างกัน ให้ความร่วมมือที่แตกต่างกัน คือ อาชีพค้าขาย ให้ความร่วมมือในระดับน้อย จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 27.3 ให้ความร่วมมือในระดับมาก จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5.0 อาชีพรับจ้าง/พนักงานบริษัท ให้ความร่วมมือในระดับต่ำ จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 23.0 ให้ความร่วมมือระดับมาก จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4.0 อาชีพรับราชการ ให้ความร่วมมือในระดับน้อย จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.8 ให้ความร่วมมือในระดับมาก จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 15.3 ประกอบ

อาชีพอื่นๆ ให้ความร่วมมือในระดับน้อย จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 7.5 และให้ความร่วมมือในระดับมาก จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 4.8 จากนั้นนำเอาตัวแปรด้าน การประกอบอาชีพ และตัวแปรด้านการให้ความร่วมมือ ของกลุ่มตัวอย่าง มาหาความสัมพันธ์กันทางสถิติ ด้วยสถิติ Chi-Square ได้ค่า Significance เท่ากับ **0.00** ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับระดับนัยสำคัญที่กำหนดคือ 0.05 ผลการทดสอบมีค่าน้อยกว่า 0.05 จึงยอมรับสมมติฐาน

ดังนั้นผลการทดสอบจึงยอมรับสมมติฐานที่ว่า พยานบุคคลในคดีอาญาที่ประกอบอาชีพแตกต่างกันให้ความร่วมมือในระดับที่แตกต่างกัน

2. พยานบุคคลในคดีที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีอิทธิพล ให้ความร่วมมือในระดับต่ำ

ตารางที่ 18 แสดงผลการทดสอบสมมติฐาน พยานบุคคลในคดีที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีอิทธิพล ให้ความร่วมมือในระดับต่ำ ของกลุ่มตัวอย่าง ด้วยสถิติ One – Sample t-test

ข้อความ	t	df	Sig.
พยานบุคคลในคดีที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีอิทธิพล ให้ความร่วมมือในระดับต่ำ	6.777	399	0.000*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 18 ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ One – Sample t-test ได้ค่า Significance เท่ากับ 0.00 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้คือ 0.05 แต่ทั้งนี้ ต้องใช้ค่า t ที่ปรากฏในตารางประกอบการปฏิเสธหรือยอมรับสมมติฐาน ซึ่งการตั้งสมมติฐานในข้อนี้ กำหนดให้ค่า t เป็นลบ แต่ค่าที่ได้จากการทดสอบสมมติฐานเป็นค่าบวก ดังนั้น จึง ปฏิเสธสมมติฐาน

ดังนั้นผลการทดสอบจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ว่า พยานบุคคลในคดีที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีอิทธิพล ให้ความร่วมมือในระดับต่ำ

3. พยานบุคคลในคดีอาญาให้ความร่วมมือในขั้นตอนการพิจารณาคดีของศาลในระดับต่ำ

ตารางที่ 19 แสดงผลการทดสอบสมมติฐานพยานบุคคลในคดีอาญาให้ความร่วมมือในขั้นตอนการพิจารณาคดีของศาลในระดับต่ำ ของกลุ่มตัวอย่าง ด้วยสถิติ One – Sample t-test

ข้อความ	t	df	Sig.
พยานบุคคลในคดีอาญาให้ความร่วมมือในขั้นตอนการพิจารณาคดีของศาลในระดับต่ำ	14.867	399	0.000*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 19 ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ One – Sample t-test ได้ค่า Significance เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้คือ 0.05 แต่ต้องใช้ค่า t ที่ปรากฏในตารางประกอบการปฏิเสธหรือยอมรับสมมติฐาน ซึ่งการตั้งสมมติฐานในข้อนี้ กำหนดให้ค่า t เป็นลบ แต่ค่าที่ได้จากการทดสอบสมมติฐานเป็นค่าบวก ดังนั้น จึงสามารถอธิบายได้ว่า ผลการทดสอบ ปฏิเสธสมมติฐานข้อที่ 3 ที่ว่าพยานบุคคลในคดีอาญาให้ความร่วมมือในขั้นตอนการพิจารณาคดีของศาลในระดับต่ำ

ดังนั้นผลการทดสอบจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ว่า พยานบุคคลในคดีอาญาให้ความร่วมมือในขั้นตอนการพิจารณาคดีของศาลในระดับต่ำ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4. พยานบุคคลในคดีอาญาที่รู้สึกไม่ได้รับความปลอดภัยให้ความร่วมมือในระดับต่ำ

ตารางที่ 20 แสดงผลการทดสอบสมมติฐานพยานบุคคลในคดีอาญาที่รู้สึกไม่ได้รับความปลอดภัยให้ความร่วมมือในระดับต่ำ ของกลุ่มตัวอย่าง ด้วยสถิติ One – Sample t-test

ข้อความ	t	df	Sig.
พยานบุคคลในคดีอาญาให้ความร่วมมือในขั้นตอนการพิจารณาคดีของศาลในระดับต่ำ	-9.392	399	0.000*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 20 ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ One-Sample t-test ได้ค่า Significance เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้คือ 0.05 แต่ต้องใช้ค่า t ที่ปรากฏในตารางประกอบการปฏิเสธหรือยอมรับสมมติฐาน ซึ่งการตั้งสมมติฐานในข้อนี้กำหนดให้ค่า t เป็นลบ และค่า t ที่ปรากฏในตารางคือ -9.392 นั้นหมายความว่า การทดสอบสมมติฐานในข้อนี้ ยอมรับสมมติฐานข้อที่ 4 ที่ว่า พยานบุคคลในคดีอาญาที่รู้สึกไม่ได้รับความปลอดภัยให้ความร่วมมือในระดับต่ำ

ดังนั้นผลการทดสอบจึงยอมรับสมมติฐานที่ว่า พยานบุคคลในคดีอาญาที่รู้สึกไม่ได้รับความปลอดภัยให้ความร่วมมือในระดับต่ำ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 21 แสดงผลสรุปการทดสอบสมมุติฐานทั้งหมด

สมมุติฐาน	ยอมรับ	ปฏิเสธ
<p>1. ลักษณะส่วนบุคคลของพยานบุคคลในคดีอาญาที่แตกต่างกัน ให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในระดับที่แตกต่างกัน</p> <p>1.1 พยานบุคคลในคดีอาญาที่เป็นเพศชาย ให้ความร่วมมือมากกว่า</p> <p>1.2 พยานบุคคลในคดีอาญาที่มีอายุมาก ให้ความร่วมมือมากกว่า</p> <p>1.3 พยานบุคคลในคดีอาญาที่ประกอบอาชีพแตกต่างกัน ให้ความร่วมมือในระดับที่แตกต่างกัน</p>	<p>√</p> <p>√</p> <p>√</p>	<p>√</p>
<p>2. พยานบุคคลในคดีที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีอิทธิพล ให้ความร่วมมือในระดับต่ำ</p>		<p>√</p>
<p>3. พยานบุคคลในคดีอาญาให้ความร่วมมือในขั้นตอนการพิจารณาคดีของศาลในระดับต่ำ</p>		<p>√</p>
<p>4. พยานบุคคลในคดีอาญาที่รู้สึกไม่ได้รับความปลอดภัย ให้ความร่วมมือในระดับต่ำ</p>	<p>√</p>	

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในคดีอาญา ศึกษากรณี สถานีตำรวจนครบาลลุมพินี” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในคดีอาญาของคนในสังคม เพื่อศึกษาความเชื่อมั่นของประชาชนต่อประสิทธิภาพของการคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน โดยรัฐ ตาม พ.ร.บ.คุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546 และเพื่อเสนอแนะมาตรการที่เหมาะสมกับการคุ้มครองพยานบุคคลในสังคมไทย ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งในการป้องกัน ปรามปราม และยับยั้งการเกิดปัญหาอาชญากรรมที่มีแนวโน้มจะสูงเพิ่มขึ้น

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบการสุ่มหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) โดยขั้นแรกได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เลือกกองบัญชาการที่มีสถิติคดีอาญาสูงสุดเมื่อเทียบกับเขตรับผิดชอบได้ กองบัญชาการตำรวจนครบาล ขั้นที่สองใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) นำ 9 กองบังคับการในสังกัดของ กองบัญชาการตำรวจนครบาล มาจับสลาก ปรากฏว่าได้ กองบังคับการตำรวจนครบาล 5 ขั้นที่สาม ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) นำเอา 8 สถานีตำรวจที่อยู่ในสังกัดของกองบังคับการตำรวจนครบาล 5 มาจับสลาก ปรากฏว่าจับได้ สถานีตำรวจนครบาลลุมพินี และขั้นสุดท้าย ทำการสุ่มตัวอย่างประชากรในเขตท้องที่สถานีตำรวจนครบาลลุมพินี โดยใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จำนวน 400 คน ด้วยแบบสอบถาม แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยคำนวณหา จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร แบบ Chi-Square และ One-Sample t-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งผลการศึกษสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

6.1 สรุปผลการวิจัย

6.1.1 ลักษณะข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศชายจำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 57.5 เป็นเพศหญิงจำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 42.5 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามมีอายุต่ำสุด 20 ปี อายุสูงสุด 59 ปี กลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพค้าขายมากที่สุด รองลงมาคือ รับจ้างหรือพนักงานบริษัท/ รับราชการ/ อื่นๆ(นักศึกษา,แม่บ้าน ฯลฯ) และประกอบ

ธุรกิจส่วนตัว กลุ่มตัวอย่างมีรายได้จากการประกอบอาชีพน้อยกว่า 10,000 บาท มีจำนวนมากที่สุดคือ 172 คน คิดเป็นร้อยละ 43.0 และมีรายได้ระหว่าง 30,001-40,000 บาท จำนวนน้อยที่สุดคือ 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.3 ด้านประสบการณ์กลุ่มอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยเป็นพยานบุคคลในชั้นพนักงานสอบสวนจำนวน 389 คนคิดเป็นร้อยละ 97.3 มีส่วนน้อยที่เคยเป็นพยานบุคคลในชั้นพนักงานสอบสวน จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 ในจำนวน 11 คนที่เคยเป็นพยานในชั้นพนักงานสอบสวนแยกตามคดีที่เคยเป็นพยาน คดีลักทรัพย์ มีจำนวนมากที่สุดคือ 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 (ของประชากร 400 คน) ในด้านประสบการณ์ในชั้นศาล กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดไม่เคยเป็นพยานในชั้นศาลเลย ระดับการศึกษาสูงสุดของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คือระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 รองลงมาเป็นระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า/ปริญญาโท และประถมศึกษา ตามลำดับ

6.1.2 การให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในคดีอาญา

6.1.2.1 การให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในคดีอาญา กรณีที่ยังไม่ทราบข้อมูลของผู้กระทำความผิดว่าเป็นผู้มีอิทธิพลหรือบุคคลธรรมดา

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเฉลี่ย ในระดับมาก กับข้อคำถามที่ว่า การให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลถือเป็นหน้าที่ของพลเมืองดี และคำถามที่ว่า ท่านจะให้ความร่วมมือก็ต่อเมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ร้องขอเท่านั้น นั้นหมายความว่าถึงสามัญสำคัญของกลุ่มตัวอย่างจะไปตามความคาดหวังของสังคมที่ต้องการให้ทุกคนช่วยเหลือกัน และทุกคนทราบถึงความสำคัญของพยานบุคคล และการทำหน้าที่เป็นพลเมืองดีของสังคม

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับ ปานกลาง กับคำถามที่ว่า ท่านจะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดีต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยทันที/ ท่านไม่พร้อมที่จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดีดังกล่าว/ท่านจะให้ความร่วมมือหากไม่ทำให้เสียเวลาในหน้าที่การงาน/ ถ้ามีเงินตอบแทนชดเชยรายได้ที่สูญเสียไปในการเป็นพยาน ก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยาน และการหลีกเลี่ยงที่จะไม่ให้ความร่วมมือเป็นพยานเป็นการกระทำที่ไม่สมควรอย่างยิ่ง แนวโน้มของความคิดเห็นของกลุ่มคำถามเหล่านี้อาจมีส่วนสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพของกลุ่มตัวอย่าง ที่ส่วนใหญ่แล้วมีอาชีพค้าขาย รองลงมาเป็นอาชีพรับจ้างและพนักงานบริษัท อีกทั้งกลุ่มตัวอย่างจำนวนมากก็มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท การให้ความร่วมมือของกลุ่มตัวอย่างจึงต้องขึ้นอยู่กับเวลา เงินตอบแทนที่ต้องนำมาจุนเจือตนเองและครอบครัว ซึ่งก็ถือว่าอยู่ในแนวโน้มที่น่าพอใจ คือระดับปานกลาง

6.1.2.2 การให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในคดีอาญา กรณีที่เป็นพยานแล้วจึงได้ทราบข้อมูลของผู้กระทำความผิดว่าเป็นผู้มีอิทธิพล

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเฉลี่ย ในระดับปานกลาง กับทุกๆ คำถามในหมวดนี้ เช่น ความมั่นใจในการให้ความคุ้มครองความปลอดภัยโดยรัฐ กรณีเมื่อเป็นพยานในชั้นตำรวจหากต่อมาทราบว่าผู้กระทำความผิดมีอิทธิพล กรณีได้รับการขอร้องจากผู้มีอิทธิพลให้ล้มเลิกการเป็นพยาน กรณีได้รับการร้องขอจากผู้มีอิทธิพลให้ช่วยเป็นพยานเพื่อไม่ให้เขาถูกลงโทษ ข้อคำถามดังกล่าวนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นในระดับปานกลาง

อธิบายความได้ว่า กลุ่มตัวอย่างอยู่ในระหว่างการสังเกตการณ์ นั่นคือยังไม่กล้าที่จะเดินหน้าเป็นพยานต่อไป แต่ก็ลังเลที่จะยุติการเป็นพยาน ภาวะอารมณ์เช่นนี้หากเป็นของคนส่วนใหญ่ของสังคมแล้ว รัฐจะต้องสร้างมาตรการ กลยุทธ์ ที่จะสามารถจูงใจ และเหมาะสมกับสภาพสังคม โน้มนำกลุ่มประชาชนที่อยู่ในภาวะดังกล่าวนี้มาเป็นแนวร่วมในการเป็นพยานบุคคล สร้างความศรัทธา ความเชื่อมั่นให้ได้ แต่หากไม่มีการดำเนินการใดก็มีแนวโน้มที่ประชาชนจะยุติการให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดีอาญาได้ ในกรณีดังกล่าวนี้

6.1.2.3 การให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในคดีอาญา กรณีที่ทราบอยู่แล้วว่าผู้กระทำความผิดว่าเป็นผู้มีอิทธิพล

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นเฉลี่ยในระดับปานกลาง กับข้อคำถามในกรณีนี้ เช่น เมื่อได้รับการร้องขอจากผู้เสียหายซึ่งเป็นหญิงให้ช่วยเป็นพยานในคดีที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีอิทธิพล กรณีที่ผู้มีอิทธิพลถูกจับกุมก็อาจสามารถใช้อำนาจบารมีในการพ้นจากข้อกล่าวหาได้ ผู้กระทำความผิดที่มีอิทธิพลมีผลต่อการให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดีนั้น หรือหากทราบว่าผู้กระทำความผิดมีอิทธิพลจะไม่อยู่ดูแลเหตุการณ์เดินหนีไปที่อื่น

อธิบายความได้เช่นเดียวกันว่า กลุ่มตัวอย่างอยู่ในระหว่างการสังเกตการณ์ นั่นคือไม่กล้าที่จะเดินหน้าเข้ามาเป็นพยานในคดีที่ผู้กระทำความผิดมีอิทธิพล แต่ก็ลังเลที่อยากจะทำหน้าที่เป็นพลเมืองดี ซึ่งอาจอยู่ในระหว่างการเปรียบเทียบหลายๆ ด้าน ระหว่างสิ่งที่จะเกิดขึ้น หรือสูญเสียกับตน เมื่อเดินหน้าเข้ามาเป็นพยานในคดีที่ผู้กระทำความผิดมีอิทธิพล เพราะในบางกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐก็มีอำนาจเหนือผู้กระทำความผิด แต่ในบางกรณีผู้กระทำความผิดก็มีอำนาจเหนือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ดังนั้นเมื่อจะต้องเข้ามาเป็นพยานกลุ่มตัวอย่างจึงต้องคิดถึงอันตรายที่จะเกิดและความปลอดภัยที่จะได้รับการคุ้มครองจากรัฐ ก่อนที่จะเป็นพยานในกรณีที่ทราบว่าผู้กระทำความผิดมีอิทธิพล

6.1.3 การให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในชั้นพนักงานสอบสวน

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเฉลี่ยในระดับ มาก กับทุกข้อคำถาม ทั้งนี้อาจมาจากระบบกฎหมายของไทย ต้องการให้พนักงานสอบสวนมุ่งแสวงหาพยานหลักฐาน ที่จะใช้พิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ของจำเลย โดยเน้นที่การเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่จะสามารถดำเนินการได้ การปฏิบัติของพนักงานสอบสวนจึงมีลักษณะค่อนข้างอำนวยความสะดวกต่อตัวพยานหลักฐาน โดยเฉพาะพยานบุคคล เช่น การกำหนดวันเวลา สถานที่ในการสอบสวน นั้นพยานสามารถมีส่วนร่วมร่วมกับพนักงานสอบสวนกำหนดคนใดในวันที่ตนสะดวกได้ การเข้าสู่กระบวนการเป็นพยานบุคคลในระยะเวลาอันรวดเร็วหลังจากที่ได้เห็นเหตุการณ์ในฐานะพยานที่จะช่วยให้สามารถจดจำเนื้อหาสาระสำคัญได้คืออยู่ การสอบสวนโดยไม่ต้องมีผู้ต้องหาอยู่ด้วย ฯลฯ ซึ่งหมายถึงว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับรู้ขั้นตอนการเป็นพยานในชั้นพนักงานสอบสวน(ตำรวจ) ผ่านแบบสอบถาม และจะให้ความร่วมมือในระดับมาก

6.1.4 การให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในชั้นพิจารณาคดีของศาล

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเฉลี่ยในระดับ มาก กับข้อคำถามที่ว่า แม้การให้การในชั้นศาลจะต้องทำให้เสร็จในคราวเดียวเลย หรือหากยังให้การไม่เสร็จก็ค่อยมาต่อในคราวหน้า ไม่สามารถขอยุติชั่วคราวแล้วออกไปทำธุระข้างนอกแล้วค่อยกลับมาให้การใหม่ได้ ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี และคำถาม แม้การให้การในชั้นศาล จะต้องไปที่ ศาลเท่านั้น ไม่สามารถเลือกสถานที่ได้เอง ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี

คำถามทั้งสองข้อนี้ กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามครั้งนี้ล้วนแต่เป็นผู้ที่ไม่เคยมีประสบการณ์การเป็นพยานในชั้นศาลเลย แต่ก็อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติที่ดีต่อศาล หรือผู้พิพากษา จึงให้ความไว้วางใจในการทำหน้าที่ของศาล และมีความเห็นเฉลี่ยในระดับมาก

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเฉลี่ยในระดับ ปานกลาง กับข้อคำถามที่เหลือ เช่น การตอบคำถามทั้งของอัยการ ทนายความและศาล ในการพิจารณาคดี การที่ต้องเบิกความภายในห้องพิจารณาที่มีจำเลยนั่งร่วมฟังคำเบิกความอยู่ด้วย การให้การในชั้นศาลที่จะต้องมีคนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องในคดีมาฟังคำให้การภายในห้องเดียวกัน การไปศาลตามกำหนดเวลาที่ไม่สามารถกำหนดเองได้แม้การ ระยะเวลาที่รอเบิกความต่อศาลเมื่อเป็นพยานในคดีแล้ว อีกทั้งหลักการพิจารณาโดยเปิดเผยและต่อหน้าจำเลย นั้น

สามารถอธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเป็นผู้ที่ไม่เคยมีประสบการณ์เป็นพยานในชั้นศาลเลย การที่จะให้ความร่วมมือในระดับสูง หรือต่ำ เลยนั้นย่อมไม่อาจตัดสินใจได้ทันที เพราะกลุ่มตัวอย่างไม่มีข้อมูลจากการเป็นพยานศาล อีกทั้งข้อคำถามในส่วนนี้จะเน้นไปในทางพิจารณาในการพิจารณาคดี ซึ่งใช้หลักการพิสูจน์ความจริงด้วยระบบการกล่าวหา กลุ่มตัวอย่างที่ไม่มี

ประสบการณ์จึงต้องเฝ้าสังเกตการณ์ถึงข้อดีข้อด้อยของการเป็นพยานศาลโดยที่ไม่มีข้อมูลมาก่อน ระดับการให้ความร่วมมือเป็นพยานในส่วนนี้จึงอยู่ในระดับปานกลาง ดังกล่าว

6.1.4 การให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลเมื่อพยานรู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน และครอบครัว

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเฉลี่ยในระดับ มาก กับข้อคำถามที่ว่า หากการเข้ามาเป็นพยานในคดีหนึ่งๆ ทำให้ท่านยังสามารถใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างปกติสุขดังเดิม ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี / ในคดีที่ผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลธรรมดาไม่มีอิทธิพล ท่านรู้สึกปลอดภัย และจะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี และ หากท่านเป็นพยานในคดีหนึ่งๆ และการที่ผู้ต้องหาในคดีไม่ได้รับการประกันตัว ทำให้ท่านรู้สึกปลอดภัย และท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี ตามลำดับ

ทั้งนี้ข้อคำถามดังกล่าวข้างต้นนั้นจัดได้ว่าเป็นความปลอดภัยในระดับสูง เมื่อบุคคลได้เข้ามาเป็นพยานในคดี ดังนั้นการให้ความร่วมมือเป็นพยานจึงอยู่ในระดับสูง

กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นเฉลี่ยในระดับ ปานกลาง กับข้อคำถามที่ว่า หากการเข้ามาเป็นพยานในคดีอาญาหนึ่งๆ ทางรัฐจะจัดเจ้าหน้าที่มาคอยอารักขาดูแลความปลอดภัยให้กับพยาน เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นในเรื่องความปลอดภัย ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี / สำนักงานคุ้มครองพยาน กรมคุ้มครองสิทธิ กระทรวงยุติธรรม ทำหน้าที่คุ้มครองดูแลความปลอดภัยของพยานในคดีอาญา ท่านรู้สึกถึงความปลอดภัยในระดับสูงจากการทำหน้าที่ของหน่วยงานนี้ และท่านก็พร้อมจะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดีอาญา / ในคดีที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีอิทธิพลหรือองค์กรอาชญากรรม(มาเฟีย) ท่านรู้สึกไม่ปลอดภัย แต่ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี / หากท่านเข้ามาเป็นพยานในคดีหนึ่ง ท่านคือพยานปากสำคัญในคดี ท่านมีความรู้สึกไม่ปลอดภัย แต่ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี / หากท่านเป็นพยานในคดีหนึ่งๆ และการที่ผู้ต้องหาในคดีไม่ได้รับการประกันตัว ทำให้ท่านรู้สึกปลอดภัย และท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี / เมื่อพยานในคดีอาญารู้สึกถึงความไม่ปลอดภัย สามารถร้องขอให้รัฐเปลี่ยนแปลงชื่อสกุล หรือข้อมูลทางทะเบียนให้ใหม่ ตามที่พยานร้องขอได้ มาตรการดังกล่าวนี้จะทำให้ท่านให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี / เมื่อพยานในคดีอาญารู้สึกถึงความไม่ปลอดภัย สามารถร้องขอให้รัฐจัดหาที่อยู่แห่งใหม่ให้ตามที่พยานร้องขอได้ มาตรการดังกล่าวนี้จะทำให้ท่านให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี / เมื่อพยานในคดีอาญารู้สึกถึงความไม่ปลอดภัย สามารถร้องขอให้รัฐจัดหาอาชีพให้ใหม่ตามที่พยานร้องขอได้ มาตรการดังกล่าวนี้จะทำให้ท่านให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี ตามลำดับ

การที่กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นเฉลี่ยในระดับปานกลางกับคำถามข้างต้นนั้น อธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างยังลังเล หรือมีบางอย่างที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างเกิดความสงสัย กลุมเครือ จึงต้อง

สังเกตการณ์ หรือมีข้อมูลให้แน่นอนก่อนที่จะเลือกที่จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในระดับสูง หรือต่ำ อย่างเช่น การถามถึงความเชื่อมั่นในสำนักงานคุ้มครองพยาน และมาตรการย้ายที่อยู่ เปลี่ยนชื่อสกุล จัดหาอาชีพให้กับพยาน ตาม พ.ร.บ.คุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546 ซึ่งเป็นหน่วยงานใหม่ และมาตรการใหม่ ที่กลุ่มตัวอย่างอาจจะยังไม่มีข้อมูล อีกทั้งสังคมไทยเรานั้น สืบทอดค่านิยมของการรักษาชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล หวงเหนืแผ่นดินเกิด การที่จะต้องเปลี่ยนแปลงถิ่นที่อยู่ และ ชื่อสกุลที่พ่อแม่บรรพบุรุษได้สืบทอดกันมาถือเป็นเรื่องใหญ่และสำคัญ จึงจะต้องคิดและไตร่ตรองให้ถี่ถ้วนก่อนตัดสินใจ แม้กระทั่งใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ต้องทนทุกข์ทรมาน และเสี่ยงอันตรายกับการสร้างสถานการณ์ความรุนแรง แต่พี่น้องส่วนใหญ่ก็ไม่มีใครที่ต้องการจะย้ายที่อยู่ไปที่อื่น (จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2548: 176) แล้วกรณีของคนที่มีชีวิตความเป็นอยู่ปรกติสุขดี แต่เมื่อเข้ามาเป็นพยานในคดีอาญาแล้ว อาจจะต้องย้ายที่อยู่เปลี่ยนแปลงชื่อสกุล ก็เป็นเรื่องที่จะต้องครุ่นคิดอย่างรอบคอบ

และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นเฉลี่ยในระดับ ต่ำ กับคำถามที่ว่า แม้การเข้ามาเป็นพยานในคดีอาญาแล้ว ทำให้ท่าน ครอบครัว และคนใกล้ชิด ไม่ได้ได้รับความปลอดภัย แต่ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี

กับคำถามข้อนี้ค่อนข้างเด่นชัด เพราะว่าเป็นความปลอดภัยในระดับที่ต่ำ นอกจากจะไม่ปลอดภัยต่อตนเองแล้ว ครอบครัว และคนใกล้ชิดก็ย่อมได้รับผลกระทบไปด้วย ทำให้เกิดการเปรียบเทียบในลักษณะชัดเจนระหว่าง การใช้ชีวิตปรกติสุขดั้งเดิม ก่อน การเข้ามาเป็นพยานในคดีอาญา ที่อาจจะมีความสุข ร่าเริงหรือไม่ร่าเริงบ้าง กับการใช้ชีวิตที่จะต้องเปลี่ยนแปลงไป เมื่อ เข้า มาเป็นพยานในคดีอาญา นั่นคือความไม่ปลอดภัย หมายความว่า บุคคล คนนั้นเมื่อเข้ามาเป็นพยานจะต้องเพิ่มเรื่องของ ความไม่ปลอดภัย เข้ามาในชีวิตที่ปรกติเดิม ทำให้ข้อคำถามนี้ได้รับความร่วมมือในระดับ ต่ำ

6.2 สรุปการพิสูจน์สมมติฐาน

จากข้อมูลการศึกษา การให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในคดีอาญา ศึกษากรณี สถานีตำรวจนครบาลลุมพินี ที่ได้จากแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ซึ่งเป็นประชาชนผู้มาติดต่อรับบริการที่สถานีตำรวจนครบาลลุมพินี ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบสมมติฐาน ผลปรากฏดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 1 พยานบุคคลในคดีอาญาที่เป็นเพศชาย ให้ความร่วมมือมากกว่า

จากการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์กันระหว่างตัวแปรอิสระคือ เพศ กับตัวแปรตามคือการ ให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในคดีอาญา โดยใช้สถิติ Chi – Square ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบว่า เพศชายให้ความร่วมมือมากกว่า

ผลการทดสอบจึงยอมรับสมมติฐาน

การที่เพศชายให้ความร่วมมือมากกว่าเพศหญิงจากการวิจัยนี้ เราอาจวิเคราะห์เพิ่มเติมได้ว่า เนื่องจากคดีอาญาที่นำมาเป็นตัวแทนคือ คดีที่ชายคนหนึ่งทำร้ายร่างกายหญิงคนหนึ่ง ได้รับบาดเจ็บ ลักษณะของคดีนั้น อาจพิจารณาได้ว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง(ชาย)รังแกข่มเหงผู้ซึ่งอ่อนแอกว่า(ผู้หญิง) ซึ่งผู้ชายที่สังคมคาดหวังและยอมรับคือ ความเป็นสุภาพบุรุษ ไม่รังแก ไม่เอาเปรียบผู้ซึ่งอ่อนแอกว่า ผู้ที่ไม่ทางสู้ ดังนั้นการแสดงออกด้วยการไม่เห็นด้วยหรือต่อต้านชายที่ทำร้ายร่างกายหญิง ในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้จึงให้ผลในรูปของการให้ความร่วมมือมากกว่า

แต่ทั้งนี้เรื่องของเพศกับการเป็นพยานนั้น ก็ไม่ควรที่จะยืนยันเฉพาะตลอดไปว่าเพศชาย จะต้องให้ความร่วมมือมากกว่า ทั้งนี้เพราะจะต้องอาศัยข้อมูลประกอบอื่นๆ อีกหลายอย่าง เช่น กลุ่มคนที่เป็นผู้เสียหายและผู้กระทำความผิด ประเภทคดี ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เสียหายและผู้กระทำความผิด ฯลฯ นอกจากนี้ยังเคยมีการทดลองว่าเพศใดจะมีความสามารถในการเป็นพยานบุคคลที่ดี ที่มีความถูกต้องแม่นยำ ระหว่างชายกับหญิง โดยให้สังเกตดูวิดีโอภาพคนร้ายขโมยทรัพย์สิน ผลการทดลองก็ไม่อาจยืนยันได้ชัดเจนว่าชายหรือหญิงที่เป็นพยานได้ดีกว่ากัน เพราะพบว่า เพศหญิงมีความละเอียด จดจำ เสื้อผ้า อิริยาบถของคนร้ายได้แม่นยำ ถูกต้อง แต่ในขณะที่เพศชายก็มีความแม่นยำถูกต้องเกี่ยวกับปรากฏการณ์ของขโมย และสิ่งแวดล้อมรอบข้าง (Loftus, 1979: 154-155)

นอกจากนี้ สุทธิศักดิ์ จิตพิมลมาศ (2545: 67) ศึกษาประชาชนที่มาเป็นพยานศาล พบว่า เพศชายมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมาเป็นพยานศาลในทางบวกมากกว่าเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งค่อนข้างสอดคล้องกันกับการศึกษาของผู้วิจัยในครั้งนี้

สมมติฐานที่ 2 พยานบุคคลในคดีอาญาที่มีอายุมาก ให้ความร่วมมือมากกว่า

จากการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์กันระหว่างตัวแปรอิสระคือ อายุ กับตัวแปรตามคือการ ให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในคดีอาญา โดยใช้สถิติ Chi – Square ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบว่า ระหว่างอายุ กับ การให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในคดีอาญา ไม่มีความสัมพันธ์กันในทางสถิติ

ผลการทดสอบจึงปฏิเสธสมมติฐาน

การใช้ตัวแปรด้านอายุในศึกษานี้ยังมีข้อถกเถียงกันว่า อายุน้อยคือช่วงอายุใด และอายุมากคือช่วงอายุใด ที่จะใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐานในการศึกษาเรื่องของพยาน และในบุคคลหลายๆ คน ที่มีอายุเท่ากัน จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในระดับเดียวกันทุกคนหรือไม่ และควรจะศึกษาเป็นรายบุคคล ตั้งแต่อายุ 20 อายุ 25 อายุ 30 เรื่อยๆ ไป เพื่อศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงของการให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดีอาญาหรือไม่ คำถามเหล่านี้เป็นสิ่งที่น่าสนใจและเป็น อีกสาเหตุที่ทำให้การวิจัยครั้งนี้ไม่ยอมรับในสมมติฐาน

การศึกษาของ สุทธิศักดิ์ จิตพิมลมาศ (2545: 68) ศึกษาประชาชนที่มาเป็นพยานศาลที่มีอายุต่างกัน กับ ความเห็นต่อการเป็นพยานศาลในคดีอาญา พบว่า กลุ่มอายุที่แตกต่างกันมีความเห็นต่อการมาเป็นพยานศาลในคดีอาญาต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยกลุ่มอายุ 20-30 ปี มีความเห็นในทางบวกมากกว่า กลุ่มอายุ 40-50 ปี และกลุ่มอายุ 30-40 ปี ซึ่งหากเทียบเคียงกับการให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดีอาญาของผู้วิจัยแล้ว อาจกล่าวได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อยกว่าให้ความร่วมมือมากกว่า

แต่จากการวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างเดียวกันนี้ ก็ยังพบอีกว่า กลุ่มอายุ 40-50 ปีมีความเห็นทางบวกน้อยกว่ากลุ่มอายุ 50-60 ปี ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งหากเทียบเคียงกับการให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดีอาญาของผู้วิจัยแล้ว อาจกล่าวได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมากกว่าให้ความร่วมมือมากกว่า

ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้แม้การทดสอบสมมติฐานจะถูกปฏิเสธ แต่ก็มีส่วนวิจัยของ สุทธิศักดิ์ จิตพิมลมาศ (2545) ที่ศึกษาแล้วพบว่า ประชาชนที่มาเป็นพยานศาลที่มีอายุต่างกันมีความเห็นต่อการเป็นพยานในคดีอาญาแตกต่างกัน แต่ทั้งนี้ก็ไม่อาจจะระบุชี้ชัดเจนได้ว่า กลุ่มอายุน้อยคือช่วงอายุใด หรือกลุ่มอายุมากคือช่วงอายุใด

สมมติฐานที่ 3 พยานบุคคลในคดีอาญาที่ประกอบอาชีพแตกต่างกันให้ความร่วมมือในระดับที่แตกต่างกัน

จากการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์กันระหว่างตัวแปรอิสระคือ อาชีพ กับตัวแปรตามคือ การให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในคดีอาญา โดยใช้สถิติ Chi – Square ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบว่า อาชีพที่แตกต่างกันให้ความร่วมมือในระดับที่แตกต่างกัน ซึ่งตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กัน

ผลการทดสอบจึง ยอมรับสมมติฐาน

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่สอดคล้องและสนับสนุนการศึกษาครั้งนี้ รุ่งชาติ รุ่งทอง (2547: 58-60) ศึกษา ความคิดเห็นของพยานบุคคลต่อการให้ความคุ้มครองพยานคดีอาญาในศาลอาญาและศาลแขวงพระนครเหนือ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการคุ้มครอง

พยานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพตำรวจ มีความเห็นต่อการคุ้มครองพยานสูงกว่าอาชีพอื่นๆ

สุทธิศักดิ์ จิตพิมลมาศ (2545: 72) พบว่า พยานศาลที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเป็นพยานศาลแตกต่างกัน โดยอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ และธุรกิจส่วนตัว มีความเห็นเกี่ยวกับการเป็นพยานศาลในทางบวกมากกว่า กลุ่มตัวอย่างอาชีพรับจ้าง เกษตรกรรม และไม่ได้ประกอบอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เพราะกลุ่มข้างต้นจะมีความคุ้นเคยกับกฎระเบียบและบรรยากาศของการทำงานที่เป็นองค์กร มีระเบียบ ขั้นตอน ที่เป็นแบบแผน

มงคล สัมภาวะ (2537: 95-99) ศึกษา ความร่วมมือของประชาชนในการเป็นพยาน ในคดีอาญากับตำรวจ ตลอดจนปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจที่จะให้ความร่วมมือเป็นพยาน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางแนวโน้มต่ำ ประชาชนที่มีภูมิลำเนา อายุ การศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส ที่แตกต่างกัน ให้ความร่วมมือในการมาเป็นพยานกับพนักงานสอบสวนที่แตกต่างกัน

งานวิจัยของท่านอื่นๆ ที่กล่าวถึงข้างต้น สามารถอธิบายได้ว่า การเป็นพยานบุคคลในคดีอาญานั้นย่อมมีส่วนสัมพันธ์กับอาชีพของบุคคลผู้นั้น เพราะคนๆ หนึ่งที่ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมย่อมต้องมีหลายหน้าที่ต้องทำ หลายบทบาทที่ต้องแสดง การเข้ามาเป็นพยานในคดีอาญาก็เป็นอีกหน้าที่หนึ่งของพลเมืองดี แต่หากการทำหน้าที่เป็นพลเมืองดีมีส่วนสัมพันธ์กับอาชีพก็อาจจะทำให้บุคคลคนนั้นให้ความร่วมมือมากกว่าอาชีพอื่นๆ ได้ เช่น อาชีพรับราชการตำรวจซึ่งถือเป็นหน่วยงานหนึ่งในกระบวนการยุติธรรม การไปเป็นพยานศาลก็ถือว่าเป็นการทำหน้าที่ในการประกอบอาชีพ แม้จะมีระเบียบบังคับให้ต้องให้ความร่วมมือในการไปเป็นพยานศาลเมื่อได้รับหมาย หากละเลยหลีกเลี่ยงถือว่ามีผิด และอาจกระทบกระเทือนกับอาชีพตน แต่อาชีพรับจ้างทั่วไปนั้นได้รับเงินจากค่าจ้างจากผู้ว่าจ้างไม่ได้อยู่ในกระบวนการยุติธรรม การไปเป็นพยานศาลไม่ได้เป็นแม้แต่ส่วนหนึ่งส่วนใดของการทำหน้าที่ในอาชีพรับจ้างเลย และหากไปเป็นพยานศาลก็ต้องหยุดทำงาน ไม่ได้รับเงินค่าจ้าง แต่หากหลีกเลี่ยงขัดขืนก็อาจต้องได้รับโทษเพราะขัดขืนหมายศาล ได้

สมมติฐานที่ 4 พยานบุคคลในคดีที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีอิทธิพล ให้ความร่วมมือในระดับต่ำ

จากการวิเคราะห์ โดยใช้สถิติ One-Sample t-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบว่า พยานบุคคลในคดีที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีอิทธิพล ไม่ได้ให้ความร่วมมือในระดับต่ำ

ผลการทดสอบจึง ปฏิเสธสมมติฐาน

ผลจากการปฏิเสธสมมติฐานข้างต้น อาจพิจารณาได้จากหลายสาเหตุประกอบการวิจัยได้ดังต่อไปนี้คือ องค์กรอาชญากรรมหรือผู้มีอิทธิพลในสังคมไทยนั้นแตกต่างกันกับของต่างประเทศ เพราะปัจจุบันแนวโน้มนโยบายของผู้มีอิทธิพลได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ

ผิดกฎหมายและมีอิทธิพลในทางที่ไม่ดีไม่งาม ห้อมล้อมด้วยบริวารมือปืน กลายมาเป็นนักธุรกิจที่มีสำนึกดีต่อสังคม สร้างคุณงามความดี และสิ่งที่ปรากฏเด่นชัดคือผู้มีอิทธิพลเป็นผู้ให้ความอุปถัมภ์อย่างเปิดเผยต่อพรรคพวกและชุมชนของตน(ประธาน วัฒนวานิชย์,2547:31) ซึ่งผิดกับของต่างประเทศที่ยังเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดกฎหมายอาญา เช่น ยาเสพติด ค้าขายของหนีภาษี ฯลฯ ดังนั้นคนไทยจึงไม่ค่อยได้รับรู้ถึงการกระทำที่โหดร้าย รุนแรง จากผู้มีอิทธิพลหรือองค์กรอาชญากรรมในสังคมไทย รวมทั้งกลุ่มตัวอย่างที่อาจไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับผู้มีอิทธิพลหรือองค์กรอาชญากรรม จึงแสดงความคิดเห็นผ่านแบบสอบถามไม่เป็นไปตามที่สมมติฐานที่ตั้งไว้

นอกจากนี้มาตรการการปราบปรามผู้มีอิทธิพล ของรัฐบาล ก็น่าจะมีส่วนในการปฏิเสธสมมติฐานนี้ เพราะหลังจากมีการประกาศมาตรการการปราบปรามฯ ปรากฏว่ามีกรณีนำเสนอข่าวการจับกุมผู้กระทำความผิดที่มีอิทธิพล การประกาศรายชื่อผู้ที่เข้าข่ายเป็นผู้มีอิทธิพล เช่น การจับกุมกำนันเชียะ ซึ่งกล่าวหาว่าเป็นผู้มีอิทธิพลในการประมูลโครงการต่างๆ ในจังหวัดกาญจนบุรี การจับกุมกำนันเป๊าะ ผู้มีอิทธิพลในจังหวัดชลบุรี การจับกุมนายพลทหารที่เกี่ยวข้องกับการเก็บส่วยรถตู้ที่รังสิต การจับกุม สจ.ผู้มีอิทธิพลในจังหวัดลำปาง ที่สร้างบ้านด้วยไม้สักทองทั้งหลัง การจับกุมผู้มีอิทธิพลในตลาดการค้าไบเบ่ ฯลฯ เหล่านี้ก็อาจมีส่วนที่จะทำให้กลุ่มตัวอย่างรู้สึกไม่เกรงกลัวต่อผู้กระทำความผิดที่มีอิทธิพล เพราะภาครัฐได้ออกมาตรการปราบปรามอย่างเป็นรูปธรรม

และอีกประการ สถานการณ์ทางการเมืองในช่วงระหว่างที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูล มีการจัดรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัจจร ตั้งแต่ช่วงกลางเดือนกันยายน 2548 เป็นต้นมา เป็นการต่อสู้และต่อต้านกับอิทธิพลของนายกรัฐมนตรีนั่งถ้อยเป็นผู้มีอิทธิพลทางการเมืองระดับชาติ และมีการชุมนุมคนจำนวนมากเพื่อขับไล่ นายกรัฐมนตรี มีการนำเอาข้อมูลเกี่ยวกับการทุจริตโครงการต่างๆ ของรัฐบาลมาเสนอผ่านสื่อมวลชน และทางรายการที่จัดขึ้น มีการชักชวนกลุ่มคนจำนวนมากให้ร่วมพลังต่อสู้และขับไล่ นายกรัฐมนตรี ปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้ อาจส่งผลต่อจิตวิทยาทางสังคมของคนไทย ให้มีความรู้สึกกล้าที่จะต่อสู้กับผู้ที่มีอิทธิพล และความรู้สึกนี้ค้างอยู่ในจิตใจของคนไทยเป็นเวลานานหลายเดือน ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างจึงอาจตอบแบบสอบถามด้วยสถานการณ์ทางการเมืองที่กระทบต่อจิตวิทยาของสังคมและส่วนบุคคล ส่งผลให้การทดสอบสมมติฐานที่ว่า พยานบุคคลในคดีที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีอิทธิพลให้ความร่วมมือในระดับต่ำ ถูกปฏิเสธ

สมมติฐานที่ 5 พยานบุคคลในคดีอาญาให้ความร่วมมือในขั้นตอนการพิจารณาคดีของศาลในระดับต่ำ

จากการวิเคราะห์ โดยใช้สถิติ One-Sample t-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบว่า พยานบุคคลในคดีอาญา ไม่ได้ให้ความร่วมมือในขั้นตอนการพิจารณาคดีของศาลในระดับต่ำ

ผลการทดสอบจริง ปฏิเสธสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐานนี้ไม่ตรงกันกับของ นายประยุทธ์ แก้วภักดี(2540) ที่ศึกษาการคุ้มครองความปลอดภัยของพยานในคดีอาญา พ.ศ.2542 ที่วิเคราะห์สภาพปัญหาของพยานบุคคลต่อกระบวนการยุติธรรมไทย อันได้แก่ บุคคลปฏิเสธการเป็นพยานเพราะกลัวเสียเวลา กลัวอิทธิพล มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อกระบวนการยุติธรรม พยานไม่กล้าชี้ตัวผู้ต้องหาเพราะต้องเผชิญหน้ากับผู้ต้องหา พยานไม่รับหมายเรียกเพราะเบื่อนายที่ไปศาลแล้วไม่ได้เบิกความหลายครั้งหลายหน พยานเบิกความสับสนเพราะความรู้ความสามารถในการจดจำเหตุการณ์ พยานกลัวคำให้การเพราะอาจมีสติลังหรือช่วยผู้ต้องหา พยานถูกข่มขู่ พยานไม่ไปเบิกความเพราะย้ายที่อยู่ ฯลฯ

เมทินี ชโลธร(2543) ที่ศึกษา การปฏิบัติต่อพยานบุคคลในคดีอาญา พบว่า หลักการพิจารณาโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย และพยานต้องมาเบิกความต่อศาล เป็นเหตุให้พยานหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับจำเลย ทั้งยังมีกฎหมายเกี่ยวกับการยื่นบัญชีพยาน ซึ่งทำให้จำเลยทราบล่วงหน้าได้เกี่ยวกับข้อมูลของพยาน การสอบปากคำและการสืบพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี มีวิธีการพิเศษโดยหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับจำเลย และมีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เข้ามามีบทบาทในแต่ละขั้นตอน แต่ก็มีได้ใช้กับกรณีต่างๆ ไป จึงไม่ได้ผลในทางการให้ความคุ้มครองพยานอย่างกว้างขวางเท่าที่ควร และจากการสัมภาษณ์ พยานได้เสนอปัญหาและอุปสรรคที่ตัดสินใจจะเบิกความต่อศาลหรือไม่ ดังนี้คือ พยานรู้สึกวิตกกังวลไม่ทราบว่าจะต้องไปศาลเมื่อใด พยานลืมเหตุการณ์ไปแล้ว พยานไม่สะดวกไปศาล พยานถูกข่มขู่และหวาดกลัว พยานถูกรบกวนจากจำเลยและญาติพี่น้องของจำเลย และพยานกลัวจะได้รับการปฏิบัติที่ไม่ดีจากศาล นอกจากพยานนี้ยังได้แสดงถึงความต้องการของตนคือ พยานต้องการทราบความคืบหน้าของคดี พยานต้องการคำแนะนำในการปฏิบัติตน พยานต้องการการต้อนรับที่ดี พยานต้องการได้รับคำยานพาหนะ ค่าใช้จ่าย พยานต้องการการพิจารณาคดีที่รวดเร็วไม่เสียเวลา พยานต้องการความอบอุ่นเป็นมิตร พยานต้องการให้จำเลยถูกควบคุมตัว พยานไม่ต้องการเผชิญหน้า พยานต้องการปกปิดชื่อที่อยู่ พยานต้องการให้รัฐช่วยเหลือเมื่อถูกฟ้องกลับ พยานต้องการให้รัฐดูแลความปลอดภัย พยานต้องการได้รับค่าชดเชยแก่ตนและครอบครัว หากถูกทำร้ายหรือได้รับอันตราย ซึ่งจากการเก็บข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างข้างต้นล้วนแต่เป็นผู้มีประสบการณ์ในการเป็นพยานศาลมาแล้วทั้งสิ้น

แต่การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ผลการทดสอบไม่สอดคล้องกับของบุคคลข้างต้นอาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการเป็นพยานทั้งในชั้นพนักงานสอบสวน และชั้นพิจารณาคดีของศาล จึงไม่ทราบว่ามีระเบียบขั้นตอน บรรยากาศ ได้รับการปฏิบัติต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐเมื่อเข้ามาเป็นพยานแล้วอย่างไร จึงยังไม่ทราบปัญหาขณะที่เป็นพยานและความต้องการเมื่อได้เข้ามาเป็นพยาน ทำให้คำตอบที่ได้จากการตอบแบบสอบถามค่อนข้างจะมีทัศนคติในเชิงบวกต่อ

กระบวนการยุติธรรม ทำให้ผลการทดสอบสมมติฐานแตกต่างกับของท่านอื่นๆ ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยไว้ก่อนนี้

สมมติฐานที่ 6 พยานบุคคลในคดีอาญาที่รู้สึกไม่ได้รับความปลอดภัยให้ความร่วมมือในระดับต่ำ

จากการวิเคราะห์ โดยใช้สถิติ One-Sample t-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบว่า พยานบุคคลในคดีอาญาที่รู้สึกไม่ได้รับความปลอดภัยให้ความร่วมมือในระดับต่ำ

ผลการทดสอบจึง ยอมรับสมมติฐาน

ผลงานวิจัยครั้งสอดคล้องการศึกษาของ ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (2531: 86) ที่ศึกษาเรื่องอาชญากรรมพื้นฐานกับกระบวนการยุติธรรม พบว่า สาเหตุที่สำคัญที่สุดที่ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือในการเป็นพยานแก่รัฐคือ ประชาชนรู้สึกไม่ปลอดภัยในการ ไปเป็นพยานให้แก่รัฐ

ประยุทธ์ แก้วภักดี (2542: 21) กล่าวถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการเป็นพยานในคดีอาญา คือ ประชาชนขาดความเชื่อถือในกระบวนการยุติธรรมเพราะผู้ต้องหาไม่ได้รับโทษ สภาพสังคมไทยที่เป็นระบบอุปถัมภ์ จงรักภักดี ช่วยเหลือกันปกปิดข้อมูล ประชาชนขาดความรู้ขั้นตอนในกระบวนการยุติธรรม ระยะเวลาในการพิจารณาคดี มีการเลื่อน ไม่ตรงเวลาของเจ้าหน้าที่ พยานเสี่ยงต่อการถูกแก้แค้น พยานหวาดกลัวอันตรายต่ออิทธิพลผู้ต้องหา ค่าใช้จ่ายที่พยานต้องสูญเสียไป และการปฏิบัติต่อพยานที่ไม่เหมาะสมจากเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม ปัจจัยข้างต้นเหล่านี้จึงควรคุ้มครองพยาน และสอดคล้องกับ พ.ร.บ.คุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546

อีกทั้งการต้องการความปลอดภัยนั้นถือเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ตามทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ และเมื่อกลุ่มตัวอย่างรู้สึกถึงความไม่ปลอดภัยจึงแสดงความคิดเห็นในการให้ความร่วมมือในการเป็นพยานในคดีอาญาในระดับต่ำ ซึ่งเป็นการยอมรับสมมติฐานข้อนี้ และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของท่านอื่นดังกล่าวข้างต้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

6.3 ปัญหาการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ประสบกับปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นในการวิจัย ซึ่งสรุปได้ดังต่อไปนี้

6.3.1 ปัญหาเกี่ยวกับแบบสอบถาม

เนื้อหาของแบบสอบถามต้องทำความเข้าใจมากพอสมควร อีกทั้งผู้ตอบแบบสอบถามต้องมีความรู้ความเข้าใจและเคยมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม หรือเคยเป็นพยานในชั้นพนักงานสอบสวน หรือเคยเป็นพยานในชั้นพิจารณาคดีของศาล จึงจะสามารถอ่านแบบสอบถามแล้วเข้าใจและสนุกกับการตอบแบบสอบถาม แต่จากข้อมูลที่ได้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ไม่เคยมีประสบการณ์ในการเป็นพยานบุคคลในกระบวนการยุติธรรมเลย อีกทั้งแบบสอบถามก็มีหลายส่วน และมีจำนวนหลายหน้าจึงต้องใช้ทั้งเวลาทำความเข้าใจและใช้เวลานานในการตอบคำถามจนกว่าจะครบทุกข้อ

6.3.2 ปัญหาเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยประสบปัญหาด้านนี้ คือ กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นประชาชนที่มาติดต่อขอรับบริการที่สถานีตำรวจนครบาลลุมพินีนั้น ส่วนใหญ่จะมาดำเนินการทำธุระด้วยความเร่งรีบ และต้องการความรวดเร็วในการบริการจากเจ้าหน้าที่ ดังนั้นจึงมีบางคนที่ไม่อยากจะตอบแบบสอบถามเพราะจะต้องรีบไปทำธุระต่ออีก ซึ่งจะต้องอาศัยการสังเกตการณ์ถึงพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างว่า คนใดที่จะสามารถสละเวลาตอบแบบสอบถามได้ อีกทั้งบางคนตอบคำถามโดยไม่ได้คิดไตร่ตรองให้ถี่ถ้วน หรือเป็นการตอบแบบสอบถามที่ไม่ตั้งใจ หรือกรณีบางคนมาด้วยกันก็อาศัยการตอบแบบสอบถามที่เหมือนกัน ทั้งนี้ส่วนหนึ่งก็น่าจะมาจากความไม่เข้าใจในการเป็นพยานบุคคลในคดีอาญากระบวนการยุติธรรม การที่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการเป็นพยานบุคคลทั้งในชั้นพนักงานสอบสวนหรือชั้นพิจารณาคดีของศาล และการไม่เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาวิจัยผ่านการตอบแบบสอบถาม

6.4 ข้อเสนอแนะ

6.4.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากแบบสอบถามครั้งนี้

1. การศึกษาเรื่อง การให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในคดีอาญา ศึกษากรณีสถานีตำรวจนครบาลลุมพินี นั้น หากพิจารณาจากสภาพทางกายภาพของเขตรับผิดชอบแล้ว พื้นที่ส่วนใหญ่ของลุมพินี ประกอบไปด้วย สิ่งก่อสร้างอาคารที่อยู่ในรูปของบริษัท เป็นย่านธุรกิจการค้า

ห้างสรรพสินค้า สถานที่ท่องเที่ยว สถานทูต และที่อยู่อาศัยในบางส่วน ฯลฯ การตอบแบบสอบถามในส่วนที่เกี่ยวกับผู้กระทำความผิดที่มีอิทธิพล ของกลุ่มตัวอย่างอาจจะไม่ค่อยชัดเจน อาจมีสาเหตุมาจากลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ ที่ไม่ได้เป็นชุมชนที่พักอาศัย ทำให้กลุ่มตัวอย่างไม่เคยได้รับผลกระทบจากผู้มีอิทธิพลโดยตรง อาจเป็นเพียงการได้รับทราบ รับรู้ เกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้มีอิทธิพลผ่านต่อกันมา แต่ไม่ใช่ประสบการณ์โดยตรง ข้อมูลที่ผู้วิจัยได้จากแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างจึงไม่ค่อยตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผู้ตอบแบบสอบถามจึงมีความเห็นในเชิงต่อต้าน ทำทนายไม่เกรงกลัว ดังนั้นเพื่อให้เกิดความชัดเจนเกี่ยวกับการให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในคดีอาญา กรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีอิทธิพล จึงควรใช้การเจาะจงพื้นที่ที่มีผู้มีอิทธิพล หรือมีการใช้อิทธิพลต่อประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่นั้นๆ หรือเป็นพื้นที่ที่มีผู้มีอิทธิพลพักอาศัยอยู่ เช่น คลองเตย ตลาดโบ๊เบ๊ รัชดาภิเษก ฯลฯ เพราะน่าจะได้คำตอบที่ตรงกับความเป็นจริงมากกว่านี้

2. การศึกษาครั้งนี้จำเป็นอย่างยิ่งที่กลุ่มตัวอย่างจะต้องมีความเข้าใจในการเป็นพยานบุคคลในคดีอาญาของกระบวนการยุติธรรมไทย จึงจะสามารถตอบแบบสอบถามได้อย่างตรงตามความคิดเห็นที่สุด และจะเป็นข้อมูลที่ดี มีประโยชน์ อีกทั้งจะต้องมีประสบการณ์เคยเป็นพยานในชั้นพนักงานสอบสวนหรือชั้นพิจารณาคดีของศาล ถึงจะทราบข้อเด่นและข้อด้อยของแต่ละชั้นในการเป็นพยานบุคคล อย่างเช่นในคำถามที่ถามถึงความร่วมมือในการเป็นพยานบุคคลในคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวน และในชั้นพิจารณาคดีของศาล ที่จะต้องเกิดความแตกต่างในระดับความคิดเห็น เพราะมีวิธีการคนละอย่างที่ไม่เหมือนกัน แต่สำหรับข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยเป็นพยานทั้งในชั้นพนักงานสอบสวนและชั้นศาล การตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับขั้นตอนการเป็นพยานจึงไม่แตกต่างกันมากนัก ทั้งๆ ที่ต่างก็มีวิธีการปฏิบัติที่แตกต่างกันในรายละเอียด

3. ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย ได้นำเอามาตรการที่ใช้ในการคุ้มครองพยาน ตาม พ.ร.บ.คุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546 มารวมไว้ในแบบสอบถามด้วย ได้แก่ มาตรการการเปลี่ยนชื่อสกุลหรือข้อมูลทางทะเบียน มาตรการการเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัย และมาตรการจัดหาอาชีพให้ใหม่ ซึ่งถือเป็นมาตรการพิเศษตาม พ.ร.บ.คุ้มครองพยานฯ และเป็นที่น่าสนใจว่า จากการตอบแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็น ไม่เห็นด้วย จำนวน 200 คนคิดเป็นร้อยละ 50.0 จำนวน 199 คน คิดเป็นร้อยละ 49.8 และจำนวน 206 คน คิดเป็นร้อยละ 51.5 ตามลำดับ ดังนั้นควรมีการนำเอามาตรการพิเศษใน พ.ร.บ.คุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546 มาทำการวิจัยหาความน่าเชื่อถือ น่าไว้วางใจ และความเป็นไปได้ กับสังคมไทย เพื่อจะได้เป็นข้อบ่งชี้ให้เห็นถึงการให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดีอาญาอีกทางหนึ่ง

และสำหรับมาตรการพิเศษที่เสริมอยู่ใน พ.ร.บ.คุ้มครองพยานฯ เกี่ยวกับการย้ายที่อยู่ จัดหาอาชีพใหม่ หรือการเปลี่ยนชื่อสกุล นั้น เป็นมาตรการที่เราได้นำเอาแบบอย่างมาจากประเทศอเมริกา แต่สำหรับสังคมไทยและคนไทยแล้ว วัฒนธรรม ค่านิยม ประเพณี ที่แตกต่างกับอเมริกา อาจได้รับผลสำเร็จแตกต่างกันได้ ผศ.ดร.จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย (2548) ศึกษาการดำเนินกระบวนการยุติธรรมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้: ปัญหาและแนวทางการแก้ไข พบว่าประชาชนส่วนใหญ่รู้สึกว่าคุณได้ประสบผลกระทบบางอย่างจากการก่อความไม่สงบ แต่ส่วนใหญ่ก็ไม่ต้องการย้ายที่อยู่จากภูมิลำเนาเดิม ดังนั้นควรเสริมมาตรการอื่นเพิ่มเข้าไปด้วย เช่น กรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีอิทธิพล หรือองค์กรอาชญากรรม ในการอนุญาตให้ประกันตัวจะต้องมีการร่วมกันพิจารณาในรูปคณะกรรมการที่มีพยานร่วมอยู่ด้วย หรือแม้กระทั่งการใช้มาตรการพิเศษดังกล่าวข้างต้นกับตัวผู้กระทำความผิดด้วยแทนที่จะใช้กับพยานฝ่ายเดียว

4. ในส่วนของข้อคำถามที่ว่า “สำนักงานคุ้มครองพยาน กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ทำหน้าที่คุ้มครองดูแลความปลอดภัยของพยานในคดีอาญา ท่านรู้สึกถึงความปลอดภัยในระดับสูงจากการทำหน้าที่ของหน่วยงานนี้ และท่านก็พร้อมจะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดีอาญา” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็น ไม่น่าพอใจ จำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 45.3 รองลงมา ไม่เห็นด้วยจำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 27.3 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3 ส่วนที่เป็นความเห็นที่เห็นด้วย จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 24.8 และเห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5 ดังนั้น ควรมีการศึกษาวิจัย เกี่ยวกับประสิทธิภาพของสำนักงานคุ้มครองพยาน หรือความรู้ความเข้าใจของประชาชนที่มีต่อสำนักงานคุ้มครองพยาน กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพยานบุคคลในคดีอาญาโดยตรง ซึ่งจะช่วยให้เห็นภาพกว้างขึ้นของประสิทธิภาพของ พ.ร.บ.คุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546 โดย สำนักงานคุ้มครองพยาน กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม

สำนักงานคุ้มครองพยานของไทยนั้น ยังไม่เป็นที่รู้จักในสังคมไทยเท่าใดนัก จะรู้จักกันเพียงสังคมวงแคบๆ ที่เกี่ยวข้องและนักวิชาการเท่านั้น ดังนั้นจะต้องมีการประชาสัมพันธ์หน่วยงานให้รู้จักแพร่หลาย อธิบายให้สังคมและประชาชนได้รู้ถึงความรับผิดชอบและบทบาทหน้าที่และวิธีการขอความช่วยเหลือ เพื่อคุ้มครองความปลอดภัยให้กับพยาน ซึ่งถือได้ว่าเป็นหน่วยงานหลักในการให้ความคุ้มครองพยาน อันจะมีส่วนอย่างมากในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม สร้างความสงบสุขเรียบร้อยให้กับสังคม

6.5 สิ่งที่ค้นพบจากการวิจัย

ปัจจุบันเรามุ่งแต่จะให้พยานบุคคลเข้ามาสู่กระบวนการยุติธรรม เพื่อผลักภาระให้พยานต้องพูดในสิ่งที่รู้เห็นมา เพื่อให้พยานเป็นผู้ช่วยในการตัดสินพิพากษาจากอากรรับรู้ รับทราบ ได้ยิน ฯลฯ มาด้วยตนเอง ทั้งในเชิงขอร้อง และบังคับ เพราะหากพยานบุคคลใดไม่ให้ความร่วมมือในการเป็นพยานก็อาจผิดกฎหมายเกี่ยวกับการขัดหมายเรียก หมายศาล ฯลฯ

และจากการเก็บรวบรวมข้อมูล และทดสอบสมมติฐานพบว่า พยานในคดีอาญาที่รู้สึกไม่ได้รับความปลอดภัยให้ความร่วมมือในระดับต่ำ ผลการทดสอบ ยอมรับสมมติฐาน ทำให้ผู้วิจัยได้พบสิ่งที่อยู่ในการวิจัยชิ้นนี้คือ ความปลอดภัยของพยาน กับ การให้ความร่วมมือเป็นพยาน ซึ่งความปลอดภัยในที่นี้หมายถึงความรู้สึกของพยานเองที่จะสามารถกำหนดมาตรการแห่งความปลอดภัยของตนเอง ไม่ใช่มาตรการความปลอดภัยที่ภาครัฐกำหนดขึ้น

เกี่ยวกับมาตรการการคุ้มครองพยานในคดีอาญา ในส่วนของมาตรการที่ควรนำมาใช้ควบคู่กับการคุ้มครองพยานในคดีอาญา นั้นผู้วิจัยมีความเห็นว่า แทนที่เราจะมุ่งเน้นแต่หามาตรการคุ้มครองพยานในคดีอาญาอย่างเดียว ในทางกลับกันก็ควรหามาตรการที่จะทำให้พยานเข้ามาอยู่ในการคุ้มครองให้น้อยลง หมายความว่า เราควรทำให้คดีอาญาลึ้นสุดหรือจบลงอย่างรวดเร็ว ทำให้คดีอาญาเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมให้น้อยที่สุด มาตรการที่กำลังได้รับความสนใจคือการนำเอาชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม และการเยียวยาให้กับผู้เสียหาย โดยที่ผู้กระทำความผิดก็มีส่วนสำนึกและร่วมรับผิดชอบด้วย หรือที่เราเรียกกันว่า กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า มาตรการที่ควรจะนำมาใช้ควบคู่กับการคุ้มครองพยานคือ กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

นอกจากนี้การแสวงหาความร่วมมือของประชาชนในการเป็นพยานในคดีอาญานั้น พื้นฐานข้อแรกที่เราต้องมีการศึกษาทำความเข้าใจคือ ประชาชนที่จะให้ความร่วมมือนั้นต้องการอะไร ไม่ใช่ว่ารัฐได้เสนอสิ่งจูงใจใดเพื่อให้ประชาชนให้ความร่วมมือ นั่นคือเราต้องศึกษาและเรียนรู้พฤติกรรมของคนในสังคมก่อนว่า ประชาชนให้ความร่วมมือ(ตามที่รัฐต้องการและแสวงหา นั้น) ประชาชนต้องการสิ่งใด หรือความปลอดภัยเช่นใด

ผู้วิจัยได้สังเกตแล้วพบว่า มีหน่วยงานภาคเอกชนกลุ่มๆ หนึ่งที่สามารช่วยเหลือสังคมได้ เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ซึ่งสามารถแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนในการเป็นพยานได้อย่างดียิ่ง ทั้งนี้เป็นไปด้วยความสมัครใจและเต็มใจและพร้อมอาสาร่วมมือ ของประชาชนเองโดยไม่ต้องมีสิ่งใดตอบแทนมากกว่าคำว่า พลเมืองดี อีกทั้งในด้านความปลอดภัยของพยานก็มีค่อนข้างสูง ภาคเอกชนดังกล่าวคือ รายการวิทยุ สวพ.91 รายการวิทยุ รายการวิทยุ จส.100

รายการวิทยุดังกล่าวข้างต้นนั้น มีเพื่อนสมาชิกในรายการที่เป็นประชาชนที่ประกอบอาชีพ ขับรถแท็กซี่รับจ้าง ผู้ขับรถใช้ทาง หรือผู้ฟังทางบ้าน สมาชิกของรายการวิทยุดังกล่าวจะช่วยเหลือกัน โดยใช้ผู้จัดรายการวิทยุเป็นสื่อกลาง เช่น แจ้งสภาพการจราจร แจ้งขอความช่วยเหลือรถเสีย แจ้ง

ข่าวอุบัติเหตุ เจ็บเส้นทางการติดขัด เจ็บนำคนเจ็บส่งโรงพยาบาล เจ็บคนจะฆ่าตัวตาย เจ็บคนหาย เจ็บคนลืมของบนแท็กซี่ เจ็บเด็กนักเรียนยกพวกตีกัน เจ็บคนร้ายวิ่งราวทรัพย์ ลักทรัพย์ หรือแม้กระทั่ง ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อื่น ที่ไม่เกี่ยวกับเหตุด่วนเหตุร้าย ฯลฯ ข้อมูลที่สมาชิกในรายการแจ้งผ่านรายการนั้นล้วนแต่มีประโยชน์อย่างมากต่อคนในสังคม โดยที่สมาชิกไม่ได้ทรัพย์เงินทองมากมายในการแจ้งให้ข้อมูลแต่อย่างใด แต่เหล่านี้ล้วนแต่เป็นความอาสาโดยสมัครใจทั้งสิ้น และมีหลายๆ คดีที่สามารถจับกุมคนร้ายได้อย่างทันทั่วที่ รวดเร็ว จากข้อมูลเบาะแสของสมาชิกในรายการวิทยุที่แจ้งผ่านผู้จัดรายการให้ประสานกับเจ้าหน้าที่บ้านเมือง

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า สิ่งที่ประชาชนต้องการให้ความร่วมมือในการเป็นพยานในคดีอาญา คือ การเป็นพยานในคดีได้โดยที่ตัวพยานไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม แต่สิ่งที่ประชาชนต้องการให้เข้าไปอยู่ในกระบวนการยุติธรรมคือ เนื้อหาสาระข้อเท็จจริงที่ตนได้พูด ได้เล่า ได้บรรยาย ได้อธิบาย ไว้ เมื่อขณะที่กำลังเห็นเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งในทันทีทันใด และได้เล่าได้แจ้งให้ทราบแล้ว เหตุการณ์นั้นก็ได้อุบัติให้จบลงได้อย่างรวดเร็วในทันใดนั้นเช่นกัน เกิดความสะดวกผู้แจ้งข้อมูลนั้นๆ ที่ไม่ต้องมีภาระติดค้างรอนานนับปี ดังนั้นมาตรการหนึ่งที่ผู้วิจัยค้นพบก็คือ การให้ความสำคัญกับเนื้อหาสาระของข้อมูลที่ประชาชนแจ้ง มากกว่า การต้องการเอาตัวประชาชนผู้แจ้งมายืนยันเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม โดยศึกษากรณีรายการวิทยุดังกล่าวข้างต้น ควบคู่ไปกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ซึ่งอาจจะเป็นผลดีต่อการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม อีกทั้งเป็นการสร้างความปลอดภัยให้กับพยาน ซึ่งในที่สุดคนในสังคมก็อาจจะให้ความสำคัญในการแจ้งข้อมูล แจ้งเบาะแส อันเป็นการให้ความร่วมมือกับภาครัฐในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่สำคัญที่สุด

6.6 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นประชาชนผู้มารับบริการที่สถานีตำรวจนครบาลลุมพินี ซึ่งผลที่ได้จากการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการเป็นพยานบุคคลในคดีอาญา ทั้งในชั้นพนักงานสอบสวนและชั้นพิจารณาคดีของศาล ดังนั้นข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามจึงไม่อาจสะท้อนให้เห็นถึงความร่วมมือในการเป็นพยานบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยต้องการนำเสนอ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจและไม่มีประสบการณ์นั่นเอง ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์เคยเป็นพยานบุคคลในชั้นพนักงานสอบสวนและชั้นพิจารณาคดีของศาล ซึ่งสถานที่อาจเป็นที่ ศาล

2. ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างที่เคยเป็นพยานบุคคลในคดีอาญา ในประเภทคดีที่แตกต่างกัน เช่น คดีลักทรัพย์ คดีทำร้ายร่างกาย คดีฆ่าผู้อื่น ฯลฯ เพราะจะได้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลได้โดยตรง โดยวิเคราะห์ถึงสาเหตุที่เข้ามาเป็นพยาน จุดมุ่งหมายของการเป็นพยาน ความคาดหวังจากการเป็นพยาน ปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากการเข้ามาเป็นพยาน สิ่งที่ต้องการจากการเข้ามาเป็นพยาน ข้อเสนอแนะอย่างอื่น ฯลฯ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย และสามารถแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนในการเป็นพยานบุคคลในคดีอาญาได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม

3. ปัจจุบันสำนักงานคุ้มครองพยาน กรมคุ้มครองสิทธิ กระทรวงยุติธรรม ถือเป็นหน่วยงานหลักเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานในคดีอาญา ตาม พ.ร.บ.คุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ดังนั้น สำนักงานคุ้มครองพยานควรทำการวิจัย เกี่ยวกับการคุ้มครองพยานในสังคมไทย โดยอาจทำการวิจัยแยกเป็นรายคดี เป็นพื้นที่ เป็นประเภทคดี ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อจะได้ใช้เป็นคลังความรู้สำหรับหน่วยงานที่สนใจศึกษา หรือเพื่อเป็นฐานองค์ความรู้เพื่อจะได้ทำการวิจัยต่อไปได้

4. การขาดความสนใจและขาดความรับผิดชอบในการเป็นพยานบุคคลในบางคดี จากการอบรมสัมมนาการข่าวกรองและความมั่นคงของประเทศ ที่กองบัญชาการตำรวจสันติบาลจัดขึ้นให้กับหน่วยงานใน กองบัญชาการตำรวจภูธรภาค 7 ในปี พ.ศ.2549 นั้นได้รับทราบว่ามีปัจจุบันถ้ารัฐบาลอนุญาตให้จดทะเบียนแรงงานต่างด้าวทำงานในเมืองได้ ประมาณการว่าจะมีมากกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนที่อนุญาต เป็นอย่างต่ำ ที่หลบหนีเข้ามาในราชอาณาจักรโดยผิดกฎหมาย แสดงให้เห็นได้ว่า ปัจจุบันคนไทยยอมรับกับการอยู่ร่วมกับคนต่างด้าวที่เข้ามาในประเทศโดยผิดกฎหมาย ซึ่งอาจเป็น ชาวพม่า ชาวกัมพูชา ชาวลาว ฯลฯ อันเป็นความผิดอาญาและเป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ การที่มีคนต่างด้าวที่ลักลอบหลบหนีเข้ามาอยู่ในประเทศไทยอย่างผิดกฎหมายจำนวนมากสามารถใช้ชีวิตได้อย่างปรกติ นั่นถือเป็นเรื่องที่ควรศึกษา เพราะคนในสังคมพบเห็นการกระทำผิดความผิด แต่ยอมปกปิดความผิด หรือไม่สนใจในความผิดที่ได้พบเห็น อาจนำไปสู่สังคมที่ไร้ระเบียบ จึงเป็นเรื่องที่ควรได้มีการศึกษาโดยด่วน โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการทำหน้าที่เป็นพลเมืองดี เป็นพยานบุคคล แจ้งเบาะแสหรือข้อมูลให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการดำเนินการกับคนต่างด้าวที่หลบหนีเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรโดยผิดกฎหมาย ซึ่งมีจำนวนมาก

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กมลทิพย์ คติกาล และคนอื่นๆ. ทิศทางการพัฒนาระบบงานยุติธรรมกับการป้องกันแก้ไขปัญหาอาชญากรรม. รายงานการวิจัย, ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2544.

jemchay chutivongs. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: ศรีสมบัติการพิมพ์, 2529.

คณิต ณ นคร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2538.

คณิง ฤาไชย. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. 2 เล่ม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2541.

จักษ์ พันธุ์ชูเพชร. การเมืองและการปกครองไทย: มิติทางประวัติศาสตร์และสถาบันทางการเมือง. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: มายด์ พับลิชชิ่ง, 2545.

จิตติ เจริญถ้ำ. พยานในคดีอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิมพ์อักษร, 2538.

จิตติ วีระเวสม์. การให้เอกสิทธิ์แก่พยานที่เป็นบุคคลในครอบครัวของผู้ต้องหาหรือจำเลย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: การคืนอำนาจแก่เหยื่ออาชญากรรมและชุมชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.), 2548.

จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. ปัจจัยที่มีความเสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางเพศของผู้หญิงไทย. รายงานการวิจัย, ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการป้องกันอาชญากรรม. วารสารสังคมศาสตร์ 33
2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2545): 59-82.

จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. ระบบความยุติธรรมแห่งอนาคตกับสันติสุขในสังคมและชุมชน.
การสัมมนาวิชาการประจำปี 2547, หน้า 13-17. 27-28 พฤศจิกายน 2547 ณ โรงแรมแอม
บาสซาเตอร์ ซิตี้จอมเทียน จังหวัดชลบุรี.

จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. รายงานการวิจัยเรื่องทิศทางการวางแผนกำลังคนเพื่อรองรับการอำนวย
ความยุติธรรมในทศวรรษในทศวรรษหน้า. กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2541.

จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. เอกสารประกอบการสอนวิชาจิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร: คณะ
รัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย และคนอื่นๆ. การดำเนินกระบวนการยุติธรรมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้:
ปัญหาและแนวทางแก้ไข. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2548.

ไชยวัฒน์ สัตยาประเสริฐ. ศาลจะพิจารณาคดีอาญาให้เสร็จรวดเร็วได้อย่างไร. งานวิจัยส่วนบุคคล
หลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง วิทยาลัยการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม,
2539.

ดล บุนนาค และ ขนิษฐนันท์ อภิหรรษากร. การคุ้มครองพยานกับการป้องกันและปราบปราม
องค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพล. กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม,
2547.

เดชะระพี คงดี. การคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญาในชั้นสอบสวน. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต, คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.

นิเทศ ดินณะกุล. สังคมกับความเครียด. ใน สุนนทิพย์ ใจเหล็ก, รวมบทความสังคมวิทยาและ
มานุษยวิทยา ประจำปี 2547, หน้า 31. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2547.

ประธาน วัฒนาวาณิชย์. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาชญาวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โฟร์พรีนติ้ง, 2546.

ประยุทธ์ แก้วภักดี. การคุ้มครองความปลอดภัยของพยานบุคคลในคดีอาญา. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์. อาชญาวิทยา,อาชญากรรมพื้นฐานกับกระบวนการยุติธรรม.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

พรชัย รัชมีแพทย์. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อระยะเวลาพิจารณาพิพากษาคดี. รายงานวิจัยโดยความ
ร่วมมือระหว่างกระทรวงยุติธรรมและมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2541.

พรเพชร วิชิตชลชัย. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: เกรน
โกรว, 2542.

พวงชมพู โชติनुชิต. การประเมินเรื่องความพึงพอใจของผู้มาติดต่อราชการต่อการให้บริการของ
ศาลจังหวัดกาญจนบุรี ภายหลังจากปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานใหม่ตามโครงการศาล
ต้นแบบเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพ. กระทรวงยุติธรรม, 2540.

เมทินี ชโลธร. การปฏิบัติต่อพยานบุคคลในคดีอาญา. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, คณะสังคม
สงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.

รพีพร วัฒนะชีวะกุล. พยานหลักฐานประกอบ: ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายคอมมอนลอว์.
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

รุ่งชาติ รุ่งทอง. ความคิดเห็นของพยานบุคคล ต่อการให้ความคุ้มครองพยานคดีอาญาในศาลอาญา
และศาลแขวงพระนครเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, คณะศิลปศาสตร์
มหาบัณฑิต(พัฒนาสังคม) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2545.

- วันชัย ศรีนวนนัต. การคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญา. รายงานการวิจัยหลักสูตรผู้บริหาร
กระบวนการยุติธรรมระดับสูง วิทยาลัยการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม, 2540.
- วีระพล ตั้งสุวรรณ. การคุ้มครองผู้เสียหายโดยกระบวนการยุติธรรม. งานวิจัยหลักสูตร ผู้บริหาร
กระบวนการยุติธรรมระดับสูง วิทยาลัยการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม, 2540.
- เวียงรัฐ เนติโพธิ์. เจ้าพ่อในทศนะของข้าราชการฝ่ายปกครองและตำรวจ. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตร์
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537.
- ศักดิ์สิทธิ์ สุทธิศิริ. ปัญหาการนำพยานบุคคลมาเบิกความในคดีอาญา. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2546.
- ลำเรียง สิงหะวาระ. ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี. 1 เล่ม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สุตรไพศาล,
2523.
- สุดสงวน สุธีสร. เหยื่ออาชญากรรม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.
- สุดสงวน สุธีสร. อาชญาวิทยาและงานสังคมสงเคราะห์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.
- สุทธิศักดิ์ จิตพิมลมาศ. ความคิดเห็นของประชาชนต่อการเป็นพยานศาลในคดีอาญา. วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต, คณะศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต(รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,
2545.
- สุพจน์ สุโรจน์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานยุติธรรมทางอาญา. วารสารกฎหมายสุโขทัย
ธรรมาธิราช 5 (2540).
- สุพัตรา สุภาพ. สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2540.
- สุรจิต พัฒนสาร. ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายอัยยะช่องโหว่ในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

สุรพล กาญจนะจิตรา. ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

สุริชัย หวันแก้ว. กระบวนการกลายเป็นคนชายขอบ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2546.

โสภณ รัตนกร. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537.

อนุช อภาภิรม. ฉากความรุนแรงในยุคโลกาภิวัตน์. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์พรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2543.

อฉนพ ชูบำรุง. ทฤษฎีอาชญาวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ โอ.เอส.พรินติ้งเฮ้าส์, 2527.

เอกวัตร จินตนาคิลก. ความผิดฐานขัดขืนหมายหรือคำสั่งของศาล: กรณีศึกษาพยานบุคคลในคดีอาญา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

ภาษาต่างประเทศ

Black, H. C. Black's law dictionary. 5 th ed. St.Paul Minn : West Publishing, 1979.

Cross, R. An outline of the law of evidence. 4 th ed. London: Butterworths, 1975.

Graham, M., H. Handbook of federal evidence. 2 nd ed. St. Paul Minn: West Publishing, 1986.

Johnson, E., H. Crime, correction, and society. 3 rd ed. London: The Dorsey Press, 1974.

Langbein, J., H. Comparative criminal procedure: Germany. Minesota: West Publishing, 1977.

Loftus, E., F. Eyewitness testimony. London: Haward University Press, 1979.

Nokes, G., D. An introduction to evidence. 3 rd ed. London: Sweet & Maxwell, 1962.

Ten, C., L. Retributive theories ,crime,guilt, and punishment: a philosophical introduction.
Newyork: Oxford University Press, 1989.

The annual editions : Criminology.1997/98. Guilford: Dushkin Publishing Group/Brown &
Benchmark Publishers, 1997.

Wright J., Jr., and Lewis P., W. Modern criminal justice. New York: R. R. Donnelley &
Sons, 1978.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถาม

การศึกษาวิจัยเรื่อง การให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในคดีอาญา

กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นส่วนบุคคล

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ ปี
3. อาชีพ 1.ค้าขาย
 2.รับจ้าง/พนักงานบริษัทฯ
 3.รับราชการ
 4.ประกอบธุรกิจส่วนตัว
 5. อื่นๆ
4. รายได้จากการประกอบอาชีพ บาท/เดือน
5. ท่านเคยเป็นพยานบุคคลในชั้นพนักงานสอบสวน(ตำรวจ) เคย จำนวน.....ครั้ง ไม่เคย
 ประเภทคดีที่เคยเป็นพยานในชั้นพนักงานสอบสวน(ตำรวจ)
 ลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ทำร้ายร่างกายบาดเจ็บ
 ฆ่าผู้อื่น ทะเลาะวิวาท นื้อโกง
 อื่นๆ (ระบุ).....
6. ท่านเคยเป็นพยานบุคคลในชั้นพิจารณาคดีของศาล เคย จำนวน.....ครั้ง ไม่เคย
 ประเภทคดีที่เคยเป็นพยานในชั้นพิจารณาคดีของศาล
 ลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ทำร้ายร่างกายบาดเจ็บ
 ฆ่าผู้อื่น ทะเลาะวิวาท นื้อโกง
 อื่นๆ (ระบุ).....
7. ระดับการศึกษาสูงสุด
 ประถมศึกษา
 มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า
 ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
 ปริญญาโท
 ปริญญาเอก
 อื่นๆ

กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดของแต่ละคำถาม และ
ได้โปรดอ่านเหตุการณ์สมมุติข้างล่างนี้ก่อนทำการตอบแบบสอบถาม ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้คือ

เหตุการณ์สมมุติ – ขณะที่ท่านยืนอยู่ป้ายรถประจำทาง มีชายคนหนึ่ง เข้าไปทำร้ายร่างกายหญิงคนหนึ่ง
ได้รับบาดเจ็บ ซึ่งท่านเห็นเหตุการณ์ทั้งหมด สามารถจดจำหน้าตาของชายคนดังกล่าวได้ดี จาก
เหตุการณ์นี้ โปรดตอบคำถามข้างล่างต่อไปนี้

(ผู้มีอิทธิพล หมายถึง ผู้กระทำความผิดที่มีความเหนือกว่าประชาชนคนทั่วไป ทั้งด้านอำนาจ
บารมีเกียรติยศชื่อเสียงเงินทองฯลฯ หรือทั้งหมดรวมกัน และให้หมายความถึงความสามารถในการใช้
อำนาจนอกระบบ ในการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ ทั้งนี้ให้หมายถึงคนที่
ใกล้ชิด พ่อแม่พี่น้องคนสนิท และองค์กรอาชญากรรมด้วย)

รายละเอียดของคำถาม	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
(กรณีที่ยังไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับผู้กระทำความผิด)					
1. ท่านจะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดีต่อเจ้าหน้าที่ ตำรวจโดยทันที					
2. ท่านจะให้ความร่วมมือก็ต่อเมื่อมีเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ร้อง ขอเท่านั้น					
3. ท่านไม่พร้อมที่จะให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลใน คดีดังกล่าวข้างต้น					
4. ท่านจะให้ความร่วมมือหากการเป็นพยานไม่ทำให้ท่าน เสียเวลาในหน้าที่การงานท่าน					
5. ถ้ามีเงินตอบแทนชดเชยรายได้ที่สูญเสียไปในการเป็น พยาน ท่านจะให้ความร่วมมือเป็นพยาน					
6. การให้ความร่วมมือเป็นพยานถือเป็นหน้าที่ของพลเมือง ดีในสังคม					
7. การหลีกเลี่ยงที่จะไม่ให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคล เป็นการกระทำที่ไม่สมควรอย่างยิ่ง					

รายละเอียดของคำถาม	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
<p><u>(กรณีที่เป็นพยานแล้วจึงได้ทราบข้อมูลผู้กระทำความผิด)</u></p> <p>1. จากเหตุการณ์ข้างต้น เมื่อท่านเป็นพยานในชั้นตำรวจแล้ว แต่ต่อมาท่านทราบว่าชายดังกล่าวเป็นผู้มีอิทธิพล ท่านไม่หวั่นไหวและจะให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคลในคดีต่อไป</p>					
<p>2. ในคดีที่ชายดังกล่าวเป็นผู้มีอิทธิพลและท่านเป็นพยานในคดีนี้ ท่านมั่นใจว่ารัฐจะสามารถให้การคุ้มครองความปลอดภัยแก่ท่านทุกๆ กรณีไม่ว่าจะเป็นด้านชีวิตร่างกาย หรือทรัพย์สิน</p>					
<p>3. เมื่อท่านเป็นพยานในชั้นตำรวจแล้ว แต่ต่อมาผู้ชายคนนั้นซึ่งเป็นผู้มีอิทธิพลมาบอกให้ท่านล้มเลิกการเป็นพยาน ท่านก็พร้อมจะทำตามโดยการล้มเลิกการเป็นพยานในคดีนี้</p>					
<p>4. จากเหตุการณ์ข้างต้น หากท่านยังไม่ได้เป็นพยาน แต่ต่อมาผู้ชายคนนั้นซึ่งเป็นผู้มีอิทธิพลมาขอร้องให้ท่านช่วยเป็นพยานในคดีเพื่อช่วยเหลือเขาไม่ให้ถูกลงโทษ ท่านก็จะทำตามโดยเข้ามาเป็นพยานในคดีนี้ตามที่ได้รับการร้องขอ</p>					
<p>5. เมื่อท่านเป็นพยานในชั้นตำรวจอยู่แล้ว แต่ต่อมาทราบว่าผู้ชายคนนั้นเป็นผู้มีอิทธิพล ท่านจะยุติการเป็นพยานของท่านไว้เพียงเท่านั้น</p>					
<p><u>(กรณีทราบอยู่แล้วว่าผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีอิทธิพล)</u></p> <p>1. จากเหตุการณ์ทราบข้างต้น หากท่านยังไม่ได้เป็นพยาน และว่าชายดังกล่าวมีอิทธิพล แต่ต่อมาหญิงคนนั้นมาขอร้องให้ท่านช่วยเป็นพยาน ท่านจะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดีนี้</p>					

รายละเอียดเกี่ยวกับคำถาม	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
2. ผู้กระทำความผิดที่มีอิทธิพล มีผลต่อท่านที่จะไม่ให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดีนั้นๆ					
3. ในคดีที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีอิทธิพล ท่านจะไม่ให้ความร่วมมือเพราะเชื่อว่าในที่สุดบุคคลนั้นก็จะสามารถรอดพ้นคดีได้โดยไม่ต้องรับโทษตามกฎหมาย เพราะอาศัยอำนาจบารมีและอิทธิพลดังกล่าว					
4. ในคดีที่ผู้กระทำความผิดเป็นคนธรรมดา ท่านจะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดีโดยไม่รู้สึกรู้สีกอียดและกังวลใจ					
5. จากเหตุการณ์ข้างต้นหากท่านทราบว่าชายคนนั้นเป็นผู้มีอิทธิพล ท่านจะไม่อยู่ดูเหตุการณ์ และจะเดินไปที่อื่นเพื่อจะได้ไม่ต้องเป็นพยานในคดีนี้					
6. ท่านพร้อมจะให้ความร่วมมือเป็นพยานโดยที่ท่านจะไม่คำนึงถึงคุณสมบัติของผู้กระทำความผิดว่าเป็นบุคคลธรรมดาหรือเป็นผู้มีอิทธิพล					

เกี่ยวกับขั้นตอนในการเป็นพยานในชั้นพนักงานสอบสวนและชั้นศาล

รายละเอียดเกี่ยวกับคำถาม	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
ชั้นพนักงานสอบสวน					
1. หากสามารถให้ปากคำเป็นพยานโดยไม่ต้องมีผู้ต้องหาอยู่ด้วย ท่านก็พร้อมจะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี					

รายละเอียดเกี่ยวกับคำถาม	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2. หากการให้ปากคำเป็นพยานจะมีเพียงพนักงานสอบสวนเท่านั้นที่สอบปากคำท่าน โดยไม่มีบุคคลภายนอกมานั่งฟังคำให้การ ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี					
3. หากสามารถกำหนด วัน เวลา ที่ท่านสะดวกในการที่จะไปให้การเป็นพยานได้ ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี					
4. หากสามารถกำหนด สถานที่ ที่ท่านสะดวกในการที่จะไปให้การเป็นพยานได้ เช่น ที่บ้าน ที่ร้านอาหาร ที่ทำงาน ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี					
5. หากระหว่างที่กำลังให้การเป็นพยานอยู่ ท่านมีธุระสำคัญที่ต้องออกไปต่อ ท่านสามารถหยุดพักชั่วคราวหรือออกไปทำธุระข้างนอกก่อนแล้วกลับมาให้การใหม่ได้ ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี					
6. หากการเป็นพยานในคดี ท่านสามารถพูดให้การในลักษณะของการเล่าเรื่อง หรือบรรยายให้ พนักงานสอบสวนฟัง ในบรรยากาศที่ไม่เคร่งเครียดมากนัก ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี					
7. หากท่านสามารถให้ปากคำเป็นพยานในคดีได้ในทันทีทันใด หรือในเวลาที่ไม่นานมากนักหลังจากที่เหตุการณ์เกิดขึ้น ท่านเชื่อว่ยังสามารถจดจำเหตุการณ์ได้ ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี					
8. การยืนยันตัวผู้ต้องหาเป็นความสำคัญอย่างหนึ่งในคดี หากท่านสามารถเลือกได้ว่าจะชี้ตัวที่ห้องคิดฟิล์ม ชี้อ่านรูปภาพ ชี้อ่านวิดีโอ ฯลฯ โดยไม่ต้องเผชิญหน้ากับผู้ต้องหา ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี					

รายละเอียดเกี่ยวกับคำถาม	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
9. การให้ปากคำในฐานะพยาน โดยที่ไม่ต้องมี ผู้ต้องหา ญาติผู้ต้องหา ผู้เสียหาย ญาติผู้เสียหาย หรือบุคคลภายนอกอื่นๆ มานั่งฟังคำให้การของท่าน จะทำให้ท่านสามารถให้การเกี่ยวกับเรื่องราวที่รู้เห็นทั้งหมดได้อย่างสบายใจ ไม่กดดัน และท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี					
<p>ชั้นการพิจารณาคดี(ศาล)</p> <p>1. แม้การให้การในชั้นศาล จะต้องมีผู้ต้องหามานั่งฟังคำให้การอยู่ในห้องเดียวกัน ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี</p>					
2. แม้การให้การในชั้นศาล ท่านจะต้องตอบคำถามของทั้งอัยการ ทนายความ และศาล ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี					
3. แม้การให้การในชั้นศาล จะต้องไปตาม วันเวลาที่ศาลได้กำหนดไว้ให้ โดยท่านไม่สามารถกำหนดเองได้ ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี					
4. แม้การให้การในชั้นศาล จะต้องไปที่ ศาล เท่านั้น ไม่สามารถเลือกสถานที่ได้เอง ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี					
5. แม้การให้การในชั้นศาล จะต้องทำให้เสร็จในคราวเดียวเลย หรือหากยังให้การไม่เสร็จก็ค่อยมาต่อในคราวหน้า ไม่สามารถขอหยุดชั่วคราวแล้วออกไปทำธุระข้างนอกแล้วค่อยกลับมาให้การใหม่ได้ ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี					

รายละเอียดเกี่ยวกับคำถาม	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
6. แม้การให้การในชั้นศาล ท่านต้องตอบเพียงเฉพาะสิ่งที่อัยการ ทนายความ หรือศาลถาม ไม่สามารถเล่าเรื่องหรือบรรยาย ได้เอง ด้วยบรรยากาศที่เคร่งเครียด และเป็นทางการอย่างมาก ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี					
7. แม้การให้การในชั้นศาล ท่านจะต้องรอนกว่าจะมีการฟ้องคดี ซึ่งอาจนานเป็นเดือน หรือเป็นปี นับจากวันเวลาที่เกิดเหตุ แต่ท่านก็เชื่อว่าจะยังจำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ดี และท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยาน					
8. การชี้ยืนยันตัวผู้ต้องหาเป็นอีกหนึ่งความสำคัญในการตัดสินใจคดี แม้การให้การในชั้นศาล จะต้องชี้ตัวผู้ต้องหาในห้องพิจารณา ห้องเดียวกันกับท่าน ในลักษณะเผชิญหน้า ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี					
9. แม้การให้การในชั้นศาล จะมีทั้งผู้ต้องหา ญาติผู้ต้องหา ผู้เสียหาย ญาติผู้เสียหาย บุคคลภายนอกที่สนใจ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ศาล อัยการ ทนายความ ตำรวจ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ ฯลฯ อยู่ภายในห้องเดียวกันกับท่านทั้งหมด ท่านเชื่อว่าจะสามารถเล่าเรื่องราวที่รู้เห็นมาทั้งหมดได้อย่างสบายใจ ไม่กดดัน และ ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี					

เกี่ยวกับความปลอดภัยในตัวตนกับการให้ความร่วมมือเป็นพยานบุคคล

ในคดีอาญา

ความปลอดภัยของพยาน หมายถึง ความปลอดภัยต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน หน้าที่ การงาน ชื่อเสียง บุคคลใกล้ชิด อันเป็นปรกตวิสัยของบุคคลนั้นๆ ที่เป็นอยู่โดยตลอด ก่อนที่จะเข้ามาเป็นพยานบุคคลในกระบวนการยุติธรรม

รายละเอียดเกี่ยวกับคำถาม	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1. หากการเข้ามาเป็นพยานในคดีหนึ่งๆ ทำให้ท่านยังสามารถใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างปกติสุขดังเดิม ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี					
2. หากการเข้ามาเป็นพยานในคดีอาญาหนึ่งๆ ทางรัฐจะจัดเจ้าหน้าที่มาคอยอารักขาดูแลความปลอดภัยให้กับพยาน เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นในเรื่องความปลอดภัย ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี					
3. เมื่อพยานในคดีอาญารู้สึกถึงความไม่ปลอดภัย สามารถร้องขอให้รัฐจัดหาที่อยู่แห่งใหม่ให้ตามที่พยานร้องขอได้ มาตรการดังกล่าวนี้ จะทำให้ท่านให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี					
4. เมื่อพยานในคดีอาญารู้สึกถึงความไม่ปลอดภัย สามารถร้องขอให้รัฐจัดหาอาชีพให้ใหม่ตามที่พยานร้องขอได้ มาตรการดังกล่าวนี้ จะทำให้ท่านให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี					
5. เมื่อพยานในคดีอาญารู้สึกถึงความไม่ปลอดภัย สามารถร้องขอให้รัฐ เปลี่ยนแปลง ชื่อ สกุล หรือข้อมูลทางทะเบียน ให้ใหม่ ตามที่พยานร้องขอได้ มาตรการดังกล่าวนี้ จะทำให้ท่านให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี					
6. ในคดีที่ผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลธรรมดา ไม่มีอิทธิพล ท่านรู้สึกปลอดภัย และจะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี					
7. ในคดีที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีอิทธิพล หรือเป็นองค์กรอาชญากรรม(มาเฟีย) ท่านรู้สึกไม่ปลอดภัย แต่ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี					

รายละเอียดเกี่ยวกับคำถาม	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
8. หากท่านเข้ามาเป็นพยานในคดีหนึ่ง ท่านคือพยานปากสำคัญในคดี ท่านมีความรู้สึกไม่ปลอดภัย แต่ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี					
9. แม้การเข้ามาเป็นพยานในคดีอาญาแล้ว ทำให้ท่านครอบครัว และคนใกล้ชิด ไม่ได้ได้รับความปลอดภัย แต่ท่านก็จะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดี					
10. สำนักงานคุ้มครองพยาน กรมคุ้มครองสิทธิ กระทรวงยุติธรรม ทำหน้าที่คุ้มครองดูแลความปลอดภัยของพยานในคดีอาญา ท่านรู้สึกถึงความปลอดภัยในระดับสูงจากการทำหน้าที่ของหน่วยงานนี้ และท่านก็พร้อมจะให้ความร่วมมือเป็นพยานในคดีอาญา					

ขอขอบคุณทุกท่านที่กรอกแบบสอบถามข้างต้น และหากท่านจะกรุณาแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะสำหรับแบบสอบถามในครั้งนี้อาจเขียนแนะนำ ดิชม ได้ครับ ขอขอบคุณ
 ครับ.....

.....

.....

.....

.....

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ร้อยตำรวจเอก ลิขิต ถนนอมเชื้อ เกิดเมื่อวันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ.2520 ที่จังหวัดชัยภูมิ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจ รุ่นที่ 53 เมื่อปี 2543 และปีการศึกษา 2546 ได้เข้าศึกษาต่อหลักสูตรสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา สาขาวิชาสังคมวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปัจจุบันรับราชการตำรวจ ตำแหน่งพนักงานสอบสวน (สบ 1) สถานีตำรวจทางหลวง 2 กองกำกับการ 2 กองบังคับการตำรวจทางหลวง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย